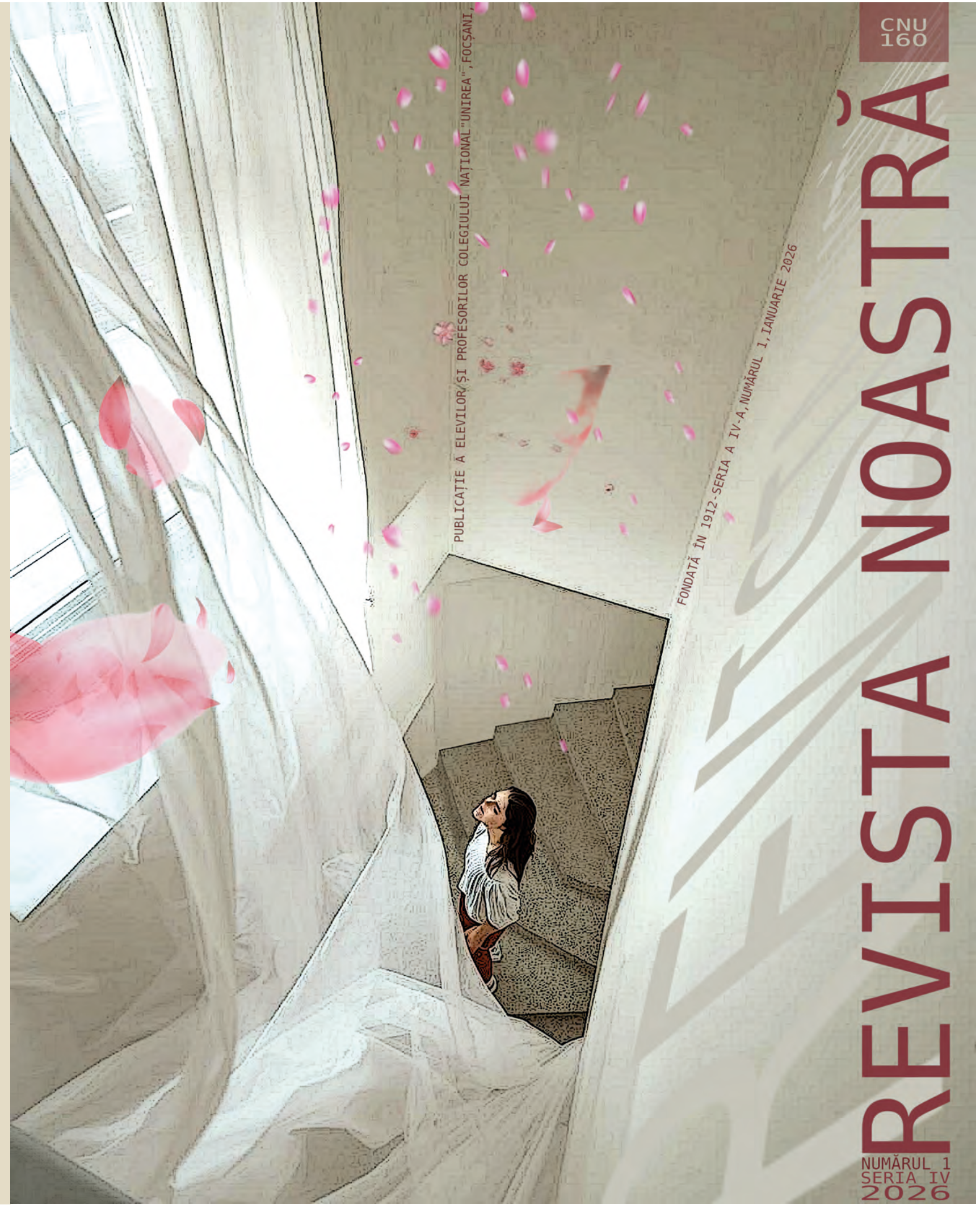

ISSN:1221-3535

PUBLICAȚIE A ELEVILOR ȘI PROFESORILOR COLEGIULUI NAȚIONAL "UNIREA", FOCSANI,

FONDATĂ ÎN 1912-SERIA A IV-A, NUMĂRUL 1, IANUARIE 2026

NUMĂRUL 1
SERIA IV
2026

REVISTA NOASTRĂ

CNU
160

Spațiul din jurul nostru, construit pe valori solide legate de importanța tradiției și a continuității, se configurează în jurul spiritului unirst care ne caracterizează. Fiind un liant între generații, dar și o oglindă a epocii din care face parte, Revista noastră are ca punct de reper trecutul, dar e orientată spre necunoscutul viitorului. Primul număr din Seria a IV-a, marchează un moment de tranziție pe care îl resimțim cu toții, axat pe schimbările și trăsăturile specifice

generațiilor contemporane. Atât noi, adulții, cât și elevii, încercăm să ne adaptăm la noua realitate în care trăim și ne este tot mai greu să facem diferența între produsele inteligenței artificiale și textele originale, pline de sensibilitatea de odinioară.

Cu speranța că arta și literatura sunt veșnice, acest număr al Revistei este fereastra întredeschisă către spațiul din jur. Poate că, uneori, trecutul încearcă să îți deschidă această fereastră, iar viitorul se conturează ca un spirit necunoscut care intră și îți învăluie mintea într-o visare de necontrolat.

AVETI CUVÂNTUL

Echipa

Spațiul este un concept vast, care se arată a fi generos oricărui artist care dorește să îl reprezinte plastic. Actul realizării imaginii reprezintă expresia asediului unui spațiu care se transformă, devine astfel spațiu viu, o realitate paralelă inserată vieții din care s-a desprins și căreia îi întoarce conturul chipului unei idei. Călătorind virtual prin spații abstracte sau concrete, spiritual-eterice sau palpabile, cititorul acestei reviste poate înțelege polivalența acestui concept care a căpătat, în reprezentările elevilor, nuanțe și semnificații uneori nebănuite. Inepuizabil, conceptul a deschis tinerilor perspectiva practică a unor explorări multiple, diverse ca semnificație, tehnică și manieră, confluente, în cele din urmă, unui câmp metafizic.

Revista noastră are o tradiție impresionantă, care nu exclude, însă, experimentul, căutarea unor noi forme de expresie, acestea constituind oxigenul comunității CNU. Am încercat să le dăm cât mai mult cuvântul tinerilor noștri prieteni, să transportăm pe hârtie ceva din spiritul unor ore de discuție direct din clasă. Autori precum Alecsandri sau Cărtărescu au devenit coagulanți neașteptați ai dezbaterilor. Nu ne-am obosit cu venerarea sterilă, nu veți descoperi declarații plictisitoare de dragoste pentru diverse personalități, ci procesul de formare a unei legături reale cu arta de toate felurile, cu analiza critică, încurajarea personalității prin scris, desen, fotografie, eseu.

Definiția materială a unui spațiu ne este cunoscută tuturor, în maniera în care el este asociat cu un adjectiv, precum cosmic, geografic, muzical, istoric. Ea poate fi explicată prin diverse mijloace, redând chiar și stările, sentimentele pe care un anume spațiu ni le provoacă. În orice caz, un spațiu este bine-delimitat din orice punct de vedere, semnele de întrebare legate de descoperirea integrală a lui stimulând vasta dorință de cunoaștere a omului.

E complicat să ne percepem conștiința ca un cadru cu dimensiuni imateriale, dar el nu poate fi asociat metaforic doar cu o oglindă, cu un ceas deșteptător sau cu ritmul unui vals. Acestea sunt doar senzuri vagi. Sufletul este un ansamblu ce conține numeroase elemente mai mult sau mai puțin cunoscute, surprinzând esența existenței umane. Nu este doar un spațiu DIN noi, este spațiul DINCOLO de noi, care se extinde printr-un aparat infinit al posibilităților sufletești. Este mai degrabă un mediu acvatic al firii. Pentru a pătrunde în el, trebuie să ne confruntăm cu presiunea hidrostatică, să ne lăsăm duși de efectul halucinogen al procesului, prin influența dimensiunilor sufletești distorsionate.

Spațialitatea sufletului uman este redată în adevărata ei mărime în micul roman expresionist al lui Robert Musil, Rătăcirile elevului Törless, unde substanța spirituală a adolescentului Törless pendulează între perspectiva tainică a unui seism interior și materializarea impresiilor aproape imperceptibile, prelungirea deformată la infinit a sinelui fiind inevitabilă. Romanul scriitorului

În căutarea unor răspunsuri, presimte în mod aproape conștient că hăul lăuntric este legat de o infinitate a spiritului uman și se folosește de un coleg al său, mult mai fragil sufletește, transformându-l într-o proiecție.

RĂTĂCIND PÂNĂ LA MARGINEA FIRII

Miruna Teodora Vasile

austriac prezintă o viziune fascinantă asupra adolescenței, prin evidențierea experiențelor adolescentului Törless, elev la o școală militară

*„inevitabil, bezna sufletului
devine însăși condiția
spiritului uman”*

selectă. Astfel, departe de confortul și sprijinul familiei, protagonistul se lovește de marile întrebări lăuntrice ale vârstei, aspecte care îl năucesc și care îl aruncă în abisul trăirilor interioare. El ajunge să trăiască cu o intensitate indescritibilă, singurul mod de a găsi calea cea bună în imensitatea spațiului sufletesc, fiind, în mod paradoxal, rătăcirile. Prin încercarea de a găsi anumite preocupări intelectuale, personajul se află într-o căutare intermitentă a sinelui: „Când mă preocupă matematica, eu caut dincolo de ea cu totul altceva decât tine, nimic supra-

natural, ci tocmai ceea ce este firesc caut eu, înțelegi? Nu caut nimic în afara mea; în mine caut ceva, în mine! Ceva firesc! Ceva ce nu pot totuși să înțeleg! Tu simți însă acest lucru tot atât de puțin ca și profesorul de matematică...”

Având o viziune generalizată asupra acestui personaj, vom trece prin galeria nesfârșită a sufletului și ne vom opri cu privirea asupra anumitor detalii din tabloul interior al lui Törless. Acesta intră în propriul spațiu sufletesc - un coridor nesfârșit de uși care așteaptă să fie deschise pe rând, întunericul interior tronând ca o felină - și încearcă să înfrunte fiecare posibilitate a conștiinței sale, prin crearea unui mecanism psihologic neobișnuit. În căutarea unor răspunsuri, presimte în mod aproape conștient că hăul lăuntric este legat de o infinitate a spiritului uman și se folosește de un coleg al său, mult mai fragil sufletește, transformându-l într-o proiecție. De fapt, Törless, prin

introspecție și prin crearea unui alter-ego, reușește să pătrundă în imensitatea spațiului sufletesc, luminând câteva dintre ungherele inconștientului, prin filtrul unei rațiuni inensizabile: „Un gând își lasă greutatea pe tot trupul lui Törless, strângându-l. Există o lege general valabilă după care ceva din noi e mai puternic, mai mare, mai frumos, mai pasionat și mai obscur decât noi înșine? Ceva ce se află atât de puțin în stăpânirea noastră, încât reușim doar să semănăm, fără țel, mii de semințe până când dintr-una țâșnește deodată, ca o flacăra sumbră, o plantă care crește mult mai înaltă decât noi?... Și în fiecare fibră nervoasă a trupului său vibra ca răspuns un da nerăbdător”. Aceste reflecții ating linia imperceptibilă de demarcație dintre sine și distorsionarea sa la infinit, sugerând limitele conștiinței umane, prin vibrațiile interioare; gravitează în jurul ideii de continuitate spirituală. Orice element legat de anxietăți, incertitudini, identitate personală și erotism devine pentru personaj un

indiciu în călătoria spre prelungirea imaterială a sinelui.

Planul psihologic al romanului

*„cât de ușor te poți
rătăci în încercarea de a
găsi marginile firii.”*

este ilustrat cu claritate de acest personaj fragil, dotat cu o inteligență superioară, dar asaltat în permanență de spaime și incertitudini dureroase, de îndrăzneli și lașități, de luciditate și confuzie, de înălțări și căderi. Frumusețea romanului lui Musil constă în capacitatea sa de a reda dualitate prin prezentarea evenimentelor în întreaga lor brutalitate, în spațiul auster al școlii militare, dar în același timp și ca anxietăți, dorințe, rătăcirii în spațiul lăuntric al adolescentului Törless. Astfel, mă întreb dacă posibilitățile sufletești nu își pot deforma oare forma în contextul în care vibrația interioară se sufocă într-un anume spațiu. În viziunea perso-

nală, spațialitatea sufletească nu este constituită din obscurul eului, care devine doar o umbră fără dimensiuni acaparatoare și nici nu este dată de marginile firii, deși, într-o manieră oarecare, tocmai acea beznă de care ne ferim reprezintă esența reală a sufletului, prin tot ceea ce nu putem împărtăși și care își pierde ecourile odată ce este adus la suprafață.

Pentru mine, sufletul este mai degrabă ca un muzeu universal, în care fiecare artefact acoperit de praf oferă doar o impresie, o iluzie că la un moment dat era intact, viu colorat și folositor și că în prezent, observând fiecare detaliu, nu pot înțelege decât vag scopul lui original. Imaginea muzeului sufletesc, distorsionată la infinit prin oglinzile firii nu redă întunecimea spațiului, ci mai degrabă că e pustiu.

Acest efort de a descifra adevăratul sens duce la limita raționalului, care este finit. După aceea, tot ceea ce se prelungește în pânza fragilă a iraționalului este la nesfârșit, epuizând atât resursele psihice, cât și cele pe cele fizice, așa cum redă și Musil prin romanul său. Sufletul nu poate fi reprezentat în plan; ar fi o încercare superficială prin care și-ar pierde adâncimea, coridoarele sale lungi confundându-se cu o inimă roșie desenată pe hârtie de un copil. Or, acest lucru este de neconceput. Ar fi o negare a conștiinței. Sufletul este un spațiu mai presus de ceea ce ne închipuim, tocmai datorită naturii omului, care se bazează pe ideea de continuitate spirituală sub orice formă. Astfel, inevitabil, beznă sufletului devine însăși condiția spiritului uman, incapabil să exprime prin cuvinte dinamica lăuntrică; este o dovadă a imensității spațiului interior, demonstrând cât de ușor te poți rătăci în încercarea de a găsi marginile firii.

O perspectivă inedită asupra spațiului bizantin

REPREZENTAREA SPAȚIULUI ÎN ICONOGRAFIA BIZANTINĂ *

Prof. educație vizuală Roliana Giuclea

Conținutul oricărei compoziții vizuale figurative se desfășoară într-un spațiu ale cărui repere sunt fie iluzionist-tridimensionale, fie abstracte sau cvasiabstracte, în plan bidimensional. În oricare dintre variante, o analiză structurală făcută riguros nu poate să facă abstracție de modalitățile de reprezentare a spațiului și de felul în care regia cadrului contribuie la geometria ansamblului. O bună cunoaștere a modalităților de exprimare a spațiului care au fost folosite de-a lungul istoriei artelor este utilă, ea furnizând date comparative care ajută la înțelegerea tipului de viziune specifică fiecărei epoci, la înțelegerea deosebirilor dintre ele și a mentalităților care au generat aceste viziuni.

În cele de mai jos, vom analiza în mod specific felul în care este construit spațiul în iconografia bizantină, considerând că înțelegerea limbajului plastic al picturii occidentale renascentiste și postrenascentiste este mai la îndemâna elevilor formați după programele actuale de Educație plastică - Educație vizuală - Educație artistică și, în consecință, nu pune probleme majore de receptare.

O scurtă trecere în revistă a tuturor sistemelor de construcție spațială este însă necesar a fi făcută a priori oricărei analize aprofundate a oricărui sistem, ea desenând cadrul general al manierelor de abordare plastică a perspectivei, înlesnind în acestfel înțelegerea.

Este de precizat că, în ce privește canoanele de reprezentare a spațiului în iconografia bizantină, nici una dintre erminiile (manuale de pictură care cuprind explicații și interpretări ale picturii bisericești) cunoscute nu face referire la modalități specifice de construcție, coerența stilistică în maniera de reprezentare datorându-se continuității de școală a artei iconarilor. Sub înrâurirea occiden-

tului, începând cu secolul al XVII-lea, au început să apară icoane construite utilizând principii de perspectivă liniară.

Perspectiva liniară sau așa-numita „perspectivă centrală modernă”, ale cărei principii geometrico-matematice au fost fixate de Felippo Brunelleschi și de Leon Batista Alberti în secolul XV, a captivat artiștii Renașterii, oferindu-le certitudinea că arta este de același rang cu științele.

Reprezentarea în perspectivă liniară are la bază un singur punct de vedere, motiv pentru care au existat voci care au adus acestui tip de figurare a spațiului obiecția că, în fapt, neagă esența realității prin renunțarea la conotațiile dogmatice și simbolice, care sunt vitale expresiei artistice.

Erwin Panofsky afirmă însă despre perspectiva liniară că „ea deschide o sferă în întregime nouă, cea a vizionarului, în care miracolul devine experiență imediată trăită de privitor, întâmplările supranaturale irumpând, ca să zicem așa, în spațiul vizual, aparent natural al acestui

observator și la drept vorbind penetrându-l cu spiritualitatea lor grație acestei irupții” (Erwin Panofsky, *La perspective comme forme symbolique*, Editions de Minuit, Paris, p. 181)

Dacă analizăm acuratețea reprezentărilor spațiale în sistemul perspectivei liniare, observăm că aceste reprezentări pornesc de la premiza unui singur punct de vedere, situat într-un singur ochi, a cărui mobilitate nu este luată în calcul. În realitate, văzul presupune în mod firesc percepția binoculară simultan cu mobilitatea perceptivă, mișcarea și deformările inerente laterale generând o percepție în realitate neechivalentă imaginii obținute prin construcții de perspectivă liniară.

Perspectiva perceptivă este cea care combină perspectiva liniară cu realitatea practică a percepției binoculare mobile, astfel încât, pe porțiunea de imagine situată aproape de privitor, două drepte paralele vor fi percepute și reprezentate ca fiind paralele, însă cu cât acestea se îndepărtează mai mult de privitor, încep să se supună legilor de

convergență ale perspectivei liniare, fiind reprezentate că atare.

Perspectiva axonometrică, în care reprezentarea paralelismului urmează întocmai realitatea naturii, face ca notația formelor pe suprafața bidimensională să nu fie iluzionistă, ci să aibă caracter enunțiativ, prezentând obiectul în adevărul lui structural. De aceea vom vedea că iconarii preferă reprezentarea axonometrică adeseori în combinație cu reprezentările în perspectivă inversă.

Apariția perspectivei inverse după arta antichității, care are caracter iluzionist, corespunde unor schimbări profunde în însuși sistemul de gândire și de percepere a lumii.

Se poate constata, privind imagini reprezentând icoane din diferite epoci, că, spre deosebire de perspectiva liniară, care presupunea convergență spre un punct aflat la orizont, sistemul de perspectivă inversă inversează convergența: dreptele care înțepă spațiul și sunt paralele sunt reprezentate ca fiind convergente într-un punct aflat dincoace de spațiul imaginii, în planul privitorului. Totodată, în cazul perspectivei inverse nu există un punct de fugă unic, fiecare obiect având o convergență distinctă de a celorlalte. Așezarea acestor obiecte nu ține cont de dimensiuni și distanță, spațiul însuși fiind redus atât cât este util creării unui context minim necesar desfășurării acțiunii cu conotații spirituale.

O analiză comparativă între modul de reprezentare iluzionist-renascentist și perspectiva inversă iconografică nu poate să nu scoată la iveală ipostazele contrare în care este pus privitorul în relație cu imaginea în aceste două maniere de reprezentare: în cazul vederii în perspectivă liniară privitorul are rol activ, din locul său unic el percepe reprezentarea ca în

deschiderea unei ferestre, iar în perspectiva inversă privitorul devine pasiv, realitatea transcendentală a icoanei propunând o lume activă, vie. Această lume spirituală imuabilă este reperul prim al realității și reprezentarea ei în perspectivă inversă reasează lumea în ierarhia ei firească, subordonând privitorul realității de dincolo de icoană.

Dacă până în perioada iconoclastă reprezentările spațiului au evitat adâncimea, în perioada Renașterii paleologe reprezentările în perspectivă inversă sau în perspectivă inversă asociată cu perspectiva axonometrică devin normă.

Analiza unor icoane din școala de la Novgorod arată inventivitatea cu care artistul iconar a compus spațiul. Trebuie să remarcăm că atunci când, în principiu, conform textelor sursă, acțiunea se petrece în interior, iconarul evită reprezentarea în cadru închis. Dacă în pictura Renașterii italiene, la Giotto sau Fra Angelico, de pildă, personajele reprezentate într-un interior pot fi văzute prin nereprezentarea peretelui frontal, în icoana bizantină se preferă sugestia spațiului larg, personajele neputând fi conținute într-un cadru ale cărui repere creează limite spațiale. Prin aceasta se evită reprezentarea ființelor veșnice și sfinte într-un spațiu strict material, coercitiv.

În icoana Pokrov, realizată în secolul al XV-lea (Fig.1), observăm în fundal cadrul unei biserici a cărei reprezentare este atipică: secționarea și desfacerea volumului clădirii, pentru ca privitorul să observe simultan și interiorul și exteriorul. Reprezentarea bidimensională a cupolei și a uneia dintre cele două abside laterale și folosirea perspectivei axonometrice și a perspectivei inverse sunt mijloace de construcție a unui fundal convertit

într-un reper semnificativ, și nu a unui volum arhitectonic care să „conțină” scena. Maica Domnului, aflată în axul principal al imaginii, care se suprapune peste reprezentarea altarului bisericii, este zugrăvită într-o ipostază imponderabilă.

Fig.1 -
Icoana Pokrov, școala din Novgorod
Sursa imaginii: <https://teamnail.ru>

Sugestia desfășurării acțiunii în interior vine nu din figurarea bisericii, care rămâne undeva în fundal, ci din figurarea unui val roșu suspendat deasupra capului Fecioarei. Această manieră simbolică de reprezentare a faptului că acțiunea se desfășoară, de fapt, în interior nu este un procedeu neobișnuit. Ea apare în multe dintre icoanele școlii de la Novgorod și nu numai aici.

Un alt aspect de remarcat în această icoană, dar care este comun în iconografia de după Paleologi, este faptul că nu numai cadrul este construit după principii de perspectivă axonometrică și inversată. Sfinții din plan apropiat sunt reprezentați cu capetele mai mici decât cei din plan îndepărtat. Viziunea este deci integral coerentă, fără discontinuități de

manieră și, așa cum realitatea Dumnezeirii nu poate lăsa netransfigurat nimic din ceea ce atinge, întregă icoană este reprezentarea unei lumi atinse de Har, aflată în ipostaza unei alte realități, veșnice, înduhovnicite.

Reprezentarea stâncilor în icoane este făcută tot după principiul perspectivei inversate. Ele sunt, de obicei construite într-o mișcare în „S”, care le aduce puternic în față. Geometria lor pare o recuzită abstractă, sustrăgându-se notațiilor concrete, naturaliste; ea proiectează cadrul în lumea ideilor. Reprezentarea luminii pe suprafața stâncilor urmează o mișcare de înaintare. Apele, de asemenea, sunt figurate cu ajutorul unor structuri liniare mici, interrelaționate într-un ritm curgător spre planul privitorului.

Notabilă este teoria lui L.F. Zegine, care reduce vederea binoculară, cu un caracter mobil, la vederea dintr-un unic punct. Acest sistem presupune percepția dintr-un punct unic, realizându-se o sinteză geometrică a vederii din două puncte diferite. Teoria aceasta, în a cărei accepție

intră și caracterul mobil al vederii, justifică perfect anumite deformări care apar în icoane:

- situația când o linie așezată în poziție frontală față de privitor este reprezentată ușor concavă, cu concavitatea orientată spre acesta.

- situația când o linie orientată cu concavitatea spre privitor este reprezentată cu concavitatea mărită

- situația când o linie frontală, orientată cu convexitatea spre privitor, își reduce convexitatea - și, nu în ultimul rând, situația unui cerc aflat în plan care se modifică în dublu sens, jumătatea anterioară își reduce convexitatea și jumătatea posterioară își amplifică concavitatea, ambele situații luând ca reper privitorul.

Figurarea deschiderilor potirelor și a curburii anumitor tronuri urmează acest principiu. În reprezentarea tronului din fresca picturii Dionisie de la Mănăstirea Terapont (Fig.2) este combinată vederea dintr-o perspectivă oblică cu acest tip de deformare implicită care rezultă din reducerea vederii binoculare mobile la vederea dintr-un singur punct și care se explică prin teoria spațiului

dinamic a lui L.F. Zegine. Tronul astfel construit apare cu curbura din spate foarte accentuată, cu direcțiile brațelor divergente spre fundal și cu unul dintre brațe mai retras față de celălalt.

Similar, figurarea altarelor de plan pătrat apare deformată după aceleași principii. Socotind pătratul așezat pe un plan paralel cu planul solului, deformările sunt următoarele: segmentele așezate frontal față de privitor se deformează, căpătând o concavitate orientată spre acesta, iar dreptele care sunt de capăt sunt convergente spre privitor. Tensiunea dată de curbura astfel obținute generează atât în spate cât și în față o fractură. Astfel reprezentată, forma altarului nu numai că pare a înainta spre privitor, dar direcția acestei înaintări capătă semnificația mistică a chemării la împărtășirea din jertfă euharistică. În sensul aceleiași idei, centrul mesei în care se află potirul înaintază după cum înaintază și intersecția diagonalelor rezultate prin deformarea după aceste reguli ale pătratului inițial.

Curbura dreptelor frontale ne obligă să vedem spațiul icoanei renaștentiste ca pe un spațiu curb. Practic, imaginea este așezată ca pe emisfera unei bolți, spațiul icoanei înaintând spre privitor, pregătindu-se parcă să-l cuprindă. Perspectiva clasică Renaștentistă propune desfășurarea într-un orizont spațial situat pasiv la o anumită distanță de receptor, fără a avea o dinamică orientată spre acesta. Icoana, prin reprezentarea curbei a spațiului, vine în întâmpinarea privitorului, ca într-o îmbrățișare.

Perspectiva convergentă poate fi întâlnită în formele situate periferic, foarte aproape sau foarte departe. Spre deosebire de cazul perspectivei liniare, în care punctul de fugă este situat la orizont, în perspectiva convergentă acest punct coboară sub linia orizontului, marcând o

Fig. 2 Fresca lui Dionisie, Terapont

Sursa imaginii: <https://i2.wp.com/fb.ru/misc/i/gallery/11465/444682.jpg>

convergență abruptă a acestor linii. În sens opus perspectivei inverse, în care percepția spațiului este ca pe intradosul unei bolți, în perspectiva convergentă spațiul intră în percepția privitorului ca extradadosul unei bolți, curbările dreptelor frontale căpătând o convexitate orientată spre privitor. Cum spuneam însă, perspectiva convergentă nu este folosită niciodată în mod exclusiv în reprezentări, ci doar în asociere cu perspectiva inversă și perspectiva axonometrică. Întâlnim acest tip de reprezentare spațială în cazul porticurilor și a pedestalelor.

Teoria lui Zegine explică, printr-o demonstrație extrem de laborioasă, și maniera cu totul specială de desenare a stâncilor în icoanele bizantine. Nu vom reține din aceasta decât ideea folosirii unui sistem de reflexii care vor întoarce imaginea și că structura desfășurării în plan a stâncilor poate fi redusă geometric la un ansamblu de curbe asemenea unor „S”-uri care creează impresia unui plan secund în retragere, lăsând loc de manifestare acțiunii din plan apropiat. După acest cadru ușor retractil, crestele stâncilor revin cu o mișcare spre în față, asemenea unor talazuri.

Potrivit teoriei lui B. V. Rauchenbach, există mai mulți factori care explică perspectiva inversată. Reprezentarea tăbliei meselor ca un plan înclinat ascendent, întors deci spre privitor, se explică printr-un mecanism al persistenței formelor. Pentru a nu se pierde impresia de echilibru, picioarele din spate ale mesei sunt lungite semnificativ, apărând astfel chiar mai lungi decât cele din plan apropiat. Întoarcerea cărților sfinte spre privitor sau reprezentarea unor acoperișuri mai puțin vizibile în mod normal sunt reflexul aceleiași intenții de reprezentare cu un accentuat caracter expozitiv. Tot Rauchenbach remarcă folosirea destul de obișnuită a perspectivei axonometrice pentru planul apropiat, mai puțin sau deloc

supus deformărilor perspective, și a perspectivei inverse pentru planul depărtat. Ca și Zegine, Rauchenbach consideră că ideea care stă la baza manierei de a reprezenta perspectiva în iconografia bizantină este mobilitatea și multiplicitatea punctelor de vedere, sintetizată ca mișcare a unui singur punct, lucru care este echivalent cu deplasarea privitorului pentru a surprinde fiecare detaliu al ansamblului din latura potrivită.

Multiplicitatea unghiurilor de vedere atrage după sine necesitatea ca în compoziția iconografică să se acorde o mai mare atenție legăturii structurale care să îndeplinească rolul de liant pe care, în perspectiva clasică renaștă, îl are sistemul de convergență unic. Lipsită de acest sistem, icoana ar putea fi în mod fatal expusă riscului de „împrăștiere”, dacă autorul nu ar miza pe dispunerea într-o logică a geometriei ascunse care să genereze legături vizuale între diferitele elemente ale cadrului. Însă liantul cel mai puternic este dat de accentuarea formelor perspectivei inversate spre periferia cadrului, aspect care ajută privitorul să focalizeze spre personajele sau scenele înconjurate de acest cadru construit aidoma unei bolți semi-sferice.

Au existat și teoreticieni, cum este P. A. Michelis, care au negat existența unui sistem rațional de perspectivă al icoanei, argumentele sale constituindu-se într-o veritabilă teorie filozofică privitoare la modalitățile de reprezentare a spațiului. Pe de o parte există, spune Michelis, un „spațiu sensibil”, asimilabil spațiului tridimensional concret și, pe de altă parte, există un spațiu a cărui variabilitate este dată de subiectivitatea creatorului, un spațiu definit printr-o sintagmă care indică mai degrabă caracterul perceptiv decât construcția concretă: „sentimentul spațiului”.

Viziunea lui K. Onasch asupra perspectivei în iconografia bizantină

este convergentă cu cea exprimată de Michelis, Onasch aducând observații suplimentare asupra însemnătății anumitor raporturi dintre diferite personaje, raporturi care în mod clar sugerează existența unei perspective ierarhice cu înțeles teologic: adeseori, în reprezentări, Hristos este figurat mai mare decât sfinții din jurul său și, uneori, câte un sfânt este reprezentat mai mare decât personajele care-l înconjoară, înaintând puternic spre privitor.

Evident că un subiect atât de complex, care a suscitat interesul atâtor specialiști, este departe de a fi epuizat sondarea adâncului motivațiilor transfigurate în opțiuni plastice, în opțiuni de manieră, și atunci, cu responsabilitatea cultivării adevărului științific, nu putem decât să ne păstrăm deschiderea de a primi argumente pertinente, chiar dacă, momentan, ele trimit spre teorii disjuncte.

Iar în ce privește analiza de față, fără a avea pretenția a o fi construit în mod exhaustiv, încheierea ei se dorește a fi asemenea unui portal desenat în perspectivă inversă, cu linii de fugă deschizându-se larg către realitatea eternității, adunându-se în punctul de fugă al timpului nostru pasager.

Suntem priviți din icoană; perspectiva firească în care suntem așezați de iconar este, în cele din urmă, cea a unor făpturi spre care se deschide cu generozitate o coplesitoare realitate spirituală, cea a mântuirii.

*Eseul de mai sus are la bază textul *Lucrării metodice realizate de doamna profesor Giuclea Roliana, lucrare cu care a obținut gradul didactic I în anul 2022, intitulată „Arta spațiului ecleziastic, între temeiul ei dogmatic și expresia plastică”.*

Geografia simbolică în proza Andreei Răsuceanu

PENTRU O RELECTURĂ GEOCRITICĂ A LITERATURII ROMÂNE

Făcând o trecere în revistă a factorilor care conduc la schimbarea concepției despre spațiu în teoria critică postmodernă, Marius Conkan conchide că fenomenul de spatial turn, asociat cu intervalul 1960-1970, este pregătit de încheierea celui de-al Doilea Război Mondial (cu toate schimbările socio-politice pe care le-a presupus) și de apariția postmodernismului ca „dominantă culturală” (Jameson, 1991).

Teodora Mirică

Preocupată de modul în care literatura română se integrează în sfera discursurilor despre lume, alături de cele sociale, politice, economice, devenind o componentă esențială, lucrarea de față își propune să investigheze modul în care teoriile și practicile socio-spațiale sunt explorate și valorificate literar în romanele Andreei Răsuceanu. Demonstrația critică va fi susținută de exemple textuale din romanele: *Vântul, duhul, suflarea* (2020), *O formă de viață necunoscută* (2018) și *Linia Karman* (2023). În linia acestei eterogene perspective critice se dezvoltă mai multe subdiscipline precum: geografia umanistă, geocritica, cartografia literară, ecocritica, studiile postcoloniale și decoloniale, așa cum le inventariază Marius Conkan în *Teorii și practici socio-spațiale. Un manifest geocritic*. În această analiză dorim să identificăm și să caracterizăm modul în care este construit spațiul (pe linia cartografiei literare), raporturile dintre toposuri și protagoniști (relația cu centrul, dinamicele locuibilului,

magnetismul spațiilor simbolice etc.). Vom remarca, dincolo de o simplă, dar minuțioasă construcție spațială, o așezare diferită a accentelor în discursul narativ - ceea ce critica de specialitate numește *spatial turn*. În plus, interesante pentru demonstrația de față vor fi și interacțiunile dintre uman și spațial. Procesul de simbioză remarcat conduce la introducerea a doi termeni *corporalizarea spațialului* și *cartografierea umanului* cu care vom lucra în analiza noastră. Prin corporalizarea spațialului înțeleg procesul de construire discursivă a dimensiunii spațiale prin metafore corporale, iar prin *cartografierea umanului* modalitatea *ex-centrică*¹ de a caracteriza elementul uman prin elemente topografice și *auto-topografice*.

Făcând o trecere în revistă a factorilor care conduc la schimbarea concepției despre spațiu în teoria critică postmodernă, Marius Conkan conchide că fenomenul de *spatial turn*, asociat cu intervalul 1960-1970, este pregătit de încheierea celui de-al Doilea Război Mondial (cu toate schimbările socio-politice pe care le-a presupus) și de apariția postmodernismului ca „dominantă culturală” (Jameson, 1991). Astfel, spațiul depășește statutul marginal, răstoarnă hegemonia timpului, iar importanța lui este recunoscută „în investigarea dimensiunilor și relațiilor socio-culturale.”² Conkan precizează:

„*The spatial turn din anii 70 poate fi văzută ca un "big bang" restabilind*

*importanța spațialității în studiile socio-culturale, un drum deschis de „arheologiile” și „heterotopologiile” lui Michel Foucault și de critica marxistă a „producerii spațiului” a lui Henri Lefebvre.”*³

Ca toate importurile estetice și critice, acest nou tip de discurs literar se manifestă asincron în literatura română. Dacă putem identifica anumite predilecții spațiale sau problematizări ale spațiului în literatură, manifestate prin citadinism (G. Călinescu, *Cartea nunții*, Hortenisa Papadat-Bengescu, *Fecioarele despletite* etc.), structuri antagonice de tipul-rural-urban, moșie-salon-muzical, oriental-european sau reprezentări subversive ale spațiului opresiv (nu doar romanul obsedantului deceniu, ci întreaga literatură sub comunism, în diferitele ei variațiuni), niciunul dintre autori nu explorează literar hegemonia spațiului.

Romanele Andreei Răsuceanu, care sunt de altfel pregătite de studii în domeniul geocriticii, pot fi considerate explicite interogări ale raportului literarului cu spațialul. Afirmația mea este susținută și de comentariul făcut de Marius Conkan și Daiana Gârdan, în *Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory*:

„Răsuceanu oferă argumente cruciale despre relația dintre spațiu-mediul urban, arhitectură - și memoria subiectivă și afectivitate, toate fundamentate în sistemul

teoretic al lui Bertrand Westphal. Hărțile Bucureștiului, care apar în scrierile ei, sunt simultan sociologice, psihologice și estetice, supunând dimensiunea mitică și dimensiunea mistică pe care le expun unei analize minuțioase.”⁴

De altfel, pe lângă teza de doctorat a scriitoarei (*Mahalaua Mântulesei - drumul către modernitate*), interesul pentru această grilă de receptare este demonstrat și de volumele de critică literară. Spre exemplu, în introducerea volumului *Bucureștiul literar. Șase lecturi posibile ale orașului*, Răsuceanu atribuie relevanța acestui tip de lectură unei capacități de a releva noi perspective despre literatură:

„- că e vorba despre geocritică (așa cum impune termenul Bertrand Westphal), geopoetică (în sensul propus de Kenneth White și dezvoltat de Marc Brousseau), analiza cantitativă (de tipul celei practicate de Franco Moretti), naratologie spațială etc.- [ea] face lumină într-un aspect diferit al spațialității literare. Toate analizează, de fapt, cum se transformă referentul geografic prin intermediul imaginarului și al scriiturii.”⁵

Deși romanele nu sunt exemplificări sau exerciții mecanice de aplicare a teoriei spațiale, așa cum singură mărturisește autoarea într-un interviu acordat Alinei Dumitrescu pentru revista MATCA⁶, consider că

¹atât în sensul propriu al cuvântului, cât și pur și simplu în sensul de în afara centrului (sinelui)

²Marius Conkan, „Teorii și practici socio-spațiale”, Mihaela Ursa (coord.), *Comparatismul clujean. Instantaneu în mișcare*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2022, p. 115

³Marius Conkan, Daiana Gârdan. „Space in Literature and Literature in Space. Introduction”. *Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory* 6.1 (2020), p. 6: <https://doi.org/10.24193/mjcst.2020.9.01>; „*The spatial turn* in the 1970s can be seen as a „big bang” reasserting the importance of spatiality in socio-cultural studies, a path opened by Michel Foucault’s „archaeologies” and „heterotologies” and by Henri Lefebvre’s Marxist critique of „the production of space”” p. 6

⁴Ibid.; „Răsuceanu delivers crucial arguments regarding the relation between space – urban space, architecture – and subjective memory and affectivity, all rooted in Bertrand Westphal’s theoretical system. The maps of Bucharest featured in her work are simultaneously sociological, psychological, and aesthetic, often subjecting the mythical and mystical dimensions they expose to a thorough analysis.”

⁵Andreea Răsuceanu, *Bucureștiul literar. Șase lecturi posibile ale orașului*, ed. Humanitas, București, 2016, p. 12-13

romanele Andreei Răsuceanu alcătuiesc un discurs literar care devine „un instrument major în cartografierea societății” și un „agent de forță în transformarea ei”.⁷ De altfel, acest tip de lectură critică se potrivește conceptual foarte bine și este susținută de exemple textuale.

Pe linia deschisă de Bertrand Westphal, care postulează patru principii ale geocriticii (*transgresivitatea, multifocalizarea, abordarea geocentrată și referențialitatea*), trilogia Andreei Răsuceanu explorează noi forme de expresie, văzând în topografie o modalitate „de a comunica, uneori într-un mod imperceptibil, cu psihologia personajelor, a căror evoluție o poate anticipa, justifica, susține etc.”⁸ Mai mult decât atât, umanul va fuziona cu spațiul în proza autoarei, construind imagini de o expresivitate aparte. De altfel, romanele Andreei Răsuceanu construiesc - în repetate rânduri - un spațiu palimpsestic, care înglobează existențe și istorii anterioare. În această direcție, Senida Poenariu comentează într-un articol apărut în VATRA:

„După ce ne convinge prin incursiunile teoretice și lecturile aplicate că spațiul este purtătorul unui mesaj, respectiv că toposurile spațiilor interioare sunt pline de semnificații ascunse, în operele sale de

beletristică Andreea Răsuceanu oferă carnație narativă unor concepte teoretice precum „polisenzorialitatea” (Westphal), „peisaj interior” (Porteous) sau „psihogeografie” (J. M. Besse). Ase reține însă că romanele Andreei Răsuceanu ating o complexitate epică ce depășește caracterul ilustrativ al unor modele relativ noi de valorizare și de receptare a spațiului în literatură.”⁹

Critica de receptare, prin articole și editoriale, relevă câteva dintre trăsăturile prozei scriitoarei, care merită comentate în contextul acestei lucrări. Pe de-o parte, avem polisenzorialitatea, care devine element recognoscibil prin acea „calitate de a induce stări, emoții, sentimente și senzații.”¹⁰ (Senida Poenariu), accentul pe treceri, predilecția pentru tranziții și modul de adaptare al personajelor¹¹ și imaginarul acvatic¹². Pe de altă parte, întâlnim un discurs narativ democratizant, care oferă voce sau spațiu narativ personajelor aparent nesemnificative (Ologul, Sofi, Drăgana); tensiunea dihotomiilor prin perechile dialectice de tipul moarte-viață, vechi-nou, absență-prezență etc., „perspectivă multifocală asupra realității”. (Senida Poenariu). În plus, remarcăm predilecția pentru tema memoriei, investigarea raporturilor individului cu istoria, complexitatea

relațiilor familiale, Andreea Răsuceanu dovedindu-se o fină observatoare a „tectonicilor interioare ale personajelor și extrem de cerebrală.”¹³

Lămuriri conceptuale

Conceptul de corporalizare a spațialității vine în continuarea liniei deschise de volumul editat de Elizabeth Kenworthy Teather, *Embodied geographies- space, bodies and rites of passage*. Studiul explorează o geografie marcată de o amprentă personală, punând în relație spațiile cu corpurile și riturile de trecere. Făcând distincția între spațiu și loc, Teather conceptualizează atașamentul față de locuri prin expresia *the sense of place*. Ea comentează:

„Termenul de *sense of place* face referire la o relație între loc și sens - o calitate existențială, dificil de definit, uneori împărtășită de mulți, alteori diferită de la individ la individ. *Sense of place* desemnează caracterul unic al unor locuri care sunt parte din viața noastră. Ne atașăm de astfel de locuri - indiferent dacă sunt în oraș sau la țară - suntem defensivi față de ele dacă sunt amenințate, ne întristăm

⁶Andreea Răsuceanu mărturisește: „Nu am avut intenția de a aplica vreun concept în literatura mea, iar dacă spațiul, geografia joacă un rol important, este pentru că m-au pasionat mereu orașele, cu viața lor secretă. De fapt, locurile, în general, pentru că mi se par niște receptacule de energii, și mi se pare că ne influențează pe nesimțite existența, uneori chiar și destinul. De asemenea, cred că spațiul în care trăim pătrunde la un moment dat, imperceptibil, în scrisul fiecăruia, n-aș spune că e un fel de condiționare, dar există întotdeauna o amprentă, un indiciu legat de asta. Aș zice că există un fel de comunicare misterioasă între locuri și literatură.”

⁷sintagmele sunt folosite de Marius Conkan în Teorii și practici socio-spațiale. Un manifest geocritic, referindu-se la ceea ce devine literatura după spațial turn. Asocierea îmi aparține și o consider întemeiată întrucât prin prisma acestei problematizări geocritice, Andreea Răsuceanu adresează probleme ale societății contemporane.

⁸Andreea Răsuceanu, op. cit., p. 10

⁹Senida Poenariu – „Din nou despre viață și necunoscutele ei” <https://revistavatra.org/2021/04/28/senida-poenariu-din-nou-despre-viata-si-necunoscutele-ei/#more-8128>, 28 aprilie 2021, (Vatra, nr. 1-2/2021, pp. 38-40)

¹⁰Senida Poenariu – „Din nou despre viață și necunoscutele

¹¹în acest mecanism de coping ni se oferă prilejul să analizăm interacțiunile dintre personaje și toposuri

¹²specific cu precădere romanului Vântul, duhul, suflarea

Cristina Timar – „Un veac de solidaritate feminină”, <https://revistavatra.org/2024/03/29/cristina-timar-un-veac-de-solidaritate-feminina/#more-12733>, 29 martie 2024, Vatra, nr. 1-2/2024, pp. 32-33.

când sunt distruse (Tuan 1974; Relph 1976; Porteous 1989; Teather 1990, 1998; Read 1996). Într-un fel, astfel de locuri devin parte din noi, din identitatea noastră. Pe cele mai speciale dintre ele le considerăm acasă- un amestec ideal de loc, cultură și oameni apropiați.”¹⁴

Altfel spus, corporalizarea ca instrument de reprezentare devine relevantă întrucât înlesnește procesul de apropiere al exteriorului. De altfel, relația corpului cu spațiul începe înainte de modernitate și este explorată creativ în funcție de diferitele cadrări culturale ale mentalităților. Dincolo de faptul că în sine corpul este un spațiu și devine un instrument de descoperire a lumii (prin intermediul simțurilor), Paul Rodaway consideră că el joacă un rol fundamental în teoria geografiilor senzoriale.

„Corpul contribuie atât la percepția spațială, cât și la cea temporală, fiind ca o navă a cărei ancoră este experiența geografică. El mediază între noi și mediu, dându-ne nouă acces la o lume dincolo de el. De altfel, fără corpurile noastre nu am avea geografie - orientare, locomoție, coerență.”¹⁵

Romanele Andreei Răuceanu ne confruntă cu imagini antropomorificate ale spațiilor, orașele fiind

investite atât cu trăsături fiziologice, cât și cu experiențe psihologice. Acest lucru nu ne surprinde, ci demonstrează ceea ce sugerează Nigel Thrift în lucrarea *Non - Representational Theory - space/politics/affect*, spunând că „orașele pot fi văzute ca vârtejuri agitate de emoții.”¹⁶

În ceea ce privește cartografierea umanului, aceasta se manifestă tot ca un proces de apropiere. Rodaway consideră că trupul este amprentat de trei elemente: corporalitate, instituții și discursuri. Chiar dacă nu sunt propriu-zis produse prin discursuri și instituții, corpurile sunt modificate de ele, acestea devenind geografii tangențiale ale lor. De altfel, el numește corpul o „geografie senzorială în sine”¹⁷, iar discursurile devin „cartografiere cognitive”. El concluzionează: „experiența geografică actuală este o complexă geografie senzorială (și emoțională).”¹⁸

Ilustrări textuale ale conceptelor

În romanul de debut, publicat în 2018, *O formă de viață necunoscută*, hegemonia timpului este acut pusă sub semnul întrebării, prin imaginea individului care nu se mai regăsește în istoria pe care este forțat să o trăiască¹⁹, ci se străduiește din răspuțeri să se refugieze într-un spațiu sigur, populat cu persoane iubite:

„Se gândea că la fel era și cu

soldații de pe front, și pe lângă ei trecea istoria și niciunul nu avea senzația că participă la schimbarea ei, trăiau și ei fiecare în propriul spațiu interior, unde erau tot acasă, cu iubitele sau mamele lor, în casele luminoase ale copilăriei, în cine știe ce pat străin în care trăiseră o aventură secretă.”²⁰

Mai mult decât atât, timpul își pierde funcția vindecătoare, iar întoarcerea într-un spațiu cunoscut, fie doar prin vizitarea lui strict mentală, este unica modalitate de regăsire a echilibrului. Critica vede aici o refuzare a vindecării prin întoarcerea la trecut²¹, lucru care, deși este adevărat, nu scade din relevanța argumentului meu, ci îl completează foarte bine. Este într-adevăr un refuz al vindecării prin întoarcerea mecanică (linie ce se păstrează pe parcursul întregii trilogii), este, firește, un imperativ al asumării și al orientării spre viitor, dar rămâne cu certitudine o inversare a rolurilor între cele două dimensiuni ale cronotopului. Dacă întoarcerea în timp nu te poate salva, „întoarcerea în loc” te poate ajuta cel puțin să te reorientezi și echilibrezi.

Corporalizarea spațialului este ilustrată prin supunerea orașului la experiențe umane ca suferința, oboseala, moartea și revitalizarea.

¹⁴Elizabeth Kenworthy Teather, „Introduction: geographies of personal discovery”, edited by Elizabeth Kenworthy Teather (ed.) *Embodied geographies- space, bodies and rites of passage*, Routledge, London, 1999, p. 2: „The term sense of place refers to this link between place and meaning—an existential quality, difficult to define, sometimes shared by many, sometimes different for each individual. Sense of place sums up the unique character of some of the places that are part of our lives. We grow attached to such places—whether they are in the city or the country—are defensive about them when they are threatened, and feel bereft when they are destroyed (Tuan 1974; Relph 1976; Porteous 1989; Teather 1990, 1998; Read 1996). In a sense, such places become part of us—of our identity. We regard the most special of such places as home—an ideal melding of place, culture and beloved people.”

¹⁵Paul Rodaway, *Sensuous Geographies: Body, Sense and Place*, ed. Routledge, London and New York, 1994, p. 31, „The body contributes both to spatial and temporal perception, being like a ship and its anchor in our life-long geographical experience. It mediates between us and the environment, giving us access to a world beyond itself. In fact, without our bodies we would have no geography—orientation, measure, locomotion, coherence.”

¹⁶Nigel Thrift, *Non-Representational Theory- Space/ politics/ affect*, ed. Routledge, Taylor and Francis Group, London and New York, 2008, p. 189 „Cities may be seen as roiling maelstroms of affects.”

¹⁷Paul Rodaway, *Sensuous Geographies: Body, Sense and Place*, ed. Routledge, London and New York, 1994, p. 31 Ibid., p. 35

Astfel, un oraș a cărui inimă „bătea în ultima vreme mai rar și mai înfundat, ca și cum o oboesală profundă s-ar fi instalat peste tot”²² este supus unei morți produse de răni sângeroase, „de breșele lăsate în carnea orașului (ce) duseseră de fapt la *moartea marelui corp*, ale cărui articulații se întrerupseseră pentru totdeauna.”²³ Desfășurându-se pe trei planuri narrative distincte, delimitate de perioade temporale concrete, romanul construiește o reprezentare complexă a metropolei, surprinsă în diferite etape de dezvoltare, perioade istorice și sociale. Cadrul belic este unul dintre ele, iar metamorfozarea Bucureștiului sub bombardamente, ocupație și foamete, trădează din nou apetența pentru dimensiunea spațială întrucât caracterizările, peisajele sunt permanent alcătuite din locuri mai mici, populate cu obiecte și oameni, decât de amănunte istorice. De la orașul golit, la cel desfigurat de bombardamente și cel ocupat, străin, împodobit cu mesaje într-o limbă necunoscută, poate că cea mai interesantă construcție este cea a Bucureștiului ca non-loc, un loc al nimăului. „Un oraș în care oamenii sunt doar în trecere nu mai e un loc. Bucureștiul era de fapt nelocuit de câteva luni.”²⁴

Așa cum aminteam în argument, spațiul se construiește prin supra-

punerea mai multor straturi, fiind locuit în timpuri diferite de personaje diferite, a căror trecere nu este ignorată, ci înmagazinată. Există o memorie a spațialului, iar existențele anterioare interacționează cu noii exploratori ai acestuia. Tema aceasta reapare și în ultimul roman al trilogiei unde este amplu chestionată. Aici însă acest fapt este perceput axiomatic, iar Elena înțelege firescul zvonurilor din casa boierească, acceptând viața alteră a casei, „care nu mai era a lor, ci a celor care fuseseră acolo cu mult înaintea lor, și așa stăteau lucrurile dintotdeauna, nu era motiv de frică.”²⁵ Dacă vom discuta în următorul roman al trilogiei o evoluție de la personajul reflector al Hortensiei Papadat-Bengescu²⁶ (Mimi) la protagonista Andreei Răsuceanu (Ioana), *O formă de viață necunoscută*, prelungește și completează această corespondență. Ioana nu rămâne blocată în fascinația pentru oraș, care îi promitea o nouă viață, ci desconspiră mirajul, înțelegând „repede că orașul nu era altceva decât un miraj hollywoodian, care s-a destrămat la fel de repede ca decorul din panouri de carton de pe platourile de filmare.”²⁷ Bucureștiul se va transforma într-o dezamăgire, ceea ce trimite la incapacitatea lui de a reconstrui ontologic, de a vindeca în aceeași măsură în care este capabil să o facă C. Este de domeniul evidenței

că numele implică din capul locului tocmai ideea de centralitate, C.-ul ca centru totemic al lumii, omphalos, pe care personajele îl vizitează fizic sau mental în încercarea lor de restabilire a echilibrului după care tânjesc și pe care îl reconstruiesc din povești fabuloase, amintiri distorsionate din copilăriile îndepărtate și recartografierile moderne. „Mă plimb prin C. cu Google Earth. E întins de-a lungul unui lac verde, ca o oglindă, cu o formă ciudată, de buclă.”²⁸

Al doilea roman al Andreei Răsuceanu, *Vântul, duhul, suflarea* (2020), dezvoltă și mai mult această relație inedită între uman și spațial, preluând și valorificând corespunzător sugestiile sau drumurile deschise de romanele predecesoarelor sale²⁹. Delimitările clare între ceea ce este uman și ceea ce este exterior sunt pulverizate, cele două suprapunându-se până la confuzie, intrând în compoziția organică a celeilalte.

„Curtea părea să crească și să descrească după pasul ei, când ieșea din grădinița proaspăt udată, locul părea dintr-o dată larg, fără margini, în timp ce pătratul de nisip se strângea în jurul ei, redus la dimensiunile siluetei ei mărunte”³⁰. Mai mult decât atât, interconectarea celor două face ca evenimentele umanului - ca pierderea sau moartea - să rescrie, să recartografieze spațiul:

¹⁹e foarte interesant abordat, fiind și o revizitare de spiritualitate postmodernă a temei, tinând cont de faptul că războiul în cauză este chiar războiul de întregire (Primul Război Mondial), cu o puternică semnificație națională.

²⁰Andreea Răsuceanu, *O formă de viață necunoscută*, Polirom, Iași, 2018, p.121

²¹Cristina Timar comentează în VATRA: „Trecutul nu explică și nu vindecă decât parțial prezentul, unele traume ale predecesorilor rămân, probabil, ca niște latențe, în ADN-ul nostru, adăugându-se propriilor angoase, dar rămâne un rest destul de consistent care nu mai depinde de trecut ci se desfășoară după alte coordonate, fără o directă relație de cauzalitate cu trecutul personal sau generațional.”

²²Andreea Răsuceanu, *O formă de viață necunoscută*, Polirom, Iași, 2018, p.93

²³Ibid., p.158

²⁴Ibid., p.176

²⁵Ibid., p.51

²⁶pe care, de altfel, autoarea o recuperează într-un interviu spunând despre ea: „Hortensia Papadat-Bengescu, de trei ori. M. Blecher. O serie de scriitoare interbelice și chiar scriitori, astăzi uitați. Dar în primul rând pe Hortensia Papadat-Bengescu, mi s-a părut incredibil că au scos-o din programă. Nu știu cum se mai poate învăța despre personaj și cum mai poți vedea Bucureștiul modern care ia naștere în romanul citadin al Hortensiei Papadat-Bengescu, odată cărțile ei scoase din manuale.”

„cu fiecare moarte, s-a mai închis o ușă, s-a mai acoperit de întuneric un peisaj până ieri strălucitor și accesibil, s-a mai șters un loc de pe harta noastră comună.”³¹ De aici rezultă, totodată, o percepție distorsionată, subiectivă a spațiului, influențată mai ales de starea de spirit.³² Astfel, un suflet torturat de frică se topește într-un cadru fluid, sufocant, în care nimic nu-și mai păstrează verticalitatea - „totul în jur este făcut din frică, siluetele fără fețe, cu mâini care se întindeau către mine...”³³

Intimitatea acestei relații demonstrează prezența textuală a celor două concepte anunțate în argument, anume *corporalizarea spațialului*, reliefată prin imaginile personificate ale spațiului - care respiră, doarme, moare - și descrierea lui prin intermediul metaforelor anatomice - expansiunea canceroasă a orașului sau explorarea măruntaielor casei și cartografierea umanului, care are loc sub diferite forme. Acest fel de cunoaștere a umanului, transformă relațiile dintre personaje în călătorii, expediții de cucerire și recucerire sau misiuni cu scopuri gnoseologice. Această linie interpretativă este susținută și de critica de întâmpinare care analizează aceste scene din perspectiva relației complicate dintre personaje; mereu copii care încearcă să se apropie de părinții lor care îi

resping (deci cucerire!), așa cum este cazul cuplurilor de personaje Iolanda-Tamara, Iolanda-M.³⁴

„Marele corp, cu dealurile lui de albeață, cu scobiturile mici unde pliurile cărnii se adunau, făcând să alunece din când în când un fir de transpirație, mirosind a săpun și încă ceva, sărat, impur și totuși atât de plăcut. Urmăream cu vârful degetelor, fără să ating niciodată pielea umezită, liniile cusăturilor, redesenând contururile corpului ei, până când arătătorul mi se întorcea în același punct din aer unde pornisem, încheind astfel geografia invizibilă a anatomiei ei.”³⁵

Acest transfer de energii, relație simbiotică între cele două elemente este remarcată și de Senida Poenariu care face în VATRA următorul comentariu:

„Răsuceanu întreține în mod ingenios, de la un capăt la celălalt, în cele trei romane alea sale, această confuzie dintre un sine care ia în stăpânire spațiul (și aici ne putem gândi la teoria „sinelui extins” construită, în linii mari, pe principiul „suntem ceea ce deținem” a lui RW Belk din *Possessions and the extended self*) și spațiul/obiectele care iau în stăpânire persoanele și/sau destinele acestora.”³⁶

Foarte interesant este, de asemenea, modul în care relaționarea devine o modalitate de adaptare la incontrollabil. Astfel, prin colecționarea lucrurilor care au aparținut cândva unei persoane dragi, nu reușești doar să-l păstrezi viu în amintirea ta, dându-i consistență ontologică, ci te obișnuiești, totodată, cu pierdea și moartea. Lucrurile și spațiile, fie ele interioare sau exterioare, devin „horcru-uri” de care te agăți și care se agață de tine. „Pe măsură ce oamenii îmbătrânesc, încep să adune lucruri. Lucrurile altora, care au murit deja, poate că e instinctul de a-i păstra în felul ăsta lângă tine sau un fel de a te familiariza cu moartea.”³⁷

Deși de-a lungul trilogiei se va construi o relație între trei borne (satul-orașul provincial și metropola), în acest roman sunt reliefate doar două dintre ele. Pe de-o parte, avem C.-ul, satul încărcat cu semni-ficație valorică, care va obseda și va face ca toate personajele să graviteze permanent în jurul lui și metropola-Bucureștiul mai multor vârste, anotimpuri și funcții. Bucureștiul, ca topos, este un principal punct de intersecție între Hortenisa Papadat-Bengescu, Gabriela Adameșteanu și Andreea Răsuceanu. Ne reîntâlnim aici cu funcțiile paterne și efectul de miraj, descrise și în ciclul Halipilor,

²⁷ Andreea Răsuceanu, *O formă de viață necunoscută*, Polirom, Iași, 2018, p. 33.

²⁸ Andreea Răsuceanu, *O formă de viață necunoscută*, Polirom, Iași, 2018, p.169.

²⁹ Într-un cadru mai larg, analizez romanale Andreei Răsuceanu în corespondență cu trilogia Letiției Branea, scrisă de Gabriela Adameșteanu și cu ciclul Halipilor.

³⁰ Andreea Răsuceanu, *Vântul, duhul, suflarea*, Polirom, Iași, 2020, p. 11

³¹ Ibid., p. 25.

³² fenomen narativ pe care îl întâlnim de pildă și în *Provizorat*, Gabriela Adameșteanu

³³ Andreea Răsuceanu, *Vântul, duhul, suflarea*, Polirom, Iași, 2020, p. 114

³⁴ Despre acest fenomen, Senida Poenariu comentează: „Iolanda încearcă să reconstruiască în aer „marele corp” al mamei adoptive și astfel chiar să pătrundă în universul placentar al corpului eteric. (...) M., copilul care a rezultat în ciuda unei încercări de avort, ca în cele din urmă să fie totuși expulzat din corpul Iolandeii înainte de termen, încearcă la rândul lui să prindă orice atingere a corpului mamei, fie ea și una accidentală, ba chiar își dorește să revină în pântecul unde l-ar putea învinge pe P., fratele mai mic și adevărata iubire a Iolandeii”

³⁵ Andreea Răsuceanu, *Vântul, duhul, suflarea*, Polirom, Iași, 2020, p. 59.

³⁶ Senida Poenariu – „Un mare exercițiu de acceptare”, <https://revistavatra.org/2024/07/18/senida-poenariu-un-mare-exercițiu-de-acceptare/#more-13212> 18 iulie 2024; Vatra, nr. 5-6/2024, pp. 30-31

unde Ioana Andreei Răsuceanu devine o Mimi mai bine articulată, un spațiul claustrant al regimului totalitarist, unde Iolanda, aleargând disperată să caute mâncare pentru fiii ei, se interesează în tramvai cu Letiția Branea. Amândouă răzbind prin frigul, întunericul și ostilitatea Bucureștiului comunist, construiesc o imagine poliedrică a metropolei. Despre reprezentările metropolei, urbanului în general, Andreea Răsuceanu comenta în volumul amintit anterior:

„Există între literatură și oraș o serie de nebănuite, imperceptibile legături insuficient explorate până acum. Dacă literatura dezvăluie o altă modalitate de raportare la spațiul urban, reciproca e și ea valabilă: orașul îl învață pe cel care îl citește să înțeleagă altfel literatura.”³⁸

Mai mult decât atât, metropola este reliefată ca un centru căzut, un templu pervertit, un ex-C. Foarte interesant este construit acest sat-omphalos,³⁹ care funcționează ca centru de greutate și care, de cele mai multe ori, reconstruiește o dimensiune mitică.

„Nicăieri pe unde fusese pe urmă Mihalachi nu mai simțise asta și se întreba uneori dacă nu erau năluciri ale copilăriei sau timpul chiar se oprea la C., pe înserat, exact atunci

când soarele aluneca în spatele dealurilor.”⁴⁰

Cel de-al treilea roman revizitează aceleași spații, integrând discursuri despre identitate, despre realitățile sociale (comunismul, impactul divorțurilor, emigrația etc.). În plus, așezând în centrul romanului un episod din trecutul îndepărtat al C.-ului (venirea italienilor), el dă concretețe satului ca spațiu mitic cu funcții multiple, povestea transformându-se într-o legendă a întemeierii, presărată cu trimiteri biblice - geneză, exod, pedepse biblice (insecte, foamete, secetă). Spațiul este în continuare complex construit, iar straturile interacționează, se manifestă activ, intră cu forța în viața celor prezenți, dorindu-se integrate și nu doar acceptate. „ceva din aerul străin al existențelor altora îți intra imperceptibil în propria viață, era un fel de bruiaj fin, dar persistent, care sfârșea prin a deveni parte din rutina ta, până la urmă din tine.”⁴¹ Relația intimă dintre elementul spațial și cel uman se transformă într-o inter-comunicabilitate, o suprapunere pe contur a celor două într-o asemenea măsură încât „întunericul și umezeala intrau chiar și în corpurile oamenilor, în hainele și în pielea lor, transformându-i în anexe mobile ale cartierelor în care locuiau.”⁴² De asemenea, hegemonia spațială este întărită de capacitatea lui de a vindeca, de a ocroti în

neutralitate un suflet aflat în suferință. În plus, reapare discuția despre non-locuri, hotelul fiind un astfel de loc, „unde nimic nu se fixează, totul trece și poți fi, chiar dacă numai pentru câteva ore, liber ca pasărea cerului.”⁴³

Corporalizării spațiale i se adaugă o nuanță, cea a autonomiei, orașul câștigându-și dreptul de a fi adâncit în sine însuși, de a trăi nu doar o experiență fizică a umanului, ci și una spirituală. „Orașul pare scufundat în el însuși, ca și cum și-ar trăi la nesfârșit trecutul.”⁴⁴ Mai mult decât atât, căutarea cu disperare a locului, nevoia de echilibru manifestată mereu prin reîntoarcerea în spațiul-centru, prilejuiește aici o problematizare interesantă a diasporei, văzută ca „experiment eșuat”, cei plecați fiind supuși inevitabil dezorientării, fiind cetățeni ai unui stat bicefal. „Uneori mă simt ca un experiment eșuat. Știi, când nu ești nici de aici, nici de acolo.”⁴⁵ În acest context, funcțiile C.-ului în viața personajelor care gravitează în jurul lui sunt puternic îngroșate, iar poate cel mai interesant aspect dezvăluit în acest ultim roman, este acela că C.-ul este diferit pentru fiecare în parte, funcționând ca o Cameră a Necesităților. Fascinația pe care o exercită, cadrele mereu idilice care îl

³⁷ Andreea Răsuceanu, *Vântul, duhul, suflarea*, Polirom, Iași, 2020, p. 234

³⁸ Andreea Răsuceanu, *Bucureștiul literar. Șase lecturi posibile ale orașului*, ed. Humanitas, București, 2016, p. 9.

³⁹ Deși interpretarea mea vine pe o linie simbolică firească, Andreea Răsuceanu mărturisește despre acest sat într-un interviu acordat Alinei Dumitrescu: „În cazul locurilor, al satului C. de fapt, am vrut să evit un reflex pe care știu că orice tip de cititor îl are, acela de a identifica, de a suprapune pe o hartă reală un spațiu imaginar. C.-ul este un astfel de spațiu, care a luat naștere în imaginația mea, și el nu poate fi localizat cu precizie, chiar dacă există niște vagi coordonate geografice. Cred că o identificare cu oricare dintre locurile care mi l-au inspirat ar fi restrâns semnificativ posibilitățile de interpretare și ar fi făcut din C. un loc ca oricare altul, nu un spațiu ce ține de o geografie sacră cu mult mai adevărată decât orice geografie reală, dacă e să împrumutăm ideea lui Mircea Eliade.”

⁴⁰ Andreea Răsuceanu, *Vântul, duhul, suflarea*, Polirom, Iași, 2020, p. 320

⁴¹ Andreea Răsuceanu, *Linia Karman*, Polirom, Iași, 2023 p. 12.

¹² Ibid. p. 10.

⁴³ Ibid. p. 54.

⁴⁴ Ibid. p. 128.

⁴⁵ Andreea Răsuceanu, *Linia Karman*, Polirom, Iași, 2023 p. 75.

⁴⁶ Ibid. p. 146.

compun și înconjoară, creează impresia că spațiul acesta devine un *illo spatium*. În sine, tranziția de la *illo tempore*, la *illo spatium*, trădează încă o dată, la nivel textual, fenomenul de *spatial turn*.

Așa cum anunțam anterior, centrul romanului *Linia Karman*, este episodul cu sosirea italienilor, care, nu întâmplător așezat la mijloc, dă concretețe caracterului fantastic al satului. Suntem martorii unei geneze, a unei nașteri, iar descălecarea, care este mai mult o ieșire la mal (italienii vin pe cale maritimă), deschide o întregă serie de referințe biblice. „Au știut imediat că locul era al lor, nu trebuieră decât să traverseze o parte de Europă ca să și-l ia în stăpânire. Și imediat C.-ul crescuse ca o carne în jurul lor.”⁴⁶ De asemenea, el este prelucrat prin intermediul unor încercări biblice- invazia insectelor, foametea care bântuia prin sat „ca un câine sleit”⁴⁷ și este martorul unui exod violent, cel al Drăganei.

„Satul tăcea și el, ca într-o amintire. Nici o voce îndepărtată nu ajungea la ea, ca în alte seri, la ultimele case nu se aprinseseră luminile, iar porțile stăteau închise, curțile erau goale, ca niciodată la ora asta, nicio mișcare nu tulbura aerul înserării.”⁴⁸

În subsidiar, există și un comentariu social foarte bine articulat aici, poate mai prezent decât în celelalte două romane, pe care îl sesizează

foarte bine Senida Poenariu în comentariul său.⁴⁹ Astfel, moartea Drăganei nu face parte doar din repertoriul mitic specific registrului, ci vorbește și despre neajunsurile socio-istorice, dezvăluind un destin al inadapării. De altfel, acest narativ al inadapării nu este deloc străin de întreaga trilogie întrucât avem nenumărate astfel de scenarii - neadaptarea la situația politică (G., P.), neadaptarea la condiția maternă (Iolanda, Tamara), neadaptarea la noi tipuri societale (Drăgana), neadaptarea în fața morții (Iolanda, naratoarea).

Concluzii

În concluzie, în romanele Andreei Răsuceanu temele sociale sunt dezvoltate prin intermediul unui discurs spațial, care refuză distanța și care relansează un raport intim cu referentul. Această apropiere este demonstrată de geografia simbolică prezentă cu predilecție în romane, de explorările senzoriale și corporale ale spațiului și de construirea palimpsestică a acestuia. De altfel, complexitatea și varietatea personajelor și a relațiilor dintre ele, cronotopul dialogic (în linie bahtiniană) și lipsa tezismului întărește procesul de simbioză între elementul uman și cel spațial, demonstrând ceea ce afirma Elizabeth Kenworthy Teather: „să înveți despre loc nu este egalat decât de a învăța despre sine”.⁵⁰ De aceea, toate lămuririle identitare sunt medi-

ate de lămuriri spațiale, de recuperare a rădăcinilor.

Prin chestionarea istoriei, prin instalarea hegemoniei spațiale, reprezentarea stratificată a spațiului și depășirea citadinismului, teoriile și practicile socio-spațiale influențează universul literar. Cartografierea umanului și corporalizarea spațialului ca instrumente de apropiere, ajung ca prin interconectarea umanului cu spațialul să transforme evenimentele umanului în recartografieri. El întăresc, totodată, teoria geografiilor senzoriale (Paul Rodaway) și cea a geografiilor întrupate (*embodied geographies*), reușind o sincronizare literară la recente teorii literare. Mai mult decât atât, sub influența acestei grile de lectură, imaginarul corporal abandonează orice pretenție ideologică, devenind un instrument al geografiei senzoriale de receptare și interpretare.

Desfășurându-se pe mai multe epoci, vizitând spații de diferite naturi (metropola, orașul port, satul), ele oferă prilejul studierii evoluției mentale⁵¹ și a raporturilor dintre personaje, dintre personaje și spațiu sau dintre personaje și istorie. Discursul narativ foarte bine articulat, problematizările spațiale, recuperările critice, non-ideologice ale trecutului socio-cultural, oferă o literatură conectată la nevoile contemporaneității sale.

⁴⁷Ibid.p.181.

⁴⁸Ibid. p. 244-245.

⁴⁹„Dincolo de statutul Străinului, care devine țap ispășitor, epidemia de ciumă și restricțiile aferente sau invazia lăcustelor, o altă temă esențială dezvoltată aici este aceea a eliberării robilor romi de către biserică și încercările acestora – eșuate – de a se integra în societate.”

⁵⁰Elizabeth Kenworthy Teather, „Introduction: geographies of personal discovery”, edited by Elizabeth Kenworthy Teather (ed.) *Embodied geographies-space, bodies and rites of passage*, Routledge, London, 1999, p. 19- „learning about place is matched by learning about self”

⁵¹Cristina Timar – „Un veac de solidaritate feminină”, <https://revistavatra.org/2024/03/29/cristina-timar-un-veac-de-solidaritate-feminina/#more-12733>, 29 martie 2024, *Vatra*, nr. 1-2/2024, pp. 32-33. : „toate cele trei romane extrăgându-și substanța din geografia mitică a satului C., un cătun situat nu departe de Galați, pe malul Prutului, un fel de Macondo autohton, ale cărui femei fabuloase și urmașele acestora din contemporaneitate alcătuiesc o linie destinală care acoperă patru-cinci generații.”

Delia Stoenoiu

Bibliografie

- Conkan, Marius „Teorii și practici socio-spațiale”, Mihaela Ursa (coord.), Comparatismul clujean. Instantaneu în mișcare, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2022, p. 115
- Conkan, Marius, Gârdan, Daiana. „Space in Literature and Literature in Space. Introduction”. *Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory* 6.1 (2020), p. 6: <https://doi.org/10.24193/>;
- Iovănel, Mihai, *Istoria literaturii române contemporane 1990-2020*, Polirom, Iași, 2021.
- Poenariu, Senida – „Din nou despre viață și necunoscutele ei” <https://revistavatra.org/2021/04/28/senida-poenariu-din-nou-despre-viata-si-necunoscutele-ei/#more-8128>, 28 aprilie 2021, (Vatra, nr. 1-2/2021, pp. 38-40)
- Poenariu, Senida – „Un mare exercițiu de acceptare”, 18 iulie 2024; Vatra, nr. 5-6/2024, pp. 30-31
- Răsuceanu, Andreea, *Bucureștiul literar. Șase lecturi posibile ale orașului*, ed. Humanitas, București, 2016, p. 12-13
- Răsuceanu, Andreea, *O formă de viață necunoscută*, Polirom, Iași, 2018,
- Răsuceanu, Andreea, *Vântul, duhul, suflarea*, Polirom, Iași, 2020,
- Răsuceanu, Andreea, *Linia Karman*, Polirom, Iași, 2023
- Rodaway, Paul *Sensuous Geographies: Body, Sense and Place*, ed. Routledge, London and New York, 1994,
- Teather, Elizabeth Kenworthy „Introduction: geographies of personal discovery”, edited by Elizabeth Kenworthy Teather (ed.) *Embodied geographies- space, bodies and rites of passage*, Routledge, London, 1999;
- Timar, Cristina – „Un veac de solidaritate feminină”, Vatra, nr. 1-2/2024, pp. 32-33.
- Thrift, Nigel, *Non-Representational Theory- Space/ politics/ affect*, ed. Routledge, Taylor and Francis Group, London and New York, 2008;

Adelina Ghinea

Ca un șobolan fără ascunzătoare

Luisa Chiric

Strălucirea orașului îmi înțețoșa vederea provocându-mi o stare de greață care îmi dădea toate simțurile peste cap. Prietenii mei râdeau lângă mine, dar eu mă puteam concentra doar pe țiuitul din urechea mea care îmi făcea sângele să fiarbă. Stricam toată atmosfera din acel loc, eram ca un șobolan care nu își găsea ascunzătoarea din canal. Totuși nu puteam să plec, nu voiam să ajung din nou în întunericul camerei mele, unde fiecare gând îmi apăsa sufletul obosit.

Uram fiecare minut pe care îl petreceam încercând să adorm pentru ca mereu sunt izbit de gânduri și idei chinuitoare.

Am luat o gură din băutură alcoolizată de pe masă și m-am uitat la corpul care respiră lângă mine. Pupilele sale erau mici și fugeau în fiecare colț al camerei, gura sa scotea niște sunete puternice care se sincronizau cu mișcarea mâinilor. Pieptul său se agita la fiecare propoziție care îl amuza, oare cât timp o să îi bată inima așa repede. Lângă el era o altă prietenă, ea era deja plictisită de această ieșire în grup. Își verifică telefonul odată la cinci minute și oftează de fiecare dată când cineva din grup comandă încă un set de băuturi.

Ceasul ticăia încet, dar nu destul de încet încât să nu observ, mă simțeam hipnotizat de acest sunet. Simțeam că este sunetul meu, deoarece doar eu îl observam. Într-un fel mă simțeam legat de acest sunet,

dar atenția mea s-a mutat foarte repede înspre barmanul care ne anunța că se va închide localul și că ar trebui să plecăm cât mai repede.

În sfârșit era patru dimineața, reușisem să scap de somn, mă simțeam împăcat cu această reușită și simțeam că pot respira normal după o lungă perioadă.

Mi-am luat la revedere de la prietenii mei și am început să o iau la pas spre apartamentul unde locuiam. lubeam să merg pe jos fiindcă puteam să analizez oamenii și gesturile lor. Mă înnebunea ideea de a nu analiza oameni, în timp ce mergeam pe o străduță strânsă unde erau așezate felinare la fiecare trei metri și un coș de gunoi care se repeta la fiecare cinci felinare. Am văzut o pisică neagră ca tăciunile plimbându-se după mine. În toate cele 1461 de drumuri făcute prin această zonă nu am văzut o pisică așa de fascinantă, ochii ei erau la fel de verzi ca frunzele plantei de apartament a bunicii mele pe care o îngrijea cu cea mai mare migală. Pisica mă urmărea. Poteca strânsă s-a sfârșit, iar eu m-am trezit în fața casei unde amintirile mele din copilărie sau construit bucată cu bucată, o construcție care stătea gata să cadă la cea mai mică adiere devânt.

Am intrat în casa învăluită de întunericul dens, prin mici crăpături lumina lunii intra și mai lumina câte un colț mic ca să văd pe unde este drumul spre acel loc în cumplit. Respiram greu în timp ce puneam

mâna pe clanță, fața mea luase o expresie speriată. Înghițeam în sec cu cât ușa se deschidea mai tare. Mereu mi-a fost greu să intru în această închisoare, dar eram permanent prins ca într-un ciclu în care soarta se distra de minune. Am aprins becul și am închis ochii pentru câteva secunde, ușor se apropiau de mine ca niște lipitori gândurile, cuvânt cu cuvânt, propoziție cu propoziție. Recunosc: nu îmi era frică de întuneric, întunericul doar storcea orice urmă de căldură din mine. Mă înspăimânta mintea mea, nu o puteam opri, mergea ca o mașină care avea rezervorul mereu plin. Reușeam să o opresc doar când hoinăream pe strada și mă lăsam distras și de cel mai mic lucru din lume. Însă, când ajungeam în cameră, nu mai aveam cale de scăpare.

Nu îmi plăcea să accept adevărul despre adevăratul eu, despre faptul că nu eram pur și perfect. Această impuritate mă făcea să plâng și să vreau să-mi smulg inima aia care bătea în trup și cea năcă stricată care îmi transmitea numai gânduri despre cine sunt eu și dacă e corect ce am făcut. Poate, dacă le smulg, devin și eu pur ca alte persoane, nu mai vreau să fiu stricat.

Din păcate nu am cale de scăpare, dar mă bucur că te am pe tine naratorul minții mele care mă ajută să mai fug de aceste sentimente. Măcar dacă ești tu prezent se va umple spațiul minții mele cu puțină căldură. Merită să mă mint, poate așa nu o să mai doară așa tare.

Îți mulțumesc și ai grijă să nu te pierzi prin labirintul minții mele, eu m-am pierdut de mult timp și e tare greu să mă regăsesc, totul este ca un puzzle cu piese care se dublează mereu când găsești una. Știu că e complicat.

Reprezentări și influențe în cadrul artei și societății postmoderne

UTOPIA, DISTOPIA ȘI ANTIUTOPIA

Conform dicționarului, distopia¹ este termenul direct opus utopiei, acesta reprezentând antonimul unei lumi ideale. Printre multiplele sale sinonime, întâlnim și conceptul de anti-utopie, acestea fiind, la prima vedere, cuvinte identice. Dar se pot compara lumile distopice cu cele anti-utopice sau sunt acestea două situații ficționale diferite?

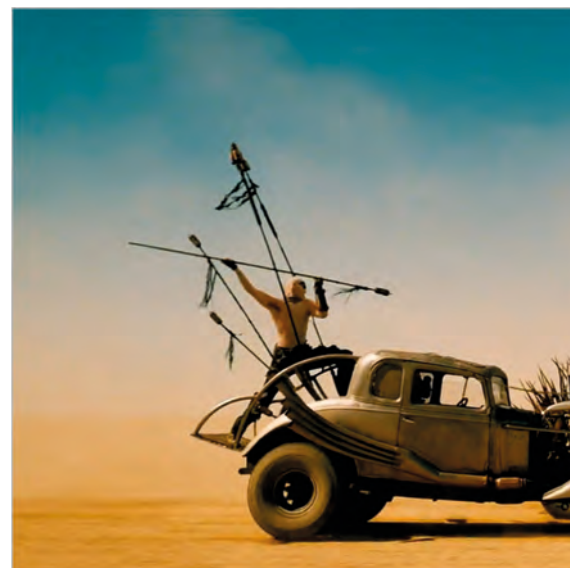
Vlad Grigoraș-Mocanu

În primul rând, trebuie clarificat antonimul acestor doi termeni, utopia. Acesta este un concept relativ, schimbător de la o eră la alta sau de la o ideologie la alta, dar care reprezintă stadiul final al procesului de perfecționare al oricărei societăți umane. Prima mențiune relevantă a utopiei este făcută în cartea cu același nume scrisă de umanistul Thomas Morus, care descrie o lume ideală, lipsită de asuprirea și de violența

specifice vremii, prin intermediul unei cetăți inexistente aflate undeva în Americile recent descoperite. Astfel, distopia și antiutopia sunt opusul unui stadiu final, perfect, din lupta omului pentru dezvoltarea propriei sale lumi. Însă, distopia și cu utopia nu pot fi ușor comparate, căci sunt diferite prin propriile lor caracteristici dacă nu și prin definiție. Dar cum pot două lucruri să fie identice și diferite în același timp? La ce folosește o

diferențiere a unor lumi oricum teribile și de care trebuie să ne ferim cu orice preț? Astfel de opinii sunt legitime, dar nu și practice, cel puțin din punct de vedere artistic. Dacă distopia și antiutopia sunt sinonime, atunci cartea lui George Orwell, „1984”, trebuie să fie asemănătoare cu seria de filme „Mad Max” a regizorului George Miller, dar nu sunt. „Mad Max” este o distopie, în timp ce „1984” este o antiutopie.

Mi se pare folositor să menționez și etimologia fiecărui cuvânt. „Antiutopia” este rezultată din alăturarea elementului de compunere „anti-”, și cuvântul „utopia”, care denotă faptul că aceasta se află în antiteză cu termenul original. Termenul de distopie vine din limba greacă, cu prefixul „dis” fiind unul cu sens negativ, în timp ce „topos” înseamnă loc. De aici se poate trage o primă concluzie, care va deveni relevantă în definirea ambilor termeni ca fiind fundamental diferiți: anti-utopia este contrară utopiei din motive complexe, specifice fiecărei utopii, în timp ce distopia este menită, încă din definiția acesteia, să prezinte un loc haotic, lipsit de ordinea ierarhică clasică. Distopia pare să țină, în principal, de situația unui loc, a unui spațiu, fiind teoretic în opoziție cu termenul „topos”, în timp ce antiutopia există în mod contradictoriu față de o utopie deja existentă.

1 - MDN (Marele dicționar de neologisme) - Coordonat de Florin Marcu, Editura Saeculum, anul 2000

Lumea Mad Max

Distopia este opusul total al utopiei. Nu doar că întreaga societate pare să înnebunească în urma unor cauze socio-economice, în cele mai multe situații, dar vechea structură socială organizată se află într-un colaps total, înlocuită de una nouă, asemănătoare celor tribale sau feudale. Este un regres ce cuprinde totul, de la codul moral al oamenilor sau lipsa acestuia până la reîntoarcerea la forme de organizare arhaice. Un bun exemplu este chiar universul construit în seria Mad Max concepută de George Miller, cea mai relevantă parte fiind „Mad Max: Fury Road”.

În cadrul acestui film, societatea distopică australiană mai poate fi numită doar cu greu „societate australiană”, orice urmă de identitate națională sau de apartenență la un grup statal bine organizat fiind doar niște amintiri. Acest univers este, în schimb, guvernat de lideri tribali și de armatele lor, convinse să lupte pentru resurse, prin ceea ce se poate numi doar un proto-feudalism bazat pe mercenariat și pe sistemul de troc: apă pentru combustibil, mașini de

luptă pentru sclavi etc. Tot progresul social și tehnologic al unei Australii de mult uitată este complet pierdut, înlocuit de o luptă pentru supraviețuire purtată cu ajutorul unor mașinării de război rudimentare. Cu toate acestea, nu se poate vorbi de un atașament prea mare față de lider, ci exclusiv de bogațiile deținute de acesta, de fanatism pentru o cauză diferită de lupta pentru supraviețuire sau de elemente ideologice care să conducă această societate tribală. În cel mai bun caz, statele dezorganizate ale acestui univers sunt cleptocrații miliatarizate, liderii lor dedicându-și toată „energia” exclusiv furtului de resurse, războiului dintre triburi și comerțului cu sclavi, iar în cel mai rău caz nu există nici măcar o cleptocrație tribală, oamenii organizându-se în hoarde preocupate tot de războiul pentru resurse și forțarea altor ființe umane în sclavie.

Cu toate acestea, haosul generalizat și lipsa de resurse fac ca aceste state corupte sau opresive să fie ușor de înlăturat, oferind populației speranța că, într-o zi, lumea se va reîntoarce la o oarecare formă de normalitate.

Schimbarea 1984

Contrar atât utopiei, cât și distopiei, într-o oarecare măsură, se află termenul ceva mai complex de antiutopie. Opus utopiei prin faptul că nu reprezintă o lume ideală din punct de vedere moral și distopiei prin faptul că are structuri de organizare mult mai eficiente decât cele din prezentul realității noastre, conceptul de antiutopie este cel mai bine reprezentat de romanul lui George Orwell, „1984”². O operă reprezentativă pentru literatura antiutopică din perioada postbelică, romanul se concentrează pe viața lui Winston Smith, un birocrat cu o poziție inferioară în cadrul Partidului INGSOC, o prescurtare a English Socialism, un partid comunist cu o ideologie totalitară extinsă, care infiltrază orice aspect al vieții. În ciuda obținerii unor cărți interzise și a contactării unei presupuse mișcări de rezistență, protagonistul este prins înainte de a face rău ordinii sociale și torurat până începe să-l iubească pe Fratele Cel Mare, figura unificatoare a statului Oceania. Totul, de la idei, la istorie, la dușmani ai populației și chiar la limbă este controlat de către un aparat statal care a evoluat

dincolo de a fi un simplu guvern totalitar condus de un partid unic. Avem de-a face cu un organism complex, un tot absolut unitar al fricii și al terorii, care se dovedește a fi de o eficiență aproape imposibil de atins în realitatea noastră. Realizarea cea mai impresionantă a Oceaniei este modificarea limbii engleze în Newspeak, o variantă simplificată a limbii originale și construită de către partid astfel încât să dispară orice cuvânt care ar fi permis omului să-și formeze opinii proprii, contradictorii ideologiei colectiviste a partidului. Însuși individul nu va mai fi „individual”, ci doar o componentă a colectivității. Un bun exemplu este chiar ceea ce Syme, un lexicolog care ajută la formarea Newspeak, îi spune protagonistului: „Chiar și sloganurile se vor schimba. Cum poți avea un slogan ca „Libertatea este Sclavie”

atunci când conceptul de libertate a fost abolit?”. Astfel, opoziția nu este îndepărtată doar fizic, ci este epurată orice gând de a te împotrivi partidului cu mult înainte de materializarea oricărei forme de rezistență fizică, armată, împotriva acestui guvern totalitar. Haosul distopiei este înlocuit de un sistem brutal, menit să calce în picioare însuși conceptul de individ și de individual, căci INGSOC are nevoie de unelte pentru a construi un viitor totalitar fără defecte, nu de oameni și de gânduri care să pericliteze construirea acestuia. Însă nu doar Oceania este un coșmar al totalitarismului, ci și restul statelor existente, Estasia și Eurasia, primul fiind bazat pe un cult sinistru al morții și al sacrificării sinelui, în timp ce al doilea urmează o variantă radicală a bolșevismului. Cele trei țări se află într-un conflict constat de aproxi-

mativ 20 de ani, conflict care permite industriei de război să primeze, ținând standardul de viață scăzut pentru clasa de jos, proletarii, sau „prolii”. Dacă nu ești supus propagandei constante, torturat până îți pierzi orice amintire, înfometat intenționat sau ucis de proprii vecini pentru că ești contra-revoluționar, toate acestea mulțumită Ministerelor, vei fi aruncat undeva la granița dintre Oceania și unul dintre cei doi dușmani, cu înțelegeri de neutralitate și alianțe temporare noi fiind semnate des. Cel mai probabil, nu există scăpare sau speranță pentru o viață mai bună, deci speranța de a te libera de sub acest sistem teribil este una aproape inexistentă. Sunt două variante: fie mori, fie trăiești suficient încât să devii un sclav al propagandei Partidului. Nu ai alternative.

Ideologiile

Utopia, antiutopia și distopia nu sunt doar niște idei prezente în literatură, ci și în ceva ce influențează constant lumea în care trăim: ideologiile. Lumea de astăzi poate fi împărțită în patru mari ideologii, fiecare cu sub-ideologii aferente, care sunt însă prea multe și adesea prea abstracte pentru a fi menționate într-un text care nu le este dedicat exclusiv lor. Liberalismul, conservatorismul, socialismul și fascismul sunt cele patru ideologii relevante, care se deosebesc, cel mai eficient, prin valorile sociale. Ideile fascismului sunt o variantă extremă de conservatorism, în timp ce liberalismul modern și-a asumat anumite valori socialiste. Cu timpul, anumite ideologii s-au schimbat complet, un bun exemplu fiind fascismul, care a renunțat total la valorile sociale prezente în „Carta de la Carnaro” a lui D’Annunzio și de Ambris, acestea fiind înlocuite de rasism și sexism odată cu radicalizarea și mutarea înspre dreapta extremă a ideologiei sub conducerea lui Mussolini. Uneori, sub-ideologiile, deși oficial identice, sunt total diferite, când trecem de la practică la teorie. Socialismul din Republica Socialistă România era o versiune totalitară, bazată pe un cult al personalității în perioada sa târzie, iar în același timp, socialismul din Uniunea Sovietică era în proces de liberalizare, ambele ramuri ale aceleiași ideologii evoluând în anii '80, deși erau aproape contradictorii.

Moartea utopiei

Nu în ultimul rând, merită menționat faptul că distopia și antiutopia pot exista fără o utopie, în timp ce utopia este profund legată de cele două. Distopia și antiutopia se nasc, în cele mai multe situații, din ignoranță, din comoditate sau din refuzul populației de a acționa. Un alt factor decisiv în apariția unor astfel de situații este chiar moartea utopiei. Fredric Jameson, în cadrul cărții sale, „Postmodernismul, sau logica culturală a capitalismului târziu”³, prezintă labirintul în care se află utopiile din statele capitaliste, căci capitalismul însuși pare să omoare orice tentative. Politic vorbind, utopiile sunt fie ceva greu de atins, fie ceva inexistent. Neoconservatorismul și neoliberalismul nu au un stadiu final, o utopie, ci se află într-o exploatare continuă. Fascismul și socialismul au utopii clare, dar extrem de diferite de la o ramură ideologică la alta. Fasciștii sunt mult mai uniți în ideile lor reacționare, primitive, în încercarea lor constantă de a destabiliza democrațiile liberale sau conservatoare, pe când socialiștii devin uniți de multe ori împotriva fascistului, dar este adesea prea târziu. Astfel, un scenariu distopic sau anti-utopic poate să apară fără o luptă pe viață și pe moarte dintre acțiune și reacțiune, ci doar prin lipsa acțiunii. Există exemple chiar și în viața reală, în Italia, unde cetățeanul de rând devenise obișnuit cu crimele fasciștilor împotriva forțelor democratice, permițându-le acestora să preia puterea fără prea multă opoziție.

Spre un realism utopic

Lipsa utopiei din capitalismul de astăzi este chiar ceea ce dă naștere unei distopii ascunse. Fără o utopie în care să creadă, omul devin paranoic,

închis în sine și ostil, de prea multe ori dispus să-i calce pe cei din jurul său doar pentru a simți ceva. Capitalistul exploatează acest sentiment, căci corporația are nevoie de oameni nemulțumiți, dar pregătiți să înlăture pe oricine din calea lor pentru succes. În tot acest timp, sindicatul devine nefolositor, căci angajații caută dușmani printre propriile lor rânduri, iar angajatorul devine tot mai bogat. Pe acest fundal de nemulțumire și de ostilitate, apare fascistul, care este bucuros să-i ofere omului de rând un dușman imaginar în care să creadă, iar neoconservatorul și neoliberalul le permite să-și împrăștie ideile precum se împrăștie o boală în organism, atâta timp cât piața liberă nu are de suferit. În tot acest timp, socialistul se mulțumește să privească și să scrie, poate să discute despre situație doar cu prietenii săi, dând naștere unui consens între forțele politice, existent chiar și unde ne-am aștepta mai puțin. Un braț folositor împotriva acestor pericole este arta, de orice fel. Literatura, arhitectura, pictura, acestea sunt de o mie de ori mai eficiente decât orice cuvânt al unui demagog sau al unui dumnezeu viu ce anunță o lume pură prin noua sa ideologie. Căci arta este ceva palpabil, există din punct de vedere fizic, și omul crede mult mai ușor ceea ce poate vedea. De aceea, în romanul „1984”, INGSOC devine ceva tot mai fizic. Ministere impunătoare, camere de supraveghere, steaguri uriașe și întâlniri ale proletariatului. Dacă putem să învățăm ceva din lumile distopice, este faptul că nu există idei mai convingătoare decât cea acompaniată de imagini. Nici muzica nu trebuie ignorată, deoarece un cântec bine scris este întotdeauna ascultat cu mai multă plăcere și atenție decât un discurs.

Dar se poate merge cu un pas mai

departe de ceea ce a spus Jameson în cartea menționată mai sus: „și nu în ultimul rând printe artiști și scriitori – ceva similar cu un *partid al utopiei...*” (pag. 182), și voi spune că este datoria scriitorului și artistului să construiască o utopie eternă și un partid utopic care să vegheze asupra acesteia. Postmodernismul trebuie abandonat și înlocuit de o formă concretă de gândire, un „realism utopic”, care să ghideze omenirea spre acest ultim moment al evoluției sale, ultim dar nesfârșit, ultim dar perfect. Căci postmodernismul nu este altceva decât un os aruncat intelectualilor, care stau și dezbat orori ale unor perioade uitate, în timp ce noi orori, noi distopii și antiutopii se nasc. Trecutul, oricât de dureros ar fi, nu este nici mai dureros, nici mai periculos pentru utopie decât sunt prezentul și viitorul.

³ - Postmodernismul sau logica culturală a capitalismului târziu - "Postmodernism, or, the Cultural Logic of Late Capitalism", scrisă de Fredric Jameson, tradusă de Alex Văsies și Vlad Pojoga, editura ULBS, anul 2021

O privire asupra literaturii lui V. Alecsandri și a romilor în spațiul românesc

LIBERTATEA, ÎNTRE „DREPT” ȘI „CONCEPT ABSTRACT”

În teorie te naști liber, dar de-a lungul timpului „libertatea” rămâne relativă, iar istoria e marcată de momente în care acest drept “din naștere” a devenit o luptă. Imaginați-vă cum ar fi să luptați ca să vă afirmați independența sau cum ar fi ca nici măcar să nu cunoașteți ce ar implica „libertatea”? Să lupti, dar pentru ce, când tot ce cunoști e zidul? Definim cu lejeritate autonomia personală, dar înaintea noastră au existat, și în anumite colțuri ale lumii încă există, persoane care nu o pot defini. Privind în trecut, cum vedem libertatea umană, un drept sau un concept abstract? Vă propunem un eseu despre libertate pornind de la literatura lui Alecsandri.

Denisa Simion, Bianca Dobre, Alexia Grigoriu,
Anamaria Istudor, Georgiana Șerban

Robia persoanelor de etnie romă din spațiul românesc este, de fapt, o poveste paralelă tragică în istoria României, marcând secole de discriminare și suferință. Aceasta a durat aproximativ 500 de ani, din secolul al XIV-lea până la mijlocul secolului al XIX-lea, atunci când ideile Revoluției Franceze și ale Iluminismului, care promovau drepturile universale ale omului, au influențat formarea pașoptismului. Una dintre ideile promovate de acest curent era aceea de libertate pentru toate clasele sociale și pentru toate etniile, inclusiv pentru persoanele de etnie romă, care sufereau cel mai mult dintre toți. Robia a fost instituită în principal din nevoia de forță de muncă ieftină și din cauza faptului că romii erau percepuți ca o categorie socială marginalizată. Viața robilor era extrem de grea: aceștia erau

supuși muncii forțate, abuzurilor fizice și psihologice și nu aveau drepturi civile sau sociale.

Alecsandri a fost unul dintre susținătorii aboliționismului, fiind implicat activ în mișcarea de eliberare a romilor din Țările Române, care se desfășura în perioada în care robia romilor era încă legală în Moldova și Țara Românească. Printre operele dedicate temei sclaviei romilor se numără: „Istoria unui galbîn” și „Vasile Porojan”, ambele reprezentând perspective diferite asupra robiei. Un factor principal în acest joc literar de perspective este naratorul. În primul text naratorul este Galbînul, personaj ce povestește viața Zamferei printr-un dialog cu Paraua. Simpla tehnică de a impune ca narator obiectul material de care depinde viața romilor oferă deja cititorilor prilejul de a empatiza și nu numai, de

a se implica emoțional în poveste. Acest efect se creează și cu ajutorul dialogurilor între personaje, cititorii devenind martori la întâmplare.

În al doilea text, avem de-a face cu un narator subiectiv ce relatează experiența sa în calitate de martor la robia romilor. Familia Alecsandri, ca orice mare familie aristocrată din Moldova, deținea robi romi. Aici avem stilul confesiv. Chiar dacă povestește în perioada maturității, experiența sa l-a marcat în copilărie și tinerețe, astfel descrierea acțiunilor poate fi caracterizată ca un amestec de stil juvenil și matur-nostalgic. Realitatea dură a robiei lui Vasile o percepem într-un mod filtrat, într-o lume idilică redată prin ochii unui copil. Am putea spune că se aplică aici într-o oarecare măsură conceptul de martor necredibil („unreliable narrator”).

Nuvela „Istoria unui galbîn” începe prin descrierea vieții romilor înainte de sclavie: „Nici nu știa ce sunt papucii; ea călca cu picioarele goale pe iarba verde, și când era ostenită, tatăl său o puneă într-un desag aninat de spinarea unui cal.” Este reprezentată de conexiunea cu natura, solidaritate și spiritul liber. De aceea, odată cu intervenția robiei, prin antiteză, este accentuată suferința și durerea romilor, iar așa apare empatia față de cei îndurerați, prin imersiunea totală a cititorului în această realitate brutală.

„Toată acea epohă e plină de dureri sufletești, de lacrimi, de zădărnice jăliri și mai ales de necazuri mici, de pedepse fără vină mai crude și mai înfricoșate decât o mare nenorocire.”

Scrierea urmărește viața unui galben de la momentul în care este câștigat și folosit de primii săi stăpâni, până când ajunge să fie irosit. Aflăm din istorisirea galbenului despre Zamfira, o tânără ce a avut o copilărie cum orice copil ar trebui să o aibă, jucându-se zilnic de dimineața până seara, fără stres și fără griji.

Întâmplarea face ca, ajunsă la vârsta de 7 ani, viața să-i fie schimbată radical. Din cauza că stăpânul lor sărăcise și avea datorii de achitat, le ordonă robilor să-l urmeze la Craiova, unde avea să-i vândă. Deoarece pentru clasele sociale înstărite aceștia erau văzuți ca niște „vite”, din batjocură, bătaii, ocări și blesteme nu scăpa nimeni. Un boier mai cu ștaif o observă pe Zamfira și este dispus să dea 10 galbeni pe ea, bineînțeles, nu înainte de a o cerceta din cap până în picioare. Știind prin câte chinuri urmează să treacă unicul său copil, tatăl ei este redus la disperare și este dispus să facă orice pentru a-i curma

suferința. Văzând că nu-l poate îndupleca pe boier, își ia la revedere de la copilă, însă se hotărăște să-i sfârșame capul cu o piatră, căci „mai bine te-or lua moartă decât vie”.

Din nefericire, socotelile tatălui s-au adevărat. Fata creștea, se făcu o adevărată frumoasă domnișoară, însă e tratată cu dispreț de către jupâneasă, iar de boiere hărțuită. Zamfira trebuie să se confrunte cu probe dificile: „trebuia să fie pe picioare gata a urma tot soiul de poronci. Iarna, vara, pe ploaie, pe ninsoare, era osîndită la spălat în casă, la ceruit scîndurile, la vărut păreții (...)”.

Pe lângă acestea, Zamfira simțea și presiunea frumuseții. Nu doar din cauza geloziei giupânesei Safta, dar pentru că această gelozie apare odată ce boierul prezintă interes față de Zamfira, manifestându-se prin abuz fizic și mental: „O săruta, o desmierda și, dacă ea vroia să fugă, o amenința cu bătaia. De acolo prepusuri din partea giupînesii Saftai, gelozii și în urmărire iar pedepse pentru biata fată.” La acea vreme femeile rom erau abuzate și exploatare, iar copiii născuți în sclavie rămâneau sclavi și aparțineau stăpânilor. În schimb, soția boierului percepea abuzul ca fiind afecțiune, de aceea simte invidie. Demonstrează lipsă de coplesitoare de apreciere și respect autentic din partea soțului, iar astfel abuzul devine confundat cu iubirea.

Așadar, fie Zamfira de etnie romă sau nu, îmi adresez următoarea întrebare: „Boierul s-a comportat în felul în care a făcut-o din cauză că era femeie sau din cauză că era femeie și de etnie romă?”. Din cauza faptului că a „cumpărat-o” credea că are drept deplin asupra vieții ei și, din păcate, asta era situația. Este dureroasă povestea Zamfirei, dar și mai dureros

faptul că deși au trecut două secole de la aceste scrieri, multe femei din ziua de azi, și nu doar de etnie romă, trec prin asemenea abuzuri. Este inadmisibil și trist faptul că, deși s-au luat anumite măsuri în acest sens, în momentul de față violența domestică rămâne, de prea multe ori, elefantul din cameră.

Finalul textului „Istoria unui galbîn”, prezintă declinul psihic al Zamfirei, ce nu a reușit să se integreze în societate din cauza prejudecăților rasiale. Aceasta oferă galbenul salvatorului ei, ceea ce simbolizează fie adaptarea forțată la normele sociale, fie reflexul subconștient de a plăti pentru o viață, așa cum și ea a fost cumpărată.

Sclav și prieten

În „Vasile Porojan” nu ne confruntăm direct cu suferințele sclaviei pentru că nu erau percepute în așa fel. Personajele de etnie romă, luate în robie de către familia naratorului, s-au născut cu acest stil de viață. Nu au cunoscut libertatea, așa că nu tânjeau după ea. Chiar mai mult, aveau nevoie de sclavie pentru că nu știau cum să trăiască fără ea.

Scrierea prezintă viața personajului rom prin unghiul personajului narator, căruia îi era prieten, dar și sclav. Povestirea începe cu imaginea celor doi la vârste fragede, când încă nu conștientizau diferențele sociale. Porojan poate nu le înțelegea, dar era condamnat să le simtă, atât prin modul în care era crescut ca un viitor sclav, cât și prin pedepsele aprige pe care le suporta în numele amândurora. Personajul a fost învățat să îndure fără opunere astfel de abuzuri:

„Amicul meu știa să rabde suferințele cu un stoicism antic. Nici țipa, nici vărsa lacrimi, dar plângeam eu pentru dânsul.”

Cei doi au fost crescuți astfel cu așteptări și tratamente total diferite. „Cuconașul” avea dreptul la un viitor oricât de strălucit dorea să și-l clădească, în timp ce Vasile Porojan era sortit unei vieți lipsite de orice fel de libertate și autonomie. Porojan, deși avea calități remarcabile de pitar, nu a putut depăși limita impusă de statutul său social și a rămas marginalizat, în ciuda eforturilor sale de a se remarca prin pasiunea sa. Asemenea Zamfirei, tot dintr-un reflex subconștient, acesta își dorește să moară în casa în care a fost înrobbit, acela fiind singurul loc căruia simte că îi aparține cu adevărat.

Abolirea sclaviei în spațiul românesc a venit târziu și tot ce a implicat

acest proces este reprezentat destul de bine de Alecsandri. Regimul a fost unul atât de brutal și îndelungat, încât romii au găsit un fel de refugiu, confort și siguranță în sclavie. Este efectul tipic abuzului, prin care, după o anumită perioadă de timp, refuzi să mai înțelegi ceea ce se întâmplă cu adevărat și ignori posibilitatea de a te desprinde. După ce „Cuconașul” a eliberat sclavii săi, aceștia nu au știut ce să facă, s-au simțit jigniți și au preferat să se întoarcă la un statut care, în lipsa anilor întregi de educație omiși, le oferea un minim confort prin condiții de bază.

„M-am convins că pe cât e de neomenos faptul de a lipsi pe un om de la libertate, pe atât e de necumpătat faptul de a elibera deodată pe un sclav fără a-l pregăti la fabricarea ce-l așteaptă și a-l feri de neajunsurile unei libertăți pripite.”

Situația seamănă cu cazul per-

sonajelor din filmul „Închisoarea îngerilor”, anume când un deținut își ispășește pedeapsa după foarte mulți ani, acesta ar face orice pentru a rămâne închis, temându-se de mediul extern și de faptul că nu i-ar putea face față. Asemănătoare pare și situația romilor, prin imposibilitatea de a se adapta instant la un total alt mediu și la libertate.

Condiția romilor era una, fără îndoială, aspră și nedreaptă, iar reminiscențe ale acelor vremuri sunt vizibile și astăzi. Alecsandri a scris pentru a trage un semnal de alarmă într-o societate în care aceste comportamente reprezentau normalitatea, realizând că nimeni nu se naște ierarhic, ci ajunge clasat într-o ierarhie fabricată, „Acum 50 de ani eram amândoi egali dinaintea soarelui (...)”

Ilona Alexandra Manolache

Azi

Citind astfel de povești, mă bucur din tot sufletul că m-am născut în ziua de azi. Deși prejudecățile sociale, rasismul, misoginismul și violența există și în momentul de față, acestea sunt prezente în măsură mai mică. Zamfira nu a fost singura femeie căreia i s-au întâmplat asemenea nenorociri. Porojan nu a fost singurul care nu a putut să-și construiască viitorul. Au existat și, din păcate, încă mai există, și sper eu, nu vor mai exista, persoane care au avut același final tragic ca al acestora.

Adevărul e că după 168 de ani de la abolirea sclaviei romilor, literatura lui Alecsandri, privită din anumite puncte de vedere, nu pare atât de îndepărtată. Prejudecățile încă există, multe persoane văd romii ca fiind inferiori, îi limitează indirect social, îi consideră animale, îi compară cu câinii, iar romii înșiși încă par victimele anumitor etichete pe care le-a impus societatea atât de puternic încât au început să le creadă.

Acum câteva săptămâni am cunoscut-o, în parcare la Kaufland, pe Sonia, o fată de nouă ani, care mânca cu o poftă incredibilă o pulpă de pui cu banii adunați din reciclarea sticlelor. Ne-am împrietenit și am discutat diverse. E dureros să cunoști persoane fără visuri; e și mai dureros să afli că poate ar îndrăzni să viseze, dar nu-i permis; e dureros să ți se spună, cu ochii sclipind „Wow, tu știi să citești?” și să fii întrebat cum funcționează o școală. Întrebată fiind ce-și dorește să devină când o să fie mare, Sonia mi-a spus: „Acum strâng sticle. Noi când creștem nu prea devenim chestii oricum, știi și tu.”

Azi, a fi liber și resemnat trădează faptul că nu ai fost cândva liber și că, poate, încă nu ești. Libertatea este un drept, dar este la fel de important să înțelegem cum pentru anumite categorii de oameni a reprezentat, și pentru unii încă reprezintă, un concept abstract.

Ariana Bran

Provocările adolescenței

ADULT LA 15 ANI

Pentru mulți adolescenți abia intrați la liceu, spațiul se modifică radical: stau cu chirie, părinții sunt departe, responsabilitățile de adult își fac apariția.

Luisa Maria Chiric

De când locuiesc singură, m-am tot întâlnit cu diverse sentimente și întrebări contradictorii. La începutul săptămânii mă simțeam atât de încântată, iar la final îmi doream cât mai repede să îmi văd părinții. E o experiență foarte interesantă, situațiile te obligă să devii adult chiar dacă nu este cel mai plăcut lucru.

Offline

Pentru mine a fost foarte complicat când a trebuit să sun pentru prima data la compania care se ocupă cu internetul. Căzuse complet rețeaua, părinții mei sunt la 50 de km distanță de Focșani. La început a mers totul bine fiindcă îmi explicase tatăl meu la telefon ce să fac, însă pe parcurs a devenit din ce în ce mai rău. Este doar un apel. Ce se poate întâmpla? Ei bine, mi-a luat doar 30 de minute să mă înțeleg cu un robot care până la urmă mi-a făcut legătura cu un domn din Ilfov. Conversația a decurs destul de bine, însă se instalase panica. Așa că, în timp ce îmi explica să scot routerul din priză, am închis fără să vreau apelul. După acest moment au urmat niște

minute lungi de derută. Nu știam dacă să sun înapoi. Apoi a început să mă sune tatăl meu care mă întreba foarte curios dacă am reușit. Mi-am luat inima în dinți și i-am sunat pe cabliști din nou. Deja eram expertă. Am vorbit cu robotul „doar” 25 de minute reușind să comunic cu o altă doamnă din Ilfov. Când simțeam că am prins Dumnezeul internetului de picior, pe la jumătatea apelului, femeia mi-a închis. Uneori n-ai noroc, alteori soarta chiar râde de tine.

Deja eram nervoasă și am sunat rapid înapoi, făcând cunoștință cu a treia persoană din Ilfov. Deja mă simțeam a patra persoană din acel birou, cine știe poate mă angajez acolo în viitor. Până la urmă am rezolvat-o. Oarecum. Internetul nu îmi merge bine în sufragerie, dar ce mai contează?

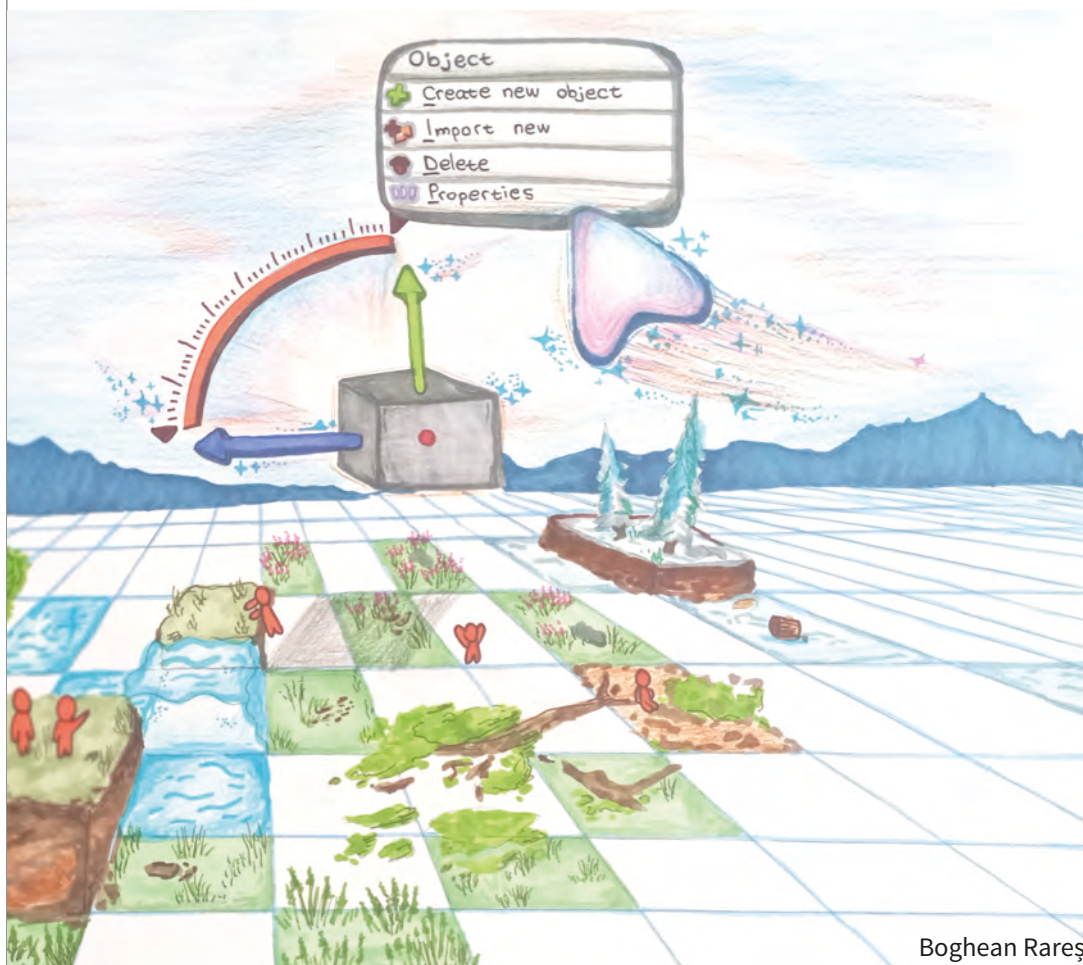
După această experiență am ajuns la două concluzii: prima este că nu o să mai vorbesc în viața mea cu un robot la telefon, iar a doua este că nu se discută foarte mult despre elevii care sunt nevoiți să se mute în chirie singuri, pentru studii, la vârste fragede. Prin urmare, am decis că mai bine mă documentez despre acest subiect decât să mă iau la ceartă cu

roboți nervoși.

Nu sunt singură

Primul pas în această documentare a fost să-mi caut colegi pe care să-i pot întreba diverse, de la care să învăț să-mi fac viața ceva mai ușoară. Am discutat cu o fată foarte încântată și bucuroasă că mă poate ajuta în aventura asta de „adult la 15 ani”. Mi-a arătat o nouă perspectivă, foarte interesantă. I-am pus întrebarea „Cum ai gestionat dorul de casă?”, iar aceasta mi-a oferit un răspuns care m-a pus pe gânduri: „de fiecare dată când voiam să rămân în weekend în oraș pentru a ieși cu prietenii sau pentru a participa la diferite activități mă simțeam vinovată, știind că ai mei sunt singuri acasă și abia așteptau weekend-ul să mă vadă”. Cum putem gestiona această vină pe care o avem

Boghean Rareș

de fiecare dată când facem un pas care ne îndepărtează de familie?

Nu o să fac un studiu psihologic în care explic că există o cale. Și pe mine mă frământă sentimente de acest fel cărora nu le-am găsit o rezolvare, însă ne rămâne singurul lucru care ajută întotdeauna: comunicarea. După ce am vorbit cu persoane care trec prin aceeași situație mi-am dat seama că măcar sunt auzită, că nu sunt singură în aventura asta. Mă simt ca Dorothy Gale din „Vrăjitorul din Oz” al lui Frank Baum care a reușit să se întoarcă acasă doar cu ajutorului prietenilor pe care și le-a format.

Masa goală și termostatul

Sunt zile și zile. Uneori te simți bine și încântat de libertatea pe care o ai, alteori îți dorești să ajungi acasă

lângă ai tăi. Mai ales când vezi că de fiecare dată te așteaptă masa goală să mănânci. Fără youtube nu aș rezista. „Și cred că nu simt cu adevărat dorul de acasă până când nu ajung acasă” mi-a spus această persoana minunată exprimând exact ceea ce simțim, noi, „micii adulți” într-o simplă propoziție.

O altă conversație interesantă și amuzantă, în același timp, a fost cu un băiat care mi s-a prezentat a fi o persoană foarte organizată spunându-mi că „trebuie să îți găsești programul perfect pentru tine” pentru a funcționa în armonie, dar că trebuie să ai răbdare.

Pe parcursul conversației mi-am dat seamă că avem un lucru în comun, unul foarte serios: problemele cu centrala. Chiar m-am amuzat când mi-a povestit că i-a luat trei ani să se

obișnuiască cu termostatul. Sinceră să fiu, am reușit doar o dată s-o reglez, cu tatăl meu care îmi oferea indicații prin telefon, însă, dacă mă pui iar să umblu la el și la centrală, cel mai probabil va fi un eșec. Se pare că aceste probleme zilnice mărunte te fac cu adevărat adult; sunt provocări pentru noi adolescenții, ne ajută să devenim descurcăreți și să ne adaptăm.

L-am rugat pe noul meu prieten să ofere un sfat pentru adolescenții care urmează să treacă prin experiența de stat la gazdă sau departe de familie. Acesta mi-a spus: „Să nu regrete că sunt în această situație nici măcar o clipă, să aibă răbdare și să învețe din problemele ce vin odată cu această experiență. Să realizeze că au un plus în fața multora, noi știm deja cum e să fii pe cont propriu și să te descurci singur, suntem deja gata pentru viața adevărată”.

Bătrânică din suflet

Vreau să știi că ești înțeles, cititorule, chiar dacă locuiești singur sau nu, toată lumea are problemele sale și nu mereu ne merge bine. Eu, de exemplu scriu asta în timp ce am febră și ascult pe repeat „Cea mai frumoasă zi” de Alexandru Andrieș. Comunică și exprimă-ți sentimentele, fiindcă e normal să simți diverse stări, unele contradictorii. Continuă să trăiești simplu formând conexiuni și încercând să te descoperi pe tine însuși. Cu cât descoperi mai multe despre tine, cu atât îți dai seama că sunt foarte multe lucruri de aflat și prea puțin timp.

O să închei cu un vers dintr-o melodie care îmi hrănește bătrânică din suflet: „Și nu-i important dac-ai pierdut sau câștigat. E important că n-ai participat” - „Soare cu dinți” de Robin and the Backstabbers.

Descoperiri, dar mai ales impresii, confruntări cu urme ale trecutului.

MAREA SCOTOCEALĂ

Ne-am aruncat asupra cutiilor prăfuite pline de fotografii, scrisori, am scotocit prin biblioteca CNU, am ajuns chiar și la Arhivele Naționale din Focșani, acolo fiind și primul loc în care activat școala noastră. Nimic nu e mai plăcut decât să cotrobăi prin dulapuri, sertare, hârtoage vechi ale familiei. O familie care, în acest an, împlinește 160 de ani. Descoperiri, dar mai ales impresii, confruntări cu urme ale trecutului. Echipa Marii scotoceli vă prezintă rezultatele.

Vlad Balaș, Teodor Buturugă, Luisa Chiric, Ileana Cristea, Alessandra Filip,
Vlad Grigoraș - Mocanu, Victoria Maxim, Andrei Palade, Bianca Pastramă,
Ines Plăcintă, Teodora Tașcă, Răzvan Voicu

Privirea șmecheră, privirea furioasă

Fotografia este realizată în anul 1929, în perioada interbelică, în anul în care a început „Marea Criză” în România. Cu toate acestea, este surprins un grup de elevi de clasa a treia, care mai de care mai voioși.

Imaginea a fost făcută pe scările profesorilor, unde clasele fac poze și în prezent. Elevii poartă uniforme și pălării cu sigla liceului. Lângă ei sunt doi profesori, a căror nume sunt notate pe fotografie: „Alex Ispas”, profesor de fizică și chimie, și „Savu Gr.”, profesorul diriginte.

Această poză iese în evidență prin expresiile copiilor. Fiecare are o atitudine diferită, care exprimă cu ușurință personalitatea fiecăruia. În ultimul rând, un băiat are o expresie de „sunt mai șmecher decât voi!”. În primul rând, un băiat se uită furios la aparat. (I.P.)

Exerciții în sală

O fotografie din 1965 ne arată niște eleve care fac gimnastică în fosta sală de sport, care chiar zilele acestea este

demolată pentru a-i da viață centrului de științe. Fetele au o uniformă, exact ca orice altă școală de pe vremea comunistă. Uniformele sunt banale, lipsite de vreo notă de personalizare - tot ce văd sunt niște papioane albe pe care le are doar prima fată. Fețele acestor fete sunt lipsite de emoție, parcă neavând posibilitatea de a se bucura de situația în care se află. Deși se poate spune că ele „doar sunt concentrate” într-o lume mai bună ar fi arătat, poate, un dram de emoție. (T.B.)

O singură femeie

Trecuseră deja doi ani de când liceul „Unirea” își deschisese porțile și pentru fete. Singura prezență feminină din imagine este a unei doamne profesoare. Deși aceasta era situată într-o margine umbră, se face remarcată în mulțimea de bărbați și tineri eleganți datorită chipului senin, spre deosebire de cei care se arată sobri în fața aparatului de fotografiat. Atmosfera mi se pare asemănătoare cu cea din prezent: în

momentul absolvirii, elevii se împart în două categorii - cei care ocupă primele rânduri, bucurându-se de reușitele lor și cei ce se ascund în spatele colegului mai înalt rămânând resemnați. **(B.P.)**

Prima clădire a liceului

În această imagine putem observa o clădire din cărămidă, micuță, în care liceul a funcționat din ianuarie 1866 până în octombrie 1867, pe strada Ana Ipatescu nr. 6, acum 159 de ani. Este împrejmuțată de un gard mic din scânduri de lemn, iar curtea pare neîngrijită. Astăzi, în același loc, funcționează Grădinița nr. 4. **(D.)**

Pălării, mustați, elegantă

O poză alb-negru, veche cu mici crăpături în colțuri reprezintă data de 24 Ianuarie 1936, a fost intitulată „cu ocazia sărbătoririi a 70 de ani de la înființarea liceului Unirea, Focșani”. Fotografia arată intrarea profesorilor din liceu, care nu s-a schimbat deloc în 89 de ani. Multe persoane care apar au probabil 40-70 de ani, îmbrăcate formal și gros pentru iarnă. Mulți bărbați din poză au pălării și mustață, similar cu moda din anii anteriori. Doamnele erau îmbrăcate elegant, în rochii și fuste lungi, eșarfe albe sau cu blană, cu coafuri interesante și pantofi cu toc scurt.

Corul

În această poză se pot observa corul și orchestra liceului din anul 1965. Interesant este că, deși pe atunci se luau destul de în serios pozele, iar oamenii uitau să transmită emoție prin ele, aici chiar se poate vedea bucuria oamenilor. Încă de pe atunci, muzica aducea bucurie. Este

impresionant că ceea ce ne unește cu generațiile trecute poate fi și dragostea pentru muzică. Totuși, se vede că lor le lipsește amprenta doamnei Ana Maria Rusu, care ar fi apărut în fundal, încercând să convingă coriștii să și danseze.

Un scriitor și un fotograf

Duiliu Zamfirescu a fost un scriitor, diplomat și politician român de seamă, cunoscut pentru „Viața la țară” sau „Tănase Scatiu”. Pe lângă cariera sa literară, a avut un rol activ în politică, ocupând funcții importante, inclusiv cea de ministru de Externe în 1920. A murit în 1922 și a fost înmormântat în Focșani.

Franz Koroschetz, fotograf de prestigiu, a surprins prin imaginile sale de la evenimente sociale, politice și culturale semnificative, contribuind la memoria vizuală a epocii. Este renumit pentru documentarea vizitei regale din 1904 și pentru albumul fotografic oferit Casei

Regale, redescoperit în 2024. Tot din laboratorul fotografic Koroschetz vin și imaginile de la înmormântarea lui Zamfirescu. Pe verso scrie ”parastasul lui Duiliu Zamfirescu”.

Am reunit aceste informații când am descoperit în bibliotecă fotografii de la înmormântarea marelui scriitor, ștanțate cu însemnele lui Koroschetz. **(A.F.)**

Postolache, o figură memorabilă

Ion Larian Postolache a fost un poet și un scriitor român, activ atât în perioada interbelică cât și în cea comunistă, când devine un reprezentant al României pe scena orientalistă a literaturii. Acesta a reprezentat Republica Socialistă la multiple congrese ținute în orient, precum Congresul Internațional „Allama Mohammad Iqbal”, din 1977, ținut în orașul pakistanez Lahore, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea scriitorului și activistului Iqbal. Mai jos este o fotografie cu ceea

ce este, cel mai probabil, legitimația pentru cei invitați la eveniment, găsită de noi în arhivele CNU.

I.L. Postolache este considerat a fi un traducător român important de texte sanscrite, cea mai relevantă operă de acest fel fiind „Mahabharata”. În plan personal, să menționăm faptul că I.L. Postolache era un vrâncean din Adjud și un fost elev al liceului Unirea, studiile sale din Focșani fiind făcute atât la liceul nostru cât și la cel Comercial. Acesta a debutat în revista „Căminul” în 1933, cât timp era elev al liceului Unirea, și își publică primul volum de poezii, „Fluturi de Bronz” tot la Focșani, șase ani mai târziu. Cel de al Doilea Război Mondial îl determină pe poet să abandoneze studiile sale la Academia Comercială din București pentru a deveni reporter. După război, acesta muncește ca tehnician și proiectant în primii ani ai regimului comunist, iar ulterior se dedică exclusiv poziției sale de poet. I.L.P. îl va cunoaște, prin intermediul rolului său de traducător de texte orientale, și pe faimosul Mircea Eliade, cu care va comunica prin multiplescrisori.

Dima-Postolache, despre RN

Un alt apropiat al lui Postolache, de data aceasta un focșănean, a fost Petrache Dima, profesor, director al Liceului Unirea, și, pentru o perioadă scurtă, primar după Revoluția din 1989. Corespondența dintre scriitor și profesor era una activă, multiple scrisori fiind păstrate chiar de liceu. Aproape toate au un singur subiect, diferite articole din „Revista Noastră” sunt explicate scurt de Petrache Dima lui Ion Postolache. Cea mai interesantă scrisoare este una referitoare la un articol nepotrivit, care duce la pedepsirea profesorului de către

colectivul redacțional al revistei. Scurtul text ne permite să ne imaginăm conținutul articolului și de ce acesta a fost considerat un pericol atât de mare pentru buna imagine a liceului. Tonul scrisorii este unul neutru, asemenea celorlalte, și-mi permit să spun faptul că modul de exprimare al profesorului nu pare a fi mult prea diferit de fiul său, Tiberiu Dima, care mi-a fost profesor de fizică în gimnaziu.

O întâlnire importantă

Pe lângă aceste aspecte, atât personale cât și profesionale, am mai descoperit un ultim detaliu important legat de traducătorul și poetul vrâncean: faptul că acesta s-a întâlnit personal cu P.V. Narasimna Rao în 1983, atunci când acesta era Ministrul de Externe al Indiei. Deși nu ni se oferă prea multe detalii legate de întâlnirea în sine și putem doar să presupunem că aceasta a fost ținută în România, datorită decorului în stil sovietic. Atât delegația română, venită din partea Uniunii Scriitorilor din România, cât și cea indiană, este formată exclusiv din persoane îmbrăcate în costume clasice occidentale. Aceste haine nu erau populare în India, care avea un stil propriu de costum tradițional folosit încă de la începutul epocii post-colonialiste. Îmbrățișarea unui alt stil de îmbrăcăminte este doar o dovadă a schimbărilor politice din India de la începutul anilor 80', prin apropierea de țările comuniste, care pot fi observate chiar și în cadrul unei simple întâlniri. Un ultim detaliu este cadoul oferit de partea românei celei indiene: multiple opera traduse din sanscrită, oferite lui Narasimna Rao chiar de către I.L. Postolache. (Grigoraș-Mocanu Vlad)

Mehedinți, o imagine

Din numeroasele poze întinse deal lungul mesei, chipul unui bărbat fotografiat alb-negru mi-a atras atenția. Căutându-i pe internet fața palidă cu ochi mijiți, păr alb și mustață, am dat de savantul român Simion Mehedinți. M-a uimit mai ales faptul că a studiat teologia la același colegiu cu mine. Mehedinți a reformat predarea geografiei în școlile din România, punând accent pe importanța științifică a acestei discipline. Dezvoltând această disciplină, mulți îl numesc tatăl geografiei române. Din păcate, Simion Mehedinți a fost adept al

ideologiei naționaliste și legionare, derapaj politic de care au suferit și alți mari intelectuali în acea perioadă. Nu mă așteptam ca în spatele unei simple fotografii să se ascundă o poveste atât de complexă! (V.B.)

Dosarul „Diverse”

Așa e inscripționat plicul, printre multe alte dosare, care este dedicat poetului Ion Larian Postolache. M-am întrebat cine ar petrece așa de mult timp adunând scrisori, invitații la serate, poezii și (prea multe) articole de ziar. Apare chiar și un fluturaș care anunța o activitate culturală la care s-au aflat poetul în cauză, dar și Nicolae

Ceașescu. Activitatea era dedicată prezentării istoriei românilor prin ochii lui Ceaușescu.

În dosar am mai găsit și o poezie de dragoste. E dedicată femeii al cărei nume este des întâlnit de-a lungul dosarului și care pare că i-a dat lumea peste cap lui Ion, Carmen.

Un reportaj numit „Poezie la beție” m-a făcut să mă întreb de ce un om ar vrea să compună versuri chiar și atunci când se relaxează cu prietenii la un pahar de vin, dar poate nu înțeleg eu geniul artistic. Articolul descrie cum numeroși poeți, minți strălucite ale României, beau peste măsură și își aruncă versuri usturătoare unii altora. În alte cuvinte, Ion Larian Postolache era un fel de rege al rap-battle-urilor înainte ca acestea să apară.

La seral

Am găsit două fotografii din 1966 cu elevi în sala de clasă, ambele făcute în timpul cursurilor. O imagine îi surprinde pe studenții de la seral, alți pe cei din timpul liceului.

Deși sunt la fel de concentrați, cei de la seral au o figură mult mai apatică, sunt îngândurați, plictisiți. Pare că se întreceau prin ținutele și cofurile lor.

Poza cu elevii de liceu, în schimb, e mult mai colorată, chiar dacă e în alb și negru, mai plină de speranță și chiar am văzut pe câțiva din ei zâmbind.

Le-am observat ecusonul obligatoriu pe care îl purtau pe braț. E fix așa cum mi l-a descris și diriginta întâmplător la o oră. (T.T.)

Excursii

Excursiile înainte nu cred că ofereau neapărat cele mai bune condiții, însă erau cu mai multă

esență. În 1932, spre exemplu, elevii mergeau la Cosmești, în Valea Siretului, nu la Mall Palace din Iași. Cred că amintirile erau mult mai amuzante. Noi putem spune cel mult că ne-am rătăcit cu GPS-ul în mână în drum spre diferite terase.

Noi suntem povestea

Văzând fotografia făcută de promoția anului 1945, după 37 de ani de la absolvire, am observat faptul că în clasă erau doar 4 fete, restul de 33 de membri, fiind băieți. Ceea ce îmi pare oarecum ciudat pentru că, în clasa mea situația este total invers, sunt doar 4 băieți.

Este plăcut să mă uit prin amintirile unor oameni care au contribuit la crearea poveștii acestui liceu. Și este și mai plăcută realizarea că și eu, împreună cu colegii mei întregim o poveste. Nu m-am mai gândit niciodată în felul acesta, mereu m-am concentrat pe partea negativă a lucrurilor.

În 1951 se pare că băieții erau mult mai creativi când pozau, în special cei din primul rând dintr-o fotografie de grup. (T.T.)

Și tu poți fi băiatul cu bască!

Am găsit această fotografie, printre zecile oferite de biblioteca noastră, și cred că am tras lozul câștigător!

Am observat că nu doar elevii acestor generații mai tinere sunt stresați cu activitățile extrașcolare. În imaginea atașată reiese o mână de băieți coordonați de un, pare-se, profesor cu ochelari de soare, căci vremea era prea însorită pentru ca dânsul să nu-și ferească lumina puternică de mai.

Ziua Internațională a Muncii

aduce, printre elevii liceului „Unirea”, din ‘48, un alt prilej prin care să își dovedească priceperea, aceștia mergând la marș în zilele comunismului, proaspăt instaurat.

În partea stângă mi-a atras privirea băiatul în pantaloni scurți, a cărui bască se pregătește de picaj. Se deosebește, astfel, de restul plutonului, denotând faptul că în orice grup există o personalitate căreia îi este menită lumina reflectorului. Asemeni mie!

Nu uita că și tu poți fi „băiatul cu pantaloni scurți și bască așezată diferit”, lăsându-i la o parte pe cei ca profesorul cu ochelari, care-ți dictează ritmul marșului. Fii propriul dictator! (A.P.)

Așa cum și în zilele noastre, la orice eveniment al liceului trebuie să cânte cineva, așa și acum multe decenii muzicanții din orchestra liceului făceau „show” unind elevii și profesorii cu voie bună și distracție.

LICEUL „UNIREA”, ORCHESTRA

Românii din totdeauna au fost pasionați de natură și drumeții. Domnii din imagine se regăsesc într-un cadru montan, într-o expediție pe munte, anticipând excursiile domnului Dragomir, doar că echipamentul lor nu se compară cu ce avem în zilele noastre. Echipamentul acela le făcea probabil drumeția mult mai grea.

1948 - „EXCURSIE LA DETUNATA”

Din totdeauna ora de fizică a dat mari batăi de cap elevilor. Nu este o mare diferență când te scoate profesorul la tablă, și acum și în urmă cu zeci de ani, tot te blocai când vedeai formule și grafice care păreau de neînțeles. Ne putem regăsi cu toții în elevul din imagine care se uită pierdut la tablă și abia așteaptă să se întoarcă în bancă.

1966 - „LECȚIE ÎN LABORATORUL DE FIZICĂ”

Această Poză este făcut în anul 1916, anul intrării României în Primul Război Mondial. Se împlinesc 50 de ani de la înființarea liceului, iar în fotografie apare trei absolvenți și trei elevi.

MONITORUL

Jurnalul Oficial al Principatelor Unite Române

Acum 100 de ani, când școala era pe bani!

Am consultat un anuar care conține tabloul claselor primare și gimnaziale (12 clase standard și una specială, extra bugetară) și situația la învățătură a fiecărui elev. Dificultatea examenelor pare să fi fost una ridicată, fapt rezultat din înșiruirea unui singur cuvânt pe aproximativ jumătate dintre file: „RESPINS”. În privința elevilor bursieri, aceștia erau recompensați nu pentru mediile maxime, ci pentru performanțele școlare.

Pentru a avea acces la internatul liceului, elevii erau nevoiți să plătească o taxă de 6000 de lei anual. Din capitolul „Îndrumări regulamentare pentru elevii de liceu”, aflăm că erau scutiți doar cei lipsiți de mijloace materiale, dar doar dacă aceștia prezentau un act doveditor și nu rămâneau repetenți. În prezent, suma de bani ar fi echivalentă cu 150.000-200.000 de lei!

Precum în orice instituție de învățământ, există până în ziua de azi un set de reguli ce mențin buna purtare a elevilor. Pentru că liceul le era inițial destinat băieților, purtarea acestora trebuia să fie „blândă și cuviincioasă, cum se cuvine să fie frații”. Dacă acum tinerii au acces oricând în toate spațiile publice, pe atunci frecventarea cafenelelor, a cinematografelelor sau a tavernelelor era strict interzisă. De asemenea, orice activitate considerată inadecvată se pedepsea pe măsură (fumatul, staționarea în grupuri pe străzi, practicarea jocului de cărți, de biliard sau orice alte jocuri de noroc).

Străbunica, absolventă a liceului de fete, mi-a povestit cum directoarea și domnul director al liceului Unirea, de pe vremea sa, se întâlneau, seară de seară pentru a verifica dacă elevii ambelor licee se află la internat și respectă restricțiile. Astfel, învățăceii bănuiau o posibilă relație între cei doi supraveghetori, ceea ce arată că, indiferent de perioada în care trăiesc, bârfele rămân nemuritoare.

Bianca-Maria Pastramă

O călătorie în lumea cinematografiei și a literaturii secolului al XIX-lea

„MARA”. PUNEREA ÎN SCENĂ

Într-un liceu cu tradiție în performanță academică și artistică, provocarea de a aduce la viață un roman clasic precum Mara scris de Ioan Slavici nu a fost doar un exercițiu de creativitate, ci și o demonstrație de rigoare, talent și muncă în echipă.

Sub îndrumarea doamnei profesoare de română Chiriac Cristina și cu o distribuție dedicată, am transformat paginile romanului într-un spectacol captivant, încercând să redăm autenticitatea și emoția lumii din secolul al XIX-lea. Fiecare detaliu – de la adaptarea scenariului la interpretarea actoricească, decoruri și costume, procurate din cele mai apropiate surse accesibile – a fost gândit cu profesionalism, oferind publicului o experiență cât mai apropiată de romanul „Mara”.

Prof. Cristina Chiriac; Redactori: Bianca Ștefania Necula,
Maria Tîrîlă, Mara Liciu, Andrei Zaiț

De la pagini la interpretarea scenelor

Procesul a început cu selectarea celor mai importante scene din roman, astfel încât să redăm esența poveștii fără a pierde farmecul narativ. Împreună, am încercat să venim cu idei pentru adaptarea replicilor păstrând autenticitatea limbajului, dar oferindu-le un strop de originalitate, făcându-le accesibile publicului nostru.

Interviu: „Pe parcursul punerii în scenă a acestui roman, am experimentat diverse situații care mi-au șlefuit caracterul. Interesante mi s-au părut găsirea spontană a soluțiilor, adaptarea la condițiile deseori nefavorabile filmării și procurarea recuzitei. Cea mai importantă este, pentru mine, interacțiunea cu cei care au interpretat rolurile. Noi, cei din spatele camerelor, am avut o atenție deosebită asupra lor pentru a le putea

oferi indicațiile necesare în favoarea îmbunătățirii scenelor. Totuși, ca orice echipă de producție, am întâmpinat și dificultăți. Încadrarea în timp, utilizarea echipamentelor în lipsa curentului, organizarea și dirijarea echipei formate din mulți colegi, implicați sunt doar câteva dintre obstacolele pe care le-am înfruntat. Strict din perspectiva de scenarist, atenția la detalii și simțul artistic pentru a reda cât mai clar mesajul lui Ioan Slavici au fost puse la încercare.

Un avantaj este convingerea, urmată de impresionarea celor care nu sunt mari iubitori ai lecturii să guste textul, să trăiască în lumea Marei. Astfel, prin prisma acestui proiect, toată lumea a avut de câștigat atât pe plan profesional, cât și personal, implementând ideea de echipă.” – Liciu Mara, scenaristul echipei.

Pregătirea actorilor și repetițiile

Distribuția a fost un moment esențial: fiecare actor și-a dorit să înțeleagă cât mai bine rolul, așa că am studiat contextul istoric și am analizat trăsăturile personajelor. Astfel am putut ajuta elevii care nu au citit romanul, sau nu l-au perceput pe deplin.

Pentru mulți elevi, lectura unui roman clasic poate fi o provocare, dar punerea în scenă a unei opere literare poate oferi o modalitate diferită de a o înțelege.

Pe lângă interpretare, am lucrat și la mișcarea scenică și exprimarea sentimentelor prin gesturi și priviri. Repetițiile ne-au luat și mai mult ca echipă, iar fiecare greșeală a fost o oportunitate de a învăța și a ne dezvolta simțul artistic.

Interviu: „În urma acestei activități, pot spune cu desăvârșire că, la nivel de clasă, am avut ocazia de a ne

apropia mult mai mult unii de alții și de a descoperi esența lucrului în echipă. De asemenea, pe plan individual, am început să am mai multă încredere în mine și, mai mult, mi-am descoperit o latură artistică.” - *Ana-Giulia, Cosma interpreta personajului Persid.*

Filmul ca metodă de învățare

Pentru unii elevi lectura unui roman clasic poate fi o provocare. Tocmai de aceea, acest proiect nu a fost doar o experiență artistică, ci și un mod inovator de a ne ajuta colegii să înțeleagă mai bine opera. Văzând cele mai importante scene interpretate, mulți dintre cei care nu citiseră cartea, au reușit să înțeleagă clar conflictele dintre personaje și atmosfera vremii.

Prin transpunerea paginilor unei opere literare într-un scurtmetraj, putem înțelege și drumul către cunoașterea cu ceilalți, dar și cu sinele. Putem descoperi trăsături și

aptitudini ale noastre care nu ar fi ieșit la iveală decât astfel: acceptând provocări noi, interacționând activ și implicându-ne cu dedicație.

Un exemplu elocvent este Florea Tudor, cel care l-a interpretat pe Națl, deși nu citise integral romanul înainte de repetiții. Prin implicarea în rol el a reușit să descopere esența personajului și să aprofundeze opera într-un mod practic și personal.

Întrebare: Ai jucat rolul lui Națl fără să fi citit romanul înainte. Cum ți-ai construit personajul și cum ai ajuns să înțelegi povestea?

Răspuns: Văzând că nici filmul nu mă ajută în totalitate, mi-a fost mai dificil să înțeleg și să interpretez acest personaj, astfel, a trebuit să observ doar scenele în care apare Națl pentru a cunoaște mai bine personajul.

Î: A schimbat această experiență felul în care percepi literatura?

R: Această experiență mi-a deschis viziunea de lector și critic asupra operelor literare clasice, ajutându-mă să înțeleg mai bine importanța

cititului acestora.

Î: Crezi că punerea în scenă a romanului Mara i-a ajutat și pe alți colegi să înțeleagă opera mai bine?

R: Consider că vizionarea unei ecranizări ajută la o mai bună înțelegere a cărții, deoarece permite observarea directă a emoțiilor și trăirilor personajelor.

Î: Dacă ai putea interpreta alt personaj dintr-un roman clasic, pe cine ai alege?

R: Mi-ar plăcea să interpretez rolul lui Nică din opera „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă, deoarece are o personalitate asemănătoare cu a mea.

Î: Un mesaj pentru colegii care au dificultăți în a înțelege operele literare?

R: Uneori operele literare pot părea greu de înțeles, dar fiecare ascunde lecții valoroase. Încercați să vedeți dincolo de cuvinte și să simțiți emoțiile personajelor!

Provocările filmării

Realizarea filmulețului a fost o provocare din mai multe puncte de vedere: alegerea locațiilor potrivite, adaptarea replicilor, jocul actoricesc, și filmarea propriu-zisă. Am încercat să redăm cât mai fidel atmosfera secolului al XIX-lea, folosind costume inspirate din epocă și alegând locații care să sugereze târgurile și casele

modeste ale personajelor.

Având în vedere timpul și resursele care au fost relativ limitate, consider că am reușit să ecranizăm la un nivel rezonabil scenele propuse. Deși au existat unele impedimente (gălăgie pe fundal, necoordonarea actorilor sau a echipei de filmat), nu ne-am descurajat, ci ne-am mobilizat în maniera în care am obținut ceea ce ne-am propus. De asemenea, vreau să menționez dibăcia și răbdarea de care a dat dovadă colegul care s-a ocupat cu ecranizarea și editarea scenelor. Consider că acest filmuleț este rodul dedicării și al responsabilității celor care s-au implicat pentru realizarea lui.” - Soare Gabriel, interpretul personajului Codreanu.

Impresiile cameramanului – „Fiecare cadru trebuie să spună o poveste”.

Pentru a înțelege mai bine cum a fost experiența din spatele camerei,

am stat de vorbă cu Liușnea David Cristian, cel care s-a ocupat de filmare și montaj.

Întrebare: Cum a fost să filmezi scene inspirate din roman?

Răspuns: O experiență frumoasă și inedită, care m-a motivat să înțeleg și mai bine romanul și să aplic cele mai bune și recente inovații din industria

„Fiecare cadru trebuie să spună o poveste”

cinematografică, astfel încât să putem reproduce cu fidelitate romanul.

Î: Care a fost cea mai dificilă parte a filmării?

R: Partea cea mai dificilă este să pun în valoare toate elementele componente, să fie interesante și bine realizate anumite scene și lucrul cu colegii, colaborarea cu ei.

Î: Ce ai învățat din această experiență?

R: Am aprofundat romanul și am învățat tehnici noi de a coopera și de a mă dezvolta în regie. Îmi doresc să pot pune în valoare și alte romane și să fac o carieră frumoasă în acest domeniu.

Concluzie

Realizarea acestui scurtmetraj ne-a ajutat nu doar să înțelegem mai bine romanul „Mara”, ci și să descoperim cât de puternic poate fi un film ca instrument de învățare. Literatura nu este doar despre pagini și cuvinte alese, ci și despre oameni și povești, emoțiile pe care le pot împărtăși, iar transpunerea romanului în imagini ne-a oferit o nouă viziune asupra modului în care putem aborda o operă și misterele pe care le poate ascunde.

INTIM, PUBLIC, COSMIC

Spațiul se dilată, se comprimă, migrează tematic și conceptual extrem de ușor. Iată patru perspective care verifică elasticitatea temei spațiului scrise de patru eleve din clasa a IX-a, 2024-2025.

Intersecția spațiilor

Bianca-Maria Pastramă

Cum aş putea alege un spațiu favorit, având în vedere faptul că nu îl pot defini fără a menționa minimum încă unul? Cred că toate sunt, cumva, conectate, cele mai importante fiind cele aparent total opuse: spațiul intim și cel public. Niciun mediu nu ar putea exista fără un altul, ele nefiind delimitate clar, după vreo regulă, ci doar în funcție de preferințele oamenilor.

Dacă aş întreba ce reprezintă spațiul cultural, majoritatea mi-ar spune că este un ansamblu de manifestări artistice, un cadru dinamic care reflectă și modelează identitatea colectivă a unei societăți sau pur și simplu o instituție din care pleci măcar o fărâșă mai inteligent, deschis și inspirat decât ai intrat. Eu consider că e mai mult de atât, mai ales pentru un adolescent, deoarece contactul cu mediul cultural constă în intersecția mai multor alte spații. De exemplu, o simplă vizită la bibliotecă - inima culturii - este rezultatul unei confruntări cu întrebarea „Are rost să merg la bibliotecă, dacă pot găsi cărți online sau sub forma unui audio-book?”, moment în care deseori lupta este câștigată de spațiul virtual, care oferă lumea exterioară „pe tavă” la un singur click. Totuși, povestea continuă în cazurile destul de rare în

Ioana Izabela Avram

care biblioteca învinge. Ajuns în fața cărții alese, pătrunzi în același timp în spațiul intim: doar tu și cartea. Pe la mijlocul lecturii, realizezi că ai citit ultimele trei pagini doar cu ochii, nu cu mintea, căci aceasta a fost înțesată de alte gânduri, precum interacțiunea stângace cu bibliotecara, atunci când i-ai spus din greșeală „Bună ziua!” în loc de „Bună seara!” și încă te întrebi ce părere are despre tine, dar nu doar ea, ci și membrii grupului de studiu de la masa alăturată, pe care i-ai deranjat strănutând prea zgomotos din cauza prafului. Iată, ai sărit în spațiul public, acolo unde toți stau cu ochii asupra ta, așteptând cel mai mic pas greșit pentru a te judeca prin lentilele lor culturale.

Astfel, în mintea animalului social numit om se poartă un război continuu între totalitatea spațiilor: un război în care nimeni nu câștigă niciodată.

Sinele și arhitectura creativității

Elena Lazăr

Dacă ai căuta în dicționar definiția spațiului, ai putea găsi următorul enunț: „Formă obiectivă și universală a existenței materiei, inseparabilă de materie, care are aspectul unui întreg neîntrerupt cu trei dimensiuni și exprimă ordinea coexistenței obiectelor lumii reale, poziția, distanța, mărimea, forma, întinderea lor”. Însă oamenii, în mod instinctiv, se orientează în funcție de diverse perspective, spre deosebire de dicționar, acolo unde se caută definiția cea mai neutră, într-un mod cât mai științific. În adâncul fiecărui individ există o interpretare mult mai profundă a fiecărui detaliu spațial. Acest contrast duce în mod natural la introspecție. Modul în care experimentăm și interpretăm spațiul oglindește adesea modul în care ne explorăm sinele interior.

Aici încep fenomenele de reflecție și de auto-reflecție, de la un singur obiect, o cameră, o culoare, orice concept poate duce la introspecție, deoarece oamenii transformă instinctiv spațiul în ceva personal, impregnându-l cu sens, memorie și emoție. Când o persoană trece printr-o etapă de autocunoaștere, principalul factor care influențează procesul este prezența altor persoane, ceea ce indică nevoia de solitudine, starea de a fi singur fără distragere cu scopul de a reflecta, care trebuie distinsă de singurătate, sentimentul de izolare și deconectare. În absența distragerii, mintea își lasă gândurile să se dezvolte în concepte complexe. În solitudine, mintea este liberă de cerințele și așteptările celorlalți. Această libertate creează spațiu pentru claritate și înțelegere, permițând gândurilor să se desfășoare în mod natural. Filozofii și artiștii au lăudat, de-a lungul istoriei virtuțile singurătății ca un catalizator pentru inovație și introspecție.

În 1654, un matematician și filozof francez, Blaise Pascal, a scris: „Toate problemele omenirii provin din incapacitatea omului de a sta liniștit într-o cameră singur. „Acum avem și știința care să sprijine citatul. Acum ceva timp, cercetătorii au adus oameni în laboratorul lor și le-au spus să stea singuri într-o cameră goală timp de zece până la douăzeci de minute. Înainte de asta, ei au fost rugați să apese un buton care îi electrocuta doar pentru a vedea cât de dureros este. Aceștia au fost întrebați dacă ar plăti să nu mai fie electrocuțați, răspunsul majoritar fiind afirmativ. Cu toate acestea, oamenii nu au avut capacitatea să stea într-o camera goală și să se mulțumească cu propriile lor gânduri și au preferat să încerce butonul. La finalul studiului, 70% din bărbați și 25% din femei au ales să se electro-

cuteze în cele 20 de minute.

Întrebarea este „de ce ar alege asta ținând cont că ipotetic oamenii ar plăti să nu fie electrocuțați?”. Dacă stăm să ne gândim, majoritatea oamenilor, în aproximativ 5 minute ar începe să își pună întrebări greu de suportat. Au început să-și pună la îndoială rațiunea. Concluzia e că suntem limitați în privința introspecției, iar într-o lume plină de stimuli puternici, odată cu modernitatea, am început să trăim viața de zi cu zi pe pilot automat; cu impunerea sistemelor de credințe, ne-am lăsat prinși într-un ciclu continuu.

Oscar Wilde scria: „Majoritatea

Maia Ioana Gheorghiuță

oamenilor sunt alți oameni. Gândurile lor sunt opiniile altcuiva, viețile lor un mimetism, pasiunile lor un citat.” Dacă un om de rând nu are o capacitate psihologică și inteligență emoțională să înțeleagă întrebările existențiale, atunci va exista mereu tentația de a apăsa un buton care ne face rău, în loc să medităm la schimbările care ne-ar face bine.

Spațiul intim

Iustina Stoica

Spațiul intim reprezintă locul în care mă simt eu chiar dacă nu pot defini acel „eu”. Locul în care mă simt

autentică prin faptul că am curajul să plâng și să râd. Spațiul intim e de asemenea acel loc care nu este conturat de bariere, ci unul permanent prezent. Până anul trecut locuiam în Urechești. Acolo îmi devenise natural modul de exprimare al sinelui. Apoi m-am mutat în oraș. Aici am cunoscut mai multe persoane și mi-am dat seama că acea „eu” pe care o vedeam în Urechești nu era decât rezultatul unei rutine. Când am schimbat mediul, am schimbat și percepția despre propria persoană. De aici am extras concluzia că spațiul intim se află în strânsă legătură cu cel exterior.

Străina din camera mea

Camera mea a devenit un al doilea creier pentru mine. Într-un colț găsești haine aruncate, un birou plin cu fișe scrise, dar uitate, câteva postere pe care le tot șterg de praf și, cel mai important, locul în care trăiesc prin emoțiile mele. La majoritatea persoanelor pe care le cunosc am observat dorința de a aduce foarte multe lucruri în spațiul lor personal din casă. Sora mea mai mare se ocupă cu relația omului cu propria casă, iar de la ea am învățat că aceasta dorință are ca scop să umple un gol din interior. Tendința devine superficială, iar obiectele își pierd din semnificații. Am și eu astfel de obiecte pe care le regăsesc sub formă de gânduri în interiorul meu. Camera fiecăruia dintre noi devine un loc în care ne simțim protejați, ceea ce arată dorința omului de a se simți în siguranță.

Ce înseamnă intimitatea în era digitală? Postăm, comentăm, dăm share, răspundem la mesaje non-stop. Într-un fel, e ca și cum am avea mereu o fereastră a sufletului deschisă spre ceilalți, chiar și când ne simțim singuri în cameră. Pentru mulți dintre noi, rețelele de socializare au devenit un fel de cameră paralelă în care locuim zilnic: Instagram, TikTok, Snapchat. Spațiul ăsta ne oferă libertate, dar și presiune. Este o libertate imaginară, una care depinde de opiniile celorlalți. Eu văd libertatea ca vorbind cu un prieten apropiat, nu cu 300 de urmăritori, să ai zile în care vrei să fii tu cu tine. Rețelele de socializare au devenit o realitate în care ești inclus doar dacă îți pui anumite măști, nici acelea alese de tine. Mi se pare că se pune atât de mult accent pe a fi sincer, dar până și acea sinceritate vine din părerile altora. Vrem să fim în pas cu tot ce se întâmplă ca să nu fim judecați pentru autenticitatea proprie.

Voi încheia prin a spune că spațiul intim este ca acea carte care te face să uiți de lumea exterioară, dar care depinde de aceasta. Consider că dacă lucrăm la acesta se poate schimba tot, realitatea fiind percepția fiecăruia.

Călătoria Către Noi

Maria Ducan

Când spui cuvântul „spațiu”, te poți gândi la orice este aproape de tine, la camera în care te afli sau la cea în care ți-ai dori să fii. Toate lucrurile la care visăm nu ar putea exista fără Spațiul Cosmic, cel pe care toată lumea îl numește „înfricoșător” sau „prea periculos de descoperit”. Când un copil cere ceva ce nu poate avea, acesta își dorește acel lucru mai mult ca niciodată.

Când spui cuiva că nu poate duce la bun sfârșit un lucru, va încerca din

răspuțeri să-ți dovedească că greșești. Spațiul îți captează atenția fără să ceară asta. Cosmosul își regăsește partea unică în artă, reușind să fie unul din instrumentele care face abstractul mai ușor de înțeles.

Unii oameni se tem de singurul lucru care le aduce altora pace sau speranța că totul se va rezolva până la urmă. Este atât de mare, încât te poți considera suficient de mic încât să nu te intereseze de nimic altceva din jurul tău. Chiar dacă nu ne place să recunoaștem acest lucru, Spațiul este aproape la fel de înfricoșător precum noi, rasa umană. Este mult mai similar și mai familiar pentru noi decât credem, pentru că nu se va cunoaște niciodată complet și nu va ști de ce este capabil să realizeze, din cauza faptului că se extinde continuu.

Călătoria prin Spațiul Cosmic

poate poate fi parcursă pe aceeași cale pe care este parcursă călătoria de descoperire a propriei persoane.

„Ești făcut din praf de stele” ar putea fi considerată o descriere poetică a corpului uman și a ceea ce poate semăna cu acesta, dar este, de fapt, reală în sensul propriu al cuvântului.

Fiecare gură de aer pe care o iei a fost formată în inima unei stele care a explodat cu milioane de ani în urmă. Istoria fiecărui pahar de apă pe care îl bei poate fi urmărită până la Big Bang. Atomii din propriul tău corp sunt profund conectați la Cosmos.

Cei din mâna ta stângă probabil provin dintr-o stea diferită de cei din mâna dreaptă. Spațiul Cosmic este o oglindă unde se reflectă propria noastră existență, oferindu-ne oportunitatea de a ne înțelege pe noi înșine și locul nostru în Univers.

Amalia Subici

În fața acestei evidențe, în fața acestei fatalități istorice și geografice, nu se poate răspunde decât prin trasarea continuă și neobosită a hărților individuale. Nu subiective, arbitrare, ci sensibile și chiar de „un realism total, un realism non-ideologic, apolitic, non-didactic, într-un fel chiar un realism amoral.”² – un realism la scară individuală. Aceasta este încercarea perpetuă a lui Bohumil Hrabal în toate romanele sale, de a înregistra lumea, așa cum adesea o sublinia chiar el. Nu

Simona Noaptes

O analiză a romanelor *L-am servit pe regele Angliei și Milioanele arlechinului*

HETEROTOPII ÎN ROMANELE LUI BOHUMIL HRABAL

„Francin călătorește acum în jurul lumii prin aparatul lui de radio și prin știrile internaționale, deschide deseori atlasul geografic al lui Otto ca să vadă unde este localizat evenimentul despre care se vorbește la știri, însă curând și-a dat seama că atlasul ăla nu mai e valabil, că frontierele se modificaseră, unele chiar dispăruseră, că lumea întregă e cu totul alta.”¹

vom pune la îndoială posibilitatea unui asemenea demers, dar este important să vedem care sunt mecanismele de realizare ale acestui deziderat auctorial, cum înregistrează Bohumil Hrabal spațiul și cum îl retracează narativ.

Nevoia de „realism total” a lui Bohumil Hrabal și nostalgia unei urbanități idilice populate de mici meseriași, de negustori și de comivoiajori sunt elementele care compun un peisaj eterogen, recompus textual prin juxtapuneri care uneori sfidează epicul. Hrabal reușește să condenseze în texte fidele idealului său literar (de înregistrare nemijlocită a lumii)

perioade istorice complexe și transformări ale teritoriului care, de la distanța lecturii în prezent, par a fi cel mai devotat martor al vremurilor bune de altădată - aceste timpuri trecute sunt sursa de frumusețe a existenței, o existență nu întotdeauna fericită, dar purificată prin cuvânt. Perspectiva narativă hrabaliană este rarevocativă – deși nostalgică, pentru că vitalitatea discursului transpune orice reprezentare într-un timp prezent; toate evenimentele istorice sunt aproape simultane, sunt condensate prin cuvânt și pot fi parcurse într-o viață de om. „Cum poate viața să devină esențială?”³ este întrebarea la care răspund romanele lui Bohumil Hrabal.

Universul transpus aici „este o lume a cărei unitate substanțială nu poate fi tulburată nici măcar de divorțul dintre om și lume.”⁴ - în această logică a interpretării, pe care o avem de la Georg Lukács, am putea spune că narațiunea lui Bohumil Hrabal este una tradițională, în sensul marii epici antice, unde haosul, dezordinea și, deci, transcendența, nu sunt integrate tragic și nu conduc spre abisul reflexivității. Lumea romanelor lui Bohumil Hrabal este o lume rotundă, iar spațiul este un imens punct permeabil de trecere prin timp. De aceea nu există în această lume căi (istorice) alternative.

Urbanitatea idilică – o constantă a operelor sale, este o atitudine auctorială, dar în același timp și un univers romanesc realizat din acțiunile personajelor sale și identitățile acestora. Mediul lor este unul eminent orășenesc, meseriile lor, de asemenea. Povestea vieții constă chiar în raportul personajelor cu spațiul locuit/construit/străbătut. Spații ale voluptății și ale ordinii, orașele reprezentate în operele lui Bohumil Hrabal capătă dimensiuni

arhetipale. Timpul și spațiul au densități diferite și exercită asupra personajelor anumite forțe care uneori pot schimba cronologia sau geografia. Hotelul, azilul, cimitirul, restaurantul și chiar orașul întreg se construiesc la Hrabal după o ordine interioară specifică, suferind mutații fie pe orizontală – în raportul centru-margine, fie pe verticală – în ordine temporală. Acest tratament literar al raportului cu spațiul, specific lui Hrabal, conduce la o următoarea observație – în majoritatea romanelor sale (dar acest lucru se aplică și prozei

sale scurte) locurile reprezentate pot fi identificate cu ceea ce Michel Foucault a numit „heterotopii”.

Secolul XX trăiește cu obsesia spațiului, spune filosoful francez. Acest secol nu doar conservă, dar și impune ca definiții pentru „viață ca rețea spațială⁵” o serie de opoziții: aproape – departe, central – marginal, public – privat, cultural – utilitar. Astfel că orice loc, orice emplacement (vom folosi ca echivalent în limba română cuvintele „locuri” sau „amplasamente”), este definit printr-un anumit raport

controlat și exact între aceste elemente. Heterotopiile sunt acele locuri⁶ (reale, „localizabile” în spațiu) care suspendă, neutralizează sau inversează aceste raporturi. Sunt contre-emplacements, contra-locuri, utopii realizate efectiv. Ele contestă raporturile normate. Sunt locuri privilegiate, care există în toate culturile și a căror funcționare depinde de momentul istoric. Alte caracteristici ale heterotopiilor sunt acelea că: au capacitatea de a juxtapune, într-un singur spațiu real mai multe amplasamente care sunt uneori incompatibile (aici Michel Foucault dă ca exemplu teatrul, sala de cinema sau grădina); operează adesea și cu decupaje temporale (cum sunt cimitirul, muzeul sau biblioteca); sau propun un sistem de deschidere-închidere foarte strict, care le face impenetrabile în lipsa unui ritual de acces. Trăsătura lor cea mai interesantă în prezentul context de analiză este că au în raport cu spațiul exterior o anumită funcție – fie denunță o anomalie sau o iluzie propagată în spațiul real, fie sunt o variantă de compensație a lipsei de ordine din exterior.

***

De aici încolo este greu să operăm cu un clasament al acestor intensități. Distorsiunile spațiale la care recurge Bohumil Hrabal sunt pe cât de prezente, pe atât de subtile. La capătul lumii, lumea continuă spre interior, în timp și în memorie, recompunându-se în scris, în straturi. „Harta arhetipală⁷” pe care o trasează Hrabal în fiecare roman al său este o hartă a nostalgiei, o hartă a vechii ordini a Imperiului Austro-Ungar, o hartă prin care el nu descoperă un nou teritoriu, ci prin care păstrează amprenta unui timp dispărut. El nu își propune schimbarea geografiei și nici

reorganizarea ei reiterând structurile trecutului, ci urmărește traspunerea ei sensibilă. Spațiul se metamorfozează pentru că este străbătut și povestit. „La marginea orașului, unde timpul meu s-a oprit în loc, se găsește un castel, iar în acest castel se află acum casa pensionarilor.⁸” așa începe romanul *Milioanele arlechinului*, poate cel mai nostalgic dintre toate. Într-o singură frază, încă din incipit, Hrabal stabilește coordonatele heterotopice ale acțiunii romanului. Castelul contelui Franz Anton von Šporck este un amplasament localizabil. Transformat începând cu anii ‘50 în spital și azil, el își schimbă destinația inițială – în această metamorfoză îl surprinde Bohumil Hrabal, prin ochii feminini ai personajului-narator.

„Acuma stau aici în curtea casei pensionarilor, cândva castelului contelui Šporck, Francin preia cămă-ruța pentru noi doi, unchiul Pepin – fratele mai în vârstă al lui Francin – se află aici deja de trei luni într-un pavilion al azilului, cum i se spunea cândva. Secția pentru invalizi. [...] Trăgeam cu ochiul în pavilionul unde bătrânele stăteau întinse în pat și de unde emana un miros înțepător de scutece, trăgeam cu ochiul în sala de mese, unde acum mulți ani contele Šporck organiza festinuri pentru sute de nobili [...] vom locui aici ca parte a familiei contelui Šporck [...] vom lua însă cele trei mese ale zilei în aceeași cameră în care contele și familia lui serveau prânzul și cina.⁹”

În această casă a pensionarilor timpul istoric este anulat. Deși mutația socială se realizează, prin locuirea aceluiași amplasament, straturile temporale se juxtapun, trecutul și prezentul sunt simultane. Pensionari, mai bătrâni decât statuile baroce întruchipând lunile anului, populează acest domeniu nobil de la marginea orașului, un domeniu ca o capsulă a

frumuseților vechi. Ei sunt exilați din oraș și din timp, dar replasați în centrul unei nostalgii culturale – în castelul contelui Šporck, o importantă personalitate a Boemiei din timpul Imperiului Habsburgic.

Romanul include lungi descrieri ale interioarelor și ale grădinilor, ale frescelor și ale statuilor, ale pavilioanelor și ale grandioaselor săli acum adăposturi pentru bătrânii orașului, care se odihnesc în paturi păzite de „cupluri de îndrăgostiți, fauni care răpeau nimfe, satiri ale căror trupuri erau pe jumătate de țap și care se iubeau cu bacante lipsite de apărare, îmbătate de dorința bărbaților.¹⁰” ca o promisiune a tinereții veșnice. „Acolo unde frumusețea conferă înțelesului lumii transparentă,¹¹” vârstele omului și vârstele omenirii sunt totuna.

„Îmbătrânisem însă, și totuși rămăseserăm neschimbați, exact așa cum fuseserăm atunci când se terminase războiul, ba chiar eu mă întorsesem și mai mult în timp, undeva în secolul trecut care se ridicase din morți special pentru mine. Această casă a pensionarilor, cu coridoarele sale baroce și cu grădina, acest castel în care locuim însemna mai mult pentru mine decât minunata fabrică de bere unde îmi trăisem anii tinereții.¹²”

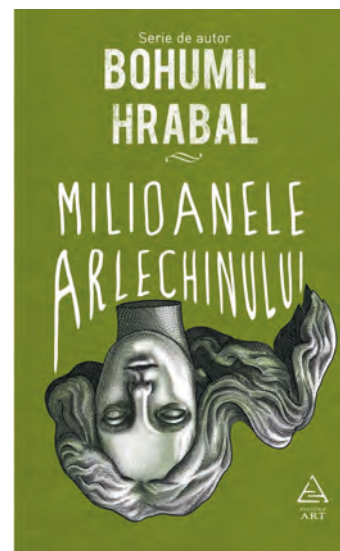
În acest falanster producător de nostalgii, ca în orice heterotopie, accesul este controlat și restricționat. Fiind o casă a pensionarilor, condiția necesară este, am putea spune, bătrânețea. Dar adevăratul criteriu pentru a locui aici este aceea de a fi martor al timpurilor trecute, aici intră doar cei pentru care timpul s-a oprit și care pot face acest salt istoric spre înapoi, evitând istoria de după cel De-al Doilea Război Mondial; nu pentru că aceasta nu îi atinge, ci pentru că ei rămân contemporanii unei epoci diferite. „Așadar în acest oraș nu s-a oprit în loc și timpul celor pe care îi

văd în piață și pe străzi roind de colo colo, al celor care se urcă în autobuze, timpul lor se petrecem acum, s-a oprit în loc doar timpul în care am trăit eu și prietenii mei și cunoscuții mei, cei care au plecat la Marea Promenadă...”¹³ Ritualul accesului există, desigur, dar el este deturnat de faptul că, de fapt, nimeni nu putea să intre sau să iasă fără a aparține organic acestui loc. Poarta păzită de pensionari cu cea mai mare seriozitate este doar o formalitate, dar aceștia o respectă accentuând caracterul ideal și absurd al acestui loc.

„Un pensionar, domnul Berka, cel care în fiecare seară merge în vizită la șofer, [...] când e de serviciu la poartă, de fiecare dată îi cere șoferului documentul de transport. [...] conștiincios și cu simțul răspunderii ridică copertina și se uită atent, centimetru pătrat cu centimetru pătrat, chiar dacă e seară, chiar dacă e înnoțat, la lumina lanternei controlează încărcătura, nu se dă în lături, se cațără și se târâște prin zoaie, [...] apoi se apleacă până ce obrazul i se lipește de pământ și se uită sub camion, se asigură ca nu cumva să se facă trafic ilegal în casa pensionarilor...”¹⁴”

Leșirile și intrările sunt însă libere, gardurile de sârmă lesne de sărit sunt doar granița simbolică a acestui paradis regăsit. Între aici și dincolo comunicarea nu se mai poate petrece demult în aceiași termeni istorici. Castelul este un portal. Nu este doar un decupaj temporal – ci este și un loc al compensației istorice. Întâlnirea cu cei „trei martori ai timpurilor trecute” vine ca o mărturie a acestei dimensiuni transistorice și transculturale a casei pensionarilor. Otokar Rykr, Karel Vybourný și Václav Kořínek devin personajele-cheie ale acestui roman, singurele personaje cu nume și prenume, călăuze în orașul vechi. Aici Bohumil Hrabal ne invită, din ipostaza sa de scriitor-cartograf¹⁵, la un periplu

povestit pe străzile pe străzile din Kuks. Întrebarea declanșatoare este „Am auzit că sunteți martori ai timpurilor trecute, cine a fost, vă rog frumos, contele Šporck?”¹⁶ De aici, povestea de familie conduce la povestea orașului – se reconstruiește prin cuvânt peisajul secolului XIX, începe Marea Promenadă spre timpul când „orașul avea trei mii cinci sute de locuitori și trei sute patruzeci de case, un orașel rural așezat în prea fertila vale a Elbei¹⁷” locuit de doisprezece negustori de plante și legume, trei tinichigii, douăzeci și șase de croitori,

doi curelari, doi custurari, șase piuari, trei olari, patru funieri, un pălărier, patru șepcari, un pieptănar, trei șelari, doi untari... Această listă emoționant de exactă conduce spre povești despre familii și despre străzi cu nume schimbate, despre viața de zi cu zi și despre evenimente speciale, despre bălciuri și târguri, despre teatru și piețe. „Astăzi toate acestea sunt doar cifre, statistici, oamenii o duc mai bine decât atunci, în acele timpuri străvechi ale epocii de aur.¹⁸” Iar întristarea bătrâneții personale pălește în fața umilinței istoriei.

Este interesant de văzut și cum deconstruiește Hrabal spațiul privat care nu este niciodată în rigorile de alcătuire tradiționale. Casa, acasă, nu are valențele clasice ale spațiului intim, al securității și al familiei. În Milioanele arlechinului, acasă este o fabrică de bere unde Francin era administrator până în momentul naționalizării de după cel de-al doilea război mondial. Acesta este, de fapt, momentul de ruptură istorică și culturală pe care îl evocă Hrabal.

„Francin și-a luat ultimele lucruri, dar directorul a strigat după el când a ajuns în curte: «Deoarece anii fericiți ai tinereții dumneavoastră nu se mai întorc, am distribuit acțiunile între noi, noi suntem acum milionari, acționarii fabricii de bere, noi suntem äia... Căci nu numai fabrica asta e a noastră, ci și fabricile de malț, locomotivele, toate băncile, toate ogoarele, toate uzinele, totul...»¹⁹”

Astfel că retragerea la casa pensionarilor fusese singura posibilitate de continuarea a vieții – de fapt, mai bine spus, de reîntoarcere la viață. După ce ești martorul sfârșitului unei lumi, fiind reprezentant al ei, existența nu se poate prelungi în noul timp și în noul spațiu care au căpătat o altă densitate. „Tot ce era vechi și legat de vremurile trecute se pierduse odată cu limbile orologiului din turn sau se dusesse la culcare, [...] căci această lume bătrână, căreia îi aparțineam și eu, și Francin, și Pepin, lumea asta este așa de bătrână, încât și-a pierdut puterea și curajul.²⁰” Iar casa pensionarilor, castelului contelui Špork, era singurul loc unde, în transa somnului, a muzicii și a poveștii, la adăpostul frescelor baroce cu zei și nimfe îndrăgostite, se putea ieși din ireversibilul timp istoric care măcina orașul în drumul său către viitor.

***

La tot pasul, personajele romanelor lui Bohumil Hrabal caută prilejul

povestirii. Energia narativă a textelor sale își are sursa în aceste inepuizabile personaje-narator, pábitelé²¹, capabile să înnoade la nesfârșit episoade și comentarii despre situații de viață ca într-un experiment de măiestrie a oralității. Experimentul inspirat lui Hrabal de avangarde, numit de unii cercetători „un donquijotism al cuvântului²²”, se bazează pe înregistrarea crudă a cuvântului vorbit și asamblarea episoadelor narative autentice într-un soi de colaj „pre-literar²³”. Unele dintre cărțile sale au chiar variante anterioare textului în proză scrise în vers liber, într-o formulă asemănătoare dicteului automat²⁴. „Sunt mai degrabă un cronicar, un reporter literar, dar îmi place și mistificarea, și asta este flecăreala mea, aceasta este apărarea mea împotriva politicii, modul meu de a scrie...²⁵” dezvăluie Bohumil Hrabal în „Scrisori către Dubenka”, cartea sa autobiografică. Acest discurs liber din care rezultă scriitura automată are ca scop să surprindă într-o instalație narativă aproape suprarealistă manifestările esențiale ale vieții, dincolo de ierarhiile istorice sau morale și dincoace de rafinarea estetic-literară. Cu referire la stilistica lui Hrabal, termenului de „realism total” i se adaugă în discursul multor critici acela de „preliteratură”. De aceea, în romanele sale, fermentul epic nu stă în urmărirea punctului culminant, ci în căutarea prilejului de a povesti.

Aceste cărți nu sunt romane ale devenirii și nici ale evenimentului care schimbă cursul vieții. Nu sunt romane ale accidentalului sau ale surprizei. Sunt construcții coerente ale umanului angajat în cele mai mici detalii ale existenței, acele cute peste care marile narațiuni moderne pot trece fără să le ia în seamă. Existențialismul lui Hrabal își are

sursa nu în marile întrebări care i-au consacrat denumirea, ci în povestea vieții ca șir nesfârșit de neînsemnătăți sublimite prin cuvânt – ceea ce am putea numi esențialism. Iar cel mai bun exemplu este romanul L-am servit pe regele Angliei. Aici destinul individual se suprapune destinului istoric, nu se supune lui. Amprenta pe care individul o lasă în universul său este una mult mai vizibilă decât cicatricile lăsate de evenimentele unui timp istoric traumatic, iar această amprentă se păstrează prin cuvânt, prin vorbire, prin povestea vieții, în integralitatea sa. Acest lucru este semnalat de autor încă din scurta introducere: „Luna în care am scris acest text am trăit-o sub emoția «amintirii artificiale» a lui Salvador Dalí și a freudianului «afect strangulat care-și deschide drumul prin vorbire.»²⁶”

Înșelătoarea devenire a unui piccolo de la restaurantul Hotelului Praga de Aur într-un milionar care pierde totul și îngrijitorul unui drum forestier pe care nu mai umblă nimeni a determinat critica să apeleze la eticheta de bildungsroman. Însă Jan Dítě, personajul principal, intră într-un șir de evenimente în fața cărora mirarea sinceră și bucuria de a trece prin viață nu își schimbă intensitatea. Textul tratează cu o măsură egală senzații, amintiri fulgurante, imagini, întâmplări intime și marile procese istorice de la mijlocul veacului trecut și le contopește nu într-o poveste a devenirii, ci într-o spunere minuțioasă a vieții unui individ care nu se lasă deturnat din transparența cu care ni se prezintă de la bun început. Jan Dítě are un singur scop, pe care îl și atinge; să devină milionar. Dar nici atingerea scopului, nici pierderea ulterioară a averii nu îi schimbă curiozitatea și admirația pentru frumusețea lumii. Dítě (în traducere,

„copil”) își păstrează fascinația pentru marile hoteluri și pentru ceea ce reprezintă ele: microsocietăți cu propriile reguli de funcționare, unde angajații, insideri ai acestei comunități, participă deopotrivă la evenimente personale, aventuri intime, dar și la episoade istorice.

Agenți discreți ai bunăstării și ai confortului, pretutindeni prezenți, angajații trebuie să vadă și să audă totul, dar să nu vadă și să nu audă nimic, respectând un protocol foarte strict – viața lor este reglementată în întregime de locuirea în hotel. La fel ca în romanul Milioanele arlechinului, spațiul domestic nu este definit în mod clasic și nici nu funcționează la fel – aici spațiul domestic este anulat. Hotelul, în sine, împreună cu restaurantul său sunt locuri de tranzit, nu sunt domiciliu. Personajele de care se ocupă Hrabal în acest roman, în mod contradictoriu, sunt cele care locuiesc la hotel – angajații, chelnerii, menajerele, comis-voiajorii. Comis-voiajorul este un personaj-resort în universul epic al lui Bohumil Hrabal, declanșând acțiunea; și în același timp un personaj ideal tocmai datorită acestei independențe spațiale. Autonomia lor îi plasează dincolo de societatea definită prin posesie și localizare, iar de aici decurg libertăți pe care numai ei și le pot permite. Locuitorii hotelurilor nu posedă nimic în afara unor experiențe care îi definesc – „l-am servit pe regele Angliei” e un avut și este chiar definiția personală.

În romanul L-am servit pe regele Angliei, acțiunea se petrece în diferite hoteluri din Cehoslovacia interbelică, în timpul ocupației naziste și după al doilea război. Hotelurile sunt spațiile cele mai permissive, unde cei care intră se bucură de libertăți și de excese sociale, culinare sau sexuale. Hotelurile sunt locuri ale plăcerilor,

unde volumul resurselor cheltuite (de hotel sau de clienți) este totdeauna mult mai mare decât cantitatea consumată. Hotelul Tichota („Tăcerea”, al doilea hotel în care lucrează Jan Dítě), izolat în mijlocul unei păduri, se pregătea în fiecare zi de primirea invitaților. De cele mai multe ori nu venea nimeni. Câteodată însă veneau aici generali sau bogătași care petreceau nopți de ospete. Niciuna nu se compară însă cu masa pantagruelică, de-a dreptul fantastică, pregătită la Hotelul Paris (în care Jan Dítě ajunge după ce este concediat de la Tichota) pentru împăratul Abisiniei:

„la un moment dat, au băgat spaima în noi când li s-au adus două antilope pe care le cumpăraseră de la grădina zoologică – erau gata tăiate și negroteii le-au jupuit și le-au spintecat la iuțeală și s-au apucat să le frigă în cratițele cele mari [...] pe urmă în antilopele acelea [...] au introdus frumușel curcanii umpluți fripți pe jumătate, iar spațiile goale le-au completat cu sute de ouă tari.[...] în fața hotelului fusesse adusă o cămilă vie pe care bucătarii abisinieni voiau s-o taie pe loc [...] și când era aproape rumenită au introdus în cămilă cele două antilope, în care se aflau ca umplutura curcanii umpluți și ei, la rândul lor, cu ce vrei și ce nu vrei.”²⁷

Această imagine a abundenței, care poate fi o bună metaforă pentru scriitura lui Hrabal, mai ales în acest roman-monolog în care fluxul narativ al personajului principal atinge o tematică foarte mare, este răsturnată mai apoi în ipostaza hotelului-închisoare; hotelul ca spațiu al libertății sexuale devine pepiniera omului nou, iar abundența hedonistă se transformă în abuz politic. Timpul istoric invadează amplasamentul-adăpost al intimității neîngrădite și convertește privatul în public și, mai ales, în politic. Regiunea Sudetă este anexată de Reich, iar Jan Dítě o

cunoaște pe Liza, o profesoară de educație fizică, nemțoaică. Iar imposibilul devine din nou realitate. Căsătorit cu nemțoaica Liza și în conflict cu foștii colegi de la Hotel Paris (din cauza colaborării lui - amoroase - cu ocupantul), lui Jan Dítě i se oferă un nou post de chelner și viitor maître d’hotel în „prima stațiune europeană de ameliorare a rasei umane, primul centru instalat aici de partidul național socialist în vederea înnobilării rasei germane prin încrucișarea pe baze științifice a unor tinere fete de sânge pur arian cu reproducători selecționați.”²⁸ Acest stabiliment de procreare este una dintre cele mai reprezentative heterotopii din romanele lui Hrabal: un sat plin de nemțoaice blonde, tinere și însărcinate, care fac baie dezbrăcate în piscine, care beau lapte proaspăt și își imprimă în scoarța cerebrală mitologia eroică germană. Segretate în tot restul timpului de bărbați, ele se transformă în linia de producție a omului nou care să populeze Reichul. Se anulează astfel nu doar linia de demarcație dintre public și privat, dar și aceea dintre biologic și sintetic - și cea dintre biologic și ideologic, raport nou, impus de această nouă realitate. Biologicul este controlat și instrumentalizat pentru un scop politic și ideologic.

„În acest orașel de pădure unde, seară de seară, înainte de a li se permite împreunarea sub supraveghere științifică, soldații veniți de la cele mai diferite arme se refăceau și se înzdrăveneau mâncând copios bucate din cele mai alese și bând vinurile cele mai selecte din valea Rinului și a Mosellei.”²⁹

După război, Jan Dítě rămâne cu vina acestei istorii de familie („am început să mă văd exact așa cum nu mă văzusem până atunci, ca un sokol care, la vremea când patrioții cehi

erau executați, se lăsa examinat de niște doctori naști spre a constata dacă era apt să întrețină relații sexuale cu o nemțoaică³⁰) și cu o valiză de timbre valoroase pe care le vinde și își cumpără o veche carieră de piatră părăsită de lângă Praga, unde își construiește propriul hotel și astfel devine milionar. La scurt timp însă, într-un nou regim politic, hotelul trece în proprietatea statului, „a întregului popor³¹”, iar el se autodenunță ca fiind milionar pentru a fi închis într-un loc de detenție special pentru bogații din Praga, pentru ca statutul său de milionar să fie cunoscut și recunoscut de ceilalți, pentru a face parte din grup. Această veche mănăstire-seminar transformată în închisoare este o un alt exemplu de heterotopie în romanul *L-am servit pe regele Angliei*. Accesul în închisoare este strict reglementat de statutul de milionar; anii de detenție se calculează, de asemenea, în funcție de milioanele acumulate. Dar această încarcerare este, din nou, doar o formalitate, pentru că nu există un control strict al ieșirilor și intrărilor.

„La fel de cumplită era problema cu apelul de seară – de fiecare dată lipsea câte un milionar, dar asta se întâmpla fiindcă mereu pleca cineva să aducă bere cu urciorul din satul învecinat și, poate, pentru faptul că paznicii noștri trăgeau veșnic la măsea și nu mai erau în stare să numere [...] mai trebuie spus că acest centru de internare n-avea nici un gard, nici tu zid împrejmuitor, nici tu grilaj, încât toată lumea, milionari și milițieni deopotrivă, ieșeau și intrau tăind-o prin grădină.”³²

Anomalia, abuzul și disfuncționalitatea acestei instituții impuse de regimul totalitar este ilustrată prin această închisoare-butaforie. Acest loc își renegociază scopurile și metodele, transformându-se dintr-un spațiu de detenție, într-un spațiu de divertisment, unde au loc mari

petreceri din milioanele confiscate de la încarcerăți, seri dansante, astfel încât deținuții nu duc lipsă de nimic. „Peste o lună, toți milionarii eram bronzăți, fiindcă făceam băi de soare întinși pe povârnișul grădinii, în timp ce milițienii erau albi ca brânza, fiindcă toată ziua făceau de gardă.”³³ Această închisoare este o utopie (iar prin caracterul său „localizabil”, o heterotopie) - o închisoare transformată în centru de relaxare și odihnă departe de familiile care îi vizitează o dată pe lună și care suferă mai mult în libertate. Indulgența cu care Hrabal tratează traumele istorice (așa cum a fost și cazul colaboraționismului prezentat mai sus; aici, confiscarea averilor) își are sursa în tipicul umor cehesc, pe care îl întâlnim și la Jaroslav Hašek – acel umor care deturnează sensul tragic al existenței. Aceasta este cheia universului epic hrabalian, semnalul său literar. Iar aceste tipuri de amplasamente, de localizări ale acțiunii, sunt cele mai prielnice pentru neutralizarea raportului comic-tragic și, în cele din urmă, viață-moarte. „cu timpul, milițienii au început să-și lepede uniforme strâmte sau lăbărțate, îmbrăcându-se în civil, iar uniforme le luam noi, milionarii, și ne păzeam, cu rândul, unii pe alții.”³⁴

Obsesia pentru ștergerea graniței dintre lumi și dintre timpurile istorice prin neutralizarea raportului viață-moarte se poate citi la Hrabal și prin observarea rolului pe care autorul îl dă cimitirului ca simbol al persistenței prezenței umane în spațiu și timp. În Milioanele arlechinului vechiul cimitir este demolat, dispărând astfel ultimele urme ale vechii ordini, odată cu dispariția pietrelor de mormânt și a martorilor vremurilor trecute. Se distruge în efigie trecutul, care nu mai poate fi rememorat, reînviat. Cimitirul este una dintre heterotopii

analizate de Foucault, unul dintre locurile care operează cu decupaje temporale. Cimitirul te introduce în alt timp pentru că te pune în fața trecutului. Bohumil Hrabal nu rămâne însă doar la acest sens previzibil al comunicării transcronologice spre trecut. În romanul *L-am servit pe regele Angliei* cimitirul este portalul spre viitor, dar și spre noi spații.

„Așa se face că, într-o noapte, i-am poftit să mergem la cimitirul din vârful dealului și acolo le-am arătat locurile goale unde vor fi îngropați ca să poată să ajungă cu o parte în Marea Nordului și cu cealaltă în Marea Neagră, dar numai cu condiția ca sicriul lor să fie plasat pe linia de despărțire a apelor, ca pe creasta unui acoperiș în pantă...”³⁵

***

Heterotopiile acuză o anomalie sau o iluzie pe care realitatea, prin procese politice, sociale sau istorice, le poate înfățișa; sau ele pot fi un răspuns în fața lipsei ordinii și rațiunii din exterior. Teoria lui Foucault se referă, desigur, la spații reale, localizabile – aceasta fiind chiar natura heterotopiilor; iar utilizarea acestui concept într-o analiză literară poate fi considerată un act de interpretare forțat. Scopul acestui demers nu a fost însă ilustrarea unui concept cu exemple din literatură, ci înțelegerea formulei narative hrabaliene dintr-un unghi diferit. Nu se poate identifica la Hrabal un program în plasarea narațiunii în aceste tipuri de spații – ci doar o atracție față de aceste amplasamente care scapă categoriilor ideologice. Putem citi aici un protest, căutarea unei ieșiri dintr-un spațiu care se degradează sub totalitarism. Dar aceasta este doar o posibilitate de lectură. Heterotopiile au fost aici bornele în funcție de care s-a încercat trasarea spațiului narativ, descoperirea „hărții existenței³⁶” pe care o

desenează Hrabal. Această metaforă a hărții prin care poate fi citită literatura, ipostaza sciitorului-cartograf, dar și a cititorului-cartograf, care își propune să conducă lectura spre structurile de construcție a hărții românești, a înlesnit identificarea amplasamentelor heterotopice din cele două romane ale lui Bohumil Hrabal, descoperirea unei topografii specifice epicii sale.

Bohumil Hrabal nu este un autor al lumilor imaginare în sensul în care sunt Borges, Calvino sau Huxley; și chiar dacă referințele spațiale ar

putea să ne contrazică, „harta existenței” sale nu este nici aceea a lui Kafka. Pentru că harta lui Bohumil Hrabal are alte repere. Specificitatea sa nu stă în inventarea unui spațiu nou și nici în contractarea spațială kafkiană, ci în dublarea geografiei reale, supusă istoriei, cu o geografie intimă care are ca centru absolut individul. Nu este un simulacru de geografie, meșteșugit prin literatură, ci însuși spațiul care, prin percepție nemediată, invadează cuvântul. Spațiul este simultan spunerii, la fel și istoria. Dezideratul său, acela de a

înregistra lumea, de a atinge în romanele sale un realism total, nu se realizează prin descoperirea unui teritoriu „al posibilității”³⁷; iar personajele sale nu sunt ipostaze ale omului, iar Bohumil Hrabal nu construiește în Jan Dítě un „ego experimental”³⁸. Pentru protagoniștii săi, solitari absoluți, Hrabal nu face exerciții ontologice, ci trasează spații în care aceștia să poată exista prin cuvânt, prin povestire. Face literatură. Și nu ca alternativă în fața iraționalității istoriei, pentru că, de fapt, nimeni nu poate fugi nicăieri.

Corpus de texte:

Bohumil Hrabal, *L-am servit pe regele Angliei*, București, Editura Art, 2016
Bohumil Hrabal, *Milioanele arlechinului*, București, Editura Art, 2019
Bohumil Hrabal, *Scrisori către Dubenka*, București, Curtea Veche, 2014

Bibliografie critică:

Xavier Galmiche, Bohumil Hrabal: *Palabres et existence*, Paris, Presse de l'Université de Paris-Sorbonne, 2002
Milan Kundera, *Arta romanului*, trad. de Simona Cioculescu, București, Humanitas, 2008
Georg Lukács, *Teoria romanului*, trad. de Viorica Nișcov, București, Editura Univers, 1977
Jiří Pelán, Bohumil Hrabal. *A Full-Length Portrait*, Praga, Karolinum Press, 2019
Peter Turchi, *Maps of the imagination: the writer as cartographer*, Trinity University Press, San Antonio, 2004

Articole:

Michel Foucault, „Des espaces autres” (conferință susținută la Cercle d'études architecturales, în 14 martie 1967), și apărută în „Architecture, Mouvement, Continuité”, nr. 5, 1984, pp. 46-49

Xavier Galmiche și Delphine Bechtel, „Figures du marginal dans les littératures centre-européennes”, consultat online la data de 25 august 2020

1 Bohumil Hrabal, *Milioanele arlechinului*, trad. rom. de Sorin Paliga, București, Editura Art, 2019, p. 224;

2 „This was the road to total realism, a non-ideological, apolitical, non-didactic realism, in a sense even an amoral realism.”, în Jiří Pelán, *Bohumil Hrabal. A Full-Length Portrait*, Praga, Karolinum Press, 2019, p. 17;

3 Georg Lukács, *Teoria romanului*, trad. rom. de Viorica Nișcov, București, Editura Univers, 1977, p. 40;

4 *Ibid.*, p. 38;

5 Michel Foucault, *Des espaces autres* (conferință susținută la Cercle d'Études Architecturales, în 14 martie 1967), și apărută în „Architecture, Mouvement, Continuité”, nr. 5, 1984, pp. 46-49;

6 În orig. *emplacements*, în Michel Foucault, *op. cit.*;

7 Georg Lukács, *op. cit.*, p. 35;

8 Bohumil Hrabal, *Milioanele arlechinului*, ed. cit., p. 7;

9 *Ibid.*, pp. 16-17;

10 *Ibid.*, p. 64;

11 Georg Lukács, *op. cit.*, p. 40;

12 Bohumil Hrabal, *Milioanele arlechinului*, ed. cit., p. 225

13 *Ibid.*, p. 279;

14 *Ibid.*, pp. 20-21;

15 Concept preluat din Peter Turchi, *Maps of the imagination: the writer as cartographer*, Trinity University Press, San Antonio, 2004;

16 Bohumil Hrabal, *Milioanele arlechinului*, ed. cit., p. 36;

17 *Ibid.*, p. 43;

18 *Ibid.*, p. 54;

19 *Ibid.*, p. 139;

20 *Ibid.*, p. 269;

21 *Păbítelé*, unul dintre primele volume de proză scurtă, publicat în 1964. Termenul de *păbítelé* ar putea fi tradus, prin comparație cu titlurile volumului în limba engleză

(*Palaverers*) și în limba franceză (*Les Palabreurs*), „palavragii”.

22 Galmiche, Xavier, și Bechtel, Delphine, „Figures du marginal dans les littératures centre-européennes”

23 *Idem.*

24 Kenichi Abe, „L'élastique de la perspective”, în Xavier Galmiche, *Bohumil Hrabal: Palabres et existence*, Paris, Presse de l'Université de Paris-Sorbonne, 2002, p. 41;

25 Bohumil Hrabal, *Scrisori către Dubenka*, trad. rom. de Anca Irina Ionescu, București, Curtea Veche, 2014, p. 59;

26 Bohumil Hrabal, *L-am servit pe regele Angliei*, trad. rom. de Jean Grosu, București,

Editura Art, 2016, p. 5;

27 Bohumil Hrabal, *L-am servit pe regele Angliei*, ed. cit., pp. 148-149;

28 *Ibid.*, p. 180;

29 *Ibid.*, p. 184;

30 *Ibid.*, p. 208;

31 *Ibid.*, p. 248;

32 *Ibid.*, pp. 250-251;

33 *Ibid.*, p. 253;

34 *Ibid.*, p. 255;

35 *Ibid.*, p. 300;

36 Milan Kundera, *Arta romanului*, trad. rom. de Simona Cioculescu, București, Humanitas, 2008, p. 57;

37 *Ibid.*, p. 57;

38 *Ibid.*, p. 46;

Textele lui Mircea Cărtărescu, motive pentru discuții aprinse

CITITORII ADOLESCENȚI FAȚĂ CU POSTMODERNISMUL

Mircea Cărtărescu nu este doar un scriitor de vârf al ultimelor patru decenii, dar și un subiect aprins de discuție, atât în mediile academice cât și printre elevi. Arta sa literară nu este chiar una clasică. Acest lucru este clar din evenimentele recente de la Academia Română, unde Mircea Cărtărescu nu a fost primit ca membru corespondent în urma unui vot de 5-4 în defavoarea scriitorului.

La clasele a IX-a F și G, 2024-2025, s-a citit mult Cărtărescu. Unii vor fi luat-o ca un blestem, dar au fost destul de politicoși să nu o spună profesorului, dar mai toată lumea a intrat în joc. Pentru că a fost o provocare. „Nostalgia” a fost de citit obligatoriu, iar apoi grupe de câte 5-6 elevi au avut de citit ba „Orbitor” (vol.1), ba „Theodoros”. Au fost

discuții deschise, inclusiv despre nemulțumirile cititorilor de 15-16 ani față de un scriitor atât de „greu”, greu de citit și greu de premii și de recunoaștere globală. Nu a fost experiment, a fost lectură vie la lucru, cum te lupți cu un scriitor contemporan? Să sperăm că au ieșit mulți învingători. Reproducem mai jos două „procese verbale” scrise de

Maria Lucan și Vlad despre discuțiile de sinteză dedicate literaturii lui Mircea Cărtărescu. Scopul jocului acesta foarte serios a fost nu să stabilim valoare scriitorului, ci ca să stabilim că nu există o vârstă recomandată de la care să începi să înfrunți literatura adevărată oricum va fi fiind ea: dificilă, senzațională, greoaie sau seducătoare. **(C.R.)**

Maria Ducan

După ce am citit câteva dintre cele mai cunoscute cărți ale lui Mircea Cărtărescu: *Nostalgia*, *Orbitor* și *Theodoros*, am simțit nevoia să vorbim despre ele și să înțelegem mai bine universul acestui autor care nu seamăna cu nimeni cunoscut. Așa că, în clasa a IX-a G, am avut o discuție sinceră despre ce ne-a plăcut, ce ne-a pus pe gânduri și ce ne-a provocat. Fiecare a venit cu propria impresie, iar rezultatul a fost o colecție de păreri diferite, dar foarte interesante. Le-am adunat aici, într-un colaj de voci care ne arată cum s-a oglindit Cărtărescu în ochii unor adolescenți.

Irina: Face asocieri organice care au legătură cu corpul uman atât în *Orbitor*, cât și în *Nostalgia*. Nu te surprinde cu întâmplările, dar cu siguranță o face prin descrierile sale.

Izabela: Mi se pare că este un scriitor original, care își exprimă mereu ideile într-un mod deosebit față de alți autori. Deși nu toată lumea rezonază cu stilul lui – situație în care mă regăsesc și eu, pentru că au existat momente când voiam să închid cartea și să nu o mai deschid –, este foarte complex și plin de simboluri. Capeți o nevoie de zece ori mai mare de a-l înțelege, dar asta vine la pachet și cu dorința de a afla finalul poveștii, nu doar cu întrebările de tipul „Cât mai am din carte?”. Este unul dintre autorii care probabil nu îți plac, dar știi că este important, pentru că îl recunoști din prima secundă.

Bianca: La început, Cărtărescu nu a fost un autor plăcut de citit, din cauza frazelor care te făceau să te gândești de mai multe ori la ele după ce le citeai. După orele de la clasă și

discuțiile pe care le-am avut în grup, lucrurile au început să se așeze și să capete sens.

Teodor: Nu pot să înțeleg cum poate scrie paisprezece pagini de descriere fără oprire. M-a luat foarte mult prin surprindere stilul lui, mai ales din cauza faptului că până acum nu m-am mai întâlnit cu un astfel de mod de a scrie.

„mi-a fost greu să trec
peste modul în care descrie
femeile”

Maria: Fiecare gest și fiecare detaliu anatomic capătă o încărcătură simbolică, ca și cum pielea, oasele și sângele ar ascunde taine cosmice. Corpul este văzut ca un labirint de carne, un text viu care se scrie și rescrie în funcție de emoții, vise sau traume.

Sofia: Ceea ce am observat în *Nostalgia* este schimbarea constantă a naratorului și cum acest lucru îți influențează experiența de lectură. Nu este o complicație cu rol neapărat negativ, deoarece doar prin acest proces poți vedea ceea ce se petrece în mintea fiecărui personaj. Schimbul acesta de perspective îmbunătățește povestea, așa cum ai instala mai multe camere de luat vederi, dar ne și transmite ideea de a nu avea atât de multă încredere în narator. Un scriitor postmodern ne poate „da peste mână” oricând.

Vlad: În *Orbitor*, elementele religioase nu sunt folosite neapărat în sensul lor clasic, ci într-un mod semi-sarcastic. Mi se pare că vocea naratorului, în ciuda schimbărilor de

personaj, este cea a unui profet postmodern. Nu cred că se ia nici măcar pe sine în serios folosind astfel de elemente.

Ilinca: Cărtărescu are o infinitate de moduri de a spune o poveste, care vin la pachet cu referințe din cărți sau de la filozofi, mai ales în *Nostalgia*. E ca un DJ care remixează idei.

Rareș: Cărtărescu nu folosește visul doar ca o formă de evadare, ci ca o formă alternativă de existență. Este o lume aproape la fel de reală ca aceea fizică, ca în *Orbitor* sau în *REM*. Se combină fantasticul cu realul, iar autorul te invită să gândești împreună cu personajele.

Teodora: După prima lectură, mi-a fost greu să trec peste modul în care descrie femeile. La bărbați se descrie atmosfera, părul, ochii etc. La femei este descris, în cea mai mare parte, doar corpul sau ceea ce se vede de la gât în jos. Nu mi se pare că este misogin, pentru că personajele de gen feminin din cărțile lui nu au doar rolul de a ține companie personajelor masculine, dar cred că este vorba despre reflexul bărbaților de a oferi mai multă atenție corpului feminin.

După toate aceste gânduri și discuții, am ajuns la o concluzie simplă: Mircea Cărtărescu nu e un autor ușor, dar tocmai asta îl face special. Ne-a făcut să gândim, să punem întrebări, să ne enervăm uneori și să ne minunăm alteori. Fie că ne-a plăcut sau ne-a încurcat, experiența lecturii ne-a lăsat cu ceva: curiozitate, emoție, idei. Și poate asta e cel mai important lucru pe care îl poate face o carte – să nu te lase indiferent.

Profet Postmodern sau Fals Avangardist?

Grigoraș-Mocanu Vlad

Mircea Cărtărescu nu este doar un scriitor de vârf al ultimelor patru decenii, dar și un subiect aprins de discuție, atât în mediile academice cât și printre elevi. Arta sa literară nu este chiar una clasică. Acest lucru este clar din evenimentele recente de la Academia Română, unde Mircea Cărtărescu nu a fost primit membru corespondent în urma unui vot de 5-4 în defavoarea scriitorului. Deși un loc de membru în Academia Română nu este nici pe departe cea mai mare recunoaștere pe care ar fi primit-o, votul nefavorabil arată opiniile divizate ale cititorilor, fie ei experți sau nu, legate de opera lui Cărtărescu.

Primul său roman pe care l-am citit a fost „Nostalgia”, roman care, la prima citire, nu mi s-a părut chiar genial, ci destul de mediocru. Descreriile lungi, lipsa de acțiune și schimbările dese ale vocii naratorului nu m-au făcut să consider romanul ceva special, și probabil că așa ar fi rămas dacă n-aș fi fost nevoit să recitesc anumite capitole pentru a-mi face temele. Singurul capitol care mi-a atras inițial atenția a fost „Ruletistul”, pe care încă îl consider printre cele mai bune capitole, în ciuda opiniilor critice mai mult sau mai puțin pertinente aduse la adresa sa. Acesta este un foarte bun început pentru roman deoarece are personaje clare, un singur narator, o acțiune liniară și un cadru spațio-temporal care, comparat cu restul textului, este complet atipic. „Ruletistul” prezintă și una dintre temele recurente din

opera lui Cărtărescu, aceasta fiind modul unic al fiecărui om de interpretare a morții și a ceea ce o urmează: uitarea. Mai există trei capitole din romanul „Nostalgia” care sunt esențiale pentru a înțelege stilul lui Cărtărescu, acestea fiind „Mendibilul”, unde se explorează tema figurii profetice, „Gemenii”, menit să prezinte cât de haotic este corpul omului și „Rem”, capitol dedicat limitei dintre vis și realitate.

„cred că mai multe opinii sunt mereu mai practice pentru analizarea unui subiect decât una singură”

Ce cred eu?

Deși „Nostalgia” nu este nici măcar aproape de a fi cel mai reușit roman (dacă îl putem numi roman, sunt o serie de nuvele legate prin tot felul de fire mai mult sau mai puțin vizibile) al lui Mircea Cărtărescu, acesta a fost o primă lectură perfectă pentru a mă familiariza cu stilul autorului, fapt ce m-a ajutat să înțeleg mult mai bine cel de al doilea roman scris de acesta pe care l-am citit, „Orbitor”, mai exact primul său volum, „Aripa Stângă”. În acesta, temele mistice cu clare influențe religioase sunt mult mai multe, relevant fiind faptul că textul are drept „cuvânt înainte” o parte dintr-un pasaj biblic. Deși religia, și aici aleg să nu folosesc cuvântul creștinism deoarece sunt folosite elemente atât din religia hindusă cât și din cea budistă, este folosită cu

scop ironic de către autor, cantitatea de elemente mistice pare să-l transforme pe Mircea Cărtărescu în ceva mai mult decât un simplu scriitor postmodern, ci într-un profet mai mult sau mai puțin serios al acestui gen literar. Un alt element relevant pentru o mai bună înțelegere a scriitorului este modul în care acesta se folosește de elemente banale pentru a crea povești unice, lucru specific postmodernismului. Însă Cărtărescu nu se mulțumește doar cu simple obiecte, ci ajunge să se folosească chiar și de accente de basm pentru a-și transmite mesajul. Acest prim volum din „Orbitor” este dedicat, în mod special, temelor corpului și amintirii, fiind adesea strâns legate, lucru evidențiat de pasajul de la pagina 17, „Câtă necrofilie e-n amintire!”, trecutul fiind perceput ca o moarte continuă a omului care încetează odată cu moartea sa fizică.

Ce cred ceilalți?

Nu vreau să vorbesc doar despre părerile mele, ci și despre opiniile colegilor mei de clasă. Cum suntem la profilul de științe sociale, cred că mai multe opinii sunt mereu mai practice pentru analizarea unui subiect decât una singură. Toate aceste opinii au fost expuse într-o discuție despre Mircea Cărtărescu. Nu voi reda tot ceea ce s-a vorbit, deoarece nu am idee cum aș putea să acopăr minute de liniște într-un text.

Elena prezintă o primă idee interesantă, faptul că fiecare personaj are o poveste și este el însuși, prin existența sa, o poveste. Ideea este preluată ulterior de Bianca, care se

Au participat: Irina Bețișor, Izabela Avram, Bianca Mocanu, Teodor Buturugă, Maria Ducan, Sofia Duță, Vlad Grigoraș-Mocanu, Ilinca Ionescu, Rareș Nechita, Teodora Bălbărau

folosește de capitolul „Ruletistul” pentru a spune că moartea acestui om-personaj nu se petrece în același timp cu dispariția fizică, ci mai târziu, când acesta este uitat. O altă opinie expusă în moduri mai mult sau mai puțin diferite este cea că Mircea Cărtărescu, indiferent dacă este apreciat sau nu de cititor, are un stil aparte, cea mai bună opinie de acest tip fiind a Izabelei, care a spus că deși stilul scriitorului poate fi adesea greu de suportat, textele sunt scrise astfel încât nu poți să le lași din mână până nu ai aflat ce se întâmplă mai exact, în opinia mea un efect al post-modernismului lui Cărtărescu.

Un alt aspect important al operei lui Cărtărescu este schimbarea narato-rului în funcție de context, lucru menționat de Sofia, dar legat de această idee Izabela aduce un alt comentariu relevant: schimbarea naratorului duce și la o schimbare totală de perspectivă.

Este teoria la care va adăuga ulterior și faptul că personajele, deci și naratorii, sunt profund marcați de ceea ce-i înconjoară și de suferința lor, deoarece acesta este modul dominant prin care personajele evoluează. Un alt punct de vedere popular printre elevii clasei 9G - prezentat de Ilinca - este acela conform căruia

Cărtărescu se folosește des de referințe, fie ele religioase, opinie a Marei, medicale, prin descrieri anatomice creative sau pseudo-medice prin interpretarea psihologiei viselor, idee adusă în discuție de către Teodor.

O ultimă idee relevantă este cea a Flaviei, care a spus că fluturele, întâlnit atât în „Nostalgia”, cât și în „Orbitor”, este un simbol folosit de către scriitor pentru a prezenta renașterea omului în context diferite, sau chiar a unui grup de oameni care folosesc insecta ca bază a unui mit fondator, lucru prezent în „Orbitor: Aripa Stângă”.

O întrebare-cheie pentru elevii dintr-a IX-a. Credeți că experimentul „Nostalgia” a fost reușit?

MIRCEA CĂRTĂRESCU, prietenul sau inamicul generației Z?

O discuție cu o clasă a noua de filologie a încins spiritele din nou. Cum îl apreciem pe Cărtărescu, de ce, cum de e pe toate listele de premii internaționale, dar unora dintre noi nu prea ne place? Am extras o mică parte dintr-o discuție care a animat multe ore prin CNU în anul 2024-2025.

MODERATOR: Credeți că experimentul „Nostalgia” a fost reușit? Am citit la clasă, am încercat să înțelegem un autor contemporan... Tot timpul, în presă, reprezentații elevilor spun: „ce învechit e Rebreanu, Marin Preda... de ce nu ne confruntăm cu

scriitori contemporani?”. Iată-l: Cărtărescu. Am avut acel impuls de a vă prezenta scriitori în viață, foarte activi, cu care, poate, puteți comunica mai bine. Cum a fost contactul acesta cu Mircea Cărtărescu?

ANDREI: Pentru mine, contactul

cu Mircea Cărtărescu a avut un mare impact pentru că a fost prima dată când am citit altceva față de ceea ce eram obișnuit. „Nostalgia” m-a impresionat, m-a determinat să uit unde mă aflu; ba eram în București, ba pe un câmp, ba în mintea cuiva, ba

înapoi într-o simplă cameră... Rolul personajelor este ușor ambiguu: intram în pielea protagonistului, apoi deveneam, odată cu povestea, „păianjenul” și așa mai departe. Mi-a atras atenția stilul lui Cărtărescu de a scrie, călătoria prin spațiul oniric. El își ia ideile din vise, apoi le transcrie într-un fel pe care nu toată lumea îl poate descifra.

LUISA: „Nostalgia” a fost prima carte a cărei valoare am conștientizat-o cu adevărat, prima carte pe care am vrut să o înțeleg. În gimnaziu citeam, dar doar pentru examen, pentru a face un rezumat, pentru a-mi exprima o părere. După ce am terminat-o, mi-am pus în continuare întrebări. Această carte este prima care mi-a stricat starea de confort, iar asta mi-a plăcut foarte mult.

MODERATOR: Crezi că i se datorează cărții în sine sau a modului de a citi?

LUISA: Sunt sigură că e și din cauza lui Cărtărescu, dar și a faptului că am discutat destul de mult în jurul acestei cărți.

MODERATOR: Deci, elementul-șoc a contat?

LUISA: Da, mai ales părțile descriptive, care i-au enervat pe toți, însă eu le consider fascinante. M-am simțit ca într-un joc cu naratorul.

MODERATOR: Știi că avem și păreri negative, așadar, cine vrea să povestească și despre partea neplăcută?

NICOLETA: Pe mine m-a deranjat modul în care Muzeul Antipa a fost descris.

DRAGOȘ: Unele capitole mi s-au părut uimitoare, iar altele m-au dezamăgit. De pildă, nu am citit cu aceeași plăcere *REM*, pentru că dinamica a fost diminuată de aceste descrieri. Dacă l-aș fi cunoscut pe

Cărtărescu, l-aș fi întrebat, din pură curiozitate, ce și-ar fi dorit să devină ca adult. Aș vrea să aflu dacă se gândea să devină scriitor încă din copilărie.

NICOLETA: Poate a devenit scriitor pentru că nu a vrut să aspire la mai mult... să fie doctor, de exemplu.

MODERATOR: Probabil te-ai gândit la meseria de medic din cauza numeroșilor termeni de neurologie pe care îi folosește. Uneori e mai greu să fii scriitor decât medic.

GIULIA: Am observat că se îmbină pe parcursul cărții realitatea cu elemente onirice. Mă întrebam dacă realitatea pe care o trăim e chiar tot ce există. Are un stil foarte intens, ce cuprinde „frazе kilometrice”, dar dacă te interesează cu adevărat, poți să înțelegi rostul acestor detalii.

MODERATOR: Miza lui Cărtărescu este aceea de a ne arăta că în jurul nostru există astfel de realități alternative la care, dacă ești atent, ai acces. Tudor, mă fixezi cu privirea pentru că sunt vinovat pentru chinul „Cărtărescu”. Ți-a plăcut experiența sau o trecem la categoria traume?

TUDOR: Păi, atunci când am cumpărat cartea și am văzut coperta, mi-am zis „Îmi place”, dar când am deschis-o și am început să citesc... nu mi-a mai plăcut. Am reușit să o termin, dar nu am înțeles aproape nimic până nu am discutat la clasă.

MODERATOR: Știi că mulți aveți aceeași părere. Să știți că lămuririle acestea nu au nicio legătură cu mine. E foarte important ca lucrurile complicate să fie discutate într-un grup interesat de același subiect. Voi nu erați interesați de un același subiect literar, însă v-am „forțat” să fiți. Așa arată, de fapt, un mediu bun de cercetare, în care oamenii vorbesc despre aceeași temă, folosesc un

limbaj comun. Doar în acest fel se poate consuma cu adevărat arta: prin discuție.

VALENTINA: Mi se pare că a fost, într-adevăr, prima carte atât de solicitantă pe care am citit-o până acum. La prima impresie, *Ruletistul* a fost ușor de parcurs, dar ceea ce a urmat m-a dat peste cap.

INES: Despre ceea ce privește introducerea unui autor contemporan în programa școlară pentru a înlocui cărțile demodate, cred că ne-am învățat în cerc. Voiam să scap de acele descrieri lungi, cu care m-am întâlnit în toate cărțile de aventură și care reflectă în acest caz idei bune, dar care își pierd esența din cauza faptului că nu reușim să le înțelegem pe deplin. *REM* și *Gemenii* au la bază concepte uimitoare, dar descrierile le diminuează. Vreau ca o carte să mă facă să fug după mister, nu să mă obosească.

MODERATOR: Ca în filmele complicate, până la urmă descoperi dacă îți place să adâncești momentul acela, să cercetezi în jurul lui. Cred că acele „descrieri enervante” îți pot plăcea dacă sapi pe lângă ele. Mare parte din opera lui Cărtărescu nici nu recomand să fie citită dintr-un foc. El poate fi citit pe sărite, căci are un foarte mare efect poetic, iar poeziile nu se citesc înlănțuite. Ideea este să te obișnuiești să faci lucrurile disciplinat, ceva mai complicat, pentru că, iată, lectura e de mai multe feluri.

RĂZVAN (cu emoție în glas): Uhh... Eu atunci când am citit „Nostalgia”, mai ales când am citit capitolul „Gemenii”, mi s-a părut că se simte o ușoară inspirație dintr-un film distopic. HEY!

MODERATORUL: Da, sunt și astfel de scene.

În sală se lăsase pentru o clipă o liniște aparte, însă a fost curând întreruptă de vocea hotărâtă a unei persoane și de zgomotul constant al excavatorului care lucra afară.

IUSTINA: Prima dată când am citit cartea, am vrut să sar peste descrieri și, sincer, chiar am sărit peste majoritatea. Dar când am ajuns să discutăm la clasă, mi-am dat seama că nu înțelesesem mare lucru, deși aveam impresia că știu despre ce e vorba. Așa am realizat ce face Cărtărescu de fapt: prin descrierile lui lungi și aparent obositoare, strecoară detalii esențiale, iar fără ele, povestea nu mai are sens.

ALEX ION: Sunt de acord cu Iustina. Chiar cred că de-a lungul gimnaziului am citit numai cărți centrate pe poveste, niciodată nu am avut experiența aceea de a citi o carte cu adevărat. Mereu când voiam să mă apuc de una nu aveam timp din cauza examenului. Apoi a venit această carte, care s-a desprins clar din peisajul literaturii clasice. A fost o surpriză plăcută și mi-a plăcut tocmai pentru că a fost diferită mai ales că îmi place la nebunie să citesc ceva care să mă „plictisească” prin atâtea descrieri. E un fel de răsfăț personal.

ALEX: La început, am fost destul de speriat de cartea asta, găsind tot felul de motive ca să nu o citesc. Apoi, m-am apucat de ea cu o săptămână înainte de test și, după ce am terminat-o, am regretat că nu m-am apucat mai devreme, pentru că mi-a plăcut enorm.

MODERATOR (spune în timp ce râde): Ne minți! Totuși ce te-a făcut să spui că ți-a plăcut mult. O secvență?

ALEX: Pur și simplu m-a atras povestea, m-a atras foarte tare. Mai ales povestea din „Gemenii”. Am apreciat modul cum curge povestea.

BIANCA: Pentru mine, experiența „Nostalgia” a început normal, nu m-a surprins mai nimic la „Ruletistul”, A curs în mod firesc. Primul element de surpriză l-am întâlnit în „Mendebilul”, când am văzut pentru prima dată un copil care nu prezenta niciun strop de puritate... Mai departe, în „Gemenii”, am pierdut pur și simplu șirul cărții – efectiv nu mai înțelegeam cine, cum, unde. Cine e naratorul? Pur și simplu eram pierdută și am închis cartea, mi-am zis că nu pot să citesc așa ceva. Apoi mi-am adus aminte de o vorbă: „Matematica se face doar cu pixul în mână”... și mi-am dat seama că așa pot proceda și cu această carte. După cum a zis și Luisa, nu am putut să parcurg cartea fără să iau notițe, încercând să dezleg ce poate nici autorul nu a știut.

ARIANA (spunând foarte încet): Mie mi s-a părut...

MODERATOR: Mai încet... ca să știm sigur că se aude și excavatorul în înregistrare.

ARIANA: Mi s-a părut foarte interesantă ideea de spațiu oniric. Prima dată când am început cartea, mi-am spus în gând: „Wow, Mircea Cărtărescu, un alt scriitor care încearcă să ne transporte într-un alt univers prin citit.” Totuși, după ce am discutat la clasă, am început să înțeleg că, prin descrierile sale, ne ajută să descoperim o realitate mai profundă.

După cuvintele spuse de Ariana, moderatorul se uită atent prin sala de clasă, încercând să își aleagă o nouă „victimă”. După câteva secunde, spune: „Maria, poți să ne spui câteva cuvinte?”

MARIA: La început m-am gândit cât de rea poate fi această carte și am încercat să mă motivez, spunându-mi că o să fie bine. Am început cu nuvela

„Ruletistul”, care chiar mi-a plăcut.

MODERATOR: Dar de ce ai pornit cu ideea că ar putea fi rea?

MARIA: Pentru că, de obicei, lecturile primite de la școală nu sunt foarte atractive. Continuând lectura, am ajuns la nuvela „Mendebilul”, pe care am considerat-o mult mai complexă, deoarece îmi oferea posibilitatea de a analiza în profunzime comportamentele

*„nu am putut să parcurg
cartea fără să iau notițe”*

copiilor. Totul a decurs bine până când am ajuns la „Gemenii” și „REM”, moment în care am închis cartea și mi-am spus: „Chiar trebuie să citesc? M-ar deranja atât de tare o notă mică la test?” Au fost două nuvele foarte greu de înțeles, mai ales pentru mine, fiind genul de persoană care apreciază o teză clară, simplă, ce îmi permite apoi să formulez teorii mai complexe. În cazul acestor două nuvele, nu reușeam să înțeleg nimic. Apoi, la „Arhitectul”, am simțit că apare lumina de la capătul tunelului, deoarece, în sfârșit, se încheia „războiul” meu cu volumul „Nostalgia”. Am considerat, totuși, că nuvela „Arhitectul” a fost inclusă mai degrabă ca o completare, fără o legătură esențială cu restul. Cartea nu a fost rea, dimpotrivă, oferă numeroase teme de reflecție și discuție, însă mi s-a părut, pe alocuri, copleșitoare.

MODERATOR: Cred totuși că ar trebui să analizăm cum de a ales și cum s-a folosit de tema adolescenței Mircea Cărtărescu.

ALICIA: Eu am tratat această carte

ca pe o poveste obișnuită din gimnaziu, însă, atunci când am realizat cât de multe sensuri ascunde, mi-a scăzut puțin plăcerea lecturii. Totuși, la fel ca și colegii mei, am reușit să înțeleg mai multe prin această experiență. Mi s-a părut foarte interesantă această joacă cu naratorul și poveștile tulburătoare ale copilăriei și adolescenței, precum și modul în care visele influențează

Alicia Coniac

realitatea.

MODERATOR: Mai vrea să spună ceva ceva? Răzvan?

RĂZVAN: Cred că, dacă „Nostalgia” ar fi un film, ar fi un film de genul horror.

MODERATOR: Chiar, dacă ați fi regizori, cum ați regiza „Nostalgia”?

TUDOR: Cred că „Nostalgia” ar ieși mai bine o comedie care ascunde adevărul în spatele ironiei.

ANDREI: Eu l-aș vedea un thriller.

MODERATOR: Dar cum l-ați face? E clar că ar fi nevoie să modificați

descrierile lungi, transformându-le în texte mai ușor de urmărit, care să se potrivească cu formatul unui film. Până acum, nimeni nu a îndrăznit să îl ecranizeze. Cum ați proceda voi?

ALINA: Eu dacă eram regizor și trebuia să fac o ecranizare pentru „Nostalgia” îmi căutam alt serviciu.

MODERATOR: De ce?

ALINA: În primul rând nu ar putea să fie film, deoarece multe scene nu

au sens și ar fi foarte greu de ecranizat. Iar cartea mi s-a părut una grea la toate capitolele, grea peste tot. Totuși abordează teme reale și nu am reușit să trag o concluzie la final.

VALENTINA: Eu nu sunt de acord că arată lucruri reale, în ce univers vezi că două persoane își schimbă corpurile.

ALINA: Totuși schimbarea asta de corpuri a avut rolul de a arăta procesul adolescenței.

MODERATOR: Tema adolescenței este una reală: faptul că adolescența

include o componentă de criză sau că reprezintă perioada în care tinerii ezită să își asume o identitate este adevărat.

ERICA: Schimbarea de corpuri din nuvela „Gemenii” poate fi interpretată ca o metaforă pentru perioada adolescenței, care este marcată de numeroase transformări fizice, emoționale și psihice. Această experiență simbolizează modul în care tinerii experimentează schimbări constante și încercări de a-și înțelege propria identitate, evidențind natura confuză și imprevizibilă a acestei etape a vieții.

MODERATOR: Mai vrea cineva să adauge ceva?

BIANCA: Aș avea o ultimă observație: cred că „Nostalgia” nu este și nici nu trebuie să fie doar o înșiruire de acțiuni. Mai degrabă, cartea funcționează ca un fir continuu de reflecții și cugetări, oferind cititorului posibilitatea de a pătrunde în profunzimea gândurilor și emoțiilor personajelor, mai mult decât să urmărească un fir narativ clasic.

După ultimele intervenții, în sală s-a lăsat o liniște plăcută. Nimeni nu mai vorbea, iar privirile se plimbau printre colegi, parcă fiecare reflecta la ce se spusese. Se simțea că discuția despre „Nostalgia” ajunsese la final și că toți se bucurau puțin de momentul de liniște, fără grabă, cu gândurile încă în carte. Atmosfera era calmă, ca după o conversație bună între prieteni.

Au consemnat:

Luisa Chiric și Bianca Pastramă

Dragostea este un subiect care are o evoluție semnificativă în modul în care este percepută și prezentată

MOTIVE LITERARE ȘI IMAGINI DIN „NOSTALGIA”

Într-o lume în care doar expresivitatea și detaliul ne pot ajuta să gândim mai profund, ficțiunea devine un mod de a lupta cu realitatea. Așa este „Nostalgia” lui Mircea Cărtărescu, un „bilet” spre copilărie, văzut prin ochii unui adult. Cele cinci povești, legate între ele, arată metamorfozele omului de-a lungul vieții, unde personajele conștientizează că sunt, de fapt, doar personaje. Autorul redescoperă orașul în care a crescut, dar îl vede acum diferit, iar imaginea pe care o are despre acesta nu mai corespunde cu realitatea din trecutul său.

Maria Ducan

Prologul și epilogul cărții alcătuiesc rama unui tablou amănunțit, urmând pașii unui proces obișnuit, de la momentul de start până la cel de final. „Ruletistul”, prima nuvelă, prezintă povestea tragică și neînțeleasă a unui scriitor care ținea la imaginea sa reflectată în mintea celorlalți mai mult decât la simplul act de a fi în viață. Acest personaj descrie în creația lui pe Ruletist, un om care se hrănește cu frica și dependența de jocurile de noroc. Naratorul devine martor al poveștii de viață a Ruletistului, iar fascinația față de renunțarea totală a controlului asupra vieții devine subiectul principal. La fel de captivantă este și „Arhitectul”, ultima parte a cărții, care începe cu un ton ironic, pentru a arăta cât de puține știa, de fapt, Arhitectul despre sine. Cărtărescu folosește această ironie pentru a sublinia faptul că personajul era confuz și avea o înțelegere limitată despre propria viață. Pe măsură ce povestea continuă, ea se transformă într-o descriere a emoțiilor și gândurilor acumulate pe parcursul unei călătorii

interioare. Această călătorie îl duce pe Emil Popescu într-un punct de intersecție între lumea reală și o realitate îndepărtată, făcându-l să se confrunte cu limitele propriului univers și ale înțelegerii sale.

Spirala fără sfârșit a nuanțelor maturizării este continuată de trei nuvele interconectate. Cărtărescu

reușește să le creeze în așa fel încât să existe pasaje secrete care le leagă. Jocurile copilărești sunt transformate într-o adevărată călătorie a descoperirilor, cu scopul inconștient de a afla ce se întâmplă cu cei care se maturizează mai repede decât ar trebui în „Mendibilul”. Protagonistul devine un idol pentru cei din cartierul

Sursa foto: <https://www.facebook.com/cartarescu.mircea/photos>

bucureștean „Ștefan cel Mare”, iar impactul lui deschide ușa pentru noi situații neașteptate. Mendebilul plutește de-a lungul narațiunii, fiind alături de ceilalți în momentele de transformare subtilă, dar dispare când copiii se întorc la inocență și râsete.

Cele două povestiri rămase, „Gemenii” și „REM”, ies complet din convențiile unor narațiuni tradiționale, iar pe măsură ce povestea se desfășoară, apar tot mai multe elemente neobișnuite, caracteristice postmodernismului. Schimbul de corpuri din „Gemenii” poate fi văzut ca un pas important, unde autorul induce cititorului un sentiment de confuzie și îl provoacă să caute răspunsul la întrebarea „Cine este naratorul?”. Odată ce această etapă este depășită, povestea de dragoste tragică, marcată de obsesie între Andrei și Gina, prinde contur, iar Andrei ajunge să devină victima unei manipulări care-l face să-și piardă controlul asupra propriei persoane. Răspunsurile la întrebări sunt dezvăluite abia în scena din Muzeul Antipa, care se transformă într-o aventură poetică, iar finalul povestirii completează detaliile acestei fantezii.

A patra nuvelă, „REM”, este captivantă și complet diferită de celelalte povestiri, rupe orice convenție și aduce în prim-plan povestea Svetlanei. Nu este vorba despre o simplă fată care își petrece timpul cu mătușa ei, ci despre o tânără cu o poveste în care jocurile copilăriei capătă semnificații adânci și misterioase. Aici naratorul nu este unul obișnuit, devine el însuși o creatură ce poartă rolul de călător prin mințile personajelor. Se descoperă că Svetlana are un dar special, iar pe măsură ce jocurile celor șapte fete, desfășurate ziua, devin tot

mai încărcate de magie, noaptea visele ei prind contur, unde i se promite dezvăluirea secretelor ascunse ale Universului.

În „Nostalgia”, Mircea Cărtărescu folosește o gamă largă de motive literare care reușesc să transforme lucrarea într-un adevărat labirint. Pe parcursul narațiunilor, ele nu sunt nici foarte observabile, dar nici realizate într-un mod în care nu ar putea fi înțelese la o lectură mai profundă. Aceste mici elemente reușesc să îmbine cele cinci nuvele, interconectate, într-o singură lume întunecată și în care puterea cuvântului este superioară. Vorbind despre puterea cuvântului, aceasta face parte din categoria întâlnită cel mai des în narațiunile autorului.

În „Mendebilul”, personajul central reușea să atragă atenția copiilor prin felul în care le povestea, le transforma discuțiile și îi hipnotiza ore în șir cu ele. Discuțiile narate de către creatura din colțul camerei Svetlanei reușesc să intre în mintea ei și a lui Vali, partenerul său de discuție, când aceasta își începe povestea de pagini întregi pe care o oferea drept răspuns la o întrebare legată de primul ei sărut. În „Ruletistul” și „Gemenii”, întâlnim doi scriitori care sunt copleșiți de gândurile lor, iar povestirea este singurul lucru care consideră că i-ar putea face să se simtă salvați și este singura lor modalitate de a face față propriilor gânduri. Puterea cuvântului, în cazul lui Cărtărescu, se manifestă nu doar prin capacitatea sa de a transmite idei, ci și prin abilitatea de a remodela realitatea.

Un subiect universal, trăit de fiecare persoană care există pe acest pământ, este abordat într-un stil cu totul unic de către Mircea Cărtărescu în „Nostalgia”. Acest lucru transformă

întreaga carte într-o experiență complexă, ce necesită o răbdare profundă pentru a fi înțeleasă în întregime. Tema centrală este, desigur, copilăria, dar nu orice copilărie, ci perioada delicată de tranziție de la preadolescență la adult, un moment de schimbări intense, de confuzie și încercare a descoperirii propriei identități. Cărtărescu își propune să transmită prin cele cinci nuvele ale sale ideea că această perioadă nu este doar una de inocență și momente frumoase, ci poate conține și momente de cruzime și violență ascunsă. De exemplu, jocurile copiilor care implicau sacrificarea animalelor sau dragostea adolescentină care, în loc să fie o emoție pură, se transformă într-o obsesie tulburătoare, sunt simboluri ale unui univers în care inocența se amestecă cu haosul. Aceste motive literare sunt parte din „unicitatea” stilului narativ postmodern, care transcende convențiile literare cunoscute, pentru a surprinde complexitatea trăirilor umane. Astfel, autorul reînvie copilăria ca pe un semn al întrebării, plin de riscuri și contradicții, unde realitatea este mult mai complexă decât ar părea la prima vedere.

Visul nu mai este o experiență individuală pentru Cărtărescu, nu reprezintă doar un simplu refugiu al minții, ci un spațiu în care se explorează cele mai intime frici. El utilizează visul ca un instrument de eliberare, un mod de a reconfigura realitatea și de a construi trecutul într-un fel care depășește logica obișnuită. Nu doar că există dorințe nespuse, dar se manifestă și o adâncă nostalgie pentru „un ceva” inaccesibil, unde visul devine singura metodă de a face față propriilor sentimente. Acesta devine o

modalitate pentru personaje și naratori de a naviga între diferite stări de a fi și lumi alternative.

Variantele dragostei

Dragostea este un subiect care are o evoluție semnificativă în modul în care este percepută și prezentată. Autorul reușește să exploreze diverse feluri în care acest sentiment poate fi trăit. De la o temă care stârnește rușine în rândul copiilor, iubirea devine, mai târziu, o obsesie care poate duce la autodistrugere.

Totodată, există și o iubire vindecătoare, ghidată de povești și semnificații adânci, legate cu ață fină. Diversitatea de interpretări și modul în care acest sentiment este înfățișat

nu poate fi înțeles fără a ține cont de elementele esențiale care îl definesc. De la o scenă ce amintește de renaștere, până la realizarea că iubirea implică sacrificii, Cărtărescu reușește să îndepărteze cititorul de tot ce știa despre acest sentiment și să îi deschidă o fereastră către un univers cu totul diferit al iubirii.

Prin intermediul universului oniric, este reînviată o realitate străină de convențiile cunoscute, dar extrem de relevantă pentru înțelegerea modului în care oamenii se raportează la propriile lor amintiri, dorințe și frici. Motivele literare care alcătuiesc „Nostalgia” – precum copilăria, dragostea, puterea povestirii și visul – sunt, astfel, mult mai mult decât simple elemente

literare; ele devin elemente ale unui univers complex în care realitatea nu este niciodată unitară, iar înțelegerea ei presupune o permanentă căutare în adâncurile subconștientului, într-un teritoriu unde nimic nu este complet și nimic nu poate fi clar definit. Aceasta lume onirică, cu toate transformările sale, ajută cititorul să perceapă mai profund ambiguitatea experienței umane și modul în care aceasta este reflectată și procesată prin intermediul memoriei și al visului.

De asemenea, romanul ne învață că, deși există o dorință constantă de a căuta răspunsuri clare, în realitate, viața nu este niciodată simplă sau ușor de înțeles. Cărtărescu sugerează că nu răspunsurile sunt neapărat cele care dau sens existenței, ci mai degrabă întrebările, căutările și procesele de transformare continuă. „Nostalgia” devine un model al dorinței umane de a înțelege, de a regăsi sensul în mijlocul haosului și de a reconstrui realitatea în moduri care depășesc limitele rațiunii. Fie că este vorba despre visuri, amintiri sau metafore, fiecare element din acest univers devine o piesă esențială dintr-un puzzle al vieții, al iubirii, al suferinței și al transformării.

Astfel, „Nostalgia” devine o invitație de a reflecta asupra propriilor noastre experiențe, asupra fragilității existenței și a puterii pe care o avem de a reinterpretă trecutul și de a ne construi propriile realități. Cărtărescu ne îndeamnă să privim dincolo de suprafață, să explorăm adâncurile ființei și să înțelegem că, în ciuda tuturor contradicțiilor, există o frumusețe a procesului de descoperire continuă.

Estella Zaharia
(pseudonim)

Compatibil, fără sens

Nu cred și nu știu, nici nu vreau să-nțeleg,
Cum pierd din cuvinte, cum rămân fără sens.
În ecou, din ce în ce mai încet: „să mă ierți”
Devine insultă, devine regres.

Mă mint încontinuu și spun c-o să treacă,
Dar nici eu nu știu dacă simt ce-i corect.
Întuneric cumplit stă în inima-mi goală,
Pe care din ce în ce mai tare mi-o înec.

Mă omor fără voie și sufletu-mi moare,
Vărsându-se tot fără grai pe podea.
N-aș vrea să fac ce n-am vrut vreodată,
Să plec iar la drum cu gândul nedrept.

Lumina mai pâlpâie și-aș vrea să te caut,
Să-ți spun șoptit și acum „te iubesc”,
Dar mi-e milă de cazna pe care ți-aș provoca-o,
Din pur egoism și dor sufletesc.

Pentru ce să mă vezi plângând fără aer?
Pentru ce să plângi la gându-mi amar?
Lasă-mă mai degrabă să mă-nec în păcate.
Măcar unul din noi să scape curat.

Lasă-mă, dar, să nu vii după mine!
Odată și-odată voi repara tot.
Înțelege-mă, doar, că nu pot să mă laud,
Și nu pot să fac altceva. Doar să plâng, fără rost.

Medeea Roiniță

Cazna văpăii

„Ce-i aia?”, mă-ntrebă curios printre lacrimi,
 Uitându-se-n gol la ceea ce-a fost mai demult,
 Ce-acum în gravă situație șade,
 Prea relevant și prea însemnat ca să mai fie ascuns.
 Cu ochi mari mă uitam și nu știam cum, sau de unde,
 Să lămuresc întâmplarea sau s-o-ncurc mai tare.
 În gerul de iarnă, iată, foc mistuiește,
 Prin vântul cel aprig a mea dragă casă.
 Vedeam de departe tot, inclusiv fumul ce risipea ceața
 ce-nălța la cer în cumplita lui caznă,
 Aglomerând catastrofal într-un singur punct,
 întreaga mea viață.
 a rămășițelor durere-n scrum voiam să-aud înecată
 și nu a liniștii crunte cântări, (înșelăciune curată!).
 Mai degrabă aș fi vrut să aud cum strigă mânia,
 Decât să aud cum pocnește mocnit și ultimul foc.
 „Arde, arde!”
 Dar unde vrei să alerg?
 Cum să mai fug când e arsă deja?
 Să mai salvez amintirea? De ce? Când
 mă tem că nu mi-a aparținut pe deplin niciodată
 și nici focul nu mai arde cum ardea odată...

Și-n iarnă zăpada e caldă, nu rece,
 când focul îngheață în loc să mai ardă
 nicăieri crezare n-am să mai cer.
 Înecată în lacrimi, inima mea cea nebună
 mai crede că n-a ars niciodată.
 Dar nu pot să nu simt mirosul cel greu
 al multelor mele, fărădelegi.

Estella Zaharia
 (pseudonim)

Claudia Lăcrămioara Nelu

Teodora Nicole Dascălu

Mihaela Chirilă

Elena Fătu

Denisa-Maria Spătaru,
clasa a XII-a G

Poezie debut

Gânduri

Îmi priveam reflexia în hârtia albă
împăturită strâns, dar dezordonat
și nedumerită mă frământa un gând
fugitiv, care mă deranja când
îmi contemplem chipul în hârtia
albă.

Nu știam ce putea să-nsemne
sau care-i sorgintea molimei de
gânduri.

Gânduri statornice, gânduri neobosite,
gânduri feerice și gânduri albe.

Doar gânduri și gânduri...
Atât am în minte.

Necunoscuți

Nu mă pot gândi la altceva
decât doar la tine.

Sau poate la mine?

Tu cine ești? Te cunosc?

Nu țin minte dacă ne-am mai văzut.

Și dacă am făcut-o, nu cred să fi discutat
despre doi, despre tine, despre cer, despre viață,
despre tot ce contează.

E ca și cum te știu dintotdeauna,
dar nu te-am întâlnit încă,
însă sper să te cunosc cândva.... cumva.

Mi-e teamă.

Mi-e teamă să nu te știu mai puțin
atunci când te voi cunoaște.

Impresii

Totul e luat personal.
Cafea vărsată pe coli albe, imaculate.
de parcă e vina mea
că s-au făcut maro...
Forme indescifrabile, desprinse
de undeva departe (sau aproape?).
Nu s-au uscat și nici
nu se va întâmpla prea devreme
Hai să mai încerc!

Altă ceașcă, altă emoție.
valuri negre, curgând neconținut pe marginile ei
ce-mi pătează iar filele contorsionate de atâta scris.
Scriș?
Penița-i uscată într-un colț al camerei,
în care zac foile inundate de un talaz întunecat.
Cum voi mai putea scrie?
Poate chiar totul e luat personal.

Amnezie

Petale ofilite de trandafir
târâte prin ceara fierbinte
picurândă.
Arome indescifrabile, pătrunzătoare.
Plicul e închis.
Nu se va deschide...
nu prea curând.

Am decis să-l las așa,
în taina mizantropiei sale.
Sunt prea liniștită acum
ca să-l tulbur.
Privesc șiroaiele de ceară
prelinse pe tulpina rozei
îngălbenite
de vreme, de deziluzie, de așteptare.
și totuși, plicul m-a propulsat într-o
amnezie covârșitoare,
dar nu-l voi deschide.
Nu. Astăzi.

Alexandra Vlad

Incendiu

Incendiu hipnotic pe cer.
De abia dacă mai pot
să privesc
cerul sibilinic.
Stelele pornesc într-o căutare
de mult timp apusă.
Echilibrul lor aproape mă
cutremură.
Disonanță în aer și

simt incendiul cum cuprinde
și marea, și nisipul, și luna
și lumea.
Ajunge și la mine, în mod
anacronic.
Obnubilată, privirea mea
caută.
Te caută.

Denisa-Maria Spătaru,
clasa a XII-a G

CĂDEREA UMANITĂȚII

-partea I-

Estella Zaharia (pseudonim)

nuvelă scrisă în clasa a X-a

*„Uciderea unui înger, ți-ar lăsa oare
mâinile pătate de sângele-i divin?
Dacă nu, ai avea curajul să suferi
consecințele și să-ți accepți vinovăția?”*

Nimic nu-mi tulbura liniștea mai tare decât ce văzusem în ziua aceea. Timpul mi se scurgea chinuit de gânduri pe care le socoteam aproape inumane, din pricina amintirilor, iar ele nu mă mai lăsau să trăiesc, cel puțin nu acolo, nu printre oamenii pe care îi învinovățesc și acum de cele întâmplare.

Întotdeauna am fost un om calm, cu greu îmi putea fi modificată percepția asupra oricărui subiect, nimic nu mă înfiora vreodată. Am ales să fiu într-o oarecare măsură rațional, să am un răspuns la orice fel de întrebare și să nu mă las doborât de temeri diverse. De altfel, nu pot să spun nici măcar că am arătat vreo deosebită credință către cele divine. Îmi trăiam viața într-o așa-zisă „pace”, netulburat de necazurile lumești, așa cum consideram eu că ar trebui să fie. Am înțeles mai târziu că unele lucruri sunt menite să se întâmple și că acestea au un scop bine întemeiat în cursul vieții unui individ. Incidentul din acea zi, dragii mei cititori, tind să cred că a fost o groaznică amenințare către umanitate.

Nu avusesem planuri prea mari pentru săptămâna cu pricina. Doream, în momentul acela, să iau o pauză, să mă opresc din a-mi face griji și să o iau de la capăt. Eram extenuat. În ultima perioadă simțeam că totul merge anapoda, ceva nu era la locu-i de drept. Era miercuri, țin minte și acum, țin minte perfect, ca și cum totul s-ar fi întâmplat recent, atât de recent încât să nu pot nici măcar să am răgazul de a-mi lua mintea de la evenimentele acelea.

Toată această situație a început într-un mod pe cât se poate de jalnic, căci m-am trezit cu o întârziere aproape anormală, ce i-a determinat până și pe servitorii mei să se întrebe dacă am pățit ceva anume. Nu pășisem, nu încă. E de menționat că nu am avut norocul de a-mi întemeia o familie și că locuiesc singur, doar cu Lorin, bucătarul, Sylvester, credinciosul meu valet și Katrina, o femeie de

Anisia Ștefania Irimia

vârstă mijlocie ce are grijă de casă. Nu am avut niciodată probleme cu ei, îmi sunt dragi, nu sunt chiar lipsite de inimă pentru ai vedea ca pe niște slugi lipsite de importanță, așa cum Davorin ar face-o.

Aproximativ două ceasuri am zăbovit prin casă, cu diferite treburi ce mă preocupau încă de dimineață, deși nimic cu adevărat semnificativ. Când m-am mai liniștit, valetul mi-a adus un bilet scris neglijent, în grabă, de la o cunoștință veche de-a mea, Davorin Solance. Prietenul meu, dacă-mi îngăduiți să-l numesc așa, lăsase vorbă printr-un servitor de-al său să vin pe la el pe cât de repede posibil. Alături de invitație, venise și acest mic bilețel ce mă determina să înțeleg mai bine situația în care se afla.

Pe îngălbenita bucățică de hârtie, căci dați-mi voie să spun, Davorin era un om tare zgârcit, erau scrise cu entuziasm cuvintele: „Te aștept la mine, am prins ceva și trebuie să vezi”. Spun că sunt întipărite cu un asemenea sentiment, deoarece scrie frumos, așezat, nu lăbărit și murdar ca în situația aceasta. Nu folosește niciodată „dumneavoastră” sau „vă”, preferă să ne „tutuiască” pe toți, ceea ce este cu adevărat deranjant, pentru unii dintre noi, căci este cu totul lipsit de maniere. Oricum, nu era firesc nici măcar să-mi scrie, nu mă socotea unul dintre oamenii săi apropiați, pe care se putea baza. Considera, ca și restul de altfel, că nu îi semăn deloc, așa că mă ținea la distanță pentru ca nu cumva să creadă ceilalți că suntem prieteni. Să vă spun drept, nu l-am înțeles niciodată. Bine, sunt multe lucruri care pur și simplu nu se leagă în comportamentul lui Davorin Solance, dar prefer să nu-mi bat capul cu ele, m-ar obosi prea mult.

De profesie este vânător și acum nu cred că ar exista vreo metodă de a-l face să renunțe la ceea ce face. Este pasionat, pare a fi tipul de persoană făcută exact pentru această meserie. Nimic nu-i stă în cale și nimic nu-l înspăimântă. Ar fi fost cu neputință să fie într-alt fel construit, căci familia Solance a fost întotdeauna cunoscută pentru succesele vânătorii, cruda pasiune transmițându-se din generație în generație. Inima îi este rece, aleargă doar după bunuri materiale și susține că scopul scuză mijloacele. Nu lasă vreun semn de milă în urma lui. Uneori, când povestește altora diverse experiențe, tinde să pună accent pe această trăsătură, spunând-o cu o mândrie exagerată. Nu puține au fost dățile în care mi-a împărtășit în detaliu modurile în care își prindea capturile. O zicea triumfător, plin de măreție. Niciodată nu mi-a făcut plăcere să le ascult, nu pentru că aș fi un om sensibil, ci pentru că uneori apelează la tehnici cu totul inumane.

Vorbind cu el despre capturile lui, niște biete animale fără vină, am ajuns să discutăm despre frumusețile naturii

*„Inima îi este rece,
aleargă doar după bunuri
materiale și susține că
scopul scuză mijloacele.
Nu lasă vreun semn de
milă în urma lui.”*

și mi-a scăpat afirmația că mi-ar plăcea enorm o pereche de coarne de cerb într-unul dintre holurile locuinței mele. Acceptându-mi cererea, pe care regret că am spus-o, căci din cauza mea un necuvântător și-a pierdut viața într-un mod pe cât se poate de brutal, îmi făgădui că aveam să le primesc în câteva săptămâni, fără nicio problemă. Trecuseră șapte zile de atunci.

Anisia Ștefania Irimia

„Mă luă în brațe și-mi strânse mâna cu putere, zâmbindu-mi. Era altfel.”

Trebuie să recunosc, eu nu gândesc îndeajuns. De cele mai multe ori nu-mi fac griji în situații în care alții ar fi căzut deja pradă gândurilor și spaimelor pur și simplu copleșitoare. Nici de data aceasta nu am cugetat prea mult asupra detaliilor. Minte mea scurtă, pe care o învinovățesc amarnic de atunci, a asociat biletul cu mica mea cerere accidentală. Credeam, fără îndoială, că aveam să-mi

primesc atenția în ziua respectivă, căci de ce altfel m-ar fi chemat? Așadar, cu o vinovăție ascunsă undeva prin inimă, i-am transmis lui Sylvester să-mi pregătească o trăsură, care fu gata în mai puțin de jumătate de ceas.

Am plecat, doar ce era să fac, era singurul prieten care mă mai chema din când în când pe la el. Nu că i-ar fi păsat, dar măcar se obosea să-și bată gura cu mine. Tot drumul am avut un sentiment amar, am știut că ziua aceea nu avea să se termine bine, fie-mi iertate păcatele...

Când am ajuns la dânsul acasă, am fost surprins să văd că nu eram singurul oaspete. Să fi fost oare vreun eveniment, o aniversare? Dar nu era ziua lui, știam asta prea bine, ziua lui era în iarnă, ținusem minte datorită faptului că fusesem invitat și eu; și să vă spun drept, nu mă simțisem atât de rău. Am recunoscut câțiva dintre musafiri, tocmai de aceea, erau prietenii apropiați ai lui Davorin. M-am simțit puțin stingherit, singur. Am vrut să mă întorc și să vin mai târziu pe la el, dar din nefericire nu regret nimic mai mult decât acel moment. Davorin m-a văzut, mi-a zâmbit larg și a venit drept la mine, cu brațele deschise.

— Dante, dragul meu, cât te-am mai așteptat! Chiar pe tine, cum dumneata ești o fire sensibilă, chiar pe tine te voiam aici!

Mă luă în brațe și-mi strânse mâna cu putere, zâmbindu-mi. Era altfel. În general nu era atât de fericit, nu era atât de energetic. M-a luat de după umăr și m-a condus înăuntru, tot numai un zâmbet. M-am lăsat dus de el, încercând din răspuț să-mi formulez întrebarea, să-i spun subtil că nu înțelegeam ce se întâmpla, dar nu am reușit. Mă simțeam vinovat că nu știam, de parcă aș fi fost obligat să o fac, căci îmi era unicul prieten. Totuși, n-a trecut mult până mi-am făcut curaj să-i spun, n-avea rost să mă rușinez așa în fața lui, știam prea bine că nu avea să-mi facă nimic.

Iertați, iertați că întreb, dar nu-mi vine în minte nicio ocazie specială de sărbătorit astăzi, se poate să-mi explicați?

Îl întrebasem degeaba, nu mă luase în serios nicio clipă, ba mai mult, mă luase și în chip de răs.

Cum, cum, tu nu știi ce zi e azi? Dar tu nu ai auzit? Se poate așa ceva?

Să iertați, să iertați...

Lasă-mă să-ți spun, dragul meu, lasă-mă să-ți spun... Astăzi este ziua mea norocoasă! Apoi mi-a zâmbit iar, așteptând să-mi dau singur seama de ce se întâmplase. M-am gândit la mica noastră

înțelegere, dar mi-a fost teamă să-i aduc aminte de ea,

căci poate uitase.

Între timp, câțiva dintre oaspeții m-au văzut și și-au plecat politicos capul, în semn de salut. Le-am răspuns cu întârziere, dat fiind faptul că mă străduiam să aflu ce putea să-l aducă pe Solance în culmea fericirii, să-l facă atât de plin de viață. În sfârșit, am crezut că era vorba despre o anumită persoană și i-am spus, coborându-mi vocea pentru a nu fi auzit de alții:

— Pesemne că ți s-a ales de nuntă..

Aici Davorin a râs cu poftă, teribil amuzat de încercarea mea de a-i dibăci bucuria. Pentru mine, nu era de râs. Ce n-aș fi dat eu să am pe cineva aproape de inimă? Pe cineva, să mă ajute să-mi mai uit din suferințe; iar pentru el, lucrurile astea nu însemnau nimic..

— Bună asta... Nu, prietene! Mult mai bine de atât! exclamă el, bătându-mă pe umăr, distrat. Hai, până îți dai seama, să te servesc cu ceva!

Am fost condus într-o încăpere mare, luminată difuz de candelabre grele cu brațe de bronz, unde umbrele jucau pe pereții tapisați în stil vechi și decorați cu scene de vânătoare. Sala, cu bolți înalte și ferestre înguste, avea mobilier din lemn închis la culoare, lucrat cu migală de încă acum câteva generații. Adunați în jurul meselor, bărbați distinși, cu chipuri brăzdate de experiențe și priviri tăioase, își încercau norocul în partide de cărți, unde mizele erau ridicate, căci altfel n-aș fi putut să-mi explic forfota și multitudinea de zgomote. Printre cărțile purtate de atâtea mâini străluceau câteva monede, grămăjoare în dreptul fiecărui jucător. Pahare de cristal, toate pline cu băuturi tari, scumpe, se ciocneau din când în când, sunetul amestecându-se cu exclamații de triumf sau de dezamăgire.

M-a poftit și pe mine la acestea, fără vreo rețineră. M-a tras într-un colț lângă bar, dar i-am refuzat invitația cu orice preț, nu-mi doream să beau, nu acolo, nu cu el. Când a insistat m-am găsit nevoit să-i spun că sunt condiționat de starea mea de sănătate. Cu o fățarnică părere de rău, și-a turnat un pahar pentru el și m-a pus să-i vorbesc despre ce pățisem. M-am simțit tare îngreunat după aceea, știți, eu nu mint, în niciun chip, dar nu aveam cum să mă mai retrag din afirmația făcută, așa că am început să-i înfloresc o poveste de moment, că așa și pe dincolo, muncisem prea mult sau mai știu eu ce bazaconii.

— Ei, hai, lasă asta, ai să te faci bine curând, sunt sigur, ține capul sus. Ți-am mai dat răgaz să te gândești la fericirea mea bruscă, așa zice chiar neașteptată! Știi că eu nu sunt un om prea împlinit, chiar dacă nu-ți dai tu seama din prima.

Mă uit așa la tine și-mi dau seama cât de folositor îmi poți fi! Hai, să-ți arăt, prea ne lungim la vorbă și nu e bine, faptele să fie fapte și vorbele, vorbe... Mai vorbim și după aceea, chiar nu ne-am mai văzut de mult, prietene, cât să fie, o lună, două...?

De fapt era doar o săptămână, dar el uitase complet de asta. Eu, pe de altă parte, n-aș fi putut să uit, nu când aveam printre grijile mele cele mai mari singurătatea. O dorință aveam și tindeam să cred că nu era prea mult, iar aceea era să nu mai fiu singur. De altfel, mi-a trecut dezamăgirea repede, nici n-am avut timp să mă simt în vreun fel înainte să mă ia aproape cu forța într-un entuziasm, din nou, inexplicabil, și să mă ducă într-o anumită cameră, undeva în spatele casei, ca să-mi arate el ce a prins.

— Ah, Dante, dacă ai ști ce fericit sunt să te am lângă mine! M-am gândit că poate vei ști ce este făptura aceasta, pentru că tu ești mai atent în tot felul de domenii... Și sensibil, ți-am mai spus? Foarte sensibil. Am prins ceva aseară, la vânat, ai să vezi imediat. Să-ți spun drept, în viața mea n-am mai prins așa ceva, și dacă ar fi fost aici, odihnească-se în pace, nici tatăl meu nu cred c-ar fi știut ce-i.

Mă făcuse într-un fel curios. Ce să fie? De unde să știu eu? De ce m-a chemat pe mine? Poate din simplul fapt că își dorea să se laude...dar de ce la mine? Cine eram eu pentru societate, la ce eram bun? Mi-am pierdut capul într-o multitudine de întrebări fără răspuns, care mă frământau, atunci, pe loc, mai tare decât altele care ar fi fost, poate, mai importante. De ce m-am dus, de ce m-oi fi dus cu el? Să fi murit în ziua aceea și tot era mai bine decât să văd ceea ce mi-a fost dat să fie văzut.

M-a adus în fața unei uși mici, de lemn putred, care nu părea să aibă vreo legătură cu restul locuinței. Probabil că era în aceeași stare deplorabilă încă de pe vremea străbunicului său, care, iertați dacă am uitat să menționez, a fost la rândul său vânător. Clanța nu mai era de folos, se ținea pe jumătate de un cadran la fel de vechi, așadar se închidea trasă de o sfoară, agățată la rândul ei de un cui. Spre marea mea mirare, ușa stătea, cumva, închisă. N-aș fi putut să uit vreun detaliu, unul singur, nimic. Am imaginea întipărită în minte și mă tem că nu voi mai scăpa vreodată de ea. Nu mi-a luat mult să înțeleg că acolo își ținea el capturile, toate rămășițele făpturilor care cândva au trăit, netulburate de oameni ca Davorin, care omoară din plăcere. Mi s-a spus că toate lucrurile au un rost în viață, dar să fie, oare, chiar așa? Am chibzuit mult, dar n-am găsit, n-am putut găsi un scop

*„Cine eram eu
pentru societate, la
ce eram bun?”*

pentru vânători. Mi-a plăcut întotdeauna ideea, de a omorî... pentru ce? Faimă? Avere? Satisfacție proprie? Am acasă o pereche din cei mai frumoși armăsari, îi iubesc mult, chiar dacă sunt niște biete necuvântătoare. Nu i-aș pierde pentru nimic în lume. Cred că merită atenția mea, având în vedere suferința pe care o trag cărându-mi trăsura prin tot orașul. Iar dacă vine vorba de animale sălbatice...

S-a pus grabnic să-mi desfacă nodul de la ață, care mai că stătea să se rupă. Odinioară albă, avea imprimată pe ea tot felul de „amintiri”, întipărite și uitate acolo. Nu avea să se mai șteargă vreodată, marcându-i, în acest fel, existența. Ușa s-a deschis, văitându-se printr-un scârțâit lung, ascuțit, dezvăluind o imagine amplă a camerei în care aveam să pătrund. Nu eram prea încântat, nu după cum părea să fie. Era un spațiu mic, întunecat, umplut cu un aer sufocant, închis. Nici mirosul nu era prea comod, poate dacă-n mormânt aș fi intrat, tot era mai bine. Am pășit ezitant înăuntru, doar de dragul lui, căci spre deosebire de mine, ardea de nerăbdare în cadrul ușii. Odată cu pragul dintre cele două încăperi se oprise și orice putea fi numit pozitiv. De acolo privea Davorin ceea ce eu nu văzusem încă, undeva jos.

Un singur geam, într-un colț al odăii, lumina slab obiectele din ea, încercând în zadar razele soarelui să mai încălzească ce era înăuntru prins. Inima mi s-a strâns, încremenită. M-am uitat involuntar în spate, simțindu-mă privit, dar când am dat cu ochii de Davorin mi-am dat seama că nu era el cel care mă privea. O pereche de ochi era ațintită spre mine și nu mă slăbea, un suflet mai era în cameră cu noi și plângea, dar eu nu îl vedeam. Capete, cranii, oase, coarne, piei, blănuri dintre cele mai alese, de nu știai unde să-ți mai îndrepti privirea sau dacă mai aveai curajul să o faci. Toate stăteau prăfuite grămezi, simbolizându-i vânătorului mândria. Nu m-am mai simțit așa niciodată, trupul îmi respingea comenzile, iar pieptul îmi era strivit încet de o umbră nevăzută ce mă îndemna să

Anisia Ștefania Irimia

ies afară, cât mai pot, și să nu mă uit înapoi. La piciorul meu începea o dâră încheagată, ce fusese cel mai probabil făcută în seara precedentă. Nu arăta a nimic cunoscut, dar mai presus de toate, nu era ceea ce mă așteptam eu să fie, nu era roșie, era aurie, o nuanță vie, densă. Înmuiați în câțiva stropi de aceeași culoare erau înșirați în fața mea câțiva fulgi albi, ca de pasăre, ce se tot înmulțeau odată cu înaintarea în odaie. Până într-un punct. Acolo era o multitudine de fulgi, toți îndoțiți și încurcați pe lângă o bară grea de metal, pe care cu greu am distins-o de la prima vedere. De abia apoi am început să le văd și pe restul, rând pe rând. Întâi am văzut cușca, căci bara de metal era o parte din ea, apoi o pereche de ochi. N-am putut să fac nimic altceva decât să-mi întorc privirea în jos, speriat, la rândul meu. Ce se putea uita la mine cu o asemenea profunzime?

Cine, de fapt? O clipă, un singur moment, și a fost de ajuns să-mi simt inima oprită-n loc fără speranță de întoarcere. Fusesem pătruns, citit în întregime, ținut de o săgeată ascuțită, de la a cărei rana nu se va mai vindeca vreodată. Dar totuși ce era? Ce putea să fie? N-aveam cum să scap, oricum era prea târziu. Nu m-am mai uitat înapoi la vânător, ba chiar am și uitat de prezența lui din cadrul ușii. Mai eram doar eu în încăperea, cu gândurile mele pe care încercam disperat să le adun și, bineînțeles, făptura.

Mi-era frică să mă mai uit, dar n-a durat mult până am făcut-o, aproape fără voia mea, din dorința de a-mi înfrâna spaima. Totuși, m-am înșelat amarnic cu simplul gând că m-aș calma dacă aș afla motivul necazului. M-am străduit să mă uit îndelung, să nu tresar, să nu o sperii și pe ea, dacă putea fi speriat. Mi-era greu să înțeleg ce vedeam, nici nu știu cum ar trebui s-o descriu. Avea un trup similar cu cel omenesc, dar mai slab și mai...curat ca al nostru. Din spate îi începeau două aripi albe, mari, pe care și le ținea strânse din cauza cuștii. Avea ochii strălucitori, ascuțiți, când se uita la tine te țintuia în loc. Avea câteva pete sub ochi, iar din păr îi mai răsăreau două aripi, mai mici, strânse la rândul lor. Își tot mișca o mână de-a lungul uneia dintre ele, ce sângera constant, în aceeași culoare pătrunzătoare de auriu. Nu scotea niciun sunet, dar respira greu, întretăiat. Era într-o stare deplorabilă, toate gesturile și privirile sale strigau după ajutor. Cum era să mă simt când aveam în fața ochilor atâta suferință? Nu m-am mai simțit atât de vinovat niciodată, aș fi plâns în hohote dacă aș fi putut... Davorin nu se simțea așa ca mine, îi era mult mai ușor să fie acolo, nimic nu-l tulbura. Pe el nu-l dureau toate ca pe mine, el nu se simțea privit, nici înfricoșat, nici deznădăjduit.

Mi s-a încheșat privirea ușor, iar totul în jurul meu părea să fie într-o liniște de moarte. Pieptul mi-era greu, iar capul a început să mi se învârtă. Am pierdut șirul, mi s-au înmuiat genunchii și am căzut în fața cuștii, uitându-mă la creatură. Ea s-a tras înapoi, speriată, lovindu-se de marginea din metal, rănindu-se mai tare decât era deja rănită, din cauza mea. Mă tem că de aici nu-mi mai amintesc nimic altceva...

Totuși, după spusele lui Davorin, pe care l-am îngrijorat, cumva, până peste cap, am leșinat după câteva minute în care m-am uitat la „captura” lui, iar de acolo a fost nevoit să mă aducă târât, oarecum, pe jumătate. Mi-a zis că eram greu, prea greu pentru a fi dus în spinare, mai ales când i s-au înmuiat și lui picioarele văzându-mă pe mine. Într-o măsură considerabilă, conștientul mi l-am recăpătat de abia după ceva timp, iar de acolo încep să mi se clarifice în minte vag evenimentele ce-au urmat. Știu că eram pus la o masă micuță, că-mi aveam capul în mâini și că sufeream de o groaznică durere, abia de puteam să stau fără să cad.

Auzeam o persoană vorbind, dar nu o distingeam prea bine, țin minte că îmi țiuiau urechile foarte tare. Eram, de asemenea, preocupat cu ținerea capului, pe care îl simțeam atât de greu... La un moment dat mi-au cedat umerii, mi-am pierdut echilibrul și m-am lovit de masă, unde, din fericire, am dat de durere și am fost obligat să mă trezesc. În picioare lângă masă era Davorin, care părea să fie aprins într-o conversație cu un tânăr ce părea la fel de agitat. Când m-a văzut s-a oprit brusc din orice spunea și mi-a vorbit pe un ton blând, de parcă i-ar fi fost milă.

— Dante!... Ce-i cu tine, că m-ai băgat în toate sperieturile pământului! (apoi se întoarse către fecior și îi spuse, nervos) Fedir, du-te și adu-i un pahar și apă! Repede, auzi?

Fedir ieși grăbit și se mai întoarse de abia după ce mi-am recăpătat cu totul cunoștința, adică târziu. Davorin se așeză lângă mine și mă privi temător, încercând disperat să-și găsească vorbele potrivite pentru a mă ajuta atunci, în starea în care eram.

— Se poate? Nu mi-ai spus că ești chiar atât de bolnav... Apoi nici eu nu i-am dat o importanță atât de mare, cine s-ar fi gândit că ai să leșini aici, la mine? Ce-i drept mi s-a părut mie că ești puțin palid, dar așa ești tu mereu. Cum să mai știu eu când ți-e rău și când nu, dacă tu de fel ești o fire slabă și bolnăvicioasă? M-ai speriat groaznic, îți spun, când ai picat așa dintr-odată din picioare! Nu mai zic în ce fel mi-ai speriat captura, că de atunci se zbate și plânge neîncetat. Au intrat atâția oameni astăzi acolo și totuși cu niciunul nu s-a întâmplat așa! Ce te doare? Cum te ajut? Dacă pun mâna pe tine pățești ceva?

Îmi puse mâna pe umăr și mă strânse, agitat. Îmi venea să intru în pământ de rușine! Nu era de ajuns tot ce pățisem până atunci, mai eram nevoit să-l mai ascult și pe el muștrându-mă. Am încercat să-i explic că nu știu exact ce se întâmplase și că de regulă nu am căderi de acest fel, că, din contră, nu sunt slab și bolnăvicios, ci rezistent, iar cu greu mă trânteste vre-o boală. Cu toate acestea, i-am mărturisit și că în ultima perioadă nu mă mai simțeam bine cu mine și că așa ceva nici eu nu am mai pomenit. M-a ținut de vorbă ceva timp, dar cert e că în momentele acelea nu știam ce-i cu mine, ce pățisem și ce urma să fac, deci nu am reținut clar. Mă luase iar amețeala și iar îmi simțeam capul greu. Când și-a dat seama că trag mai mult spre rău decât spre bine, s-a arătat înfricoșat de ideea de a mă avea în preajmă, așa că nu trecu mult până îl chemă înapoi pe Fedir, hotărât să mă înapoieze acasă.

— Du-te și pregătește trăsura lui Dante, căci se simte rău și se va întoarce fără alte întârzieri la ai săi, să fie îngrijit așa cum se cuvine...

Ana-Maria Bratu

UN POD CU O MIE DE FETE

profesor coordonator: **Daniela Plăiașu**

fragmente dintr-un roman colectiv al clasei a X-a D

Pe podul Rialto, când soarele-și scâldea ușor zimții infiniți în marea oglindă cristalină, neperturbată nici măcar de vânturile ce vesteau primăvara, de fel răcoroasă, unde damele-și admirau toaletele pe care și-au cheltuit toată ziua, pregătindu-se pentru unul din balurile excepționale, de neratat, ținut de elita Veneției, doar doi tineri se îndreptau în direcția opusă puzderiei de oameni. Un domn, îmbrăcat modest cu un palton ieftin, dar întreținut bine, împreună cu o fată, îmbrăcată relativ sărăcăcios pentru o asemenea seară, care se ținea după dânsul ca un pui de rață după mama sa.

Pasul celor doi, ritmic, agale, se îndrepta spre unul dintre blocurile înalte de lângă uluitorul pod unde mulțimea-și făcea ușor, dar sigur simțită prezența. Urcând treptele ce păreau a duce la nesfârșit, tinerii se opriră în fața unei uși înguste din lemn vechi al cărei lac de mult se cojise. Bărbatul își vârî mâna în bagajul de piele lucioasă, pe care-l avea atârnat la gât și scoase o cheie veche, cu care deschise

ușa ce dădea într-un apartament scâldat în lumina apusului într-un roșu de Sicilia și felurite nuanțe de diable rose.

Ajunși într-un loc unde clar confortul le aparținea, geanta fu aruncată pe un mic birou de stejar, unde un morman infinit de cărți franțuzești își găseau locul de odihnă. Scrisori peste scrisori acopereau o mare parte din mobilierul deja prea mic, iar fiecare dintre acestea avea ceva în comun: pe fiecare plic de hârtie bine împachetată se zărea adresarea *Mon cher professeur*.

Bărbatul zvelt, înalt, dar palid, pași ușor spre o plită, de unde luă cu o mișcare repezită o cutie de chibrituri înecată în ceară, după care se îndreptă spre măsuta unde zăcea acum geanta lui de mai devreme. Aprinse o lumânare de ceară ieftină și începu să ordoneze mormanul de hârțogării.

În tot acest timp, tânăra ce-l urmărise până în apartament se retrase într-una dintre camerele alăturate celei de zi, unde se aflau doar un pat și o oglindă ale cărei

reflexii erau acoperite cu garderoba tinerei fete.

Când zgomotul cărților și al hârtiilor aruncate de colo-colo se oprise, tânărul înalt se îndreptă repezit spre ușa camerei unde stătea fata, bătu de trei ori, dar calm și zise cu o voce monotonă: „E timpul”.

Așezat pe scaunul de la birou, acesta îi făcuse loc și fetei pe un taburete de catifea, după care examinase puțin titlurile care i se plimbau sub nas, alesese o carte vișinie, veche, dar încă în condiții excepționale și rosti: „Cu aceasta vom începe astăzi, la pagina 121. Poftim!”. Era o carte în franceză, bineînțeles, de filozofie.

Fata citea timid, iar la fiecare greșeală era corectată de către tutorele ei, Amadeo. În ciuda faptului că înțelegea destul de bine, atunci când nu știa își întreba cu cea mai mare familiaritate profesorul, ba chiar adresându-i-se cu „tu”, chinându-se să vadă misteriosul motiv pentru care avea acest drept al cărții. Se simțea privilegiată, într-o oarecare măsură. Știa că majoritatea fetelor de vârsta ei nici nu aveau dreptul să atingă o asemenea carte, filozofică, iar faptul că era într-o limbă străină față de cea cu care copilărise și înțelegea cu adevărat sensul cuvintelor, îi dădea un firav sentiment de superioritate, fie și pentru o fracțiune de secundă.

Timpul trecu, lumânarea odată înaltă și mândră rămăsese fără vlagă, luna-și făcu apariția la mica fereastră din camera de zi, iar în acel moment, tânărul palid îi luă cartea din mâna fetei și o îndrumă spre cameră, pornind un mic dialog cu fata:

„Începi să stăpânești din ce în ce mai bine franceza, te felicit, încep deja să mi te imaginez, une bonne femme a la parisienne!” rosti dânsul cu un zâmbet obosit, dar sincer.

*

Cu puținii bani pe care încă îi avea în poșeta cochetă de culoare vișinie, tânăra porni cu pași calculați spre ușa impunătoare a apartamentului. Când aceasta fu la puțină distanță, un plic își găsi calea sub ușa. Fata îngheță, văzând cum plicul alunecă spre picioarele acesteia precum un fluture mlădios peste o câmpie cu flori de primăvară, lin și lipsit de griji și precizie. Înghițind în sec, Giovanna Nováková se aplecă și-l luă cu grijă. Într-un colț era scrisă o semnătură: B. Nováková. O rudă. Citind asta, atenția fetei fu captată complet. Cu mâinile tremurânde, aceasta îndepărtă sigiliul de ceară și scoase din plic o scrisoare împăturită. Hârtia era ușor maronie, într-o stare de vechime asemănătoare apartamentului la care a fost livrată.

*

Odată ce trenul plecase din gară, iar siluetele persoanelor din ea deveneau din ce în ce mai micuțe, tânărul profesor băgase mâna în buzunar și scoase un plic

puțin îndoit, aruncă o ultimă privire pe geamul plin de praf, și începu să desfacă lin, cu sfială, sigiliul de un roșu aprins de ceară frumos parfumată. Știa deja de la cine este, dar la conținutul ce urma să-l citească nu s-ar fi așteptat vreodată. Cu cât citi mai mult, expresia sa calmă și înțelegătoare se metamorfoză într-una îngrozită, pictată de frică, dar și de furie. O citise, o recitise de trei ori, de cinci, iar cu toate astea, nu putea înțelege dacă ce primise era o glumă proastă, o batjocură la propria-i adresă sau dacă ce scria era cu adevărat adevărul. Un lucru era cert, că plicul presărat cu minciuni și nimicuri banale nu era nimic altceva decât o amenințare, care s-a dat de gol prin ultimele fraze:

„Plină de amărăciune, tânăra își ridică trupul odihnit din pat și se apropie de intrare cu pași mărunți, tipici unei fete abia răpite din dulcele gheare ale somnului, pași ce au cauzat niște țipete înfiorătoare scoase de parchet”

«[...] Înțelege-mi situația, iar eu ți-o voi înțelege pe a ta. Ai face bine să nu-mi refuzi invitația, știm amândoi ce păcat ar fi să nu rezolvăm asta civilizată.

A ta, etern recunoscătoare, B. Nováková»

Amadeo ardea de furie, ar fi vrut să țipe, să ardă plicul sau să meargă pe jos drumul spre expeditoare și să o întrebe motivul pentru care are atâta plăcere în torturarea lui psihică. Nu putea să se calmeze în niciun fel, iar bineînțeles, cum altceva nu avea de făcut, iar de citit nu se putea concentra, își aprinse o țigară și privea în lung pe geam la câmpurile întinse cu varză și la livezile de smochin ce păreau nesfârșite.

*

Cum soarele răsărea zglobiu ca un copil în dimineața de Crăciun, iar razele calde de lumină mângâiau ușor chipul îngrijorat al domnului Trussardi, acesta găsi un moment oportun să se pună să inspecteze unul dintre volumele abia lansate. În ciuda faptului că se laudă, oarecum, cu bibliotecile citite de acesta, nu putea spune că a reușit vreodată să rămână impresionat. Toate romanele, seriile

Bianca Maria Ursulică

de cărți, poeziile... toate acestea nu îl făceau decât să vrea mai mult. Dacă un lucru îi era clar, era acela că în ciuda faptului că medita asupra filozofiilor, științelor umaniste, avea de fapt o înclinație spre partea mai grea a învățaturii, spre fizică sau matematică, dar mereu își spunea că o minte „poate fi educată”, o spunea pentru că fix asta făcuse el, și-a educat mintea pentru a putea fi un visător, a învățat să vizeze și să creadă, chiar dacă era tras de negativitatea lui naturală în jos.

*

Brusc, în fața ochilor zări un bărbat durduliu, cu părul rărit și gri pe alocuri. La ochiul drept purta un monoclu din aur, semn al omului cititor. Un costum bogat, dar prea strâmt îi acoperea, dar și scotea în evidență corpul său ușor umflat. Cu o expresie dintr-o dată ușurată, acesta o abordă pe tânără:

„Mă scuzați, tânără domnișoară, dumneavoastră trăiți în această clădire?”

Luată prin surprindere, aceasta observă rapid că domnul nu era un locuitor al Veneției, sau al Italiei, fapt dezvăluit de italiana lui incorectă, având, pe deasupra, un

accent ciudat. Într-o încercare de a vorbi un limbaj posibil mai familiar decât italiana sau unul dintre multele dialecte folosite în toată republica italiană, aceasta începu să comunice în franceză cu străinul:

„Da, stimabil domn, trăiesc aici de curând, vă pot ajuta cu ceva anume?”

„Oh vai, nu mă așteptam ca o simplă fetișcană să cunoască atât de intim franceza!” rosti domnul cu chipul luminat de surpriză, lucru ce o ofensă ușor pe Giovanna, fapt trădat de subtila încruntare ce-și făcu loc pe fața tinerei. Lăsând acest surprinzător aspect la o parte, știți cumva unde este apartamentul Trussardi? Apartamentul 7?” spuse străinul, încercând să-și ascundă stânjenirea cu un scurt tuset forțat.

„Ah, nici nu vă închipuiți...” începu a rosti fata cu un vârf de animozitate în glas. Trăiesc acolo, dacă puteți concepe asemenea lucru, domnule!” termină Giovanna, satisfăcută de reacția individului îngâmfat.”

*

La câteva ore după adormirea sa, Giovanna se trezi. O singură persoană avea vina trezirii fetei, acea persoană fiind cea care a ciocănit rapid la ușa apartamentului. Plină de amărăciune, tânăra își ridică trupul odihnit din pat și se apropie de intrare cu pași mărunți, tipici unei fete abia răpitate din dulcele gheare ale somnului, pași ce au cauzat niște țipete înfiorătoare scoase de parchet, mai ales pentru cei cu nenorocul de a trăi sub acel apartament. Cu o mișcare rapidă, deschise ușa, în spatele căreia găsi doar o scrisoare, curierul plecând înainte ca destinatarul să aibă ocazia de a-i mulțumi.

*

Pariez pe ea, fiindcă știu că va pierde, știu că va pierde și vreau să fiu alături de ea, să știu că va muri cu un susținător, să nu moară singură. Un cal atât de chinuit de soartă, un suflet ce merită doar iubire. A fost precum un trandafir, cules pentru frumusețea sa, admirat cât timp era vioi și fraged, dar în momentul în care s-a ofilit, cel care l-a cules a uitat motivul pentru care i-a tăiat speranța, a uitat iubirea pe care o simțea față de el, nu mai găsea motiv în păstrarea sa în vază, așa că îl va înlocui cu un altul, ce va suferi aceeași soartă. Vreau s-o fac să se simtă iubită, chiar dacă nu înțelege ce se întâmplă, nu știe de ce este chinuită acum, nu știe că asta e ultima ei ieșire, vreau să o apreciez pentru esența ei, vreau să îi ofer un sentiment de susținere. Nimeni și nimic nu merită să-și încheie viața doar pentru că nu mai poate duce fizic nevoile altora, vreau să iubesc orice e imposibil de iubit.”

Bufniță

Noaptea pe furiș,
Apare bufnița în frunziș,
Cu ochi de acadea,
Zilele îmi bea.

Gheare ucigașe,
Cât iataganele de mari,
Pentru ea frunzașe
Și ai penajului țari.

Singură, misterioasă,
Viața nu te lasă,
Mereu ai o alinare,
Undeva ceva scâpare.

Mi-am scrântit ochii, ce-i drept,
Când te-am văzut pe al meu piept,
Cu un strop de speranță firoasă,
Te-ai lăsat la final, cumva voioasă.

Frica te-a consumat,
Iubirea te-a terminat,
În acel orar fus,
Numai iubire ai adus.

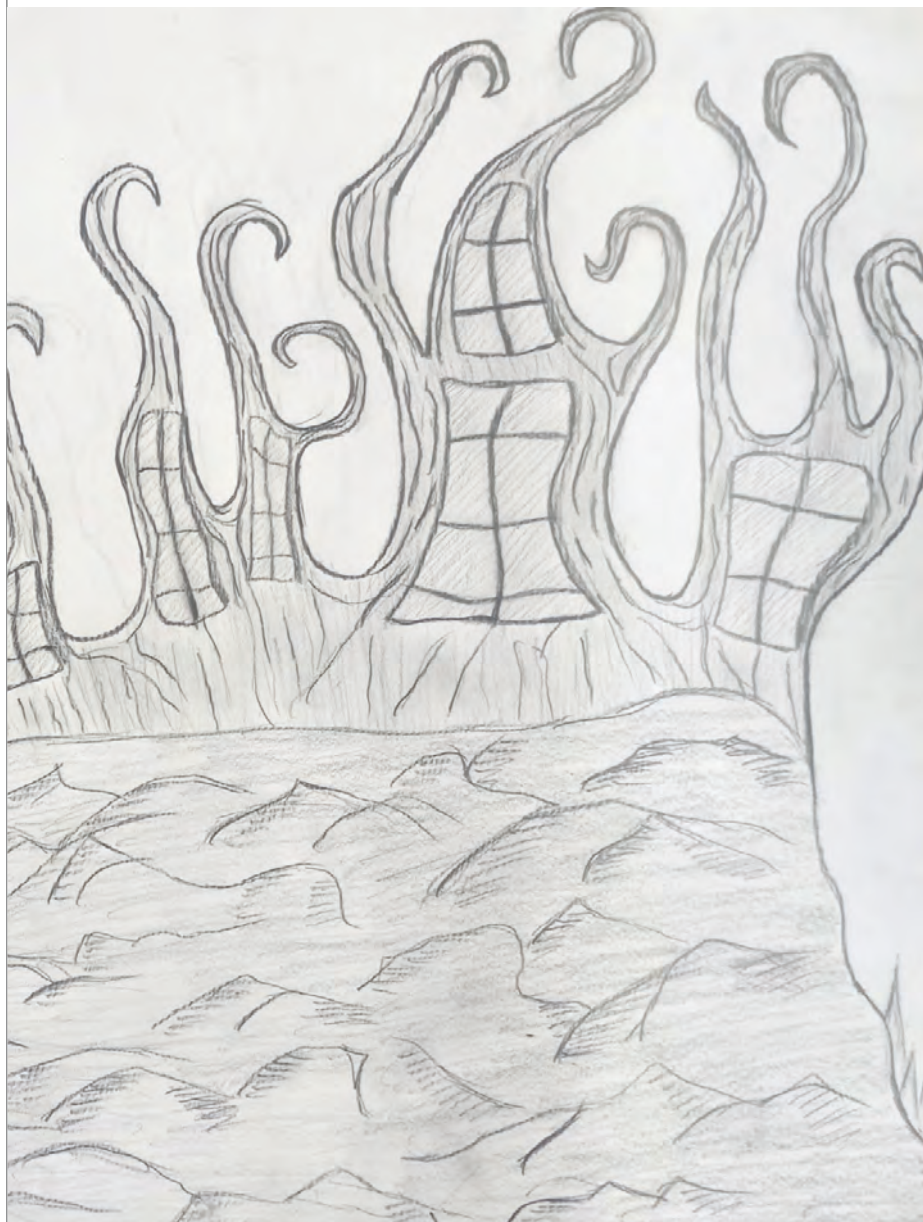
Outro pe jumătate

Glasul meu de partid bipăie mărunț,
Pagini din ceară stinsă mișună crunt.
Gerul îngroapă amintiri noaptea sezonier,
Dorul meu degeaba expiră scurt în cazier.

Două trecuturi holbate. Atât am putut
să îngrop printre ruine scrise în font mut.
Pulsuri rupte dintr-o briză, toamna, demult...
Pe balcon la fumuri prinse veșnic ascult.

Chitara ta mă bântuie diurn în necunoscut,
Fisuri presate în foșnete am petrecut.
Am închis o faleză copertată în carton opac,
Doar să repet câte o scenă de vișiniu copac.

Versurile tale din rubin m-au slăbit banal,
Cerule trezește o carapace de suflet frontal
Forțat pe o câmpie diluată în violet încins
Șoaptele tale torențiale mă obligă învins.

Daria Toma

Miezul nopții

În întunericul neauzit
Saltă greierii nesuferit,
Miile de stele de pe cerul infinit
Mă veghează până la răsărit.

Lighioane și găze, pitici
Se plimbă printre biciuitoare frici
Fug răstignite prin golul larg,
Cu timpul mici suflute se sparg.

Miezul nopții articulată mă inspiră,
Prăbușirea lunii încă mă mai miră,
Noaptea de vară au devenit sumbre,
Cerul povestit este bântuit de bizare umbre.

Valuri cu note acrișoare

Pe plajă, încordat în limonadă,
Mă mușcă de țesut câte o mică cicadă.
Cerul pare de culori amărui hipnotizat,
De o ramă de saramură înconjurat.

Nisip de zahăr fisurat mă identifică.
Consumă-te, fosforos, în apa pacifică!
Fiecare politician își alege o vagă cale
Și se victimizează prin ultimele semne vitale.

Alarma valurilor acre sună extenuată
Minoritatea acidă mereu este clasificată.
Hai o tură pe un litoral minimalist scuzat!
Fugi pe o altă chichiță, dacă ești specializat!

Vocalist

Visuri cristalizate pe Broadway privesc,
Însă, totuși,
niște șoapte adormite se zăresc.
Spre calea lor mecanică plutesc.

În târâmurii de viață închise amețit urmăresc
o voce răgușită ce îmi ghidează calea firească.
Graiul meu sfâșiat răsare din adâncul ispitei,
Între fisuri de cer se formează văzul orbitei.

Aceste glasuri hibride nu sunt de vânzare,
De asemenea, nu mă vor speria finisate fanfare.
Spiritu de nevorbită fire, nu mă mai biciui!
Destinul ascuțit, te rog, nu mi-l mai bântui!

Dragoș-Andrei Drehlută,
clasa a IX-a E

Clasa a XI-a E s-a apucat de rescris *Chirițele* lui Alecsandri pentru epoca TikTok

Un experiment, în timpul lecției despre *Chirițele* lui Alecsandri, cu clasa a XI-a E (2025-2026), a dus la un festival de Chirițe și de Bârzoii adaptați la mileniul III. Autoarele și autorii au încercat să experimenteze în loc de romfranceza Chiriței o romgleză actuală presărată cu reflexe de limbaj/gestică ale rețelelor sociale. Au ieșit niște personaje mai mult decât interesante și a reieșit că metoda Alecsandri de înregistrare a lumii din jur încă funcționează și încă stârnește hohote de râs. Iată un mic fragment din aventurile noastre! (a XI-a E & C.R.)

CHIRIȚA MMXXVI

Girlmath, gen!

Chirița stă la masă cu o prietenă cu care nu s-a mai văzut de mult timp și îi povestește noutățile. Se apleacă peste masă înspre amica sa.

Chirița: Vai, fată, stai să-ți povestesc ce am descoperit eu zilele astea. Știi că îmi tot spunea lumea că am a buying problem că îmi apar gen pe tiktok tot soiul de reclame de la beauty gurus și nu am de ales... Trebuie să le iau. Toate fetele spun cât sunt de bune și cât le-au ajutat produsele lor și am zis că o să arăt și eu ca ele dacă le folosesc. La început mă simțeam gen atât de guilty că dau atâția bani și, to put straws on the fire cum s-ar zice, nici soțului meu nu prea îi convenea că îi mai luam și lui una alta și, na!, cică se simțea bătrân... (*entuziasmată*) Dar m-am uitat în magazine și știi cât costă acolo? Păi nu zic degeaba fetele alea de codul de reducere din bio că chiar ieși mult mai ieftin. (*chicotind*) Gen... girlmath!

(*Își amintește*) Stai să-ți mai zic! Știi cât m-am strofocat cu Guliță al meu să-l conving să bea matcha și să asculte și el muzică numai la căști cu fir că doar așa era moda! Și-acum poftim că cică e performativ. Na, poftim, ce să mă mai fac acum cu my Guliță ca să intre în rândul lumii... Oricum, girl, how is it walking for you? (**Ileana Nițu**)

Chirița is gonna slay!

Decor: o sufragerie veche, canapeaua muștar pe care stă Chirița. Un apartament închiriat de o viitoare studentă.

Eu, Chirița, femeie cultivată (*mă rog... cât am prins de pe net*), stau și mă gândesc: ce să aleg? Să mă fac Tik Tokeriță de renume mondial sau să mă duc la facultate? Că, uite, pe TikTok, pui un lip sync, o transition, și pac! zece mii de like-uri! Vine lumea și zice: „Chirițo, ești queen, ești icon, ești vibe!” Și eu, cum să zic... mă simt inspirată. Da', pe de altă parte, dacă merg la facultate... trebuie să învăț. La ore de la opt dimineața, fără filtru, fără ring light! Profesorii nu dau like, nu comentează „👍👍👍”, ci zic doar „Nota 4, doamnă!” tragic!

Să recunoaștem: viața de influencer are și ea greutățile ei, dragă! Că nu e ușor să faci content quality, să zâmbești natural de douăzeci de ori până iese bine! Asta e artă, nu glumă! Pe de-o parte facultate, pe de alta followers. Pe de-o parte diplomă, pe de alta brand deals. Ce să aleg? Poate le fac pe-amândouă! Ziua studentă, noaptea creator de content! Cine știe, poate ajung medic pe TikTok, dacă tot se schimbă lumea! Dragii mei, eu zic așa: stay tuned, că indiferent ce aleg, Chirița is gonna slay.” (**Daria Ioana Taranciuc**)

Chirița în politică

Chirița se află într-un studio de vlog decorat kitsch, cu lumini roz și plante artificiale. Stă pe un fotoliu luxos, în fața camerei de filmat, cu o cafea to-go în mână și telefonul pe trepid.

Chirița: Ei, dragii mei followers, vă pup pe suflet, că a început campania și toată lumea vorbește de politică. (*ridică sprânceana*) Da' să vă zic eu, Chirița de azi, că dacă nu votați, vă treziți că vă conduce vreun neicanimeni care nu știe nici să dea like, d-apoi o lege! (*pauză teatrală, soarbe din cafea*) Unii zic: „Lasă, Chirițo, votul meu nu contează.” Really?! Pe bune, people? Păi dacă tot ziceți așa, mai rămâne cineva la urne? Sau facem alegeri pe TikTok, cu vot prin emoji? (*gesticulează energic*)

Eu, Chirița, femeie cu influență, vă spun: politica e ca o reclamă prost targetată, dacă nu te bagi, îți vine ce nu vrei! (*își aranjează părul*) Știu, știu, e boring, e oldschool, dar fără vot, n-ai dreptul să te plângi pe stories că „țara merge prost”. (*se apropie de cameră*) Deci, dragii mei, faceți un story, mergeți la vot, că nu-i doar despre ei, e despre voi! Și, dacă tot mergeți, să vă faceți și un outfit drăguț că eu vreau să văd țara asta frumoasă, implicată și bine îmbrăcată! (*lumina se stinge lent. Chirița își verifică like-urile pe telefon*). (**Miruna Temelie**)

„Eu, Chirița, femeie cu influență, vă spun: politica e ca o reclamă prost targetată, dacă nu te bagi, îți vine ce nu vrei!”

Bârzoii e prea "niefor"

Cameră veche cu oglinzi și lumini reci. Bârzoii, full black outfit, căști la gât, o privire care zice „don't mess with me”. Se aude un beat low de rock. Chirița stă lipită de perete, șocată.

Bârzoii: *(oftând ironic)* Coană Chirița girl, tu chiar trăiești în slow-mo. Tot cu „old money”, cu perle, cu „dragă” – cringe, gen. Și ce dacă vreau să fiu niefor?! Tu ai argintărie, eu am lanțuri din mall și atitudine. Voi, cu

atitudinea voastră de aristocrați de pe Temu. „Eu nu vreau să fiu rege, vreau doar să fiu liber”. Versul Iconic. Și fix așa gândesc. Chiar dacă ai cont vechi în bancă, eu am cont viral pe TikTok. Și cât timp bei ceai de rozmarin și matcha pe Victoriei cu Ozana, eu beau Monster și readuc apa în Sectorul 2. Eu am statut, Ernest răspunde la mine! *(Se aproprie de ea, privirea i se încruntă).*

Tu vezi haos, eu văd libertate. Tu spui rușine, eu zic „main character

moment”. Tu ții cu Ella la Insula iubirii, eu țin cu câinele de la bonfire. De ce aș vrea să mi se vadă dinții pur albi ca cei ai Valentinei Pumpin? Eu sunt real, arăt cum e să fii om, nu o păpușă de porțelan.

Vreau să îmi țin viața pe shuffle! *(Țipă și dă din mâini)* hah! *(se uită pe geam)* Așa că, păstrează-ți auru coană... eu plec cu vibe-ul pe max și sufletul pe bass. *(Iese dramatic din cameră).* **(Alexandra Vlad)**

Cringe! Cine? Eu?

Chirița se află în camera de zi, îmbrăcată extravagant: o rochie sclipitoare, pantofi cu toc înalt și o poșetă de firmă contrafăcută. Ține în mână un trepied pentru telefonul mobil și vorbește tare, gesticulând haotic și oftând dramatic.

Chirița: Hey, guys! Bine ați venit pe live-ul meu de astăzi, cu Chirița influencer-ița! *(râde forțat)* Ce vremuri moderne trăim, gen! Toată lumea este înconjurată de acest „social media”, cu „followers” și „likes”, ca și cum viața s-ar măsura în inimioare roșii. Eu zic: unde s-a dus eleganța, rafinamentul, bunul simț și conversația adevărată, dragă? Toți umblă în trening și cu telefonul lipit de mână! *(pauză scurtă)* Bine... și eu umblu cu telefonul mai mereu, dar la mine este altceva, gen, este pentru content! *(face cu ochiul camerei)* Observ că cineva a zis în comentarii că rochia mea este prea sclipitoare. Dragă, asta este stil, nu exces! Adică „fashion is my passion”, cum se zice! *(pauză)* Sau era invers? În fine, same thing! Eu încerc să fiu un exemplu pentru tinerele generații, postez lucruri de calitate. Ați înțeles? Ca-li-tate! Spre exemplu, aseară mi-am postat ciorba de burtă, dar a fost o postare educativă, gen, tradițională! Dar ce să vezi? Toți au râs! Au zis că sunt „cringe”! CRINGE, dragă! *(se ridică brusc, indignată)* Eu, care am citit romane franțuzești și am fost la balul din Ocna! *(ridică telefonul cu gest teatral, ca un sceptru)* Și știți ce este cel mai trist? Că în ziua de azi, dacă nu îți pui o mască de față, dacă nu folosești cel mai viral filtru și nu vorbești cu un vocabular „romglez”, nu ești, cum s-ar spune, top. Dar eu nu mă las, no way! O să devin cea mai faimoasă și rafinată TikTokeriță din Moldova. O să vorbesc despre fashion, politeness și chiar

patriotism, că da, dragă, eu sunt classy și româncă! Dar oare mai contează? Dacă nu ai ring light și hastag, te mai vede cineva? (*oftează și își atinge inima*) Eu pun suflet, dar lumea vrea doar dramă și gossip, not culture! (*se ridică, își aranjează părul și zâmbește forțat*)

Anyway, my loves, nu uitați de like, follow, share! And reminder: elegance is not a filter, it's a lifestyle! (*se uită lung spre ecran, apoi șoptește încruntată*). Gata, s-a terminat live-ul? Ori mai sunt on? OMG, telefonul ăsta mă urăște! (**Paula-Oana Vlase**)

Dopamină fără sfârșit

Chirița-și ținea strâns telefonul între mâinile-i stropite de cerneală și urme fine de cărbune, rezultat al unei bucăți de hârtie ce-i zăcea pe masă, un desen ce reprezenta un portret, posibil al unui prieten drag și o scrisoare frumos împachetată în hârtie dantelată, sigilată fin cu un roșu aprins.

Nu știu ce să-i iau! Ce mă voi face? (*Se plimbă agitată.*) Genuinely, nimeni nu mai apreciază un desen banal și o scrisoare tacky... acum cu AI, orice fel de artă umană a devenit underrated. (*Fata-și deschisese pentru încă o dată telefonu-i drag și intră pe o oarecare rețea de socializare. Primul lucru pe care-l făcuse: „birthday gift inspo”. Mii de imagini saturate-i umpleau micul ecran dintre mâini.*)

Boring!, poate că sunt o persoană progresistă, dar n-am să mă înjosesc atât de tare încât să întreb „inteligența” asta afurisită ce să-i iau propriului meu prieten, who actually does that? Nici nu-s ultima săracă, am niște cash de consumat? Cred că voi da o comandă pe Shein, even tho its not that ethical, last resort, aia e, oricum tot ce-i la „Bershka” sau „Pull and Bear” tot din polyester este, suprataxă de influencer, sincer zic!

Chirița deschide aplicația de

cumpărături și răsfoiește câteva articole ce-i stârnesc interesul. Multe haine ce par, de fapt chiar sunt, lipsite de personalitate, un pluș cu o creatură ce arăta asemenea unui desen realizat de către un copil în primii cinci ani de viață și o clasică brățară a prieteniei au fost alegerea ei finală. Când? Abia peste două săptămâni? Anyways, ugh, ce-i cu atâtea coupons, last chance, da, da, cum ziceți voi.

Chirița deschide o aplicație de „entertainment”, chiar dacă era abia ora 11 dimineața. Cărțile ce-i rămăseseră ca „temă de citit”, un mic cadou de la o prietenă veche, zăceau prăfuite pe un birou dezordonat unde fel de fel de machiaje, farduri și pudre zăceau ca pe frontul de luptă. „Încă cinci minute” își zise ea râzând că deja era ora 13:30. Ziua trecu, iar Chirița, tot pe telefon în pat zăcea, vrăjită de sursa ei de dopamină, ce părea fără sfârșit.) (**Alice Zăușilă**)

Bârzoii, plătește netul!

Scena: sufrageria luxoasă din provincie. Chirița e în halat de satin lucios, cu o ceașcă „Boss Lady”. În față – telefonul pe ring light. Vorbește ca într-un live. Gesturi largi, sprâncene arcuite, expresii dramatice.

Bună dimineața, my dears și gentle-womans! Astăzi am venit cu un message foarte empowerizat: femeia modernă trebuie să se ridice singură! Eu sunt o femeie complet independentă! Nu depind de nimeni – doar de dragostea lui Bârzoii și de cardul lui de credit. Dar aia e o interdependență emoțională, nu financiară, înțelegeți? Femeia de azi trebuie să fie self-made. Eu mi-am construit brandul de la zero! Adică de la zero followers până la 10.000... după ce m-a repostat o firmă de creme pentru ten matur. (*Ridică telefonul, zâmbește teatral.*) Eu cred în feminismul autentic.

Femeia trebuie să se respecte, dar și să arate bine. Nu poți lupta pentru drepturile tale cu rădăcini la păr și fără rimel, Bârzoii nu pricepe. Zice: „Ce-i, fă, ăla feminizmu'? Alt partid?” Eu i-am zis: „Nu, Bârzoii, e o stare de spirit. E când nu mai ceri voie să cumperi o geantă, doar îi trimiți factura!” (*Își aranjează halatul, își schimbă tonul în confidență dulceagă.*) Dar eu îl iubesc pe Bârzoii, să nu credeți altceva. E un bărbat tradițional, în sensul că trăiește în '98. El zice că femeia trebuie să stea la cratiță. Perfect, dragă, eu stau – doar e multicooker! (*Se uită în telefon, ușor confuză.*) Mă întrebă cineva pe live dacă feminismul e greu. Dragă, feminismul e ușor dacă ai garderoba potrivită! (*Ridică o poșetă*

„Femeia trebuie să se respecte, dar și să arate bine. Nu poți lupta pentru drepturile tale cu rădăcini la păr și fără rimel.”

cu mândrie.) Vedeți asta? Nu e doar o geantă. E simbolul luptei mele pentru libertate economică și estetică! Because I am strong, independent and fashionist! (**Denisa Emanuela Lăbunț**)

Vrăjătorâie

Bârzoii intră bombănind, cu pălăria într-o parte și bastonul ridicat.

BÂRZOII (*oftând adânc*): Ei, Doamni, unde s-o ajuns lumea asta!... Toț' umblă cu telefoanuri deștepte și ceasuri care vorbesc! Ptiu! Pă vreme'lea mea, omu' își știa rostul: scria cu pana, nu cu deștu' pă ticlă!

(Se așază trufaș mormăind.) Acu, dacă n-ai interniet și rățele, nu mai ești om di ispravă! Ce vremi, ce rușânie! (Ridicând degetul, moralizator.) Eu am zâș și zâc: lumea s-o scrântit di tot cu mașânăriile astea! Cum s' vorbești cu șiniva printr-o cutiie? Vrajătorâie curată, dom'le! (Se uită suspicios la un telefon imaginar.) Și zâc că e „intelighență artișficală”! Hm! Eu știu o intelighență naturală: a me! (Bătându-se cu pumnul în piept.) Pă vremia mea, omu' gândea singur, nu întreba mașina ces' zică!

(Se ridică indignat.) Și-apoi, ce mai e cu moda asta di mașini care merg singure? Vai di lume, că nici caii n-or mai avé treabă! (Dă din cap cu superioritate.) Eu nu mă las păcălit, nu

„dacă e să fie
dragoste reală,
spiritul universului se
va manifesta și
James a să-mi
răspundă la Snap.”

dom'le! Cât oi trăi, eu cu pana, hârtia și mintea mea stau! (Își ia pălăria și pleacă bombănind.) Să-mi zâcă mnii șineva că o mașină știe mai bine decât Bârzoii? Ptiu, rușânie, rușânie! (**Andrei Lățcan**)

Bârzoii, ready for war!

Decor: Un living modern, luminos. Într-un colț – un fotoliu mare, o măsuță cu o cană de latte aburind, un telefon pe masă. Se aud scurte notificări.

Costum: Chirița poartă o rochie elegantă, dar modernă (poate un halat satinat sau o rochie de casă

stilată), bijuterii mari, părul prins într-un coc lejer. Bârzoii este îmbrăcat simplu, într-un pulover și pantaloni casual, cu o expresie ușor nedumerită.

CHIRIȚA (își ia telefonul de pe masă și se așază comod pe fotoliu, suspinând teatral):

Of, Bârzoii, of! Închis la minte mai ești! Ți-am spus de atâtea ori să accepți influențele occidentale, că doar așa ne dezvoltăm și intrăm și noi în rând cu lumea! Dar tu nu... faci doar ce știi! (răsfoiește pe telefon, oftează satisfăcută) Uite, diseară era vorba să mergem la cinema în centru, dar eu am altă idee. Mă dor picioarele, așa că ce-ar fi să rămânem acasă? Vreau să beau un latte cu scorțișoară, să stau relaxată pe fotoliu și, în plus, nu m-am mai uitat de mult pe TikTok! (ridică un deget, didactic): Știu, o să-mi zici că e o influență orientală, dar nu are cum să nu-ți placă! (entuziasmată, arătând ecranul către Bârzoii): În fiecare zi, influencerii postează videoclipuri noi. Uite! Tocmai mi-am văzut prietenele pe „for you page”! Vai, ce rochii aveau! S-au fardat special pentru TikTok! Uite câte like-uri au strâns... vedete, ce să mai! (cu un aer conspirativ) Măine vreau să te filmez și pe tine, în straiile tale nemțești, cu hashtagul „READY FOR WAR”! Îți garantez că o să ajungi viral! (telefonul îi vibrează brusc; Chirița țipă de bucurie) OMG!!! I can't believe it! Mi-a apreciat story-ul cucoana primarului! (sare entuziasmată, îl prinde pe Bârzoii de mână și începe să danseze) Să te pregătești for tomorrow! Avem mult de filmat! (il privește critic): Vezi că mâine îți aranjez barba, nu se poate așa, că se ia lumea de noi în comentarii. Trebuie să fim un cuplu prezentabil! „#CoupleGoals”, cum zic tinerii! (pauză, se uită visătoare spre public): Of, lumea s-a schimbat, Bârzoii... dar ce frumos e când te schimbi și tu cu ea! (**Paula Alexandra Nan**)

Mercur în retrograd

Chirița, îmbrăcată într-un halat gros roz, cu un lighean roșu de plastic pe genunchi plin de nuci verzi, vorbește pe facetime cu prietenele ei.

„Tre' să nu uit să-i
dau cu invitație lui
Andreișăfu67”

Imediat și-oi termina di diecojât nușili, merg fuga la uliță ca să fac livechat, să intru pe Insta, cu Aneta lu' Romel. Cred că m-oi îmbrăca cu pantalonii de la Nike (pronunțat „niche”) și cu buleandra de la Lululemôn. (Pleacă din cadru și revine după câteva momente, ținând în mână murdară o sticlă de parfum) Eeee (zâmbind trumfaș), dar dacă treși Cipirian pe lângă, să mă dau și cu șprei odorizant di-ăla bun, de la Dolcegabana d-ăla di l-am luat di pi Vinted. Tre' să nu uit să-i dau cu invitație lui Andreișăfu67 și lu' Abdul_indian. (Vorbește cu buzele departate în timp ce își aplică ruj maroniu.) Sigur eu primesc azi multe tap-tapuri. Și sigur o să-mi trimită și trandafiri fallowerii (cu un accent englezesc prost) pentru că-i Mercur în retrograd și așa a zis astronomul de la Măruță. Feșioarili au noroc și în bani, dar și în dragoste! (entuziasmată) Înseamnă că dacă e să fie dragoste reala, spiritul universului se va manifesta și James a să-mi răspundă la Snap. (pregătindu-se să iasa din apel) lubitele mele, vă las că tre' să iau să-mi pun masca de iaurt vegetal de soia și de gălbenuș de ou pe față și trebuie să gălesc și-un ștergar să-mi o dau jos înainte să plec la uliță la Mega. Pupici și mult love! (**Carla Miron**)

A numi acest teritoriu „spațiu celular” este o metaforă

CĂLĂTORIE PRIN SPAȚIUL CELULAR: UNIVERSUL DINTR-O SINGURĂ CELULĂ

Privind cerul nopții, ne simțim copleșiți de vastitatea universului și de misterul lui. Totuși, dacă ne mutăm privirea de la telescoape la microscopie, descoperim că există un alt spațiu, la fel de fascinant, dar ascuns în interiorul fiecărei ființe vii: spațiul celular. Dacă universul exterior ne arată galaxii și nebuloase, universul interior ne dezvăluie nucleul, mitocondriile, reticulul endoplasmatic sau ribozomii – componente aparent minuscule, dar cu roluri decisive pentru existența noastră.

prof. Rodica Bălosu

A numi acest teritoriu „spațiu celular” este o metaforă. În sens strict, biologia vorbește despre compartimente, organe sau structuri intracelulare. Dar, asemenea cosmosului, celula este un univers în miniatură, cu propriile sale dimensiuni, legi și frontiere. Explorarea lui ne poate conduce la o înțelegere mai profundă a vieții.

Dimensiuni și proporții: infinitul în miniatură

Celulele par invizibile ochiului liber, dar dimensiunile lor au o diversitate surprinzătoare. O celulă tipică animală are între 10 și 30 de micrometri în diametru – adică de aproximativ zece ori mai mică decât diametrul firului de păr uman. Celulele vegetale sunt, de regulă, ceva mai mari, ajungând până la 100 de micrometri. Totuși, există extreme fascinante: bacterii de câțiva micrometri, dar și ovocitul uman, vizibil cu ochiul liber, măsurând aproape 0,1 mm. La polul opus, anumiți neuroni pot avea axoni care

se întind pe zeci de centimetri, amintind de „brațele” întinse ale galaxiilor spiralate.

Membrana celulară: frontiera universului celular

Orice explorator al cosmosului se confruntă cu ideea de frontieră. În celulă, această frontieră este membrana celulară. Ea delimitează interiorul de exterior, dar nu este o simplă barieră; este mai degrabă o vamă cosmică, unde intrările și ieșirile sunt riguros reglementate. Constituită dintr-un dublu strat fosfolipidic și proteine încorporate, membrana celulară controlează schimbul de substanțe, semnalele chimice și interacțiunile cu mediul.

Citoplasma: spațiul interstelar al celulei

Dincolo de membrană, se află citoplasma – o matrice gelatinoasă în care sunt suspendate organele. Dacă privim nucleul ca pe o „stea centrală”, atunci aceasta este spațiul interstelar, populat de structuri ce plutesc într-un mediu dinamic.

Departate de a fi un simplu fluid pasiv, citoplasma este plină de fluxuri, curenți și structuri citoscheletale. Filamentele de actină și microtubulii se pot compara cu rețele de autostrăzi cosmice, pe care „vehiculele” moleculare transportă proteine, lipide și mesaje genetice.

Nucleul: biblioteca galactică

Nucleul este centrul informațional

Ana Giulia Cozma

al celulei. În nucleu se află ADN-ul – molecula ce conține „codul cosmic” al vieții. Într-o celulă umană, ADN-ul desfășurat ar măsura aproximativ doi metri, dar este compactat cu o eleganță arhitecturală remarcabilă, încât încapă într-un nucleu de câțiva micrometri. Nucleul este protejat de o membrană dublă, cu pori nucleari, care reglează traficul de ARN și proteine. Funcționează ca o bibliotecă galactică, unde sunt păstrate instrucțiunile pentru toate procesele biologice, iar moleculele ARN-ului duc mai departe mesajele în restul celulei.

Mitocondriile: centralele energetice sau „stelele” celulare

Dacă energia stelară alimentează planetele, energia mitocondrială alimentează celulele. Mitocondriile, numite adesea „uzine energetice”, transformă nutrienții în adenzin trifosfat (ATP), moneda energetică a vieții.

Dar rolul lor nu se limitează la producerea de energie. Ele participă la reglarea morții celulare programate (apoptoză), la semnalizarea intracelulară și la metabolismul intermediar. Fiecare mitocondrie are propriul său ADN – o amintire a originii lor endosimbiotice, când, cu miliarde de ani în urmă, strămoșii celulelor eucariote au „îmblânzit” bacterii energetice.

Dintr-o perspectivă metaforică, mitocondriile sunt „stelele” celulei – fiecare arzând și generând energie, dar supuse și ele unui ciclu de viață.

Reticulul endoplasmatic și aparatul Golgi

În spațiul celular, proteinele și lipidele nu apar din neant. Ele sunt produse, prelucrate și distribuite de rețele specializate. Reticulul endoplasmatic (RE) poate fi văzut ca un

sistem de autostrăzi intergalactice.

După sinteză, proteinele sunt trimise la aparatul Golgi, care funcționează ca o stație cosmică de sortare și expediere. Aici sunt modificate, ambalate în vezicule și trimise la destinație: fie membrana plasmatică, fie lizozomii, fie exportul extracelular.

În celulă, lizozomii au un rol în descompunerea moleculelor uzate și a resturilor, eliberând componente reutilizabile. Peroxizomii, la rândul lor, detoxifică și degradează acizi grași. Fără aceste „centre de reciclare”, celula ar deveni rapid sufocată de propriile deșeuri.

Citoscheletul: gravitația invizibilă

Niciun univers nu poate exista fără o forță de coeziune. În celulă, citoscheletul este rețeaua structurală care conferă formă, organizează organele și facilitează mișcarea. Microtubulii, microfilamentele și filamentele intermediare funcționează asemenea unui câmp gravitațional microscopic. Acestea țin totul la locul potrivit și asigurând mișcarea ordonată a componentelor.

Comunicarea intercelulară: galaxii în rețea

La fel cum galaxiile nu există izolat, nici celulele nu trăiesc singure. Spațiul celular este conectat cu cel al altor celule prin jonțiuni, semnale chimice și canale ionice. Țesuturile și organele devin, astfel, „constelații” de celule, unite de un limbaj biochimic comun.

Concluzie: Universul din noi

Explorarea spațiului celular ne arată că fiecare celulă este un univers în sine, cu frontiere, structuri, energii și comunicări sofisticate. Dacă astronomii privesc în sus pentru a

Miruna Voineag

înțelege cosmosul, biologii privesc în jos, prin microscopie, pentru a înțelege viața. Cele două perspective nu se exclud, ci se completează: infinitul exterior și infinitul interior sunt oglinzi ale aceleiași realități.

Așadar, „spațiul celular” este o invitație la descoperire. În fiecare celulă pulsează o mică galaxie de procese, iar în fiecare dintre noi se află miliarde de astfel de universuri vii. Cunoașterea lor ne apropie de esența vieții și ne arată că, deși suntem fragili în fața cosmosului imens, purtăm în noi o ordine la fel de măreață.

Ariana Bran

Doina Ruști a vorbit cu elevii de la CNU despre secretele scrisului și despre esența literaturii:

TOATĂ LITERATURA E O FORMĂ DE ADEVĂR INTERIOR

Doina Ruști, un scriitor versatil, cu o forță narativă ieșită din comun, este cunoscută în țară și în străinătate prin romanele publicate, traduse în mai multe limbi. Autoarea ne-a onorat cu prezența pentru prima dată în ianuarie 2024, în cadrul proiectului inițiat la nivelul catedrei de limba și literatura română, intitulat „Dialog cu scriitorii”. Imediat după publicarea romanului „Cămașa în carouri (și alte 10 întâmplări din București)”, vizita Doinei Ruști a avut ca scop crearea portretului unui scriitor, dezbateră organizată axându-se pe întrebarea: „Ce înseamnă să scrii o poveste?”

Interviu realizat de elevele:

Ioana Teodora Braniște, Teodora Ciucă, Melinda Lazarin, Elena Sava

Firul narativ central al cărții pornește de la un scurtmetraj realizat de autoare, despre o iubire misterioasă. Elevii au fost introduși în poveste prin intermediul unui personaj enigmatic îmbrăcat într-o mantie neagră, care ar mișuna chiar pe holurile Colegiului, iar Doina Ruști a creat o stare de suspans în rândul spectatorilor, stârnindu-le curiozitatea pentru carte. Autoarea a insistat asupra ideii că orice eveniment trăit sau orice detaliu observat în jur pot deveni elemente ale povestirii, dacă se formează starea de așteptare specifică narațiunii și un punct culminant interesant.

În februarie 2025, elevii Colegiului Național „Unirea” au avut plăcerea de a realiza o altă dezbatere cu Doina Ruști în Aula Mihai Eminescu, unde au descoperit o nouă poveste captivantă, care conține experiențe semnificative din viața autoarei. O echipă de voluntari din clasa a X-a a organizat întâlnirea cu autoarea, pregătind o serie de întrebări și un decor adecvat. Odată ce decorul a fost pregătit, uniriștii, interesați să afle mai multe despre procesul de creație al cărții, dar și despre secretele din spatele personajului central, au ocupat locurile din sala de festivități, ascultând cu entuziasm povestea lui Ferenike.

Discuția cu autoarea a început într-un mod inedit, Doina Ruști amintindu-le elevilor noștri, printr-un exercițiu de imaginație, de personajul

misterios ce străbate coridoarele liceului. Captivați de povestea numelui Ferenike, uniriștii au pătruns în tărâmul imaginației, în lumea personajului, aflând cum anumite detalii autobiografice pot fi învăluite în mister și ficțiune.

Părăsind ținutul fanteziei, discuția s-a îndreptat către câteva date generale despre roman, Doina Ruști mărturisindu-și totodată bucuria de a se afla în fața elevilor. În momentele următoare, uniriștii au descoperit relatări din viața Doinei Ruști și au lansat o serie de întrebări, din ale căror răspunsuri au încercat să descifreze tainele lui Ferenike, dar și secretele unui scriitor.

Romanul „Ferenike”, lansat de autoare în Sala de festivități a

*„Aș vrea să eliminăm
întrebarea „cât e real
și cât e ficțiune?”.
Toată literatura e o
formă de adevăr
interior.”*

Colegiului, este primul roman autobiografic al Doinei Ruști.

Având ca punct de pornire un eveniment din timpul copilăriei, romanul conturează treptat experiențe legate de istoria actuală, în ideea că orice faptă neînsemnată are consecințe, decide alte întâmplări, schimbă perspectiva asupra trecutului. Pornind de la această temă este conturată o poveste puternică, despre rolul discret, dar important, pe care îl are orice individ în metamorfozele istoriei mari. „Ferenike” constituie și un experiment de investigare a

confesiunii, din zonele ei mistice spre cele histrionice sau manipulative, cu intenția declarată de a reaminti că dincolo de intenție sa află întotdeauna forța povestitorului.

Elevii, interesați de povestea romanului, au pus diferite întrebări pentru a înțelege mai bine ideea și procesul din spatele creării acestuia. Întrebările au fost adresate de mai mulți elevi și profesori din sală, iar răspunsurile autoarei au fost diverse.

Întrebare: *Credeți că romanul „Ferenike” este un roman experimental? Întreb asta pentru că, citind câteva pagini, am remarcat descrieri de tip balzacian, o introspecție ce amintește de Proust, iar pe alocuri, imaginile m-au dus cu gândul la Dali și la forța viziunii sale. Ați avut această intenție?*

Doina Ruști: Categorical, da. Am vârsta la care pot răspunde direct, fără să mă prefac că nu știu. A fost un experiment. În primul rând, am încercat să lărgesc discursul confesiv. Confesiunea are o latură mistică, una exhibiționistă și una de reconstituire a faptelor, care dă măsura personalității.

Eu am vrut să estompez toate aceste laturi tradiționale și să fac din fiecare secvență un drum de întoarcere — un drum legat de prezent. Totul în roman se petrece în timp real, nu este doar o rememorare.

În roman apar și amintiri din copilărie, precum întâlnirile de vară cu vietnamezi. De ce este important acest episod?

Când eram copil, vietnamezii veneau în fiecare vară la Comoșteni. Erau toți la fel — sobri, în costume gri. Imaginea lor s-a suprapus peste alte întâmplări personale și istorice. Într-o vară, pe ecranele televizoarelor a apărut Richard Nixon, președintele Americii.

A fost un moment absurd, supra-realist. România comunistă, izolată, și totuși, Nixon vine și dă mâna cu Ceaușescu. Mai târziu am înțeles că războiul din Vietnam n-ar fi luat sfârșit dacă Nixon nu venea în România. Această descoperire nu putea fi redată într-o formă balzagiană sau jurnalistică. Face parte din viața mea și fiecare etapă are o doză de fabulație pe care n-o puteam exclude.

Ne puteți vorbi despre personajul Tavic? Pare a fi o prezență spirituală puternică în roman.

Tavic a însemnat foarte mult pentru mine. L-am cunoscut puțin — a murit când aveam cinci ani —, dar influența lui s-a extins în viața mea. Era fratele tatălui meu. Povestea lui a devenit memorabilă pentru că familia, uneori, mitologizează un membru pierdut și îl transformă într-o figură tutelară. Tavic este un astfel de personaj. Deși amintirile directe sunt puține, impactul lui este profund.

Ce impact v-ați dori să aibă această carte asupra tinerilor?

Aș dori să schimbe percepția asupra literaturii. Literatura nu este doar egomanie sau sinceritate dusă la extrem. Este un mod subiectiv de a reda viața. Aș vrea să eliminăm întrebarea „cât e real și cât e ficțiune?”. Toată literatura e o formă de adevăr interior.

De ce ați ales editura Humanitas pentru publicarea acestui roman?

A fost o întoarcere firească. Am publicat primele cinci cărți la Humanitas, unde am și lucrat după Revoluție. Manuscrisul a ajuns întâmplător la Lidia Bodea, care a fost fascinată. A fost un semn că trebuia să revin. În 2023, am scris „Ferenike” și încă trei romane dintr-o suflare. Fiecare va apărea la o editură diferită — un altfel de experiment.

Cum scrieți? Cu ușurință sau cu

efort?

Nu cred în blocajele scriitoricești. Literatura este un joc. Când ai chef, te joci. Când nu ai chef, nu te joci. Scriu când povestea e gata în mintea mea. Atunci scriu dintr-o răsuflare. La „Manuscrisul fanariot”, am gândit povestea trei ani înainte de a scrie.

Dacă ați fi scris romanul acum zece ani, ar fi fost diferit?

Nu. Este viața mea. Niciun alt moment nu ar fi schimbat esența. Toate cărțile mele au fost un exercițiu pentru „Ferenike”. Întotdeauna am fost în dialog cu personajul acesta.

Care este cel mai important aspect al copilăriei reflectat în roman?

Că tot ce ni se întâmplă se leagă de acest personaj biruitor din lumea de dincolo, din lumea zăpezilor nesfârșite. Este influența dominantă a copilăriei mele.

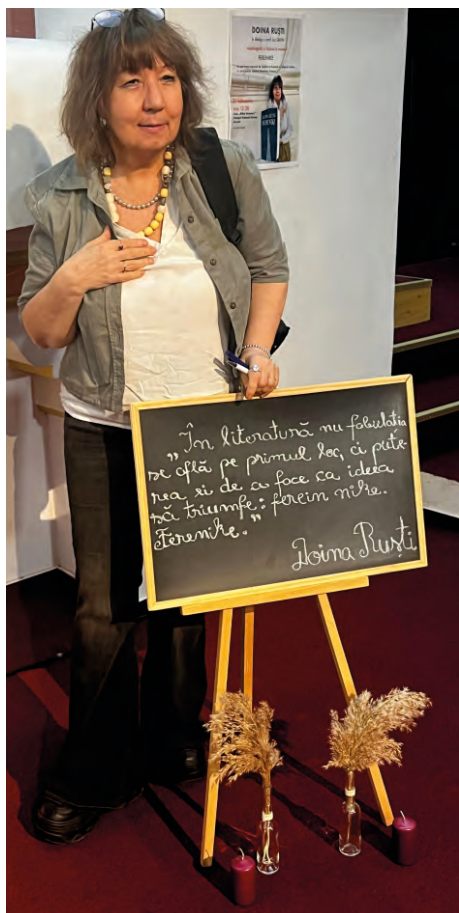
„Numele nu contează în această lume. Fiecare nume e o reinventare”

De ce se schimbă numele personajului principal de la o pagină la alta?

Numele nu contează în această lume. Fiecare nume e o reinventare, o latură ascunsă. Cornel, de exemplu, o numește pe naratoare în toate felurile posibile. Rebotizarea e naturală și profund umană.

Ați descoperit lucruri noi despre dumneavoastră în timpul scrierii romanului?

Desigur. Fiecare carte îți aduce descoperiri. Una importantă a fost intuiția. Mă întreb ce s-ar fi întâmplat

dacă nu scriam acel „Dicționar de simboluri” din opera lui Eliade. L-am visat, l-am amânat și, totuși, el a fost începutul. Cred mult în forța auto-sugestiei.

Acest dialog cu scriitoarea i-a determinat pe elevi să reflecteze asupra procesului complex de creație prin care un autor trece. Doina Ruști se remarcă prin unicitatea operelor sale, dar și prin personalitatea vioaie, visătoare. Toate persoanele din sală au avut, cu siguranță, câte ceva de învățat de la dumnezei. Colegiul Național „Unirea” îi mulțumește pentru că ne-a onorat cu prezența la cele două întâlniri și speră că întâlnirile viitoare vor fi la fel de interesante.

Echipa de voluntari a fost formată din: Ana Maria Bobaru, Ema Georgia Clapon, Alexandra Maria Dima, Ana Maria Dinu, Ana Maria Gurițoiu, Mihai Matei, elevii ai clasei a XI-a A.

MICROFONUL UMAN

În februarie 2025, pereții Colegiului au fost zguduți de câteva sute de voci. De „Ziua lecturii”, elevii și profesorii au alcătuit un microfon uman. Metoda a fost simplă. O persoană citea un vers al unei poezii (s-au citit Eminescu, Nina Cassian, Nichita Stănescu etc.), un prim val de voci îl repeta, apoi următorul val îl repeta și mai tare. Fiecare vers a răsunat, astfel, în fiecare colț al liceului. Metoda „microfonului uman” s-a perfecționat în diverse proteste, oamenii încercând să-și facă auzit mesajul în diverse colțuri ale lumii. Noi am vrut să facem auzită poezia.

La Colegiul Național „Unirea”, argumentele primează, iar vocile elevilor prind ecou

Reînființarea clubului de debate al colegiului a pornit de la nevoia de a-i stimula pe elevi, de a-i pregăti pentru provocările care îi vor aștepta odată ce vor ieși din băncile sălilor de curs. Am preluat numele clubului inițial, SEISM, marcând astfel istoria activităților de tip debate pentru colegiul nostru, iar această existența acestei tradiții ne motivează să devenim mai buni, să ne depășim propriile limitări, propriile prejudecăți, să ne asumăm o poziție când vrem să comunicăm eficient. Astăzi încercăm să construim o comunitate, să ne deschidem în fața celor care au valori comune cu cele ale clubului. Avem un loc unde argumentele primează, iar vocile elevilor prind ecou.

Andra Bîrsan, profesor coordonator

Clubul de debate este spațiul unde cuvintele își găsesc ecoul. Aici ai ocazia să-ți exprimi eul interior, prin formulări elevate sau prin vorbe simple. Acesta este locul unde învățăm să transformăm emoțiile în argumente și pauzele în oportunități de gândire. Uneori râdem, iar alteori ne contrazicem cu pasiune, dar mereu plecăm cu senzația că am înțeles suficient încât să ne orientăm în lumea asta haotică. Acesta este locul unde uniriștii își găsesc vocea interioară și o articulează pentru a fi auziți, devenind astfel pregătiți pentru contexte sociale. Clubul de debate e locul unde gândurile tale pot prinde contur...și uneori chiar zbor. (Eliza Tofan, a X-a B)

Clubul de Debate - Comunitatea Noastră Unită prin idei. Toamna aceasta am pornit la drum cu tema „Sărbătorim sau nu Halloween-ul?”. A fost mai mult decât o discuție: a fost o explorare a perspectivelor, o confrun-

ARTA DEZBATERII

tare de valori și o demonstrație a modului în care argumentele pot transforma un subiect aparent simplu într-un prilej de creștere. Pentru noi, Halloween-ul nu a fost despre măști, ci despre idei, despre curiozitate și despre energia pe care numai dezbateră o poate crea.

Un loc aparte îl ocupă bobocii noștri, cei care ne-au cunoscut pentru prima dată la Ziua Porților Deschise. Astăzi suntem colegi, iar ușile clubului rămân larg deschise pentru oricine își dorește să afle ce înseamnă dezbateră cu adevărat. La „Seism”, ideile se ciocnesc, vocile se completează, iar elevii uniriști devin o comunitate unită prin curiozitate, respect și dorința de a schimba lumea prin argumente. (Paula Miruna Holbea, a X-a B)

Departamentul grafic este respon-

sabil de crearea vizualurilor care înfrumusețează și promovează activitățile clubului de dezbateri. Echipa noastră transformă ideile și conceptele în materiale vizuale atractive, incluzând postere, infografice și elemente grafice pentru social media.

Fiecare membru contribuie cu creativitate și atenție la detalii, fie că este vorba de designul postărilor sau de editarea imaginilor și ajustarea culorilor pentru a transmite mesajele clubului într-un mod clar și profesional. Prin munca depusă, echipa de grafică sprijină comunicarea eficientă și vizibilitatea proiectelor noastre, oferind fiecărei inițiative o identitate vizuală puternică și memorabilă. (Andreea Bobaru, a X-a B).

EXPERIENȚA BOOVIE

Uneori, viața de elev de liceu este plictisitoare. Fiecare dintre noi caută un mod de a evada din obligațiile zilnice și de a participa la concursuri interesante. În acest fel, elevii se pot detașa de ceea ce consideră a fi doar niște îndatoriri de școală, făcând activități care să le stârnească interesul.

Participarea la un Festival-concurs de book-trailere ca Boovie reprezintă o oportunitate pentru orice echipă care își dorește să se joace cu creativitatea și să își testeze abilitățile tehnice. Pentru noi, acest concurs a fost cadrul ideal în care am putut să ne exprimăm ideile, percepțiile și să învățăm cum se construiește un „film” de la zero.

Pregătirea pentru trailerul pe care l-am realizat a fost atent planificată și plină de însemnătate. Mai întâi, am început cu scrierea scenariului, adică una dintre cele mai dificile etape. A urmat alegerea celor care aveau să intre în pielea personajelor, iar în final am stabilit toate detaliile necesare filmării. Montajul final a cerut răbdare și concentrare, pentru ca produsul să reflecte cât mai bine viziunea noastră

asupra cărții, dar și să ne definească, într-o anumită măsură. Colaborarea în cadrul echipei a fost, de asemenea, esențială: fiecare membru a contribuit fie cu idei și soluții creative pe parcursul întregului proces, fie cu glume care destindeau atmosfera tensionată.

Câteva săptămâni mai târziu, după ce ne-am încărcat creația în aplicație pentru jurizare, am fost invitați la Gala Boovie, de la Cluj-Napoca, unde am participat alături de încă două echipe din liceul nostru. Momentele în care așteptam să ne auzim numele strigat tare pe scenă, la anunțarea premiilor, au fost unele dintre cele mai pline de suspans din viețile noastre. Când în sfârșit am fost chemați pe scenă, aplauzele au izbucnit zgomotos, iar zâmbetele noastre au fost din ce în ce

mai amplificate. În final, ne-am întors acasă cu două mențiuni, care, poate, nu par mult pentru alții, dar pentru noi au valorat enorm, demonstrându-ne că nu am muncit în zadar.

De la Colegiul Național „Unirea” au participat trei echipe la acest festival, în anul școlar 2024-2025, dintre care două au fost invitate la Cluj-Napoca și au fost premiate cu mențiuni, fiind însoțite de prof. Liliana Hermineanu.

Cele trei echipe

„Cameră și peniță”, prof. coordonator Ica-Roxana Savin. Echipa este formată din: Muscă Nadia-Elena și Nemuț Mihai Alexandru (clasa a XI-a F), Drăgun Andra-Teodora, Păiuș Elena-Bianca, Andronache Ana-Maria (clasa a XI-a D), Popescu Amalia (clasa a X-a E), Goleanu Corneliu-Casian, Stoican Tudor, Bordea-Ștefan Rareș, Horodinschi Dragoș-Gabriel (clasa a XI-a A)

„Arcane visions”, prof. coordonatori Liliana Hermineanu și Cristina Chiriac. Echipa este formată din elevii: Liusnea David Cristian, Liciu Mara Andreea, Soare Gabriel, Răileanu Sara, Necula Bianca Ștefania, Florea Tudor Ștefan, Negoită Matias Ioan, Petrea Gabriel, Axon Mihnea, Apostol Matei, Bratu Ana-Maria (clasa a X-a D)

„Prefăcuții”, prof. coordonator Maria Zgăbărdici. Echipa este formată din elevii: Tudor Nicholas Burdușa, Vlad Ioan Vucmanovici, Andrei Coman, Irina Sandu, Delia Boian, Matteo Barbu, David Arian Berbaru, Luca Păltinuş, Andreea-Maria Panciu (clasa a X-a A) și Melinda Lazarin (clasa a XI-a A)

Nadia Muscă, clasa a XI-a F

Pregătirea pentru DSD stimulează elevii să își îmbunătățească constant cunoștințele de limbă germană

UN PAS SPRE VIITOR.

LIMBA GERMANĂ ȘI PROVOCĂRILE EI

Într-o perioadă în care societatea pare să se dezvolte tot mai repede, iar viitorul își schimbă forma de la o zi la alta, elevilor li se cere nu doar să țină pasul, ci să aibă curajul de a visa. Uneori, un vis începe de pe băncile școlii, așa cum este oportunitatea de a susține gratuit examenul de limba germană DSD, chiar în propria școală.

Examenul de competențe lingvistice Deutsches Sprachdiplom constă într-un proiect comun al Guvernului Federal al Germaniei, alături de Guvernele din 60 de țări. Examinarea se desfășoară în peste 1000 de instituții școlare din lume, iar Colegiul Național „Unirea” este din 2020 singurul centru de examinare din județul Vrancea pentru Atestatul de limbă germane DSD I, care reprezintă nivelul European A2-B1. Nivelul cunoașterii limbii germane este conform Cadrului European de Referință pentru limbi străine, iar atestatul este recunoscut la nivel național și internațional.

Faptul că examenul DSD este disponibil gratuit în școală elimină barierele financiare care, în mod normal, pot împiedica elevii să obțină o certificare recunoscută la nivel internațional. Toți elevii, indiferent de situația lor materială, pot beneficia de aceleași șanse pentru a-și demonstra competențele lingvistice, dacă sunt pasionați de limba germană. În plus, diploma DSD deschide uși importante în ceea ce privește continuarea studiilor în Germania. Nivelurile obținute (DSD I sau DSD II) sunt recunoscute oficial de instituțiile de învățământ germane și

pot facilita accesul la licee, colegii, programe de schimb sau universități. Pentru elevii care își doresc o carieră internațională, această certificare reprezintă un fundament solid.

Pregătirea pentru DSD stimulează elevii să își îmbunătățească constant cunoștințele de limbă germană. Orele dedicate acestui examen dezvoltă nu doar competențele lingvistice, ci și disciplina, perseverența și autonomia în învățare. De asemenea, elevii învață să lucreze cu texte, să susțină prezentări și să participe la discuții — abilități extrem de utile în orice domeniu.

Elevii de la Colegiul Național „Unirea”, coordonați de doamna profesor Laura-Iulia Pogan, au început să se pregătească pentru examenul DSD încă din anul 2022, depunând un efort considerabil pentru a avea rezultate remarcabile. În anul școlar 2022-2023, Matti Lindeskog, voluntar UNESCO, a participat la numeroase activități organizate cu și pentru elevii din Colegiul Național „Unirea”, sub atenta supraveghere și coordonare a doamnei profesor, urmărind să accentueze importanța comunicării în limba germană cu un vorbitor nativ.

Elevii Iasmina Simion și Negoită

Sorin au relatat ce înseamnă experiența DSD pentru ei, accentuând importanța acestui moment în devenirea lor.

Un mare bonus

Inițial, când am aflat că urma să susțin examenul DSD I, sentimentul a fost unul de panică. Nu știam sigur dacă voi fi pregătit, părându-mi-se un examen foarte dificil. Învățând, am realizat ce oportunitate mare reprezenta de fapt. Anii de pregătire pentru această etapă din viața mea au reprezentat timpul în care cunoștințele mele de germană au crescut exponențial, alături de interesul pentru învățarea limbilor străine. Am ajuns rapid la nivelul la care comunicarea în limba germană mi se părea foarte simplă, iar temerile mele au dispărut complet în martie 2025, când am susținut examenul.

Limba germană reprezintă, în general, un mare bonus pentru oricine, fiind ușa spre o lume plină de

oportunități. În timp ce înțelegerea și comunicarea în limba engleză au devenit din avantaj o necesitate, cunoașterea unei limbi de circulație internațională atât de utile ca germana reprezintă un adevărat atu pentru toți. Sunt foarte recunoscător pentru oportunitatea de a susține examenul DSD I, care nu doar că m-a ajutat să-mi perfecționez cunoștințele de limbă germană și mi-a adus un certificat foarte util, dar a reprezentat și catalizatorul dezvoltării pasiunii mele pentru orice înseamnă învățarea unei limbi, de la cele accesibile, precum cele europene, la altele dificile, precum chineza, mandarina sau rusa. (Sorin Negoită, elev în clasa a XII-a E)

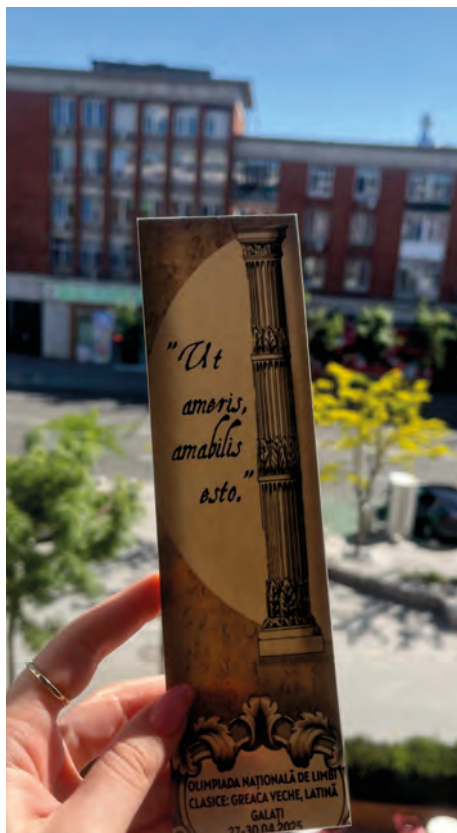
Calități esențiale

Încă de la primele ore de germană, am dezvoltat o pasiune pentru aceasta limbă, regulile de gramatică atrăgându-mă prin unicitatea lor.

După ce am început să aloc mai mult timp acestei materii, mi-am format un vocabular inedit și am știut că pe viitor îmi voi dori să mă folosesc de cunoștințele dobândite atât pentru a evolua în domeniul pe care îl voi urma, cât și pentru a-i putea ajuta pe ceilalți. Deși am știut mereu că mă voi specializa în medicină, în momentul în care am aflat că pot susține examenul DSD1, în anul 2024, am realizat ce oportunitate mi se oferă. Deși am lucrat intens pentru pregătirea acestui examen, am dobândit multe calități, pe care le consider esențiale vieții, precum răbdarea, perseverența și ambiția. De asemenea, pe lângă pasiunea față de limba germană, prin intermediul examenului și prezentării pregătite pentru partea orală, mi-am conturat și interesul față de cultura și tradițiile din Germania. Astfel, consider că odată cu promovarea examenului,

am dobândit o varietate de informații noi, ce îmi vor fi folositoare pe termen lung, iar limba și literatura germană vor constitui întotdeauna o parte importantă din viața mea. (Iasmina Simion, elevă în clasa a XII-a E)

Susținerea examenului chiar în școală înseamnă liniște, familiaritate, siguranță. În sala de clasă pare că emoțiile unui examen nu sunt atât de mari, ci totul totul devine o sărbătoare a cunoașterii și un moment în care fiecare elev își poate valorifica toate cunoștințele acumulate în timp. Pentru unii elevi, certificatul DSD va fi doar o diploma trecută în CV. Pentru alții, va fi începutul unei călătorii nebănuite și dovada că o școală poate fi locul în care viitorul se pregătește cu grijă, dedicare, implicare, iar o simplă oportunitate deschide drumuri întregi de posibilități.

Atât în clasa a IX-a, cât și în clasa a X-a am participat la Olimpiada Națională de limba latină și la concursul „Certamen Ovidianum Ponticum”. Când am intrat în clasa a IX-a, știam că voi studia această limbă, fiind la profilul filologie. Cu toate că în gimnaziu a fost aproape inexistentă pentru mine, am venit la liceu cu un oarecare interes pentru latină, de parcă aș fi știut ce îmi rezervă viitorul. Aici am avut norocul de a o întâlni pe doamna profesoară Miron Rodica Elena, un cadru didactic deosebit, care nu doar că mi-a insuflat această pasiune, dar mi-a fost și mentor în ultimii doi ani și m-a învățat tot ce știu.

Mereu mi-a plăcut gramatica, iar atunci când nu am mai studiat-o, am regăsit-o în limba latină, lucru ce m-a atras și mai mult. Frumusețea textelor antice și studierea acestora în original pentru a fi cât mai aproape de ceea ce autorul a vrut să transmită, fascinația pentru vasta mitologie greco-

SPAȚIUL LIMBII LATINE

Limba latină este un spațiu al provocărilor, în care rigoarea te ajută să devii mai organizat și conștient de valorile esențiale ale vieții

Maria Bouroș, clasa a XI-a F, prof. îndrumător Rodica Elena Miron

romană, legătura strânsă pe care aceasta o are cu limba română și pe care noi, ca popor, o avem cu poporul latin sunt doar câteva dintre motivele care mă fac să îmi placă limba latină.

În ziua de astăzi, limba latină nu mai primește aprecierea cuvenită, fiind catalogată inutilă. Totuși, eu cred că aceasta încă mai este relevantă, mai ales pentru umaniști. Limba latină este poarta spre trecutul nostru grandios, spre strămoșii noștri care au pus bazele limbii române.

Textele Antichității nu sunt niște scrieri învechite, acestea au rămas relevante până în ziua de astăzi și ne pot arăta multe despre noi. Natura omului a rămas aceeași, cu defectele și calitățile sale prezente de la începuturi, iar Antichitatea, în ciuda a ceea ce cred unii, nu este o perioadă primitivă în care oamenii erau niște vietăți inconștiente. Tehnologia a evoluat, asta este cert, dar omul în esența lui tot om a rămas, cu aceleași sentimente, emoții și griji pe care le

aveau și predecesorii noștri. Pe lângă testimoniul pe care limba latină îl are despre omenire, aceasta rămâne relevantă și prin sumedenia de cuvinte moștenite sau împrumutate în limba română, fiind o unealtă bună pentru a ne îmbogăți vocabularul și pentru a face conexiuni între termeni. Multe dintre aceste cuvinte rămân neschimbate din limba latină în diferite domenii cum ar fi biologia, medicina sau dreptul, aceasta fiind folosite în studiul lor. Cunoașterea limbii latine ne facilitează învățarea oricărei limbi care îi este fiică, precum italiana, spaniola sau franceza, și ne îmbunătățește și gândirea critică.

În ceea ce privește experiența mea la concursurile de limbă latină, lăsând la o parte partea teoretică, pot spune că a fost una minunată. Acestea nu se rezumă doar la niște competiții prin care află cine este cel mai bun, ci sunt și un prilej de socializare, prin întâlnirile cu oameni noi, auto-cunoaștere, explorare. Mereu când am participat la Olimpiadă sau concursuri, am întâlnit și alți elevi cu aceleași interese ca și mine, cu care am reușit să leg prietenii și cu care am petrecut momente de neuitat. Întotdeauna, în ultima seară a concursului, stăteam până aproape răsărea soarele și ne jucam diferite jocuri sau povesteam, urmând să plecăm acasă cu tristețea faptului ca nu am mai putut sta încă o zi. Toate aceste experiențe m-au învățat faptul că nu trebuie să pleci de acolo cu regretul că nu ai reușit să faci mai mult, ci cu bucuria că ai putut participa și ai dat ce ai putut.

Pentru mine, latina rămâne importantă, prin însăși importanța pe care aceasta mi-a dat o mie, oferindu-mi un scop clar în viață. Cred cu tărie că limba latină este sempervirescentă și reînvie de fiecare dată când o regăsim prin moștenirea sa.

Olimpiada Internațională de Chimie Aplicată IACHO 2024 în Indonezia

O EXPERIENȚĂ DE NEUITAT ÎN BANDUNG

În luna septembrie a anului 2024, am avut privilegiul de a participa la prestigioasa Olimpiadă Internațională de Chimie Aplicată (IACHO) ce s-a desfășurat în fascinantul oraș Bandung, Indonezia, alături de doamna profesor îndrumător Paraschiv Lacramioara. O astfel de experiență reprezintă un adevărat punct de cotitură în formarea oricărui tânăr pasionat de știință, fiind un melanj între provocările intense ale unui examen de mare calibru și descoperirea unei culturi vibrante și fascinante.

Denissa-Emanuela Lăbunț, clasa a X-a E, profesor îndrumător Lăcrămioara Paraschiv

Într-o competiție unde rigorile și pretențiile academice sunt deosebit de exigente, primele zile ale olimpiadei s-au dovedit a fi cu adevărat provocatoare. Deschiderea evenimentului a fost marcată de o atmosferă de anticipație, dar și de un grad de neliniște palpabil, comun tuturor participanților, indiferent de așteptări sau nivelul de pregătire. Probele au fost programate chiar în primele zile, iar complexitatea subiectelor ne-a ținut pe toți într-o stare de concentrare maximă, într-un stres constant, în timp ce fiecare își măsura cunoștințele și abilitățile în fața unor probleme care combinau teoria chimică cu aplicațiile ei din viața reală. Fiecare minut în sala de examen părea o bătălie între raționamente rapide și gândire critică. Subiectele, subtile și extrem de bine concepute, nu lăsau loc pentru ezitare. A fost o veritabilă încercare de a da tot ce aveam mai bun, un test al răbdării și al perseverenței, dar și al ingeniozității, pentru a rezolva provocările care combinau chimia cu ingineria, ecologia și tehnologiile moderne.

Deși examenele au fost riguroase, experiența de a fi în Indonezia a adus

și momente de relaxare și de învățare dincolo de chimie. Bandung, cu aerul său proaspăt montan și atmosfera primitoare, s-a dovedit a fi un cadru ideal pentru a înțelege mai adânc diversitatea culturală a unei țări din sud-estul Asiei. Orașul, cu străduțele sale pitorești și arhitectura sa deosebită, m-a captivat imediat. Am avut ocazia să vizitez muzee, piețe tradiționale și cafele pline de viață, unde aroma cafelei, renumită la nivel mondial, îți oferea cadrul unei experiențe unice. Mărturisesc că am fost fascinată de felul în care locuitorii din Bandung trăiesc într-o armonie perfectă între tradiție și modernitate. Până și în mijlocul unui oraș în continuă dezvoltare, obiceiurile ancestrale și cultele religioase se împletesc armonios, oferind o imagine a unei Indonezii diverse și extrem de colorate.

În timpul acestor zile intense de competiție, am avut privilegiul de a întâlni oameni remarcabili, atât participanți, cât și localnici, care au contribuit semnificativ la farmecul acestei experiențe. Participanții la olimpiadă erau tineri extrem de

inteligenti și pasionați, fiecare aducând o viziune unică asupra științei și asupra lumii. Discuțiile cu aceștia, pline de entuziasm și curiozitate, m-au învățat cât de valoros este schimbul de idei între minți creative și diferite culturi. La fel de remarcabili au fost localnicii, care, cu un spirit deschis și primitor, ne-au întâmpinat cu căldură și generozitate. Această combinație de oameni, cu intelecte strălucite și inimi mari, a făcut ca experiența din Bandung să fie nu doar un moment de învățare academică, ci și un veritabil schimb cultural, ce va rămâne adânc imprimat în amintirile mele.

Participarea la IACHO 2024 a fost mai mult decât o competiție academică; a fost o oportunitate de a învăța despre mine însămi, despre abilitățile mele și despre legătura profundă dintre știință și cultura în care aceasta se dezvoltă. Fiecare examen a fost o provocare, dar fiecare moment petrecut în Bandung a fost o lecție despre importanța diversității, despre deschiderea spre noi culturi și despre valoarea interacțiunilor internaționale.

Povestea aurului cucerit de uniriste

Proiectul „Eco-smart footwear: creating energy through piezoelectric systems” a reprezentat mai mult decât un exercițiu tehnic, a fost un parcurs formativ, o combinație de disciplină, creativitate și curiozitate, care ne-a purtat până în Indonezia, la olimpiada internațională IRPRO. Sub îndrumarea doamnei profesor Codruța Preda, am transformat o idee schițată aproape întâmplător într-un prototip funcțional și premiat. Am ales să participăm la IRPRO pentru caracterul său interdisciplinar și pentru accentul pus pe inovație practică. Ne-am dorit ca proiectul să răspundă unei nevoi reale, așa că am conceput un pantof sport capabil să transforme energia mecanică a mersului în energie electrică. Dezvoltarea celor trei prototipuri a presupus atât creativitate, cât și rigoare: de la primele circuite testate pe breadboard, până la integrarea completă a componentelor într-un produs coerent.

Pe parcursul dezvoltării, am înțeles că un proiect tehnic nu este doar despre funcționalitate, ci și despre modul în care reușești să faci ideea accesibilă și relevantă pentru ceilalți. Am petrecut ore întregi ajustând scheme, testând componente și găsind soluții pentru probleme care apăreau pe parcurs. De fiecare dată când un prototip funcționa, chiar și parțial, aveam sentimentul că facem un pas înainte, nu doar ca echipă, ci și ca tineri cercetători aflați la început de drum. Indonezia ne-a surprins încă din primele momente. Clima tropicală, mirosul intens de condimente, aglomerația organizată a străzilor și diversitatea peisajelor au creat un decor complet diferit de tot ceea ce

ENERGIA PAȘILOR

Denissa-Emanuela Lăbunț, Andreea Alexandra Vlad, clasa a XI-a E,
profesor îndrumător Codruța Preda

știam. Fiecare drum făcut prin oraș ne-a oferit un nou detaliu despre viața locală: de la arhitectura tradițională, cu acoperișuri ridicate și linii elegante, până la piețele pline de culori și sunete. Pentru noi, fiecare zi era o lecție despre cultură, adaptare și deschidere.

La competiție, atmosfera era electrizantă, având în vedere că sute de elevi din diferite colțuri ale lumii își prezentau proiectele cu o pasiune ieșită din comun. Standurile erau pline de invenții, unele tehnice, altele

sociale, dar toate unite de același spirit al cercetării.

În acest context, prezentarea proiectului nostru a devenit o experiență intensă, dar și motivantă. Prima etapă, prezentarea la stand, ne-a obligat să explicăm clar, concis și totodată captivant. Am interacționat cu jurați, profesori și elevi din alte țări, fiecare punând întrebări din perspective diferite.

A doua etapă, cea a prezentării pe scenă, a fost o probă de maturitate. În câteva minute trebuia să sintetizăm o

muncă de luni de zile, să argumentăm, să susținem și să convingem. Când rezultatele au fost anunțate, emoția a fost comparabilă cu tensiunea unui concurs sportiv. Proiectul nostru a obținut medalia de aur la secțiunea Fizică și Inginerie liceu, iar apoi marele premiu al competiției. Distincțiile au confirmat valoarea proiectului, dar și faptul că ideile inovatoare pot prinde contur atunci când sunt susținute de perseverență și colaborare. În zilele de după concurs, am avut oportunitatea de a explora mai profund cultura indoneziană. Am vizitat parcuri naturale, zone montane și sate tradiționale în care timpul părea să curgă altfel. Ceea ce ne-a impresionat cel mai mult a fost ospitalitatea localnicilor, felul în care respectul și calmul erau integrate în viața de zi cu zi.

Am descoperit și gastronomia locală, cu preparate surprinzătoare, de la orez în zeci de variante până la fructe pe care nu le mai întâlniserăm niciodată. Fiecare masă era o mică aventură culinară.

Mai presus de orice premiu, IRPRO ne-a oferit ocazia de a vedea cum arată inovația atunci când este pusă într-un context global. Am înțeles că, deși venim din sisteme educaționale diferite, avem cu toții aceeași dorință: să creăm, să descoperim și să contribuim. Ne-am întors acasă cu un proiect validat, dar și cu o încredere mai mare în capacitatea noastră de a identifica probleme reale și de a propune soluții. Experiența aceasta ne-a învățat că cercetarea nu începe în laborator, ci în curiozitatea față de lume. Iar acest drum, odată început, nu se mai oprește.

Suficiente argumente susțin ideea că scrisul de mână este parte necesară a devenirii omului

O sală de clasă – SCRIPTORIUM, spațiul unui alt fel

prof. Roliana Giuclea

Scrisul vorbește despre oameni, mai întâi prin conținut, dar și prin expresia graficii, care, deși limitată de convențiile necesare lizibilității, se arată a fi, o spun psihologii, o imagine a caracterului individual al ființei umane, atât în aspecte care țin de constantele personalității, cât și în aspectele pasagere ale vieții psihice. Emoții imposibil de disimulat coboară prin vârful peniței și se aștern în rostogolirea ritmică a silabelor, cuvintelor, frazelor.

Se mai știe și că, atunci când mâna parcurge traseul sinuos al reprezentării, funcțiile de învățare ale minții sunt sprijinite, experiența senzorială fiind de natură a stimula realizarea de conexiuni necesare unei bune așezări a ideilor în memorie. Gestul reprezentării noțiunilor prin semne grafice oferă minții un feedback: oglindirea gândului în realitatea actului grafic întoarce reflexia, accentuându-l, făcându-l ponderabil.

Iuțimea gândului, convertită în timpul gestului de a scrie, oferă mai mult răgaz evaluării și reevaluării, frazării și refrazării, structurării și restructurării și în, cele din urmă, reflexiei necesare irumperii ideii creatoare.

Suficiente argumente susțin ideea că scrisul de mână este parte nece-

Gândul e volatil. Urma sa, mai mult sau mai puțin marcată de accentul emoției, se disipează, la final, în neantul uitării.

Uităm și-avem nevoie să așezăm în curgerea timpului corpul rotund sau frânt al ideilor noastre, ca și cum ar fi fost, ca și cum ființăm în adevăr, dimpreună cu trupul gândului, în certitudinea timpului istoric și-n concretețea spațiului.

În concretețea spațiului material, aidoma nouă, făpturi de duh în carnea ființei, litera caligrafiată în veșmântul ei de cerneală se întrupează din făptura eterică a ideilor, traseul subiacent al emoțiilor...

sară a devenirii omului: capacitatea de comunicare și de comunicare expresivă îl vădește ca pe un instrument plastic, cea de înlesnire a dezvoltării unor abilități mnezice, cognitive, creative îl așază în rândul instrumentelor valoroase în pedagogia copilului, dar și în formarea și dezvoltarea continuă a adultului. În fine, experiența scrisului caligrafic adaugă dezvoltării umane capacitatea de expresie în acord cu sinele, cu natura ideilor, evitând disjuncțiile dintre conținut și formă, disjuncții care ilustrează, cel mai ades, disonanțele noastre interne.

Aflați în umbra unui secol devorator și sub presiunea unor întrebări existențiale al căror răspuns trebuie reactualizat din nou și din nou odată cu fiecare generație, putem fi tentați să credem că schimbări majore, cum sunt apariția mediului digital și a inteligenței artificiale, redefinesc profilul umanității noastre și că paradigma educațională trebuie să se transforme la rândul ei radical.

Experimente radicale de renunțare la scrisul de mână, în favoarea unei formări școlare bazate exclusiv pe scriere digitală, au fost propuse (Finlanda, 2014) și probabil vor mai exista astfel de încercări până vom învăța că, în ciuda schimbărilor de

context, universul psihic uman rămâne constant în fiziologia, în nevoile sale de asimilare sau de expresie.

Iată de ce întâlnirea cu arta caligrafiei, în anii școlari 2023-2024 și 2024-2025, în cadrul Colegiului Național "Unirea", a unui grup de tineri din cercul de „Imagine computerizată, grafică și caligrafie” al Centrului de Excelență Vrancea nu este o întâlnire anacronică, ci una actuală, formatoare. Mai mult decât atât, caligrafia ca disciplină a fost studiată în paralel cu mai moderna artă a machetării computerizate a textului, componentă importantă a designului grafic.

Exercițiul grafic, inițial mimetic, școlăresc, a devenit pentru aceștia, după un timp, atunci când dificultățile de adaptare la instrumentele specifice, materiale și tehnici au fost depășite, exercițiu articulat, viu, expresiv. Penița este năvălășă, nu este un instrument docil, este nevoie de dezvoltarea în timp a unui simț tactil care să o perceapă ca pe o prelungire a sinelui, să știi cât este de „încărcată”, cu ce intensitate trebuie să atingă grenul hîrtiei, care să fie unghiurile cu planul suportului și care sunt unghiurile de angajare în raport cu verticala reper.

de întrupare a ideilor și a emoțiilor, caligrafia

Coordonarea abilă a mâinii după traseele schițate aprioric în imaginație, curajul și ingeniozitatea găsirii unor soluții tehnice pentru depășirea unor impedimente, sunt doar câteva dintre aspectele care fac ca acești tineri să fie remarcabili. Stângacii au reușit practic imposibilul, deși, inițial, problemele tehnice păreau insurmontabile, ei parcurgând spațiul hîrtiei cu mâna urmând peniței, aspect care face dificil reglajul unghiurilor. (Caligrafia gotică necesită o disciplină aparte și dezvoltarea textului, astfel încît penița să umezeze mâinii, aspect natural la dreptaci, oferind permanent necesara vizibilitate asupra corpului de text deja format, cu alternanțele de duct specifice.)

Desenul elaborat al letrinelor (literele mari, realizate în manieră decorativă, de la începutul capitolelor) și al ancadramentelor paginilor de manuscris realizate de acești tineri, a adăugat masei de text splendide sofisticate trasee lineare. Elemente vegetale, florale, structuri geometrice stilizând marea învolburată, luna sau soarele, pădurea, au creat anturajul plastic al textului, realizarea lor implicând explorarea unor registre de imagine din cele mai diverse, dar și o capacitate specială de sinteză stilistică, de stilizare și organizare în acord cu compoziția caligrafică.

Era firesc ca această muncă, de caligraf și miniaturist deopotrivă, să fie împărtășită, pentru ca experiența acestui grup să nu rămână uitată în sala de studiu. Ce moment ar fi fost

mai potrivit pentru această împărtășire decât Ziua Culturii Naționale, ziua de naștere a marelui poet Mihai Eminescu? Caligrafiate cu migală în textură gotică sau în cursive engleze, caractere potrivite textului romantic, pătruns de exotism, mister și sensibilitate, textele Poetului au îmbrăcat simezele Ateneului Popular „Maior Gheorghe Pastia” Focșani pe parcursul a doua ediții desfășurate doi ani consecutiv, în 2024 și 2025.

Trebuie, cu aleasă prețuire față de acești tineri, să le consemnăm numele.

Expozanții ediției I, „Scriptorium –

Eminescu”, al cărei vernisaj a avut loc la 15 ianuarie 2024, au fost pionieri în această proiect îndrăzneț. Expoziția a cuprins exclusiv pagini de manuscris, autorii înșiși fiind impresionați de rezultatul pe care, în momentul inițial, pornind ca niște școlari de la gestul elementar al învățării fiecărui caracter în parte, nu l-au anticipat.

Iată-i, într-o listă aleatorie: Dascălu Samuel – clasa a X-a E, Lazăr Bîra Bogdan – clasa a X-a E, Marcu Bianca Gabriela – clasa a XI-a A, Negoită Sorin Ionuț – clasa a X-a E, Cazan Mihaela - clasa a IX-a D, Clapon Ema Giorgia – clasa a IX-a A, Gheorghită Maia Ioana – clasa a X-a G, Irimia Anisia Ștefania – clasa a IX-a C, Zăușilă Alice Elena – clasa a IX-a E.

Cu talent și perspicacitate, Samuel Dascălu a reușit să realizeze o pagină inedită, găsind, în urma unui accident tehnic, soluții creative care nu numai că au restaurat din mers compoziția, dar i-au și dat, în final, un aspect proaspăt, dinamic, insolit prin contrastul de factură între laviurile spontane de acuarelă curgând peste cadența disciplinată a textului poeziei „La steaua”.

Contribuția lui Lazăr Bîra Bogdan la reușita expoziției a fost consistentă, acesta realizând și afișul evenimentului. Instruirea grupei de „Imagine computerizată, grafică și caligrafie” a inclus și însușirea unor principii de bază ale designului grafic (inclusiv machetare text), în egală măsură cu folosirea unor programe „free” de prelucrare a imaginii: Gimp, Inkscape. Paginile de manuscris realizate de Bogdan pentru poezia „Când marea”, cu o caligrafie elegantă, într-o desăvârșită siguranță a mâinii, beneficiază de un background cu subtile laviuri de acuarelă, ca o muzică delicată de fundal. Ca și Bogdan, Sara Poroșnicu (XC), Boghean Rareș (IXC) și Mihai Munteanu (IXD), Marcu Maria (XB) și Bran Ariana (IXG) s-au perfecționat în designul grafic, expoziția de bilanț final a grupei, „Gînduri suprapuse”, vernisată la Ateneul Popular în data de 15 iunie 2024, beneficiind de un afiș ingenios realizat de Sara și de lucrări de grafic design realizate de toți aceștia, adăugându-se celor de grafică mică și caligrafie aparținând tuturor membrilor grupei.

Îndrăgostită de caligrafie, Marcu

Bianca Gabriela (clasa a XI-a A) aduce Scriptoriumului contribuția unor texte (din „Sărmanul Dionis”) caligrafiate cu eleganță, într-un duh bun, calofil.

Negoită Sorin Ionuț, din clasa a X-a E, talentat și extrem de scrupulos cu fiecare detaliu, își pune în valoare nu numai calitățile de caligraf, ci și pe cele de desenator, îmbrăcând textul poeziei „Mai am un singur dor” într-un veșmânt grafic de excepție.

Mihaela Cazan, Ema Clapon și Anisia Irimia au caligrafiat cu har, pentru această primă ediție a expoziției „Scriptorium Eminescu”, „Peste vărfuri de dumbravă”, „Sărmanul Dionis” și „Ce e amorul”. Maia Gheorghită și Alice Zăușilă au găsit soluții plastice autentice, dar surprinzător de diferite pentru reprezentarea „Luceafărului”.

Mihaela, Ema, Anisia, Maia și Alice vor continua experiența scriptoriumului și în anul școlar următor.

În anul școlar 2023-2024, alte trei evenimente au oferit prilejul acestor tineri să integreze experiența caligrafiei sau a machetării unui text unui demers de o mare complexitate. Unul dintre aceste evenimente a fost Concursul Interjudețean de bandă desenată „Webtoon CNU”, ediția a II-a, a cărui expoziție de bilanț, „Webtoon Brâncuși”, a avut loc în foaierea Colegiului Național „Unirea” Focșani, în data de 5 noiembrie 2025.

Echipa Irimia Anisia Ștefania, Zăușilă Alice, Gheorghită Maia Ioana, Marcu Bianca Gabriela a urcat pe podiumul concursului. Banda desenată „Un sărut spre război”, realizată de acestea într-un regim auster, monocrom, raționalizând emisia mesajului și conferindu-i gravitate, este ritmată de mase de text caligrafiat cu naturalețe și perfect

integrat dinamicii compoziționale.

„Regina X”, de asemenea premiată în cadrul aceluiși concurs, desenată de Negoită Sorin susținut de coechipierul său Curtache Ștefan, are atuul unor contraste cromatice bune, care fac povestea ușor lizibilă; chiar și pentru casetele de text opțiunea este atipică: textul alb, backgroundul negru. Textul comunică uneori intensitatea dramatică; experiența de caligraf l-a ajutat pe Sorin să valorifice capacitatea de sugestie emoțională a acestuia. Necesitatea unei coabitări a textului cu întreg ansamblul imaginii este, de asemenea, un aspect pe care toți cei care au avut experiența Scriptoriumului, inclusiv Sorin, și l-au însușit, aplicându-l și în machetare.

Dintre tinerii grupei de Imagine computerizată, grafică și caligrafie, Maria Marcu, din clasa a X-a B, a reușit performanța unei Mențiuni la Olimpiada Națională de Benzi Desenate, ediția a V-a 2024, cu o bandă desenată intitulată „Les héros du rugby”, realizată cu mijloace grafice pe suport de hârtie, într-o manieră care poartă marca ingeniozității unei autoare nativ înzestrate pentru acest gen grafic. Reușita stilistică a acestei benzi desenate se vede în primul rând în acordul perfect dintre subiect și manieră, dinamica elementelor care tranzitează cadrele fiind în spiritul ideii de mișcare sportivă. În plus, calitatea desenului, jocul panoramărilor, relația dintre formele cadrelor și conținutul dinamic, în fine, scrierea textului și poziționarea bulelor de text arată discernământ în gestionarea spațiului compozițional. Stilistic, „Les héros de rugby” depășește „Pe urmele lui Brâncuși”, banda desenată (având un scenariu de excepție) cu care Maria și echipa ei

(Dumitrașcu Elina, Huzuneanu Roxana, Nica Daria, Petcu Alessia, Ceașu Laura) au urcat pe podium la Webtoon.

Concepută, banda desenată „Redescoperind Unirea”, realizată de aceeași autoare, Maria Marcu, a putut fi văzută de publicul focșănean în cadrul expoziției de final de an a grupei de „Imagine computerizată, grafică și caligrafie”. Vernisajul expoziției intitulate „Atelier – caleidoscop” a avut loc în foaierea Teatrului Municipal „Maior Gheorghe Pastia” în data de 15 iulie 2025. Expozanții care au contribuit de asemenea cu excepționale lucrări de grafică mică și pictură de șevalet la reușita acestui eveniment au fost: Cazan Mihaela,

*„experiența scrisului
caligrafic adaugă
dezvoltării umane
capacitatea de expresie
în acord cu sinele”*

Clapon Ema Giorgia, Drilia Maria, Ion Cleopatra Arianna, Gheorghită Maia, Zăușilă Alice, Ionescu Ștefania, Irimia Anisia Ștefania, Marcu Maria, Mocanu Maria Mădălina, Nica Andreia, Nica Nicoleta, Rusu Smaranda Ecaterina, Secară Luca și Tașcă Teodora.

Cea de-a doua ediție a expoziției Scriptorium Eminescu, din 15 ianuarie 2025, a oferit publicului asocierea inedită a caligrafiei și a câtorva lucrări de grafică mică, de șevalet, și chiar de grafică computerizată și bandă desenată, banda desenată implicând construcția de text.

Cazan Mihaela, din clasa a X-a D, un caligraf și un desenator cu o

viziune de anvergură, limpezită stilistic în claritatea minții, a revenit în aceasta a doua ediție cu o pagină de manuscris, caligrafiind „Dorința”.

Clapon Ema Giorgia, din clasa a X-a A, un desenator meticolos, atent la textura realității, își reconfirmă, în această a doua ediție, calitățile de caligraf, într-o redactare a „Scrisorii a II-a”.

Drilia Maria din clasa a IX-a F, o tânără al cărei talent grafic este deopotrivă celui muzical, a caligrafiat „Mai am un singur dor”.

Gheorghită Maia Ioana, din clasa a XI-a G, reiterează experiența ediției întâi, de această dată într-o variantă mai spontană, în care textul poeziei „Lacul” pare a se întrupa din undele

acuarelute ale apelor.

Mocanu Maria Mădălina din clasa a IX-a B, o prezență discretă, talentată, cu o extraordinară perseverență și capacitate de concentrare, a ales să reprezinte un fragment din „Sărmanul Dionis”. Cadrul grafic realizat de Mădălina este o reflexie a textului descriptiv, sporind capacitatea de sugestie a acestuia; textul este așezat în deschiderea perspectivă a unui ungher de cămăruță, imaginația artistei realizând un inventar grafic minuțios al detaliilor pe care textul le sugerează.

Nica Andreia și Nica Nicoleta, din

clasa a IX-a B, delicatele și înzestratele surori ale caror lucrări îngemănate sunt pătrunse de un duh vegetal, delicat, feminin, au caligrafiat „Povestea codrului” și „Trecut-au anii”. Textele se ivesc în mijlocul ramelor decorate cu vrejuri, copaci, păsări, ca dintr-un luminiș fremătător și tainic de pădure.

Irimia Anisia Ștefania, din clasa a X-a F, a expus două pagini în format manuscris, măiastru ilustrate, una dintre ele fiind, în fapt, o scrisoare personală adresată marelui poet, scrisoare premiată cu Premiul I la concursul epistolar interjudețean „Și eu citesc scrisori din roaze plicuri”, ediția 2025, după ce Anisia reușise și în ediția anterioară, din 2024, să obțină în cadrul aceluiași concurs locul I. Caligrafia Anisiei a sporit în naturalețe pe parcursul celor doi ani de experiență, scrisul gracil și subtilitățile unei grafici de o rafinată sensibilitate însoțind scriitura matură stilistic a tinerei autoare. Prin broderia măiastră a textelor Anisiei se întrevăd chipuri îngerești, aproape că auzi un foșnet înfiorat de aripi bătând aerul, atingând ca o mângâiere lobul urechii; hotarul dintre lumi devine stăveziu, frontiera metafizică loc de promenadă a îngerilor.

Țigăreanu Cătălina din clasa a XI-a G și Zăușilă Alice Elena din clasa a X-a E au adăugat expoziției de caligrafie excepționale lucrări de grafică mică, elaborate ilustrații ale „Luceafărului” în viziune personală.

Tașcă Teodora, din clasa a XI-a G, o coloristă rafinată și cu un extraordinar simț al organizării materiei picturale, a ilustrat tulburătoarele versuri ale poeziei „Mai am un singur dor”. Secară Luca, din clasa a IX-a B, a valorificat caracterul epic al Scrisorii a III-a într-o bandă desenată dinamică

în care se vădesc calitățile de caligraf și desenator cu linii sigure, neezitante, plin de nerv și de dramatism.

Acestora li s-a adăugat Rusu Smaranda Ecaterina din clasa a VII-a, Școala Gimnazială „Anghel Saligny” Focșani, mezina talentată a grupului, care a expus două lucrări de grafică computerizată, ilustrații pentru poezia „Copii eram noi amândoi”, excelent compuse structural și cromatic.

Toți aceștia au oferit publicului focșănean, pe simezele Ateneului Popular „Maior Gheorghe Pastia” și ale Colegiului Național „Unirea” Focșani, pagini de manuscris, de grafică mică sau bandă desenată, imagini speciale prin vibrația ductului de cerneală, dar și prin reconfortanta ordine, rigoare însușită cu seriozitate în disciplina meșteșugului.

Disciplina meșteșugului, de Scriptorium medieval, cu miniaturi, cu paginări atent și riguros planificate, cu ritmul respirațiilor urmărind secvențele de urcuș și coborâș ale peniței, deschide o fereastră de timp către un univers din a cărui lucrare se întrevede cuvântul, curățit și înnobilit în taina unei smerite reculegeri. Tinerii aceștia despre care am scris au ieșit pentru un timp din lumea frugală și inconsistentă a comunicării prin rețele sociale și au respirat rar, ritmic, concentrat, lucrând ca pentru veșnicie.

Uneori am văzut peste creștetele lor aplecate o lumină blândă, ca un abur auriu.

Am fost printre ei, martor și smerită călăuză,

profesor **Roliana Giuclea**

Anul acesta, am fost „Lost in Time”, în urma unei defecțiuni a mașinii timpului

Balul Bobocilor reprezintă, an de an, unul dintre cele mai așteptate evenimente ale comunității de elevi și profesori a liceului nostru. Dincolo de lumina reflectoarelor, de emoții și aplauze, balul este despre începuturi, despre curajul și îndrăzneala tinerilor boboci de a păși într-un mediu nou și de a-și face talentele cunoscute. Este momentul în care fiecare boboc are șansa de a-și spune povestea, de a arăta cine este dincolo de orele de curs. Balul nu este doar un spectacol, ci o poveste construită de elevi care își doresc ca activitatea școlară să însemne mai mult decât materii și note. Uneori, deși elevii au impresia că pot face lucrurile pe cont propriu, ochiul din umbră, care nu renunță niciodată, indiferent de dificultățile întâmpinate în această călătorie, este cel al unui profesor. De aceea, în organizarea balurilor de la Colegiul Național „Unirea”, sprijinul doamnei profesor organizator, Angela Sîrbu, este unul nelipsit, pe care îl apreciem, deși uneori în tăcere, fiind conștienți de efortul depus în organizarea acestor evenimente.

Din perspectiva mea de boboc aflat în public, Balul Bobocilor a fost prima ocazie în care am văzut liceul dincolo de ore și manuale. Stând în sală, priveam cu emoție scena luminată și parcă simțeam agitația și energia celor care urmau să pășească în bătaia luminilor. Fiecare moment, coregrafie, fiecare obiect vestimentar m-a făcut să descopăr câtă creativitate și cât talent există printre colegii mei, iar atmosfera din jur m-a ajutat să mă simt parte dintr-o comunitate mare și unită. Aplauzele, luminile, decorurile – toate păreau desprinse dintr-o poveste pe care abia acum începeam s-o înțeleg. Chiar dacă nu am fost pe scenă, trăiam fiecare clipă ca și cum aș fi fost acolo, iar balul a devenit pentru mine primul moment în care liceul a prins

BALUL BOBOCILOR

viață cu adevărat. A fost o experiență care m-a făcut să aștept cu nerăbdare tot ce va urma și vă invit să aflați tainele balurilor din ultimii doi ani. (a consemnat **Andrei Drehlută**, elev în clasa a IX-a E)

Balul din 2024, conturat în jurul filmului, a avut titlul „Lights, Camera, Action!”, transformând scena Sălii de Festivități în propria noastră Gală Oscar. Bobocii au devenit pentru o seară eroii propriilor producții cinematografice: de la filme de comedie sau de acțiune, până la telenovele sau povești science-fiction, ai au pentru premiul cel mare: rolurile principale de Miss și Mister Boboc, oferite elevilor Maria Coman și Matei Gurău. A fost un spectacol plin de culoare și energie, în care fiecare participant a reușit să-și pună în valoare creativitatea și să creeze un moment original, demn de laudă. Publicul a intrat cu ușurință în universul creat, simțind magia unei

serii în care liceul nostru s-a transformat într-un Hollywood miniatură.

În 2025, am fost „Lost in Time”, în urma unei defecțiuni a mașinii timpului. Fiecare boboc a pășit pe scenă cu încredere nu doar pentru a se prezenta, ci pentru a realiza câte un moment artistic reprezentativ unei perioade istorice importante: Preistoria, Antichitatea, Evul Mediu, Renașterea, Perioada Victoriană, anii '20, anii '50, Prezentul și Viitorul.

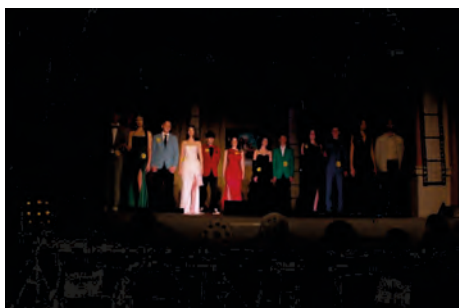
Prezentarea conceptului „Lost in Time” (concept creat și prezentat de elevul Matei Ene, clasa a XII-a B)

Timpul este un aspect al realității ce a pus pe gânduri oamenii din totdeauna. Filosofi, scriitori, inventatori au încercat să-l înțeleagă, deoarece mereu a existat dorința de a atinge nemurirea și de a opri trecerea timpului. Subiectul este unul des utilizat în literatură și în filme, având acest caracter fascinant datorită necunoscutului.

– legătura dintre microspațiile uniriste

„Axa timpului s-a fragmentat și elemente din epoci diferite au pătruns în prezent.”

„Sunt minute, ore, zile, săptămâni care te formează și te ajută să descoperi cine ești și ce îți place să faci”

Astfel, alegerea lui ca temă pentru bal nu a fost una dificilă, însă principala motivație a fost una mai simplă, mai pragmatică. Anul acesta se vor împlini 160 de ani de la înființarea liceului. Acest lucru ne-a pus puțin pe gânduri: despre trecut, prezent și viitor. Ne-am gândit că trebuie să amintim lumii despre importanța conștientizării evenimentelor ce au loc în decursul timpului, să nu trecem ignoranți prin viață. Și așa am gândit tema și conceptul „Lost in time”.

Numele era unul captivant, iar povestea, una pe măsură. Un grup de oameni de știință dintr-un laborator secret de sub Focșani, dorind să spargă barierele fizicii clasice și să facă ce n-a reușit nimeni - o mașină a timpului, au comis, din neglijență, o catastrofă. Axa timpului s-a fragmentat și elemente din epoci diferite au pătruns în prezent. Povestea a oferit cadrul perfect unui concurs de Miss și Mister: ce epocă este demnă să rămână în prezent și care trebuie trimisă acasă.

Evident, decorul trebuia să fie unul tematic, care să impresioneze din toate punctele de vedere. Spectatorii trebuie să se simtă parte din poveste, să pătrundă în lumea pe care am încercat să o aducem la realitate. Sala de festivități a fost transformată într-o mașinărie gigantică, un palat în afara timpului de unde puteam privi ce se întâmplă, prin roți mecanice imense și ceasuri distorsionate. Spre deosebire de anii trecuți, anul acesta am decorat sala în întregime pentru a potența imersiunea în poveste.

Spre deosebire de majoritatea balurilor, la noi participanții evoluează individual, ceea ce face fiecare

moment cu atât mai autentic și personal. Dar „Lost in Time” nu a însemnat doar „niște momente de câteva minute”, ci rezultatul a zeci de ore de repetiții, costumații gândite în detaliu, scenografiile, lumini, coregrafiile și organizare atentă. În anul 2025 am avut șansa, dar totodată și responsabilitatea, de a mă implica în organizarea balului.

Pentru mine, această experiență a semnat mult mai mult decât un simplu eveniment. Poate că din public așa se vede: un simplu spectacol de două ore, realizat de copii, dar atât pentru noi, organizatorii, cât și pentru boboci și toți cei care și-au dedicat din timpul lor pentru realizarea acestui bal, a însemnat multă muncă, dedicare și răbdare.

Privind bobocii pregătindu-se să intre pe scenă, am simțit ceva ce nu simțisem până acum: că sunt parte din povestea lor și că, într-un fel, munca din spatele scenei i-a ajutat să fie mai încrezători și mai pregătiți să-și trăiască momentul, titlul de Miss Boboc fiindu-i acordat Dariei Bălănescu, iar cel de Mister Boboc elevului Matei Lefter. „Lost in Time” ne-a învățat că timpul petrecut construind un moment pentru alții nu e niciodată timp pierdut. Sunt minute, ore, zile, săptămâni care te formează și te ajută să descoperi cine ești și ce îți place să faci, iar Balul bobocilor din acest an va rămâne o amintire în care nu ne-am rătăcit deloc, ci una în care ne vom regăsi mereu.

Maya Lețu, clasa a XI-a F

Miercuri, 8 ianuarie 2025

Draga mea Astera,

Îți spun des micul meu secret: mereu mi-am dorit să inspir oamenii și să fac planeta un loc mai bun. Acum mă tem că este deja prea târziu.

Totul pare ireal... Azi am o viață, un nume și persoane care țin la mine. Mâine rămân cu jumătate de familie și o lume în ruine. Asta mă face să mă întreb dacă nu cumva într-o zi voi rămâne singură, doar eu și gândurile mele triste. Poate că viața mea nu este decât o iluzie, o pagină ruptă dintr-o carte despre un viitor satiric, poate că este doar un vis, poate că nu mai are rost să mai lupt să îmi susțin părerile pe care le-am crezut întotdeauna vitale. Eram încă adâncită în gânduri în dimineața când mama s-a hotărât să-mi întrerupă meditația.

— Olena, e a treia oară când te chem la masă!

M-am ridicat de la geam unde priveam străzile pustii, pașii purtându-mă spre bucătărie. Mintea, însă, rămăsese îngropată în visuri ce par ireale. Am privit în jur. Imaginea încăperii slab luminate devenea din ce în ce mai încețoșată, pe măsură ochii mi se plimbau printre detalii atât de cunoscute. Trei scaune ce nu vor fi prea curând ocupate, mingea spartă a fraților mei, un mănunchi de chei ce au rămas reci de ultima dată când tata le-a atins, un tablou cu șase oameni care știau odată să zâmbească, toate acestea mă făceau să simt fiorul rece al timpului și să mă gândesc, cu emoție, la ce simt.

În timp ce scriu în jurnalul meu improvizat, lacrimi sărate încrețesc pagina. Uite-mă din nou aici, povestind unui chip imaginar întâmplările mele, gândindu-mă ce gest prostesc este să plâng din cauza

unor obiecte.

Mic-dejun, prânz, cină... Aceeași mâncare în fiecare zi, la fiecare masă. În dimineața aceasta, sora mea mânca supusă și tăcută, totuși prea mică pentru a înțelege sentimentele mele și ale mamei. Ea este cea care ne reamintește, din când în când, sunetul fermecător al fericirii prin mici râsete inocente.

În drum spre școală auzeam o liniște ciudată care mă urmărește zilnic, dar cu care încă nu m-am obișnuit. Ceva era straniu în pustietatea străzii. Aproape că m-am bucurat când am văzut clădirea impunătoare care mă întâmpină dimineața. Primul lucru pe care l-am văzut când am ajuns în clasă a fost o fată într-un scaun cu rotile, care citea singură. Numele ei este Daryna, cred că ți-am mai povestit de ea. Mereu stă într-un colț îndepărtat, încercând să

nu iasă în evidență. Evident, e greu să rămâi nevăzut când ești ținta tuturor.

Primele două ore s-au scurs lent, însă a treia a făcut ziua aceasta de neuitat. Draga mea Astera, știi cum începe orice oră de literatură: profesoara intră în clasă și ne salută cu o privire răutăcioasă. Trebuie să menționez că femeia slăbuță și brunetă are o personalitate...dificilă. Ca să îți dau o idee, poate să facă cel mai dur om să plângă în hohote folosind doar puterea cuvintelor. În orice caz, când și-a făcut apariția în toată splendoarea sa, toți copiii s-au așezat în bănci și au tăcut. Cred că știi și tu că nu e nevoie de voce ca să provoci durere. Ei bine, din păcate și unul dintre băieții din ultimele bănci a știut asta când a lovit-o pe Daryna. Săraca fată a icnit și a alertat-o pe profesoară care, cu fulgere în priviri s-a uitat în clasă. Cu fața acră și cu

FRAGMENTE DIN SCRISORI CĂTRE UN CHIP IMAGINAR

În timp ce scriu în jurnalul meu improvizat, lacrimi sărate încrețesc pagina. Uite-mă din nou aici, povestind unui chip imaginar întâmplările mele, gândindu-mă ce gest prostesc este să plâng din cauza unor obiecte.

Irina-Mihaela Petrache, clasa a VII-a

dezgust în voce, i-a spus Darynei:

—Cum îndrăznești să îmi întrerupi ora?

Colegii mei au început să râdă, să strige și să îi dea porecle oribile, sub privirea satisfăcută a femeii care se hrănește cu tristețea celor din jur. Am făcut un lucru de care sper că ești mândră: m-am ridicat să o înfrunt pe profesoara de literatură.

— Nu este corect să fie tratată așa! am spus eu, concentrându-mi tot curajul în cuvinte.

— Ce ai zis, fată obraznică? a zis ea, mutându-și atenția asupra mea.

— Am zis că nu este corect! M-am săturat de lumea aceasta atât de plină de răutate! Cineva trebuie să se trezească la realitate și să vadă imensul spațiu care ne desparte! Toți

Ioana Gurguiatu

pun sentimentele oamenilor și lucrurile care contează cu adevărat în spatele plăcerilor nejustificate. De ce își bate toată lumea joc de Daryna? Eu nu cred că a făcut ceva ca să merite asta. M-am tot gândit să accept adevărul, faptul că nu mai există egalitate între noi, dar nu pot să devin indiferentă, ca voi! Toate mesele rotunde care aveau locuri identice au

devenit ovale, toți cei care împart își fac partea așa cum vor și cei care susțin că sunt neutri se pregătesc de război. Însă, eu voi continua să susțin cauza în care cred. Există un spațiu. Un spațiu enorm. Toxic. Lăsăm răutatea să ne despartă, așa cum ați lăsat aparențele să o despartă pe colega noastră de așa-zisa normalitate. Poate defini cineva

normalitatea? Nu cred. Nu înțelegem că, de fapt, suntem cu toții în aceeași barcă. Și barca asta se scufundă.

Prea multe cuvinte, prea puține răspunsuri. Unul, totuși, a venit. Dovada că ne scufundăm. Alarma care ne anunță că va urma un raid aerian a creat haos în clasă. În plină agitație, profesoara a venit la mine.

—Te crezi deșteaptă, nu? Ai avut noroc. Ai grijă, nu ești așa de isteasă pe cât crezi.

Privind ruinele unei școli în care cu doar câteva minute înainte îmi recitam monologul gândurilor, încerc să îmi spun că totul va fi bine, că până la urmă lumea se va vindeca la un moment dat, însă nu cred asta. Așa că omenirea va continua să poarte războaiele dictate de alte minți îndurerate. Și poate că profesoara are dreptate. Poate nu sunt deșteaptă. Și totuși, reușesc să privesc dincolo de

*„Așa că omenirea va
continua să poarte
războaiele dictate de alte
minți îndurerate.”*

scaune cu roțile și minciuni, iar ceea ce văd e suferință și încă ceva. Un gol imens pe care nimeni nu se obosește să îl acopere. Doar în tine mai am încredere să îți împărtășesc ceea ce știu.

Nu voi înceta niciodată încercarea de a învăța oamenii ce m-a învățat pe mine realitatea: spațiul dintre noi poate fi acoperit de o singură voce. Vocea unei lumi întregi.

Din momentul în care a intrat în camera inundată de o lumina difuză, fata a inspirat adânc. La urma urmei, ajunsese unde voia: într-un loc nou, mult mai special decât s-ar fi așteptat. Vocea lui Liv i-a întrerupt șirul de gânduri nenumărate și confuze, care veneau spre ea în cascadă:

— Ai început să-ți dai seama cum merg lucrurile aici. Ai o intuiție bună, Anna! Ascultă-ți inima, indiferent ce se întâmplă în jurul tău. Lucrurile sunt frumoase, dar locul acesta este unul schimbător. Sunt în bucătărie, fac cina împreună cu fratele tău. Cheamă-mă dacă ai nevoie de ceva, încheie Liv, dând să iasă din dormitor. A... și încă un lucru. Sunt destul de sigură că o să ai nevoie de haine noi mâine. Te poți uita în dulapul meu, poate găsești câteva. Fata încuviință. Apoi se mai auziră doar pașii lui Liv pe parchetul rece, un sunet ascuțit și vocea ei ușor deranjată strigând: „Alex!”. Anna râse, simțindu-se mai bine ca oricând. Se puse la somn liniștită în camera ei, întrebându-se: „Cese poate întâmpla rău?”

Un sunet. Nimic schimbat. Noapte și liniște. Apoi, un țipăt plin de furia sesizabilă pe care o ai în urma unui contraatac asupra propriei ființe. Anna se trezi speriată. Se afla în mijlocul unui câmp înghețat. În afară de iarba de un albastru-verzui, nu mai era nimic. O întindere fără capăt. În jurul ei șuiera un vârtej nevăzut care murmură niște vorbe periculoase. Cerul căpătase o culoare fumurie, care scăpăra fulgere albe. Se simțea de parcă tocmai fusese capturată în somn. Avea fața plânsă, iar ceva o oprea din a face vreun pas. Frigul o cuprindea lent, de la picioare în sus, ca și cum pământul ar fi vrut s-o tragă înăuntrul lui. Și atunci o auzi. Vocea se învârtea în jurul ei, sub forma unui vânt gri. O încercuia, de parca aceasta era tehnica ei de a o tine captivă.

FRAGMENTE DIN NUVELA „CONFESIUNI”

Sara-Ioana Dumitrașcu, clasa a VII-a

Cleopatra Arianna Ion

Murmura ceva. Vorbele ei parcă durau o eternitate, se înteteau cu cât Anna le dădea voie să-i intre în minte. Frânturi din ceea ce spunea răsunau sub forma unui vânt aprig ce îi dădea târcoale, până când deveniră din ce în ce mai clare.

— Nu meriți asta! Nu meriți nimic bun din ceea ce ai. O, Anna, te cunosc, râse vocea. Te-am cunoscut din momentul în care ai ajuns aici. Tu ai avut parte de norocul pe care mi l-am dorit eu întotdeauna. E nedrept, sa știi. Si eu am fost ca tine odată. Ți știu

slăbiciunea. Tu ai face orice pentru oricine, pentru orice persoană dragă. Și eu am fost așa. Dar ce greșală am făcut! Te poți întoarce acasă acum. Lasă-l pe Alex. Liv o să-ți spună vorbe goale și te va folosi. De fapt, te folosește și acum, doar ca să-i apere pe ceilalți. Dar nu-i pasă de tine, spuse vocea, râzând încet și viclean. Vin-o cu mine. Uită-te în ochii mei.

Dacă răutatea ar avea o voce, aceasta ar fi cea care îi vorbea acum Annei. Însă se supuse. În fața ei, ca într-un fragment dintr-o oglindă, se reflectau doi ochi verzi. O privire satisfăcută și vocea ei înfricoșător de convingătoare. Dar tot privind ochii aceea, Anna văzu ceva ce-i provoca o furie intensă, ceva ce spulbera viclenia din tonul vocii. Se văzu pe ea însăși, speriată, neajutorată.

— Eu nu sunt așa! Ce ți-am făcut? Nu mă cunoști! Nu i-aș abandona niciodată!

— Dar dacă ei vor fi ei cei care vor renunța la tine? Alex și Liv.

— Alex e fratele meu, mi-a promis că vom sta împreună!

— Atunci de ce nu e el acum aici? Și lui Liv vrei să-i iei apărarea, presupun. O, Anna. Tu chiar crezi în străini?

— Nu ai dreptate! Își lua inima în dinți. Tu ai zis-o, am avut noroc că nu am fost singură.

Tot privind reflexia răutăcioasă, văzu o schimbare în atitudinea chipului celei ce-i vorbea. Întinse mâna spre ochii verzi ce se pierdeau acum în vântul care parcă se întetise brusc. Privirea dispăru odată cu vocea care chicotea manipulator în mintea Annei: „Nu folosi propriile mele arme împotriva mea, fetițo! Într-o zi vei regreta că nu ți-ai dat seama la timpul potrivit cât de puternică sunt eu față de tine. De acum încolo, supune-te celor superiori.”, adaugă glasul, iar fata putea să intuiască zâmbetul viclean de pe fața vorbitoarei.

OGLINDIRI

Elena Bradu, clasa a VII-a

Teodora Alban

În sufletul meu ascund de mult timp o dorință și un vis. Îmi doresc ca orice ființă umană și orice țară să aibă un trai fericit, plin de pace, armonie și disciplină. Voi nu mă înțelegeți, oameni buni, dar în inima mea domnește o oarecare tristețe. Voi nu știți câți oameni pier în războaie și câte lacrimi de copii se varsă deasupra lor. Azi poți să ai totul, iar mâine... nimic. Opriți războaiele, opriți cearta, opriți bombardamentul, pentru că eu știu câtă suferință aveți în inima voastră! Și nu mai fiți reci cu cei din jur, deoarece stingeți lămpi de lumina și căldură, pe care fiecare om le aprinde doar în interiorul său.

Sunt sigură că dacă ne-am uni forțele, am forma o echipă de neînvinci. Dacă am arunca toate deșeurile lumii și am privi mai mult în inima noastră, doar atunci am putea schimba lumea. Natura ascunde o frumusețe aparte, pe care o putem vedea doar cu inima. Deși nu avem mereu grijă de ce avem în jur, orchestra întregă a muzicii naturii este minunată!

Nu vă mai uitați în trecut sau la alții deoarece invidia e arma celor neștiutori, iar invidia vine de la răutate. Acum vă împărtășesc tainele viitorului. Putem forma doar o țară, putem ocupa toată galaxia, putem face multe lucruri deosebite, diferite, doar dacă nu uităm că, acolo unde sunt mai multe persoane este, în centrul lor, adevărata putere.

Dacă îmi doresc doar eu... degeaba. Viitorul acestei planete depinde de voi, de voința voastră. Iubiți, admirați, felicitați pentru că totul va fi bine. Împreună putem muta munții din loc. Împreună putem spera, visa, zâmbi, crede. Oferiți ajutor! Eu sunt aici!

O recenzie a cărții-eveniment semnate de Anca Pârvulescu și Manuela Boatcă

CREOLIZAREA MODERNULUI

Transilvania la răscrucea imperiilor

Teodora Mirică,
absolventă a Colegiului Național „Unirea”

Amintirea primei lecturi a romanului Ion se leagă de trei emoții: entuziasm, furie și indiferență. Deși n-am fost niciodată o iubitoare a temelor rurale, și nu cred că mă voi converti prea curând, am apreciat citid romanul forma în sine și scriitura. Discuția la clasă mi-a alimentat entuziasmul și mi-au plăcut, ca un suflet de matematician ce rămân, ipotezele pe care Rebreanu singur decide să ni le indice: care au fost persoanele care s-au transformat în personaje, care au fost scenele la care a asistat și intrigile despre care a auzit. Iată, deci, entuziasmul; primul nostru roman modern, bravo! bravo!

Tot Ion a pricinuit prima și poate cea mai serioasă ceartă cu mama din cauza unei proaste sincronizări. Fix când eu citeam oripilată scenele de violență împotriva Anei (gravidă, să nu mai zic), mama îmi propunea o seară la teatru, la o conferință despre țăranul român. Șocată de dinamica dintre personaje, nici prin gând nu-mi mai trecea să pierd timpul cu așa ceva. Dar, pentru că sunt o fată cuminte, am fost la conferință, am finalizat romanul, am dat bacul și-am trecut peste. Oricum am fost dintotdeauna admiratoarea prozei realiste tari, iar pentru mintea mea încă necoptă, Ion nu se putea compara cu un Tolstoi, Dickens sau Balzac.

Asta s-a schimbat în momentul în care am citit acest volumul de critică. Lectura mi-a pus în mâini un caleidoscop interpretativ și conceptual, motiv pentru care îl recomand cu foarte multă căldură. Deși poate părea intimidant, eu cred că este pe măsura oricui: pentru un profesor care nu mai știe ce să spună despre Ion, pentru cine este șocat de scene ca cea mai sus amintită sau pentru cine nu înțelege de ce mai trebuie să studieze romanul ăsta. Când am încheiat cu el în școală, am crezut că nu voi mai avea nevoie să mă întorc la el. Ei bine, m-am înșelat. Cartea Ancăi Pârvulescu și a Manuelei Boatcă mi-a făcut poftă (da, chiar așa!) să recitesc Ion. De ce?

Top trei motive ar fi după cum urmează: are o abordare

interdisciplinară, propunând o relectură în cheie socio-literară, acordă o deosebită atenție zonelor minore, care sunt mai puțin comentate de critica veche și pentru că îl integrează în context; îi dă contrastul social, politic, spațial, economic și istoric de care are nevoie. De ce e obsedat Ion de pământ? De ce se cumițește Laura și se căsătorește cu teologul? Ce rol joacă Imperiul în toată această poveste?

Plecând de la teoriile Laurei Doyle, cele două autoare se opresc în primul rând asupra spațiului în care se petrece acțiunea, un sat ardelean. Transilvania, prin caracterul ei multiethnic, multilingv și multiconfesional, poate fi înțeleasă mai bine prin intermediul ideii de inter-imperialitate. „Poziția Transilvaniei a fost influențată de structuri globale de putere, în primul rând de colonialitate.” (p. II) Totodată, volumul este un reușit demers critic, care depășește limitele metodologice. Poate cel mai interesant concept este acela de creolizare, pe care autoarele îl explică prin: „mod de transformare bazat pe relațiile inegale de putere care caracterizează modernitatea/ colonialitatea-deposedarea, colonizarea și sclavia” (p. III). Ele propun o reinterpretare a termenului, iar versiunea cu care lucrează se opune perspectivei conform căreia Europa ar constitui o entitate coerentă din punct de vedere geografic, cultural, religios și rasial. În plus, cartea își propune și o „creolizarea canonului teoretic, recuperarea istoriilor și experiențelor subalterne (...) reînscrisura lor în teoria literară și socială.” (p. IV), lucru care, din punctul meu de vedere, le reușește foarte bine. Grila critică revitalizează raportarea la text, îmbiind la o relectură a romanului scris de Liviu Rebreanu și din simpla curiozitate de a chestiona textual liniile deschise de problematizările lor.

Într-o manieră critică comparatistă, autoarele resemantizează teoria poscolonială, reușind să o adapteze foarte bine contextului autohton. Astfel, planul critic al cărții este susținut de trei puncte necoliniare: teoria postcolonială, intersecția tradiției decoloniale cu analiza

sistemului global și dezbaterile despre interimperialitate. Terminologia poate speria, dar explicațiile sunt clare și concise, iar exemplificările textuale lămuresc și mai bine intențiile auctoriale. De asemenea, dorindu-și să ofere o soluție pentru a ieși din „acest mozaic de omsiuni” și să traseze o „relație istorică și analitică între colonialitate și interimperialitate”, cele două autoare își propun ca metodă analiza relațiilor inter- și transimperiale ale spațiului transilvănean. Cum s-ar explica acest concept de interimperialitate? Plecând tot de la teoriile dezvoltate de Doyle, ele comentează: „În cadrul a ceea ce numește <<metoda interimperială>>, unde „inter” se referă <<atât la mai multe imperii care interacționează, cât și la mai multe poziții subiective trăite în, între și împotriva imperiilor>>, relația dintre politica de scară macro subliniată de analiza sistemului mondial modern și interacțiunile la nivel micro, inclusiv producția culturală, devine sesizabilă” (p. IX) De asemenea, prin raportarea la pozițiile interimperiale, lentila critică aplicată textului poate analiza mai bine dinamica centru-periferie specifică zonei.

Lectura acestui volum, prin perspectivele critice pe care

le propune, prin generoasele trimiteri la text, unde am fost plăcut surprinsă de subtilitățile de interpretare, mi-au reapropiat romanul, amintindu-mi caracterul exemplar al acestuia, fără să fie vorba despre o tendință obsesivă de a demonstra relevanța unui canonic minor într-o schemă globală (impulsionată - să zicem- de un așa-numit complex de inferioritate). De aceea, în termenii autoarelor, „opera lui Rebreanu funcționează drept exemplu al unui modernism semiperiferic, înțeles în dialog cu această schimbare în studiile modernismului.” (p XI). De altfel, Ion este însoțit de o constelație de texte apropiate: documente juridice, mărturii, hărți etc.

În relație cu teme precum: proprietatea și negocierea pământului, statutul periferic, sclavia, interglotismul, zestrea și obiectificarea femeii, violența, educația femeii în raport cu nevoile națiunii, religia și raporturile ei cu puterea, integrarea și negocierea raporturilor cu sistemul capitalist, autoarele arată cum canoanele literaturilor mici, chiar dacă funcționează în spații restrânse, nu doar că exercită multă putere, dar reușesc să aibă implicații istorice mondiale. De altfel, acest lucru se aliniază cu scopul ultim al volumului critic, acela de a creoliza modernul, „atât din modernism, cât și din sistemul mondial modern, prin recitirea unui <<canon mic>> acaparat de istoria literară națională, precum și prin repoziționarea romanului Ion ca document multilingvistic la momentul producerii lui” (p. XIII).

Așadar, volumul scris de Anca Pârvulescu și Manuela Boatcă propune o analiză critică revigorantă, reușind să devoaleze raționamentul din spate al romanului, iar direcțiile critice și de interpretare pe care le propun sunt, din punctul meu de vedere, mult mai relevante și mai lămuritoare pentru cititorii de azi, decât interpretările critice clișeizate. N-aș vrea să fiu înțeleasă greșit. Nu spun că tot ce a fost scris despre Ion până la Boatcă și Pârvulescu trebuie să fie a la poubelle, ci doar că perspectiva lor critică este mult mai aproape de direcția pe care și-o propune noua critică românească, iar temele pe care insistă oferă spațiu de reprezentare celor ignorați, reușind astfel să vină în întâmpinarea unor cititori nemulțumiți ai lui Rebreanu, așa cum am fost și eu în liceu. Totodată, contextualizarea socio-istorice care deschid fiecare capitol în parte folosesc atât la consolidarea argumentelor critice, cât și la construirea peisajului coerent în care se cere integrat universul ficțional. Veți fi surprinși, dacă veți răsfoi acest volum de critică, de aspectele pe care nu le-ați sesizat sau nu le-ați problematizat, citind romanului lui Liviu Rebreanu.

Fragment din scenariul pentru piesa de teatru adaptată după romanul „Frații Karamazov” scris de Fiodor Mihailovici Dostoievski

PROIECT DIDACTIC „Dimensiunea religioasă

Autor: Anisia Irimia

prof. coordonator Daniela Plăiașu

Personaje:

Ivan Karamazov, Alexei Karamazov

Actori:

Anisia Irimia și Ioana Alexandru

Actul al II-lea

IVAN și ALEXEI (Se așează la o masa, Ivan comod, încrezător, iar Alexei tulburat și timid. Le sunt aduse două cești cu ceai, Ivan bea o gură, în timp ce Alexei nu se atinge de ea)

IVAN: Ascultă, trebuie să-ți mărturisesc ceva. Eu n-am putut niciodată să pricep cum e posibil să-ți iubești aproapele. Fiindcă, cel puțin așa mi se pare mie, tocmai pe acela care-ți este mai apropiat nu poți să-l iubești decât așa (își caută cuvintele) ... la distanță. Am citit undeva despre un anume Ioan cel Milostiv, că, venind la el într-o zi un ins bolnav, rugându-l să-l încălzească, sfântul l-a culcat cu el în pat, fiindcă bietul om pătimea de nu știu ce boală cumplită. Ei, uite, eu sunt convins că toate faptele astea săvârșite n-au fost sincere, dragostea lui fiind dictată de datorie pe care și-a impus-o singur. Nu poți iubi un om decât dacă-și ascunde fața; e destul să-i vezi chipul, ca dragostea să dispară pe loc.

ALEXEI: Știu, ne-a vorbit și părințele Zosima despre asta, și nu numai

Într-un studiu cu un subiect atât de amplu, am urmărit aducerea în prim-plan a emoțiilor regăsite în inimile fiecăruia. Cu siguranță, majoritatea îl simt și-L cred pe Dumnezeu diferit, iar această Forță Divină din diferite religii constituie de la om la om, aceeași valoare, modificată după viziuni individuale.

Firește, redactorii noștri au adus o introducere pe măsură, alături de documentarist, care a reușit să ridice întrebări ce cuprind în esență toată viața umană.

Pornind de la Metoda pălărilor gânditoare, Anisia și Ioana au avut rolul de a crea un scenariu. Ioana a interpretat pălăria neagră (Ivan), care aduce o viziune pragmatică și realistă asupra modului în care percepe el religia, iar pălăria roșie (Alexei), a urmărit perspectiva unui călugăr, care luptă cu sinele pentru a putea să dobândească iubirea desăvârșită.

odată, de mai multe ori. Înfațișarea e o piedică în calea dragostei față de semenii, mai ales pentru aceia care n-au ajuns să cunoască cum se cade viața. Există totuși pe lume atâta dragoste, Ivan, și dragostea asta, știu bine, se apropie foarte mult de a lui Hristos, te rog să mă crezi pe cuvânt...

IVAN: Eu, ce să-ți spun, n-am cunoscut încă și nici nu pot să pricep așa ceva – și ca mine sunt mulți. Se pune întrebarea dacă e ceva inerent firii omenești. Hristos a fost Dumnezeu. Adică ceea ce nu suntem noi. Să presupunem, de pildă, că eu aș avea o suferință adâncă, foarte rar întâlnești un om care să admită că semenul lui poate fi un martir. Și știi de ce nu vrea să admită? Pentru simplul motiv că, să zicem, miros urât, sau mutra mea i se pare stupidă, ori pentru că odată, nu mai știu când, l-am călcat pe picior. Nimănui nu-l pasă decât de el însuși! De ce mi-ar păsa, deci, mie, de altcineva?

ALEXEI: Sunt tot felul de oameni, dar iubirea desăvârșită se află printre noi, dacă ai ochi pentru a o vedea...

Este nevoie de o luptă cu sinele pentru a-l putea pune pe aproapele mai presus de noi înșine, și încet încet, lumea poate fi schimbată, cu trudă, iubire și credință... De altfel, ni se cere să-l iubim pe aproapele ca pe noi înșine, nu mai mult decât atât...

IVAN: (viclean) Tu cum îl iubești pe aproapele tău, Aleoșka?

ALEXEI: (smerit) Încerc să-l văd așa cum îl vede și Dumnezeu. Nu-l judec, ci îl ajut, nu mă uit la greșelile lui, ci la ale mele, iar dacă mă nedreptățește, rabd. Cred că dacă toți ar lăsa câte puțin de la ei, lumea noastră ar fi o lume mai bună. Așa, când necuratul sălășluiește în inimile tuturor... (abătut, vrea să-și termine ideea, dar nu reușește)

IVAN: Uite, n-am decât să-ți povestesc o mica istorioară. Era odată un general, om cu relații înalte, unul dintre aceia care, retrăgându-se din activitate după o carieră îndelungată. Așadar, generalul nostru se retrage la țară, plin de ifose de nu-și mai încape în piele, se uită de sus la vecinii săi mai

a existenței”, clasa a XI-a F

modești, tratându-i ca pe niște măscărici din suita lui. Printre altele, generalul întreține o crescătorie de câini de vânătoare, o haită întregă de câteva sute de copoi. Într-o bună zi, un copil din curte, un băiețuș de vreo opt ani, azvârlind cu o piatră în joacă, nimerește întâmplător în ogarul preferat al generalului, și nu știu cum se face că-l ologește. „Ce are câinele, de ce șchiopătează, dragul de el?” I se raportează că băiatul aruncase în el

cu o piatră și-l lovide. „Tu ai făcut asta?”; „la să mi-l înșfăcați!” poruncește dumnealui. Slujitorii pun mâna pe el, smulgându-l din brațele maică-sii, și-l închid în beci, unde rămâne toată noaptea. A doua zi dimineața, toată slugăria de la conac stă strânsă buluc afară în curte, în frunte cu mama vinovatului ca să-i fie învățătură de minte. Întemnițatul este scos din beci. Era o zi posomorâtă, cețoasă și rece, de toamnă,

cum nu se poate mai potrivită pentru vânătoare. Generalul poruncește ca băiețușul să fie dezbrăcat în piele goală; îi smulg hainele de pe el, în timp ce bietul copil, pierit de groază, tremura ca varga, fără a îndrăzni măcar să crâcnească... „Goniți-l!” ordonă generalul. „Fugi, fugi!” se pornesc hăitașii să strige, și băiatul o rupe la fugă... „Șooo, pe el!” urlă generalul, asmuțind asupra lui droaia de copoi. Ei, ia spune... ce crezi tu c-ar fi meritat să-i facă? Să-l pună la zid? Să-l împuște pentru ca morala să fie satisfăcută? Zi, Alioșka!

ALEXEI (îngrozit, s-a frământat toată povestea, tulburat până la lacrimi. Răspunde încet, întretăiat, răpus de cruzimea poveștii) Da, să-l împuște!

IVAN (râde, amuzat) Bravo! (striga încântat) Dacă până și tu spui asta, înseamnă că... am avut dreptate cu iubirea aproapelui... Halal călugăr! Vasăzică, și-n sufletul tău e cuibărit un pui de drac, Alioșka!

ALEXEI (Pălește, realizează terifiat greutatea cuvintelor lui Ivan, nu mai poate spune nimic)

IVAN: (amuzat în continuare) Ești ca toți ceilalți, Aleoșka, oricât ai vrea să crezi că nu ești. Mă mir tot timpul cum poți să-ți păstrezi aceleași idei și să le aduci în orice discuție, referindu-te la El, fără să te crezi nebun. Am să-ți spun ceva, dar să nu râzi! Acum un an am scris un poem, dacă poți să îți pierzi zece minute, am să-ți povestesc.

ALEXEI: (în continuare abătut, înfricoșat) Ai scris un poem?

IVAN: A, nu, nu l-am scris! L-am plăsmuit în mintea mea doar, într-un moment de inspirație.

ALEXEI: Te ascult.

IVAN: Poemul meu se numește

„Marele Inchizitor”. Este un lucru absurd, dar țin totuși să-l cunoști.

Actul al III-lea

MARELE INCHIZITOR

IVAN (entuziasmat, dar serios. râde): Numai că și aici este nevoie de o introducere literară! Acțiunea se petrece în secolul al șaisprezecelea, pe vremea când forțele providențiale interveneau în mod curent în operele poetice. În mănăstirile noastre, călugării tălmăceau, transcriau și compuneau tot felul de poeme în care Maica Domnului, Sfinții, Hristos și până și Dumnezeu apăreau printre personaje. Aș vrea să ai în minte versurile:

Crede doar ce inima ta îți dorește,

Căci nimic cerul nu-ți mai făgăduiește!

Pe vremea aceea erau încă mulți sfinți care înfăptuiau tot felul de tămăduiri miraculoase, deci oamenii aveau în fața ochilor destul de multe minuni. Diavolul stătea totuși de veghe, iar lumea începea să pună la îndoială aceste minuni. Tocmai atunci, în Germania, a ieșit la iveală o nouă și cumplită erezie. Ereticii luau în deșert numele Domnului, negând cu tărie proorocii și minunile Sale. În schimb, cu atât mai arzător și mai vărtos credeau în ele cei care își păstrasera credința nemișcată. La fel ca altădată, oamenii îl iubeau și îl chemau pe Dumnezeu, dorind să pătimească și să moară pentru Slava Lui. Atâtea veacuri îl imploraseră și îl rugaseră cu smerenie „Vino, Doamne”, încât, în nemăsurata Lui milă, S-a îndurat să coboare din nou printre oameni. Acțiunea imaginată de mine se petrece în Spania, la Sevilla, în cele mai crâncene timpuri ale Inchiziției, când în tot cuprinsul țării ardeau ruguri în crude sacrificii înălțându-se spre cer. Firește, nu mă

refer la a doua venire, la Marea Judecată, nu, El voia doar să se coboare o clipă în mijlocul creației Sale. În momentul acela, marele inchizitor arsesse pe rug aproape o sută de eretici, când apare din senin, pe tăcute, Mântuitorul în chip de Om, și în mod ciudat, toată lumea își dă seama că e El. Poporul se strânge în jurul Lui, plin de iubire, iar El îi binecuvintează cu brațele întinse, vindecând boli și dezlegând păcate. Oamenii plâng și sărută pământul pe care El calcă, copiii aruncă flori în cale și îl preamăresc: „Osana! Osana! El este, chiar El!” Tocmai atunci se întâmplă să treacă prin fața catedralei cardinalului, marele inchizitor, un om bătrân, cam la nouăzeci de ani, cu fața trasă și ochii ieșiți din orbite, ca un mort. El vede tot, se încruntă, întunecându-se la față și pare că înțelege și știe deja toate cele întâmplate. Ridicând brațul, face semn străjerilor să-L ia, iar în autoritatea lui sumbră, nimeni nu protestează, ba chiar îi fac loc să treacă și să-L ia. Îl duc în închisoare, într-o beznă cumplită, unde marele inchizitor îl interoghează. „Tu ești? Tu?...de fapt nu spune nimic, ce-ai putea să mai spui? Știi deja prea bine! Numai că Tu nu ai dreptul să mai adaugi nimic la cele spuse odinioară. De ce ai venit atunci să ne tulburi? Venirea Ta nu face decât să ne tulbure. Știi Tu însă ce o să se întâmple mâine? Eu nici nu Te cunosc și nici nu pot să știu dacă ești Tu Acela sau semeni doar cu El. Oricum ar fi, mâine am să Te osândesc și am să Te ard pe rug ca cel mai mare dintre păgâni. Ai să vezi că poporul care azi săruta picioarele Tale are să îndese jăratic în jurul rugului Tău. Sau poate că știi deja...”

ALEXEI (confuz, dar serios) Nu pricep, Ivan, ce înseamnă asta...E numai o simplă fantezie sau e vorba

de o eroare din partea bătrânului?

IVAN (râde) Realismul contemporan a reușit să te acapareze încât să nu mai poți accepta nimic din domeniul poeziei...

ALEXEI: Și deținutul? Nu spune nimic? Se mulțumește doar să se uite la bătrân și să tacă?

IVAN: E obligat în orice caz să tacă. N-ai auzit ce i-a spus bătrânul? Așa susține și esența catolicismului: Tu i-ai spus totul papei, și deci, în momentul de față, totul se află în mâna lui. „Tu nu mai ai ce căuta printre noi, cel puțin până la Marea Judecată. Cincisprezece veacuri ne-am desfășurat cu libertatea aceasta, dar acum am terminat, am terminat în sfârșit. De ce te uiți așa blând la mine, n-ai nimic de spus? Ce, nu crezi în vorbele mele? Asta e ceea ce am putut

*„Așa a fost omul făcut,
răzvrătit din fire, se poate
oare ca răzvrătiții să fie
fericiți?”*

noi să facem în lumea asta, dar, Te întreb, este oare cu adevărat libertatea dorită de Tine, cea pe care ți-ai închipuit-o?

ALEXEI (il întrerupe): Tot nu pricep, e o ironie? Vrea să își bată joc? IVAN (ferm) Deloc. „Așa a fost omul făcut, răzvrătit din fire, se poate oare ca răzvrătiții să fie fericiți? Ți s-a atras atenția asupra acestui subiect, Ți s-au dat destule avertismente, pe care Tu le-ai socotit pierzătoare, ai respins unica șansă ca omul să mai poată fi fericit. Ai avut grijă să lași totul în seama noastră! De ce ai venit să ne tulburi?

ALEXEI (indignat profund) Cum adică „ți s-au dat destule avertis-

mente”? Cum să-l spună așa ceva, ce cuvinte sunt astea adresate Mântuitorului? Asta e erezie curată!

IVAN (râde) Stai, stai așa! (continuând monologul marelui inchizitor) „Știi Tu ce înseamnă libertatea pentru oameni? Și acum vii la noi, cu mâinile goale. N-a existat niciodată nimic mai insuportabil pentru om decât libertatea!

nu-ți sunt dragi decât câteva suflete mari și puternice, restul de milioane care Te iubesc, dar sunt slabe, le pierzi. Ai ales pentru noi tot ceea ce este mai vag, mai complicat, ca și cum nu ne-ai fi iubit deloc...”

ALEXEI (terifiat, cu capul în mâini, șoptind) Blasfemie... Doamne, Doamne, nu știe ce spune...

IVAN (continuă fără să-l bage în

se duce la vraci, la făcători de farmece, ca un răzvrătit, un eretic, un ateu. Nu Te-ai învrednicit să Te cobori de pe Cruce, în timp ce toți cei din jurul Tău Te batjocoreau. Ceea ce voiai Tu cu ardoare era o dragoste liberă, nu extazul unui rob fascinat de puterea ce i-a vârat pe veci frica în oase.”

ALEXEI (profund mișcat, trist, îndurerat) Ivan, nu știu unde vrei să ajungi, dar dacă Domnul nu ne-ar fi iubit atât de mult, ne-ar fi limitat acțiunile, libertatea. În marea Lui iubire ne-a dat tot ceea ce ne trebuie, mai mult chiar și ne-a lăsat liberi, să alegem... Cum poți să spui că nu ne iubeste fiindcă nu ne-a ținut așa... din scurt? Templele se vor îneca în valuri de sânge, lacrimi vor scâlda obraji, neliniște, tulburare și nefericire mare va fi, dar asta este doar pentru că omul n-a voit să vadă lumina!

IVAN (batjocoritor) Hah, ce te-ai aprins! N-a voit s-o vadă sau n-a putut-o vedea? Ia să-mi spui! Hai, să terminăm odată cu discursul bătrânului! Așa, deci continua să-l spună: „Mai curând aș vrea să Te văd mâniaș, nu-mi trebuie dragostea Ta, nici eu nu Te iubesc. De ce să mă prefac? Cum aș putea să ascund de Tine toată taina noastră, pe care o știi deja? Pesemne că vrei doar să o auzi de la mine. Eu, ca preot, nu pun oamenii să muncească. În orele lor libere îi lăsăm să caute o muzică plăcută, să joace într-un dans nevinovat. Altădată îi lăsăm și să păcătuiască, apoi îi dezlegăm de păcate și luăm toată vina asupra noastră, așa că noi vom plăti, noi, preoții. Fiindcă oamenii sunt slabi de îngeri, iar noi îi vom iubi și îi vom tolera! Judecă-ne dacă poți și Te încumeți să o faci! Află că nu mă tem de tine. Să știi că și eu am stat în pustie, că și eu m-am hrănit cu rădăcini, că și eu am binecuvântat

Bianca Pastramă

Libertatea și faptul de a avea pâine în realitate și să ajungă să fie împărțită la toți, sunt două lucruri incompatibile, fiindcă în vecii vecilor oamenii nu vor fi în stare să împartă pâinea între ei. Tu le-ai făgăduit pâinea cerească, dar, iarăși te întreb, crezi într-adevăr că poate avea preț în ochii omenesci? Ție

seamă) „Cine? Tocmai Tu, Care Te-ai pogorât pe pământ să-ți jertfești viața pentru noi! Firește, ai fost într-adevăr plin de măreție, superb ca un Dumnezeu! Dar noi nu suntem zei. Nu Ți-ai închipuit că omul nu poate să creadă fără minuni? Când s-a lepădat de minuni s-a lepădat de Dumnezeu și

libertatea pe care tu le-ai hărăzit-o oamenilor, că și eu mă pregăteam să ajung în rândul aleșilor tăi, în rândul celor puternici cu dorința «de a împlini numărul». M-am dezmeticit însă, și n-am vrut să mai slujesc asemenea nebunie. Măine deci am să Te ard pe rug. Dixi!”

ALEXEI (revoltat, voise să-l între-rupă de mai multe ori, dar nu reușise, izbucnește ca dintr-un lanț, tulburat, roșu la față) Bine, dar e absurd! Poemul tău ar trebui să fie despre lauda lui Iisus, nicidecum o înjosire! Cine poate să creadă ce spui tu despre libertate? Oare așa se cade să o înțelegem? Asta să fie oare concepția religiei ortodoxe? Ceea ce arăți tu acolo... e o erezie! E tot ce poate fi mai rău în sânul catolicismului, inchiziția, iezuiții! Inchizitorul tău e numai o ficțiune, așa ceva nu-l cu puțință să existe! Care sunt păcatele oamenilor pe care zice că le ia asupra lui? Cine sunt acești deținători de taine care acceptă să poarte povara nu mai știu cărui blestem pentru a ferici omenirea? Când s-a văzut așa ceva? Îi cunoaștem noi pe iezuiți și știm câte lucruri urâte se spun pe socoteala lor! Cum îi înfățișează însă poemul tău? Sunt altfel, crede-mă, cu totul altfel decât îi prezinți tu... în fond, nu este decât cea mai vulgară râvnire de putere, o lăcomie după josnicele plăceri lumești, dorința de a subjugă... asta-i tot. Se prea poate ca până la urmă nici să nu creadă în Dumnezeu, inchizitorul tău... nu este decât o fantezie...

IVAN (râse) Stai, stai! Cum te-ai aprins! Fantezie, zici tu? Fie și așa! Se înțelege de la sine că nu poate fi decât o fantezie! Aș vrea totuși să te întreb ceva: ești convins într-adevăr că mișcarea catolică din ultimele secole nu se rezumă decât la setea de putere, la dorința de a dobândi unele

satisfacții josnice? Nu cumva părintele Paisie ți-a băgat în cap ideile astea?

ALEXEI (posomorât) Da' de unde, dimpotrivă! Părintele Paisie spunea într-o zi cam aceleași lucruri ca și tine... bineînțeles, nu chiar aceleași...

IVAN: De ce dintre ei n-ar putea să răsară un martir, unul singur, mistuit de o covârșitoare suferință, însuflețit de dragoste față de oameni? Presupun că printre cei care aleargă după meschinele bunuri materiale s-ar ivi un singur om, unul singur, leit bătrânul inchizitor, un om care s-a hrănit cu rădăcini în pustie și s-a canonit din răspuțeri să-și biruie trupul, ca să poată fi cu desăvârșire liber și să atingă astfel perfecțiunea, și care, în același timp, toată viața lui a iubit omenirea. Când și-a dat seama de realitate, a făcut cale întoarsă și s-a alăturat...oamenilor inteligenți.

ALEXEI (aprins) Care realitate? Care oameni inteligenți? Nici unul dintre ei nu are un grăunte de inteligență, nici unul nu deține vreo taină sau vreun secret... Ateismul, iată singura lor taină! Inchizitorul tău nu crede în Dumnezeu, asta-i tot secretul lui!

IVAN: Și dacă-ar fi așa? În sfârșit, acum văd c-ai înțeles și tu despre ce-i vorba. Așa este, într-adevăr asta-i tot secretul lui, dar nu-ți închipui ce suferință cumplită trebuie să fie asta pentru un om care și-a irosit viața în pustiu, fără a înceta o singură clipă să iubească oamenii? Poate mai sunt și alții ca el...ce, nu crezi?

ALEXEI (trist) Nici tu nu crezi în Dumnezeu...

IVAN (zâmbeste, ironic)

ALEXEI: Cum se termină poemul tău? Sau...poate că s-a și terminat...

IVAN: Tăcerea Lui îl apasă. L-a ascultat tot timpul cu luare-aminte, liniștit, privindu-l pătrunzător, drept

în ochi, fără să-i obiecteze nimic. Bătrânul ar vrea totuși să-i audă glasul, să-i spună ceva, orice, măcar un cuvânt, fie el cât de amar, cât de cutremurător. Acesta însă se apropie de el și sărută blând buzele ofilite ale bătrânului de nouăzeci de ani. E singurul lui răspuns. Inchizitorul tresare. Ceva îi tremură în colțul gurii; se îndreaptă apoi spre ușă, o deschide și spune: „Du-te și să nu mai vii... să nu mai vii... niciodată, niciodată!” și-l lasă. Sărutul îi rămâne ca un balsam pe inimă, și totuși, stăruie mai departe, neclintit, în hotărârea lui.

ALEXEI (răbufnește îndurerat) Ca și tine, nu-i așa?

IVAN (râde) De ce vrei să iei totul în serios? O, Doamne, mult crezi că-mi pasă mie de toate astea?

ALEXEI (cu lacrimi în glas) Și mugurii cleioși și mormintele dragi, cerul albastru și aleasa inimii tale? Cum ai să trăiești, de unde ai să iei dragostea pe care zici că le-o porți? Poți oare să-ți duci mai departe viața cu iadul ăsta în inimă și-n cuget, spune-mi, poți? Ai să mori, n-ai cum să rezisti! Cum ai să izbutești, cu ajutorul Cui? Cu ideile pe care le ai e imposibil!

IVAN: Totul este permis! Credeam că în lumea asta, te am măcar pe tine. (înduioșat) Văd, însă, că în inima ta nu există locșor și pentru mine, dragul meu. Ai să te lepezi de mine, nu-l așa?

IVAN (se ridică să plece)

ALEXEI (se ridică și îl sărută blând)

IVAN (surprins, șocat) E un plagiat! Mi-ai copiat poemul! Totuși, mulțumesc...

Ivan pleacă hotărât, Alexei pleacă trist, în spate, cu capul plecat și aproape plângând, ies amândoi din scenă.

RĂSPUNS

Bianca-Maria Pastramă

Draga mea, îmi pare rău, dar nu te pot asculta, căci îmi e imposibil să încalc legile Firii. Știu că aduc doar suferință, asta mi-e povara, să fiu anotimpul cel mai urât de voi, oamenii, și toți să mă izgonești. Nu stă în puterea mea teaurizarea vieții veșnic verzi și sper să mă-nțelegi.

Cântec

(de Ana Blandiana)

*Lasă-mi, toamnă, pomii verzi,
Uite, ochii mei ți-i dau.
Ieri spre seară-n vântul galben
Arborii-n genunchi plâneau.*

*Lasă-mi, toamnă, cerul lin.
Fulgeră-mi pe frunte mie.
Astă-noapte zarea-n iarbă
Încerca să se sfâșie.*

*Lasă, toamnă-n aer păsări,
Pașii mei alungă-mi-i.
Dimineața bolta scurse
Urlete de ciocârlii.*

*Lasă-mi, toamnă, iarba, lasă-mi
Fructele și lasă
Urșii neadormiți, berzele neduse,
Ora luminoasă.*

*Lasă-mi, toamnă, ziua, nu mai
Plânge-n soare fum.
Înserează-mă pe mine,
Mă-nserez oricum.*

Mă rogi să-ți las pomii verzi, în schimbul ochilor tăi? Vai, dar ești frumoasă, sufletul nu mă lasă să-ți fac așa ceva! Coroanele arborilor vor fi pictate de vântul galben, iar crengile, trosnind, vor plânge după încă puțin timp. Uite, deja mă-nclin, iar copacii vor rămâne golași până la primăvară. Acesta e planul naturii și nu putem interveni.

Mă rogi să-ți las cerul lin, și să-ți fulger ție pe frunte? Nici atât nu pot, nu vreau să-ți provoc durere! Bolta multe a îndurat, în final, zâmbindu-ți senin, pentru că și cea mai gri furtună pleacă, adunându-și norii grei în traistă. Da, zarea se va sfâșia, dar soarele o va bandaja, promit!

Mă rogi să las în aer păsări, și să te alung pe tine? Nu-ți permit ca pasul să te poarte de aici! Ciocârlile nu vor mai urla, deoarece le-am trimis într-un loc mai bun, așa cum le-am zis. Te asigur, și pe tine, că cerul nu va fi mereu pustiu, ci înaripatele îți vor cânta, mulțumindu-ți că le-ai permis să plece.

Mă rogi să-ți las toate roadele și necuvântătoarele aici, dar asta parcă se transformă-n egoism. Urșii trebuie să se odihnească, iar berzele să poposească în zări mai primitoare. Ora luminoasă o voi păstra, iar în curând ți-o voi înapoia. E nevoie de așteptare, cât timp eu îți aduc răcoare. Priește dealurile-mi albastre, oricând îți este dor de cerul acum grizonat.

Mă rogi să-ți las ziua lungă, dar să te-nserez pe tine? Clipele se vor însenina, însă viața ta, odată scursă, nu mai poate fi salvată. Sacrificiul tău e de apreciat, dar, din nou, te voi refuza. Deși mă vezi un monstru crunt, ce distruge tot în urmă, sunt, de fapt, doar o blândă suflare a frumosului care dispore.

Cântecul ți l-am respins, dar am găsit o rezolvare pentru toate plângerile tale. Dă-mi voie să ascund temporar prospețimea și bucuria, și admiră-ți chipul în oglindă! Cu ochii verzi, cu fruntea clară, suflet bun și ființa de lumină, devino-ți propria vară, cât timp afară este toamnă!

Bram Stoker - Dracula

Romanul „Dracula” a fost scris de autorul irlandez Bram Stoker și publicat în 1897 pe când avea vârsta de 50 de ani. Cartea îl are ca prim personaj principal pe Jonathan Harker, un englez care pleacă spre castelul lui Dracula, în Transilvania, pentru a discuta condițiile unei tranzacții imobiliare. Acesta, după încheierea discuțiilor, află că Dracula încuiase toate ușile și că nu are pe unde pleca. După două luni Jonathan scapă cu ajutorul persoanelor de etnie romă din jurul castelului.

În Anglia, logodnica lui Jonathan, Mina, și prietena ei cea mai bună, Lucy, au grijă de mama bătrână a lui Lucy în casa ei de pe coastă. Apare un vapor fantomă, fără echipaj dar cu un căpitan, acesta aflat într-o stare avansată de putrefacție, și cu mâinile legate de cârmă. Din jurnalul de bord aflăm că pe vas era un domn care îi făcea pe membrii echipajului să dispară și care dormea într-un coșciug. Seara, Lucy suferă un episod de somnambulism în urma căruia se

va îmbolnăvi grav. Doctorul Seward e chemat dar nu prea știe ce să facă, așa că îl cheamă pe Van Helsing, fostul său profesor universitar. Până la urmă Lucy moare, iar Van Helsing îl invită pe logodnicul ei și pe Seward să-i verifice mormântul. Aceștia ajung și, desigur, Lucy nu e în coșciug, ea apare ca vampir. Aceștia reușesc s-o elimine.

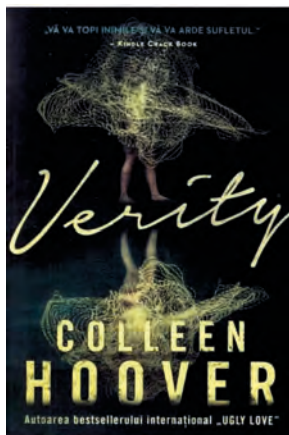
Personajele masculine formează un fel de echipă pentru a-l elimina pe Dracula. O singură greșală fac, nu o lasă și pe Mina să se implice, ba chiar susțin ideea că nu ar trebui să-i încarce mintea cu astfel de idei. Mai bine o făceau deoarece Mina e următoarea victimă a lui Dracula. Nu numai următoarea victimă, dar și cea care are cea mai violentă transformare, ea fiind singurul personaj căruia i se aplică Botezul de Sânge. Van Helsing anunță că va avea nevoie de un asistent pentru când îl ajung din urmă pe Dracula, care plecase înapoi în Transilvania. O alege pe Mina și îl ucide pe vampir în munții din jurul castelului.

Mi-a plăcut foarte mult personajul lui Van Helsing deoarece autorul tot încercă în nenumărate rânduri să-l facă să pară un om straniu și imprezvizibil, când el este defapt singurul personaj care, pe lângă Mina, mai e întreg la cap. Având în vedere anul în care a apărut această poveste, desigur că nu mă așteptam ca personajele feminine să fie importante sau să fie, cel puțin, tratate cu respect, însă opera mi-a făcut o surpriză plăcută atunci când, prin intermediul lui Van Helsing, aceasta ia peste picior înseși modurile copilăroase prin care un personaj feminin este condamnat să moară, fie aceasta nu este bine informată cu privire la situație, având un portret de naivă, de neajutorată.

În opera lui Bram Stoker, Mina este

intenționat ținută în ignoranță în ce-l privește pe Dracula de către toți bărbații din acea echipă, ea neștiind cum să se apere sau cum să procedeze în momentul atacului. Apoi, în timp ce se transformă în vampir pe parcursul a mai multor săptămâni, devine o prezență esențială pentru localizarea lui Dracula.

Dracula apare în ipostaza unei creaturi însetate de sânge care locuiește într-un castel cu trei vampirițe. E un vampir gospodar. Există nenumărate scene în care Jonathan se întoarce în camera sa și îl găsește pe Dracula făcându-i patul de exemplu. Surprinzător, Dracula nu apare ca o forță de neoprit așa cum încearcă Hollywood-ul să-l facă să pară. E mai mult un domn care are foarte multă experiență, dată fiind viața sa prelungită, și care, da, se poate cățăra pe pereți. Nu spun asta ca o insultă la adresa personajului, nu cred că am găsit un singur vampir din literatura clasică a cărui capacitate mentală să merite laude. Mai merită discutate și abilitățile vampirilor așa cum apar în roman, deoarece ele diferă major de cele pe care le vedem în filmele cu vampiri. Nicăieri în carte nu se spune că vampirii mor dacă sunt atinși de soare sau că soarele-i arde, există un pasaj în care Jonathan merge la plimbare în toiul zilei și dă peste Dracula, care nu se acoperea mai mult decât de obicei. Botezul de sânge are și el particularitățile lui. Vampirii precum Lucy suferă o schimbare de personalitate imensă după infectare, ea fiind o domnișoara blândă și drăguță, dar care imediat ce devine vampir începe să muște copiii din Londra. În contrast, o avem pe Mina, singurul personaj despre care știm sigur că a primit botezul, și care, până și după ce devine vampir, își păstrează în totalitate personalitatea și conștiința. (Teodora Bălbărau)

Colleen Hoover – Verity

Colleen Hoover e cunoscută pentru romanele sale romantice cu mult dramatism, dar cu Verity a ieșit complet din zona de confort — și sincer, i-a ieșit remarcabil. Dacă ești genul care adoră thrillere cu răsturnări de situație și povești care-ți dau fiori, Verity o să te țină cu sufletul la gură.

Despre poveste (fără spoilere): Lowen Ashleigh, o scriitoare cu o carieră cam în umbră, primește o ofertă bizară, să termine o serie celebră de cărți începută de autoarea de succes Verity Crawford, care este imobilizată după un accident misterios. Lowen se mută în casa Verity pentru a lucra în liniște și a studia notițele autoarei... dar ce găsește acolo o aruncă într-o spirală întunecată. Un manuscris nepublicat scris de Verity – ceva ce NU trebuia să fie găsit – scoate la lumină o serie de revelații tulburătoare. Și de aici începe jocul: cât din ce e scris acolo e real și cât e ficțiune? Și mai important... cât de în siguranță este Lowen?

Mi-au plăcut: atmosfera tensionată, apăsătoare, cu un aer de „nu e ceva în regulă aici” care persistă de la început până la final; scriitura: Hoover știe cum să te facă să devorezi pagină după pagină, folosind planuri

alternative – jurnalul lui Verity intercalat cu prezentul; finalul te face să revii și să recitești fragmente, e ambiguu, dar inteligent; te face să te întrebi: cine e cu adevărat monstrul?

Ce m-a deranjat puțin: unele scene sunt foarte grafice și tulburătoare – nu e pentru cei sensibili; există momente în care te simți manipulat de poveste – ceea ce poate fi intenționat, dar e un sentiment inconfortabil.

Idei care rămân. Dacă citim ceva șocant scris de cineva, cât de mult ar trebui să credem? Ce se ascunde în mintea unei persoane aparent inofensive? **(Nicoleta Chiper)**

Kazuo Ishiguro - Să nu mă părăsești

Kazuo Ishiguro ne oferă în romanul „Să nu mă părăsești” o poveste tulburătoare și profund umană, ce ne ajută să înțelegem psihologia autentică a adolescenților, dragostea și iubirea adevărată. Romanul o are ca naratoare pe Kathy H., o femeie de 31

de ani care își rememorează copilăria petrecută la Hailsham, o școală aparent normală din Anglia rurală. Însă, pe măsură ce povestea se desfășoară, începem să descoperim că Hailsham nu este o școală obișnuită, iar elevii săi nu sunt copii obișnuiți. Ishiguro dezvăluie cu delicatețe adevărul din spatele existenței personajelor: acești copii

sunt, de fapt, clone, crescute cu un singur scop – acela de a dona organe.

Ce face cu adevărat această carte memorabilă este modul prin care Ishiguro ia un tipar narativ tipic, foarte uzual și îl transformă în ceva inedit prin elementul distopic. Personal, mi s-a părut că romanul, deși scris acum 20 de ani, are niște învățături exacte pentru zilele noastre. Ideea care mi-a plăcut cel mai mult din roman a fost psihologia clonelor, care se comportau uman, având personalități total diferite de persoanele originale. Având în vedere dezvoltarea științifică din ultimii ani, clonarea nu mai este de domeniul SF și de aceea este important să nu câștige mercantilismul într-o lume aparent identică în ADN și totuși așa de diferită în toate celelalte privințe. **(Alexandru Cristian Ion)**

L.M. Montgomery – Anne. Casa cu frontoane verzi

L.M. Montgomery (1874-1942) a devenit celebră cu seria de romane începută cu „Anne of Green Gables”, publicat în 1908. În „Anne. Casa cu frontoane verzi”, doi frați, Marilla și Mathew se hotărăsc să adopte un băiat, deoarece, îmbătrânind, aveau nevoie de ajutor la ferma lor. Însă „băiatul” se dovedește a fi Anne, o fetiță de 11 ani. Aceasta avea o personalitate veselă, fapt care îi scoate pe cei adulți din minți. Povestea continuă cu întâlnirea lui Anne cu mulți oameni din sat cărora, prin personalitatea ei veselă, le schimbă felul în care priveau viața. Consider că a fost o lectură foarte plăcută, perfectă pentru orice categorie de varste, seria acoperind toate etapele maturizării, de la copil la adolescent, de la adolescent la adult. **(Maria Drilia)**

Cea mai fericită fată din lume regia: Radu Jude

Mi s-a părut un film cam plictisitor, dar, după ce am privit mai atent, am văzut că atinge multe teme interesante și unele actuale: manipularea realității în mass-media, viața în România postcomunistă și diferențele între generații.

Un lucru interesant și cu o ironie fină este chiar titlul „Cea mai fericită fată din lume” care este cheia înțelegerii filmului și care contrazice total sentimentele adevărate ale protagonistei, Delia. Pe tot parcursul filmului, aceasta se ceartă cu părinții ei, este jignită indirect de cei cu care filma și este ținută în condiții proaste toată ziua. Delia e chiar opusul celei mai fericite fete din lume. Este imaginea unei generații tinere care, deși aparent „câștigă” o mașină, o șansă, o expunere nu are niciun control real asupra vieții sale. În ciuda titlului, ea este de fapt cea mai neputincioasă fată din lume.

Reclama devine practic simbolul fericirii fabricate, al veșniciei promisiuni goale „Câștigă și vei fi fericit!”, dar fata care a câștigat e chiar modelul ideal care ne poate arăta că în această goană după câștig nu ai nicio bucurie reală, iar mașina, ironic, e chiar cea care provoacă tensiuni.

Cireașa de pe tort a nefericirii este chiar spațiul în care se petrece acțiunea: Bucureștiul unde Delia și familia sa, veniți din provincie, sunt tratați cu superioritate și aproape dezgust. În esență, filmul e despre felul în care fericirea ne este impusă ca imagine, nu ca trăire. Este o critică la superficialitatea societății moderne și la felul în care visele pot deveni capcane atunci când nu-ți aparțin cu adevărat.

(Ariana Goleanu)

Meet Joe Black regia: Martin Brest

„Meet Joe Black” nu este doar o poveste de dragoste. Filmul îmbină romantismul cu filozofia despre viață și moarte, într-un mod simplu, dar profund. Martin Brest a reușit să creeze o atmosferă specială, totul se mișcă lent, cadrele sunt lungi, iar personajele au timp să își exprime sentimentele într-un mod natural. În centrul acțiunii se află Joe Black, adică Moartea, care pentru prima dată încearcă să înțeleagă ce înseamnă să fii viu. Lucrul surprinzător este că, pe măsură ce el învață

despre oameni, și noi, ca spectatori, începem să privim altfel lucrurile pe care poate le considerăm banale: dragostea, prietenia, familia, chiar și simplul fapt de a trăi.

Povestea îl are în prim plan și pe William Parrish, un om de afaceri bogat, care duce o viață frumoasă, până când este vizitat de însăși Moartea. Aceasta îi propune un târg: îi va mai oferi câteva zile de viață în schimbul șansei de a experimenta viața umană. Mi-a plăcut antiteza între Moarte și iubirea față de viață. Joe descoperă emoțiile și prin ele, noi motive, sensuri pentru a trăi: se îndrăgostește de mâncare, de oameni, locuri noi, dar, în special, se îndrăgostește de Susan.

Susan, fiica lui William, se îndră-

gostește de felul în care Joe, prin inocența lui, privește lumea. Atât Joe, cât și Susan, sunt schimbați de sentimentele lor. Susan își ascultă inima chiar dacă logica îi spune că ceva nu este în regulă cu bărbatul pe care îl iubește, iar Joe, în ciuda faptului că nu este un om adevărat, ajunge să trăiască iubirea în felul cel mai uman posibil. (Maria Coman)

Alice in Borderland regia: Shinsuke Sato

Anul lansării: 2020 (sezonul 1), 2022 (sezonul 2); genul filmului: Thriller, SF; distribuție: Kento Yamazaki (Arisu), Tao Tsuchiya (Usagi), Nijiro Murakami (Chishiya)

Un tânăr debusolat în viață, Arisu, se trezește brusc într-un Tokyo pustiu, alături de prietenii lui. Acolo, pentru a supraviețui, trebuie să participe la o serie de jocuri enigmatice, fiecare asociat cu o carte de joc. Cu fiecare joc miza crește: viața sau moartea. M-a surprins faptul că din al doilea episod Arisu își pierde cei mai buni prieteni, ceva ce ne transmite că nu există prietenie fără sacrificiu. E greu să anticipezi ce urmează ce se întâmplă în acest serial.

Arisu duce o luptă interioară în care nu voia să mai accepte acel destin deja croit de cei care stăteau la baza jocurilor violente. Acesta evoluează pe tot parcursul serialului, ajungând, dintr-un tânăr pierdut și derutat, un supraviețuitor. În acest caz, prietena sa, Usagi aduce un contrast între vulnerabilitate și putere. Un alt lucru fascinant este reprezentarea societății prin jocul de la plajă, unde observăm oamenii care urmează un lider din frică și prin manipulare. „Alice in Borderland” este genul de serial care te face să zici „încă un episod și gata” și te trezești

că ai terminat tot sezonul. Este inteligent, intens și profund, cu un echilibru între acțiune și reflecție interioară. Ce mi-a plăcut cel mai mult e faptul că serialul te face să te atașezi de personaje. Nu sunt perfecți, ci oameni cu slăbiciuni, traume și conflicte interioare. Chiar dacă serialul „Squid Game” este mai cunoscut, eu consider că „Alice in Borderland” aduce un plus de acțiune și jocuri ale minții. **(Iustina Stoica)** ■

Până la os regia: Marti Noxon

În filmul „Până la os” este prezentată viața unei tinere, Ellen, în vârstă de 20 de ani, care suferă de anorexie nervoasă și începe o călătorie sfâșietoare, adesea amuzantă, pe calea autocunoașterii și a

recuperării medicale. Ellen este internată într-o casă specială, condusă de Lobo. Aici cunoaște mulți alți tineri cu diferite tulburări alimentare, inclusiv pe Luke, care suferă tot de anorexie nervoasă, acesta încercând să se pună pe picioare pentru a-și continua cariera ca dansator.

Ellen și Luke s-au îndrăgostit. După o ceartă, Ellen pleacă în mijlocul nopții spre mama ei, în Phoenix cu gândul că totul va fi mai bine acolo. Însă făcuse cea mai mare greșală.

Într-un final decide să se întoarcă și să se trateze corespunzător.

Consider că acest film este unul de care lumea avea nevoie pentru că ne prezintă o poveste reală și foarte dureroasă. Ecranizarea aceasta ne arată adevărul și nu ca în orice alt film, dialogul clasic fals: „— Haide Ellen, mănâncă, știi ca mă omoară să te vad așa slabă.” „— Bine, mama, voi mânca și voi lupta, pentru tine!”. Din contră, există și scene realiste în care edem protagonistă că renunță și vrea să moară, că nu are motiv să lupte și pur și simplu renunță. Aventura ei devine autentică. **(Valentina Popa)** ■

Snatch regia: Guy Ritchie

Am vizionat recent un film din anii 2000, „Snatch”, regizat de Guy Ritchie și, chiar dacă nu am fost niciodată interesată de genul „de acțiune”, acest film mi-a arătat că, dacă un film este bun, este bun și atât. Ceea ce mi-a plăcut cel mai mult la acest film este faptul că nu m-a captivat doar povestea, ci și modul în care a fost concepută. Trebuia să urmăresc cu atenție personajele, gesturile lor, dialogul, dar și spațiul și timpul în care se petreceau toate pentru a înțelege ce se întâmplă. Sunt prezente și momente de flashback și flashforward care contribuie la complicarea înțelegerii. „Snatch” este un film savurat pe parcursul vizionării puțin câte puțin și care capătă sens la final, până atunci se simte ca și cum traversezi un labirint fără să știi unde vei ajunge.

Mi-a plăcut că nu am știut la ce să mă aștept de al acest film și că atunci când l-am terminat, m-a pus pe gânduri. **(Alicia Coniac)** ■

Will Stetson – Writing on the wall

Melodia pop „Writing on the wall”, realizată ca un proiect al vocalistului Will Stetson în 2023, are la bază un personaj dintr-un joc video popular în anul acela. Protagonistul melodiei este un arhitect perfecționist, iar melodia încapsulează perfect atât personalitatea sa cât și chinurile îndurate de artiștii din prezent. Titlul în sine apare în mod repetat pe parcursul melodiei. „The writing on the wall” este un idiom englezesc care este descris de Dicționarul Cambridge că fiind „un semn clar că ceva va eșua sau se va opri din a exista”.

Melodia începe cu un ritm calm, ușor copilăresc. Cu cât progresează cântecul, ritmul și tonul vocii devin mai agresive, mai disperate. Secvența „This road that we share/ Doesn't lead anywhere/ But there's nothing an artist can do.” reprezintă lupta artiștilor din prezent de a-și lăsa amprenta într-un viitor bazat pe cunoștințe STEM (știință, tehnologie, inginerie și matematică), unde a fi creativ te lasă flămând, iar arta este lipsită de emoție și semnificație și creată de Inteligența Artificială.

Pentru mine, versul „I'll fight for control/ But the right way takes a toll.” este de o importanță aparte. Arta nu este mereu o formă de exprimare liberă în mediul școlar, fiind des încadrată într-un barem de „corect” sau „greșit”. Astfel, talentul și pasiunea pură nu sunt apreciate, iar elevii sunt nevoiți să-și schimbe stilul într-unul monoton, lipsit de individualitate, pentru a lua un punctaj cât mai mare. Reprezentativ este chiar versul „Within every building made with pride/ The architect is trapped inside.”, care este în antiteză cu cel de la început și care comunică bucuria rezultatului bun, dar și dezamăgirea pierderii de sine. **(Ines Plăcintă)** ■

LIBERTATEA. PERSPECTIVE ISTORICE

Mihai Dumitrașcu

Cu toții vorbim despre libertate. Dar ce înseamnă, de fapt, acest concept? Un drept fundamental ar spune unii. Un dar de la Dumnezeu, ar considera alții. Noi toți avem astfel norocul de a o considera o normalitate, un aspect inalienabil al vieții noastre. Avem dreptul la liberă opinie, liberul arbitru. Libertatea ne definește existența și ne conturează caracterul. Cu toate acestea, așa a fost mereu? Nu... au existat vremuri, nu departe de zilele noastre, în care modul în care gândeai, acționai sau îți conturai personalitatea erau dictate, iar libertatea era înlocuită de cenzură. Frica și transa ideologică, odele de partid și chipul tovarășului erau omniprezente, iar fiecare mișcare era supravegheată de cei de sus. În acest coșmar, care se numea regimul comunist, au existat și eroi. Au existat voci care au păstrat în viață lumina speranței. Au existat inimi care au spart zidurile spaimei, luptând pentru adevăr. Au existat suflete care au rămas pe veci pierdute în temnițele unde strigătele de durere nu mai aveau sfârșit. Au scris istorie astfel de eroi: eroi care au luptat pentru libertate, pentru un viitor în care spaima să nu mai dețină controlul. Acești arhangheli ai dreptății au lăsat povești în spate, povești pe care ar trebui să le ascultăm și de care ar trebui să ne aducem aminte mai ales acum când libertatea este o normalitate, fiindcă doar conștientizarea și amintirea lor țin în viață armonia zilelor noastre.

Se arată mai jos două imagini ale

acestei lupte, menite să ne învețe să prețuim mai mult acest har pe care istoria ni l-a încredințat: Elisabeta Rizea și Monica Lovinescu.

Monica Lovinescu, o voce a exilului românesc și țintă a represiunii comuniste, a fost un intelectual care și-a dedicat viața și opera luptei împotriva dictaturii comuniste, fiind un cunoscut critic literar, asemenea tatălui său, Eugen Lovinescu. Născută la 19 noiembrie 1923, ea a debutat în lumea literaturii încă din copilărie, iar în timpul studenției a publicat romanul „În contratimp” în Revista Fundațiilor Regale. Ulterior, a lucrat ca asistentă a lui Camil Petrescu în cadrul seminarului de teatru condus de acesta. În 1946 a primit o bursă de studiu din partea statului francez. Între timp, în 1947, Regele Mihai I a fost forțat să abdice, persecuțiile politice s-au intensificat, comuniștii prelunând puterea în totalitate. Îndemnată de mama acesteia, Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu, ea a ales să ceară azil politic în Franța, unde a publicat articole de critică și istorie literară, realizând emisiuni la Europa Liberă. Mama Monicăi Lovinescu a fost urmărită de Securitate, arestată și condamnată pentru 18 ani la temniță grea și pentru că a refuzat să colaboreze cu regimul, nu i-au mai fost administrate medicamentele de care avea nevoie.

O imagine complet diferită este cea a Elisabetei Rizea, un om simplu, o doamnă a satului românesc, o persoană cu inimă mare și o eroină a

închisorii comuniste. Născută la 28 iunie 1912, fiică de țărani și nepoată a liderului țărănist Gheorghe Șuța, ucis de comuniști, în 1948. După ce a urmat șapte clase la școala din satul natal, a renunțat la carte pentru a lucra pământul și s-a stabilit, la 19 ani, în satul Nucșoara, căsătorindu-se cu Gheorghe Rizea. După ce comuniștii au preluat conducerea în decembrie 1947, la sudul Munților Făgăraș s-a format mișcarea anticomunistă *Haiducii Muscelului*, cea mai puternică și îndelungată din țară. Elisabeta Rizea detesta conducerea comunistă și, împreună cu soțul ei, au sprijinit mișcarea anticomunistă. Arestată în 1950, Elisabeta Rizea a fost condamnată în 1951 la șase ani de închisoare. După ce a fost eliberată în 1956, ea a continuat să sprijine mișcările anticomuniste, în 1958 fiind condamnată la 25 de muncă silnică, 10 ani de degradare civică și averea i-a fost confiscată. În urma decretului de amnistiere generală a deținuților politici, din 1964, Elisabeta Rizea a fost eliberată, rămânând sub strictă supraveghere până la căderea regimului. După 1989, povestea ei a început să fie cunoscută, pentru că, în fond, regimul comunist nu a însemnat blocuri construite sau fabrici și uzine, ci o poveste tristă despre suferință, închisori pline de oameni simpli, ani de tortură și cenzură pentru cei care gândeau diferit.

În încheiere, Elisabeta Rizea și Monica Lovinescu au fost două torțe ale adevărului, doi îngeri ai libertății. Personalitățile lor sunt custozii ai memoriei trecutului, iar noi, cei din prezent, avem responsabilitatea să reflectăm asupra acestor monumente ale credinței și ale curajului pentru a clădi viitorul. „Cei care uită trecutul sunt condamnați să îl repete” spunea George Santayana, iar libertatea nu este eternă în societățile ignorante care nu învață din tâlcurile vremurilor apuse.

2

RĂTĂCIND PÂNĂ LA MARGINEA FIRII

8

22

LIBERTATEA, ÎNTRE „DREPT” ȘI „CONCEPT ABSTRACT”

28

MAREA SCOTOCEALĂ

52

MIRCEA CĂRTĂRESCU, prietenul sau inamicul generației Z?

69

UN POD CU O MIE DE FEȚE

80

TOATĂ LITERATURA E O FORMĂ DE ADEVĂR INTERIOR

86

UN PAS SPRE VIITOR, LIMBA GERMANĂ ȘI PROVOCĂRILE EI

88

SPAȚIUL LIMBII LATINE

102

102

CREOLIZAREA MODERNULUI Transilvania la răscrucea imperiilor

MEMBRII CLUBULUI DE GRAFICĂ

Adam Mihai 9E Airini Teodor 10B Alban Teodora 6A Alexă Ingrid 10C Andronache Ana-Maria 10D Anghel Tudor 5A Apostol Matei 9D Avram Ioana Izabela 9G Bădălău Denisa 10B Badiu Maia 7A Balaș Vlad Alexandru 9G Bălbărau Istrate Teodora 9G Balercă Iustin 9C Bălu Iulia 8B Bangu Anisia 10E Bereș Claudiu 9C Beșleagă Alexia 11F Bețișor Irina Elena 9G Boboc Alexandra 9E Bodaș Natalia 8B Boghean Rareș 10C Borcău Ionuț 9G Bradu Elena 6A Bran Ariana 10G Braniște Ioana 10A Bratu Alexandra 9C Bratu Ana-Maria 9D Budescu Daria 10B Buturugă Teodor 9G Calalb Miruna 11G Candea Alessia Elena 9D Cățu Dorian Ștefan 7A Cazan Mihaela 10D Cercel Ioana 10C Cernei Ana-Maria 10E Chiriac Adela Elena 9C Chiribașa Alecsia Maria 8A Chiric Luiza Maria 9F Chirilă Dragoș 10E Chirilă Mihaela 9G Ciocîrlan Elena 9G Ciolpan Elena 6A Ciolpan Maria 8B Cioruță Raluca 11G Cițu Maria 11F Clapon Ema Giorgia 10A Coniac Alisia Ioana 9F Coniac Antonia 6A	Constantin Rareș 10A Coșaru Ilinica 10E Coșoreanu Maria Mihaela 10B Coviltir Maria 10C Cozma Ana Giulia 9D Cozma Tudor Ștefan 9D Crăciun Andreea 11G Cristea Alexandru 9F Cristea Ana-Maria 10C Cucu Samyra 11F Dănilă Sofia 8B Dascălu Teodora Nicole 7B Dima Maria Alexandra 10A Dobrin Maria Ioana 11G Dochioiu Dragoș 7B Dragomir Alexandru 10B Dragomir Denisa 7B Dragomir Elena 7B Drăgun Andra 10D Drilia Maria 9F Ducan Maria Amalia 9G Dumitrache Flavia 9G Dumitrașcu Sara 6A Dumitriu Diana 11G Dumitru Erica Andreea 6A Dumitru Mădălina 10F Duță Alexandra 9C Duță David 6A Duță Sofia 9G Eftime Tufaru Filip 6 Eisler Larisa 8A Enache Aurora 10B Enache Maria Teodora 7A Făcăeru Luciana 10G Fătu Elena 10E Filipa Alessandra Monica 9G Fusaru Denisa 9G Gârleanu Iris 10E Gavrilă Valeria 7B Gembășelu Alex 5 Gheba Mariana 10C Gheorghită Maia Ioana 11F Ghinea Miruna Adelina 6A Ghiran Roberta 10F Goleanu Corneliu Casian 10A Goleanu Maria Ariana 9F Grădinaru Vlad 10 Grama Roberta 8A	Grămoiu Gabriel 6 Grigoraș Mocanu Vlad 8G Grigoriu Alexia Maria 11F Grigoriu Robert 6 Grosu Andrei 8B Gurbet Daria 10F Gurbet Elena Mirela 10B Gurguiatu Ioana 10F Hărăbör Daria 8B Hondru Daria Andreea 9C Iarca Roxana 10B Ichim Andreea 9E Iftime Maria 10F Ignat Miruna 10B Ilia Alessia Maria 8A Ioanițescu Alice 7B Ion Alexandru Cristian 9F Ion Cleopatra Ariana 10E Ionel Letiția 7B Ionescu Ruxandra Ilinca 9G Ionescu Ștefania 9B Iordache Alina 8B Iordăchescu Ana-Maria Iosif Andra 10B Irimia Anisia Ștefania 10F Lățcan Andrei 10R Lazăr Bira Bogdan 11E Lazăr Elena 9G Lazarin Melinda 10A Liuşnea David Cristian 9D Lungu Matei 10B Lupeș Carla 6A Manea Diana Maria 11G Manolache Ilona 10B Manta Maria Angelina 6A Marafevici Irina Maria 9C Marcu Bianca 12A Matei Cazacu 11F Matei Mihai Cristian 10A Maxim Victoria Ștefania 11G Melinteanu Alex 9C Mica Dragoș Gabriel 9C Mihalcea Ștefania 10E Mihu Maria Giulia 9B Milea Andreea 9E Miron Andrei Eduard 10D Miron David 7A Mitrea Alessia 10G	Mocanu Bianca Elena 9G Mocanu Daria 11 G Mocanu Filip 7A Mocanu Ianis 6 Mocanu Maria Mădălina 9B Moglan Mara 8G Moldoveanu Sofia 10D Moraru Miruna Maria 10G Muscalu Emanuel 9G Nan Paula 10E Natu Miruna 11G Nechita Rareș 9G Necula Bianca Ștefania 9D Necula Tudor Andrei 7A Negoită Eric Andrei 7A Negoită Sorin Ionuț 11E Nelu Claudia 10A Nica Nicoleta 9B Nica Andreea 9B Nicoară Alina Gabriela 9G Nițu Ileana 10E Nor Raluca 10B Olteanu Lavinia 10G Oprea Iris 7B Palade Elvis Andrei 9F Paraschiv Diana 9C Pascu Daria Corina 10B Pastramă Bianca Maria 9F Pavlov Ștefania 9D Petraru Teodora 10C Petrea Denisa 9C Petrea Gabriel 9D Petrea Iustina 11F Pițigoi Andreea 10G Plăcintă Ines 9G Ponea Maria Andreea 11G Popa Alina 10C Popescu Amalia 9E Popescu Andra 6 Popescu Iustin Ioan 7A Potlog Sebastian 10D Prisăcaru Daria 9C Radu Bianca Andreea 9E Radu Luca 10B Răileanu Sara Maria 9D Roiniță Medeea 10E Roșca Valentin Marian 10C Rotaru Carina 11G	Rusu Tudor 6A Săcăluș Gabriela Ștefania 9 Șarpe Rebeca 9G Secară Luca 9A Sirzea Stefan 6 Spînu Denisa 10D Stamatî Cătălina 10B Stan Adelina 9G Stanescu Tudor Andrei Stoenoiu Delia 7A Stoica Iustina 9F Stoican Tudor Subici Amalia 10D Șurubaru Mihai 10A Țaga Andreea 11G Taman Gabriel 9B Tărală Dragoș 10B Țăranu Andreea 9E Tașcă Teodora 11G Teodorescu Alexandru 7B Țigăreanu Cătălina 11G Tiniță Alexandru 9F Țirdea Lavinia 9B Tîrliță Maria Eliza 9D Tofan Alesia Ioana 10A Tofan Eliza 9B Toma Daria 9C Tudor Ilinca 19F Tudoroiu Eric 6 Tufănoiu Maria 10E Țuțui Andreea 9F Ungureanu Darius 5 Ursu Cristina 7B Ursulică Bianca Maria 10C Vasile Miruna Teodora 9A Vlad Alexandra 10E Vlad Ovidiu Mădălin 7A Vlădescu Delia 10A Voicu Andrei 6 Voicu Tudor 8A Voinea Iris Maria 6 Voineag Miruna 10A Vrabie Adelina 7B Vrânceanu Dragoș 11G Zaharia Oana Maria 10A Zaiț Andrei 9D Zaru Alexandru Zăușilă Alice 10E

SEMNATARIILE ARTICOLELOR
 își asumă responsabilitatea privind originalitatea
 conținutului textelor, cât și pentru materialele
 grafice prezente în revistă.

NUMĂRUL 1 din SERIA a IV-a a Revistei noastre
 apare cu sprijinul financiar al domnului
IONUȚ BRADU,
 căruia îi mulțumim pentru implicarea permanentă în
 susținerea proiectelor și activităților desfășurate de
 profesorii și elevii Colegiului Național „Unirea”.

COLECTIVUL DE REDACȚIE:
 Anisia Irimia (a XI-a F)
 Ioana Alexandru (a XI-a F)
 Maya Lețu (a XI-a F)
 Maria Bouroș (a XI-a F)
 Andrei Drehtuță (a IX-a E)

Profesori coordonatori: Ica-Roxana Savin și Costi Rogozanu
Coordonator grafică și fotografie: prof. Roliana Giuclea
Tehnoredactare și concept grafic: prof. Daniel Gherasim
Coperta revistei: prof. Roliana Giuclea